

FORSVARET

Håndbok

Stridsteknikk for Heimevernet

5. juni 2020

Ove Ranum
Oberst
Sjef HVSKS

Metadata

KORTTITTEL:	Stridsteknikk for Heimevernet
SIKKERHETSGRADERING:	Ugradert
GJELDER FOR:	Heimevernet
IKRAFTTREDELSE:	5. juni 2020
FORRIGE VERSJON:	Stridsteknikk for Heimevernet av 2011-05-31
UTGIVER:	Sjef Heimevernets skole og kompetansesenter

Innhold

Enkeltmann	5
E 1 AVSTANDSBEDØMMELSE	5
E 2 FREMRYKNINGSMETODER	7
E 3 KAMUFLASJE	8
E 4 KLAR TIL STRID(KTS) ENKELTMANN	12
E 5 MELDINGSTJENESTE	13
E 6 MALANGIVELSE.....	19
E 7 OBSERVASJONSTEKNIKK	24
E 8 TEGN OG SIGNALER	25
E 9 VAKTPOST.....	32
E 10 VALG AV ILDSTILLING.....	36
E 11 NAVIGERING, KART OG KOMPASS	42
E 12 SANITET ENKELTMANN	46
Lag	48
L 1 STRIDSDRILL 1 – HURTIG STILLINGSBESETTELSE.....	48
L 2 STRIDSDRILL 2 - ILD OG BEVEGELSE.....	51
L 3 STRIDSDRILL 3A - INNBRUDD I ILDSTILLING/GROP.....	55
L 4 STRIDSDRILL 4: INNBRUDD OG STRID I BYGNINGER	66
L 5 STRIDSDRILL 5A - STRIDSKONTAKT, VINNE ILDOVERLEGENHET	75
L 6 STRIDSDRILL 5B - STRIDSKONTAKT, BEGRENSET ILDÅPNING.....	79
L 7 STRIDSDRILL 5C - ILDSTØTTE HURTIG ANGREP	85
L 8 STRIDSDRILL 5D - STRIDSKONTAKT, KORT HOLD.....	87
L 9 STRIDSDRILL 6 - STRIDSAVBRUDD.....	89
L 10 STRIDSDRILL A - KLAR TIL STRID	91
L 11 STRIDSDRILL B - PASSERING AV FARLIG OMRÅDE.....	98
L 12 STRIDSDRILL C - FORBEREDT STILLINGSBESETTELSE.....	99
L 13 STRIDSDRILL D - REORGANISERING	106
L 14 STRIDSDRILL E - AVLØSNING I FREMSTE LINJE	107
L 15 FORMASJONER - LAG	108
L 16 ILDLEDELSE - LAG	112
L 17 OPPKLARING.....	119
L 18 OVERVÅKING	120
L 19 LINK-UP PROSEDYRE	122
L 20 ADGANGSKONTROLL POST (AKP)	124
L 21 VEIKONTROLL POST (VKP).....	127

L 22 BASETJENESTE	131
L 23 LENDEVURDERING AKVODS	133
Tropp	135
T 1 UTVIKLING TIL STRID(UTS) TROPP OG LAG.....	135
T 2 TROPPENS FORMASJONER	151
T 3 BEREDSKAPSGRADER	154
T 4 HANDLING VED STANS UNDER FORFLYTNING SOM SAMLET TROPP	158
T 5 TROPPENS OPPTREDEN I SAMLINGSOMRÅDE.....	159
T 6 ILDOVERFALL	160
T 7 OVERFALL	165
T 8 BAKHOLD.....	168
T 9 OBJEKTSIKRING GENERELT.....	177
T 10 BESETTELSE AV BEMANNET OBJEKT	180
T 11 BESETTELSE AV UBEMANNET OBJEKT	181
T 12 TROPPENS KO	183
T 13 TAKTISK FORFLYTNING KOLONNE	190
T 14 HANDLING VED KONTAKT KOLONNE	193
T 15 ISOLERING MED INNBRINGELSE	196

Forord

Stridsteknikk for Heimevernet er en samling av driller, prosedyrer og teknikker i ei bok. Alt er hentet fra gjeldende regelverk.

Dersom instruktøren savner utdypende informasjon, er det referert i fotnoter.

Treningsprogram for Heimevernet beskriver ambisjonsnivået for enkeltmann, lag og tropp, samt hva det skal trenes på for å løse pålagte oppdrag.

Stridsteknikk for Heimevernet beskriver hvordan det kan gjøres.

HVSKS

Dombås 05.06.2020

Ove M Ranum

Oberst

Skolesjef

Kommentarer og innspill på Stridsteknikk for HV kan sendes på epost hvskontakt@mil.no

Enkeltmann

E 1 Avstandsbedømmelse¹

Henvisninger: UD 17-2 Soldaten i felt, Håndbok for skarpskytter – Hefte 1 Grunnleggende avstandsbedømmelse og avstandsmåling

Hensikt:

Hensikten er å finne avstanden fra ett punkt til et annet punkt ved hjelp av ulike teknikker og instrumenter.

Beskrivelse:

Avstander kan enten bestemmes nøyaktig ved måling (GPS, laser, elektroniske kart, osv) eller bedømmes med ulike praktiske metoder. Avstandsbedømmelse på øyemål vil kunne være det du må benytte deg av under striden, med mindre du har andre hjelpemidler.

Ulike metoder som kan nyttes:

E 1.1 Sammenligningsmetoden

Du sammenligner den ukjente avstanden med en avstand du kjenner. Metoden er rask og enkel, men ikke den mest nøyaktige. Eksempler:

- A. Fotballbane ca 100m
- B. Håndballbane 40m
- C. Tennisbane 24m
- D. Skytebane 30 og 200m

E 1.2 Maksimum og minimumsmetoden

Du bedømmer avstanden til å være maksimalt antall meter og minimum antall meter. Disse to avstander, f.eks maksimum 200 m og minimum 100 m, legger du sammen, resultatene deles på 2 og du har en tilnærmet riktig avstand 150 m. Denne metoden er ofte unøyaktig, spesielt i kupert terreng.

E 1.3 Synbarhetsmetoden

Størrelsen og detaljene av målet, på kjente avstander. Metoden er rask, men krever øvelse og erfaring:

- A. på 400 m: kan skille ut hodet
- B. på 300 m: kan skille ut ben og armer
- C. på 250 m: ansiktet som en lys flekk
- D. på 150 m: kan se detaljer i antrekk og utrustning
- E. på 50 m: kan se øynene

E 1.4 Strekmetoden

Ved hjelp av strekene i håndkikkert eller kikkertsikte kan du bedømme avstanden ganske nøyaktig. Du tar utgangspunkt i størrelsen (målt i meter) på målet du skal bedømme avstanden til. Eksempel på kjente størrelser:

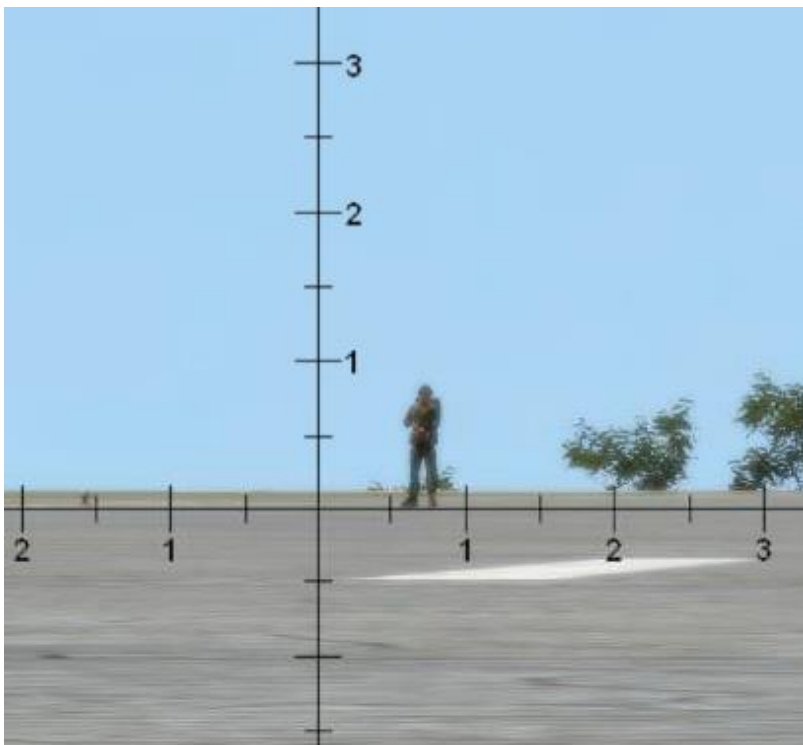
- A. Person ca 1,8 meter høy
- B. MB-240 4,6 meter lang og 2,2 meter høy
- C. Hode 0,25 meter høyt
- D. Etasje(i en blokk/leilighetsbygg) 3 meter høy
- E. Ytterdør 2,1 meter høy
- F. Container 2,438 meter høy

¹ Håndbok for skarpskytter – Hefte 1 Grunnleggende avstandsbedømmelse og avstandsmåling 2011, s. 4

Utgreningen er som følger:

$$\frac{\text{Størrelse i meter x 1000}}{\text{Antall streker}} = \text{meter til målet}$$

Eksempel 1:

$$\frac{1,8 \text{ meter høy x 1000}}{0,8 \text{ streker}} = 2250 \text{ meter}$$

Eksempel 2:

$$\frac{7,7 \text{ meter lang x 1000}}{2,6 \text{ streker}} = 2961 \text{ meter til BTR-80}$$

E 1.5 Viktige momenter å tenke på:

Avstanden synes lengre:

- A. Når solen skinner mot deg
- B. Når bakgrunnen og målet er av samme farge
- C. Over en dal eller kupert lende, mest i tussmørke
- D. Når målet er lite i forhold til omgivelsene
- E. Når du ser målet gjennom en kløft eller skjæring

Avstanden synes kortere:

- A. Når du har solen i ryggen
- B. I klar luft
- C. Når bakgrunn og mål har forskjellig farge
- D. Når det er flatt mellom deg og målet
- E. Når du ser oppover eller nedover
- F. Når målet er stort i forhold til omgivelsene når det er lende mellom deg og målet som du ikke ser.

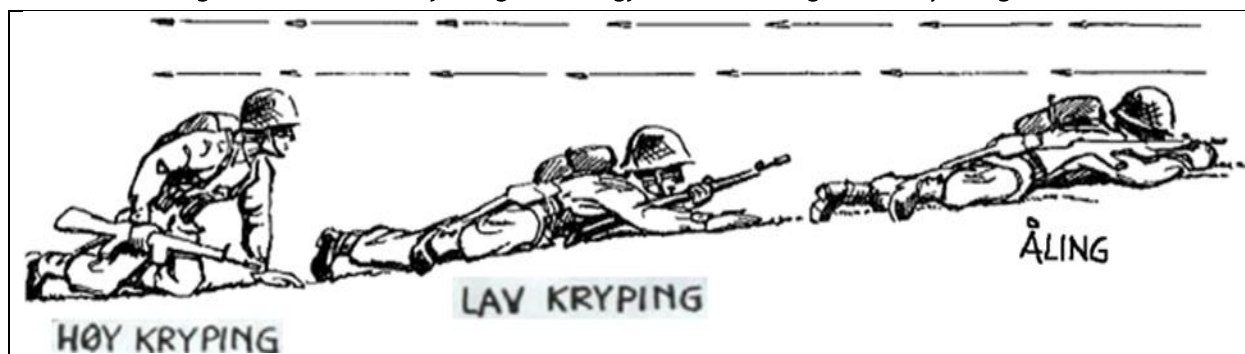
E 2 Fremrykningsmetoder²

Hensikt:

Nytte hensiktsmessig metode for fremrykning avhengig av lendet, situasjonen og fienden.

Beskrivelse:

Valg av fremrykningsvei må du tenke nøye igjennom så du ikke eksponerer deg unødvendig. Velg sikreste vei, selv om den er lengre. Ha alltid klart for deg hvor du har nærmeste dekning. I mørke må du velge de samme fremrykningsveier og måter som når det er lyst, men unngå å komme i silhuett mot himmelen eller annen lys bakgrunn. Gå forsiktig i skog og kratt så du ikke lager støy. Fiendens muligheter for observasjon og ild er avgjørende for valg av fremrykningsmåte.

E 2.1 Framsprang

Der lendet ikke gir tilstrekkelig dekning eller når tiden ikke tillater bruk av andre fremrykningsmåter, må forflytningen skje ved sprangvis fremrykning fra dekning til dekning. Ett framsprang består av følgende tre momenter: oppsprang, forflytning og nedsprang.

² UD 17-2 Soldaten i felt 1985, s 23

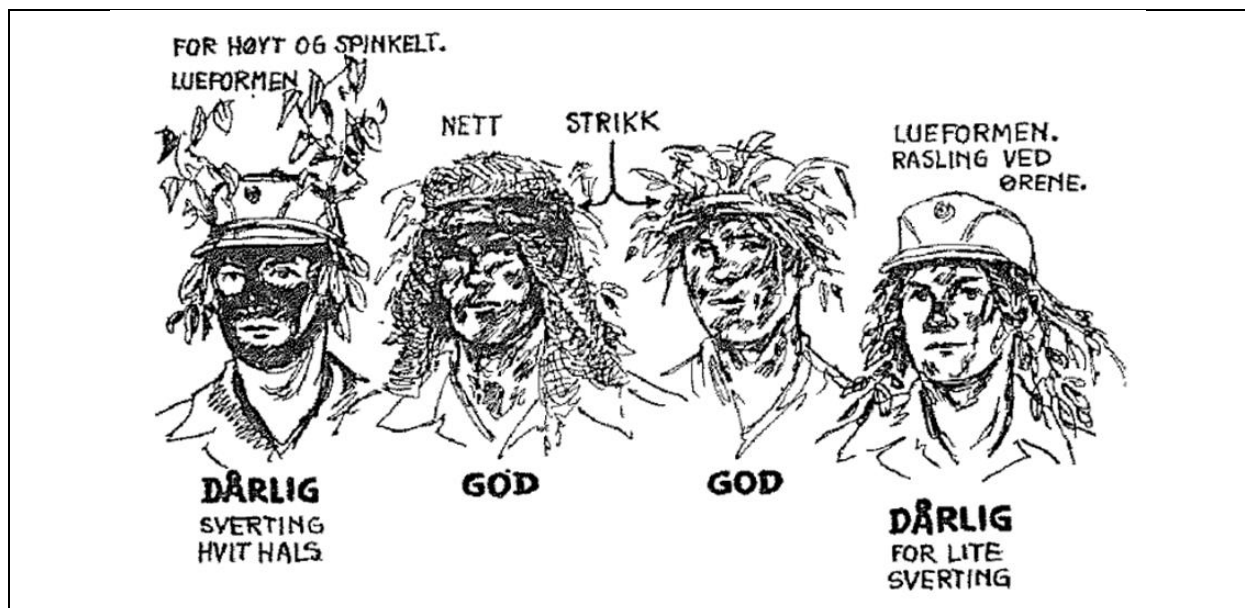

Oppsprang	Forflytning	Nedsprang
<p>Du stanser ilden, sikrer våpenet og tar dekkstilling. Deretter klarer du nødvendig utstyr og inntar startstilling. Dersom du har få patroner igjen i magasinet, må du bytte magasin. Det er ikke nødvendig å verifisere at våpenet er funksjonelt hvis du nettopp har avfyrt ild. Prøv å se deg ut neste dekkning før forflytning. Hold våpenet med sterk hånd.</p>	<p>Foregår i raskt tempo, men ikke mer enn 10-20 skritt eller høyst 3-5 sekunder. Løp alt du orker. Soldaten må om nødvendig ta de enkelte sprang på skrå eller til siden, hvor det gjelder å nå en dekkning eller komme vekk fra ild rettet mot et enkelt punkt.</p>	<p>Utføres med geværet i sterk hånd med grep om pistolgrepet, og slik at munningen ikke berører bakken.</p> <p>Etter nedspranget må du kripe eller ale bort fra det punktet hvor du gikk ned. Kan om nødvendig rulle men vær obs slik at materiell ikke ødelegges.</p>

E 3 Kamuflasje³

Hensikt

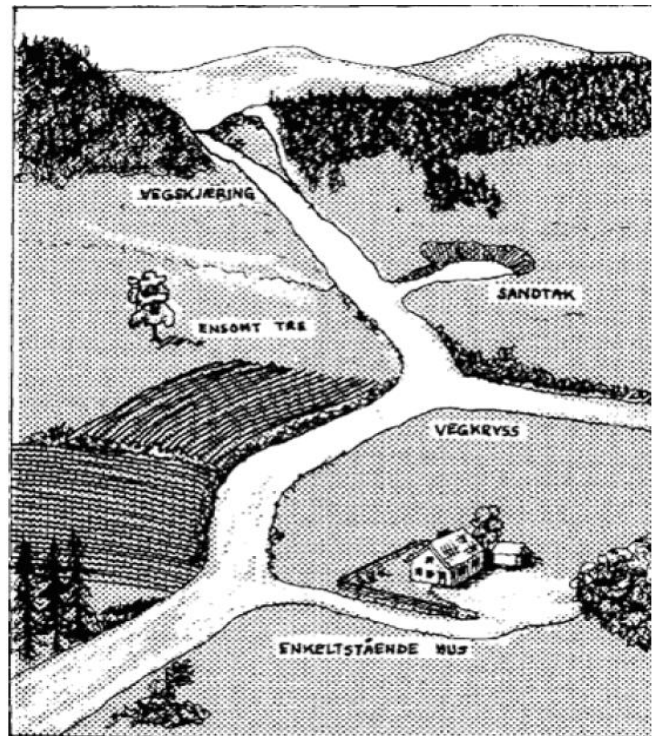
Hensikten med å kamuflere seg er å gjøre det vanskeligere å bli oppdaget. Vi forsøker å viske ut konturene, fargene og gjenskinn for å unngå å bli sett. Ting som gjør det lett å oppdage oss er feil farge, menneskeform og gjenskinn. Det er lettere å overleve skjult enn synlig.

³ Håndbok for kamuflasje 2010

Beskrivelse:

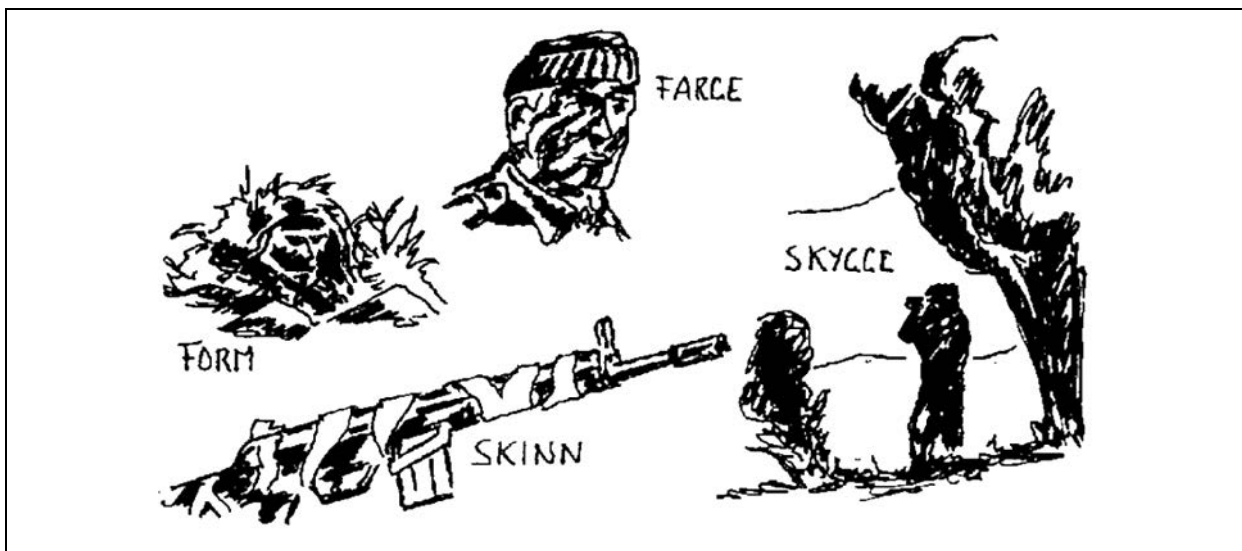
Om vi skal kamuflere oss selv, materiell eller telt er det viktig at fargene vi benytter er de samme fargene vi finner i naturen rundt oss. Formen av kamuflasjen bør være noe som følger formasjonen i naturen og når solen skinner på kamuflasjen bør denne reflektere lys på samme måte som vegetasjonen rundt oss. Med naturlig kamuflasje menes planter, gress, mose og ting som vokser naturlig i naturen. Med kunstig kamuflasje menes kamuflasjenett, kamokrem og andre menneskeskapt ting. En god kamuflasje inneholder 30 % kunstig og 70 % naturlige kamuflasjeelementer. Menneskeskapt gjenstander er lette å skille ut fra naturen, en rett linje er lett å skille fra skogens ellers urene linjer. Sterke farger som fungerer i skogen vil kanskje skille seg ut i et bymiljø. Vi bruker de samme prinsippene urbant og ruralt. Der som vi skal skjule oss kan vi gjøre mye bare ved å velge riktig område, slik at vi ikke etablerer oss i områder som er blikkfang og fienden vil søke i først.

Områder vi søker unngå

E 3.1 Form:

Konturene på det vi skal kamuflere må brytes. Med dette menes at vi må bryte hodeformen som kan være lett å skille fra naturen ved å legge på naturlige gjenstander for å bryte hodefasong. Med et kjøretøy bør man bygge opp kamonettet fra undersiden slik at det ikke ligger over og følger kjøretøyets form, men bryter det opp. Dette kan man gjøre med rager og tau.

E 3.2 Farge:

Det er enkelt å skille farger fra hverandre, særlig dersom kontrasten med resten av området er stor. I naturen har vi flere grønne og brune farger, det er derfor viktig at vi etterlikner disse fargene når vi kamuflerer oss. En grønn teltduk må brytes opp i flere farger ved hjelp av naturlige gjenstander som greiner, gress, mose slik at det ikke er store flater med samme farge. Det er flere lyse farger ute i naturen enn det det er mørke. I et urbant miljø vil det være andre farger som dominerer enn i sko-

gen. Det er derfor viktig at man velger farger som hører til i området man skal gjemme seg i. Lyse farger er som regel enklere å tone ned enn å gjøre mørke farger lyse. Dersom man legger på farge under kamuflering kan man bruke denne til å bryte formen på det vi kamuflerer ved å ikke lage rette linjer. Dersom man skal kamuflere et baseområde er det lurt å legge basen i et skogsområde hvor man får mye hjelp til å dekke til ovenfra av trær. Det er vanskelig å kamuflere seg mot snø, da denne har en ren hvitfarge. Kamuflasjenett er gjerne ikke helt hvite, noe som gjør at man synes mye lettere enn man tror. En ny hvit presenning vil gjerne ha en riktigere farge mot snøen.

E 3.3 Skinn:

I naturen er det veldig få ting som reflekterer sollys slik som metall og glass. Derfor er det lurt at man dekker til eller maskerer blanke gjenstander som kan reflektere lys mot fienden. Skinn i naturen og i det urbane miljøet er naturlige blikkfang. Kikkerter, kameraobjektiver kan dekkes til med netting, blader eller kvist for å hindre sollys å nå linsen slik at de fortsatt kan brukes og ikke reflekterer lys mot fienden.

E 3.4 Skygge:

Skyggen vi kaster fra sollys kan være enkel å se. Det kan også skyggesiden av stillingen vår være. Dersom man klarer å bygge kamuflasjen slik at du ikke kaster skygge mot fienden vil vi bli vanskeligere å se i sollys. Vi må også være bevisst på skyggen vår når vi beveger oss i det urbane. Vi kan stå bak et hjørne mens slagskyggen synes. En avdeling på skimarsj vil legge igjen rette skispor i urørt snø. Det er her lett å se skyggen i skisporet. Denne bør viskes ut, jevnes og sporet legges i skogen hvor det ikke synes så godt fra luften. Parkerte kjøretøy og kjøretøy i bevegelse, kan kaste skygge som avslører dem selv om de er kamuflerte. Derfor kan det være lurt å parkere/bevege seg i skyggeområder. Husk at måneskinn også kan kaste skygge.

E 3.5 Lys:

I mørket er det åpenbart at en hodelykt eller en lykt er enkel å se. Dersom vi er i base velger vi derfor å holde oss i teltet når lys skal brukes, med blendingsduk slik at lys ikke slipper ut. Vær bevisst på primusfyring i mørket kan synes over lengre avstander. Dersom primus skal benyttes, bør dette gjøres i ei grop som skjuler flammen i side. Rødt lys er vanskeligere å se på avstand enn hvitt lys, men fortsatt mulig å se. Lysdisiplin er det derfor viktig å være bevisst på. Dersom teltduken er tynn vil fortsatt lys slippe igjennom duken. Infrarødt lys, som ikke er synlig for øyet, kan sees på lang avstand med lysforsterkningsutstyr. Derfor er det viktig å kontrollere at dette er avslått når det ikke er i bruk. For eksempel laser IR peker som ikke synes for det blotte øyet.

Gal bruk av lendet. Lys og skygge røper mannen.

E 3.6 Lyd:

Metalliske lyder er enkle å skille ut fra lyder naturen lager. Motordur, teltplugger som slås ned og prating er ting vi lett kan skille fra naturens naturlige støy. Vi ønsker derfor å etablere vaktposter utenfor støysoner under etablering, slik at man kan detektere lyder utenfra. Valg av lende kan hjelpe oss med å maskere lyd. I tett vegetasjon bærer lyd kortere enn over åpne sletter. For å forhindre å bli detektert på lyd bruker vi tegn og signaler, slik at lyddisiplin blir opprettholdt.

E 3.7 Silhuett:

Med silhuett menes at man står foran en bakgrunn som gjør at man skiller seg ut. Dersom man står på toppen av en haug med himmelen som bakgrunn er man enkel å se. Derfor plasserer man seg i fremkant av hauger og bruker samme farger som bakgrunn. Dersom man plasserer ut kamuflasjegenstander i forgrunn og bakgrunn, vil dette også gjøre det vanskeligere å skille ut.

E 3.8 Bevegelse:

Bevegelse i en stilling, feltarbeid eller en patrulje i marsj, er enkel å detektere. Mest mulig av arbeid og ting vi gjør bør gjøres i teltet slik at det ikke er lett å få øye på. Under oppklaring ønsker man å bevege seg rett mot målet som skal oppklares, da bevegelser i side er lettere å se enn bevegelser som kommer rett mot deg. Dersom man går patrulje bør man velge en rute som hjelper å skjule patruljen. For eksempel bekkedaler, tettere skog i stedet for åpne områder etc. Dersom man bruker greiner, kvist, trær eller busk som kamuflasje, må man være bevisst på at en liten berøring kan gjøre stort utslag i kamuflasjen. En busk som beveger seg blir fort noe som skiller seg ut, spesielt hvis det er vindstille i området.

Vanlige brudd på kamuflasjedisiplin:

1. Snarvei over veikryss
2. Spor etter kjøretøy
3. Unødvendig bevegelse
4. Avfall, papir
5. Tørking av tøy
6. Blanke utildekkede gjenstander
7. Røyk
8. Utgravet jord, utildekket

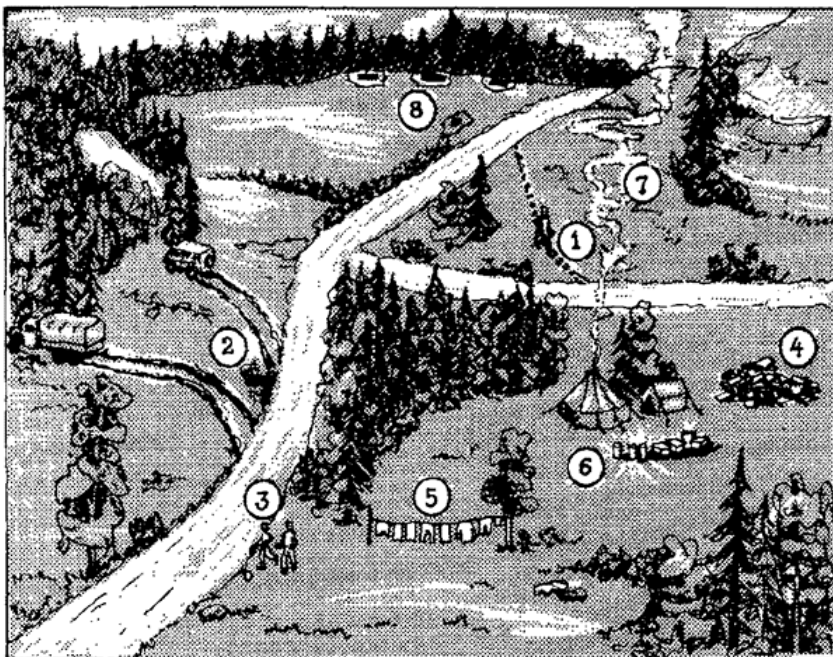

Fig 32
Vanlige brudd på kamuflasjedisiplin

E 3.9 Termisk signatur:

Termisk optikk blir mer og mer vanlig, både håndholdt og montert på kjøretøy. Den termiske optikken registrerer og ser temperaturforskjeller. Dette betyr at den kan se varme telt, soldater og materiell som ikke har samme temperaturen som omverdenen. For å skjule seg for dette bør man isolere varmen inne og isolere mellom ytterste og innerste lag. Bruk av dybde i naturlige kamuflasjemidler gjør det også svært vanskelig å se termisk signatur.

E 3.10 Ovenfra

Det er enkelt å tenke på motstanderen som fotsoldat og kamuflere seg deretter. Det er derfor viktig å huske å kamuflere seg fra alle kanter, da det ikke er usannsynlig at en fiende vil kunne observere ovenfra. For å kamuflere seg mot deteksjon ovenfra gjelder de samme prinsippene, men det gjør det mye lettere dersom man velger seg et område under et tre eller i tett skog for å vanskeliggjøre deteksjon.

E 3.11 Vedlikehold:

Man må vedlikeholde kamuflasjen, da den naturlige kan visne og få en annen farge og den kunstige kan blåse bort. Det er derfor viktig å ha en plan og rutine på utbedring av kamuflasjen man har brukt på telt, personlig bekledning/utrustning og kjøretøy.

E 3.12 Samband:

Sambandssignaler er enkle å spore opp med riktig utstyr. Det er viktig at man tar med dette i beregningen når man skal sette ut antenner. Det lønner seg å plassere antennen et stykke fra baseområdet, slik at signalet som sendes ut ikke vil komme direkte ut fra basen. Antennen bør også plasseres et sted hvor den ikke synes, samt kamufleres. En antenne som følger en trestamme vil være vanskelig å få øye på. Dersom man driver observasjon mot en fiende og skal sende informasjon til lederstasjon, kan man plassere antennen på motsatt side av en haug eller fjell slik at signalet ikke sendes på fienden, men i retningen til lederstasjonen. Lengden på antennekabelen vil være en premissleverandør i denne sammenhengen.

E 4 Klar til strid(KTS) enkeltmann⁴

Hensikt:

Hensikten med KTS er å minimalisere sannsynligheten for at noe går galt med oppdragsløsningen på grunn av feil og/eller mangler ved utstyret. Det er også en kontroll på at alt nødvendig materiell blir med.

Beskrivelse:

Situasjon	Ordrepunkt	Fra	Til	Ordre	Merknader
Laget skal gjennomføre klar til strid før neste oppdrag.		LF	Laget	REKKE	Den enkelte inkludert lagfører inntar rekkeformasjon.
		LF	Laget	VENDING UTAD, TØM VÅPEN	
	Varsling	LF	Laget	Klar til strid. Kontroller. Avmelding til meg om 10 min	Personlig utrustning og deretter avdelingsutrustning kontrolleres.
HK	Funksjonstest	Ladegrep, test av sikring, avtrekk. Tydelige knepp på omstillerfløyen. Kontrollskyt våpenet hvis mulig.			
	Kontrollpunkter	Kolben kan låses i seks posisjoner. Reservebatterier: min 1X AA i kolben. Kolbe stilles i riktig posisjon. Varsleren hekter opp sluttstykket i bakre stilling.			

⁴ Reglement for fotlaget 2010, pkt 6.12 s. 114

	Reservesikte	Framsiktet kan vippes opp og er uskadet. Baksiktet kan festes og er uskadet.
	Puss	Lett innoljet innvendig. Særlig kontaktflatene mellom hane, sluttstykke og ladearm.
	Forskjeftet	Forskjefteskruen er festet tilstrekkelig (skrues inntil for hånd + en kvart omregning med verktøy/reimverktøy).
	Aimpoint	Sitter fast. Skyll linser ved behov. Funksjonstest. Slå på i henhold til utelys.
	Lykt	Funksjonstest. Puss glass. Sett på IR- filter. Evt. sikre m/tape.
	7 x 416 magasiner	Uten bulker eller skader. 6 x 27/3 (NM223/sporlys på toppen).
	Laserpeker	Riktig filter montert, Linser og filter rene, funksjonstest alle funksjoner.
	Monokkelbrakett	Kontroller at monokkel og brakett kan festes på våpenet.
Hjelm	Tilpasset	Justering/ tilpasning. Rist hodet hardt, skal sitte tett og fast.
	Taktisk merking	Tilstede, rett og festet. Synlig og iht. tjenestetilling.
	IFF-merking	I henhold til SOP i avdelingen eller ordre
Verneutstyr	Vernemaske med innhold	Funksjonskontroll. Futteral uten skader, godt festet, filterpatron godt skrudd i på riktig side (venstre/høyre skytter). Drikkekork til feltflaske, putepakket rensmiddel, flaskepakket rensmiddel og 2 blokker påvisningspapir. På ordre: tetthetskontroll (nervegasstab. og 3 antropin).
	Stridsbriller/ Hansker	Kontrolleres at er komplett, hele og i orden. Knebeskyttere om du har. M-04 kan det legges inn utklippet liggeunderlag.
I uniform/ stridsvest	Magasin	Fulle, uten bulker og skader
	Granater	Kontroller alle visuelt, Hel splint.
	Sanitetsutstyr	Innhold i henhold til SOP, kvalitet, holdbarhet/emballasje og plassert likt iht pakningsplan.
	Bajonett	Lett innoljet. Sjekk innfesting
	Feltspade	Spadeblad med skrue uten skader. Spadehåndtak helt uten skader og innoljet. Kan låses i to stillinger.
	Nattoptikk	Batteri satt i. Funksjonstest. Kontroll av hode/hjelm/våpenfeste.
	Vannbeholder/ Vannflaske	Fylt med ferskt vann, Uten lekkasje, Vernemaskekork.
	Kompass	Helt, uten luftbobler.
	Personlig kamuflesje	Kamouflert i henhold til. oppdrag.
	Diverse	Blyant og notisblokk, pakket vanntett. Hodelykt. Toalettpapir, våtservietter, to sandsekker.
	Gjenkjenningssmerke	Minimum ett festet rundt halsen.
Avmelding: Den enkelte soldat gir avmelding lagfører (stiller KTS med følgende feil og mangler)		

E 5 Meldingstjeneste

Hensikt:

Hensikten med standardisert meldingstjeneste er å kunne formidle en skriftlig eller muntlig melding raskt og presist.

Beskrivelse:

Meldingstjeneste omfatter skriftlig eller muntlig beskrivelse av en situasjon. Det er summen av alle meldinger som utgjør grunnlaget for sjefens bedømmelse av situasjonen og dermed grunnlaget for planen hans. Det er viktig at mottaker av meldingen sitter med et så korrekt bilde av situasjonen som mulig, derfor bør senders vurdering og oppfattelse av situasjonen også være med, dog tydeliggjøres at dette er en subjektiv vurdering. Det må skilles mellom fakta og vurdering.

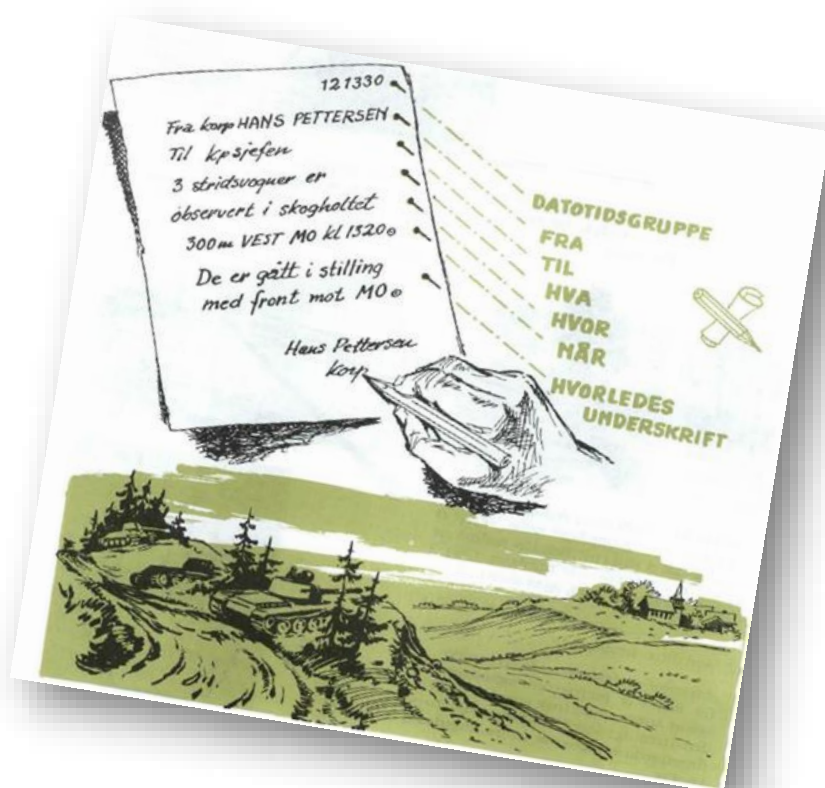
E 5.1 Skriftlige meldinger⁵

Du skal melde alt du tror er av betydning, først og fremst:

- Unormal aktivitet i ditt ansvarsområde.
- All fiendtlig aktivitet.
- Utført oppdrag.

E 5.2 Viktige momenter i en skriftlig melding

- En melding skal inneholde: hva, hvor, når, hvordan.
- Selv om meldingen er kort, må den være presis og fullstendig.
- Bruk STORE bokstaver på STEDSNAVN, HIMMELRETNING og ordet IKKE.
- Ring rundt punktum.
- Kartreferanse oppgis i parentes bak stedsnavn for at navnene skal være helt entydige, samt skrives i MGRS, evt navn og nummer på kartblad.
- DTG (Datotidsgruppe) angir et konkret tidspunkt. De to første sifrene er datoen. De fire siste er klokkeslettet. I tillegg skal måned og år føres. DTG 121500NOV19 betyr den 12. november i 2019 klokken tre om ettermiddagen.

E 5.3 Sambandssikkerhet⁶

Sikkerhetsmessig er radio det svakest av våre sambandsmidler, spesielt ved bruk av ugraderte samband. Vi må regne med at alle sendinger avlyttes av fienden. Meldinger og samtaler over ugradert radio må derfor ikke inneholde gradert stoff i klart språk, unntatt når det er viktig at meldingen må hurtig fram uansett og sjefen gir sitt samtykke. Graderte nett behandles som sikkert og klartekst kan nyttes inntil annen føring gis.

Følgende er forbudt uansett sambandsmiddel:

- Brudd på beordret radiotaushet.
- Bruk av andre ekspedisjonsord enn de som er fastsatt.
- Krenkende, upassende eller uanstendig språk

⁵ UD 17-2 Soldaten i felt 1985, s. 38

⁶ HVF 20-10-5 Kort om bruk av radio 2001

- d. Nytte overdreven sendestyrke.
- e. Nytte unødig tid til avstemming, skifte frekvens og innstilling av stasjonene.

Følgende er forbudt når ugradert samband nyttes:

- a. Bruk av avdelingsbetegnelser i klartekst.
- b. Bruk av kallesignaler fra andre nett som adressegrupper.
- c. Sending av initialer eller navn.
- d. Kompromittering av adressegrupper og kallesignaler.

E 5.4 Styrt eller fritt nett

Fritt nett:

Brukere kan sende trafikk uten å innhente tillatelse fra kontrollstasjonen. Kontrollstasjonen er fortsatt ansvarlig for opprettholdelse av nettdisiplin. Hvis ikke annet er bestemt er alle nett i utgangspunktet frie nett.

Styrt nett:

I et styrt nett må alle som ønsker å sende trafikk først innhente tillatelse fra kontrollstasjonen. Dette gjelder ikke kritiske meldinger. Sjefer på alle nivåer kan når som helst innføre styrt nett for å prioritere nettid til for eksempel en avdeling i kontakt. Styrt nett kan også styres etter en forutbestemt timeplan med tildelte sendetider.

E 5.5 Taleteknikk

Tilstreb alltid å være kort, konsis og rolig på nett og å la nettet være åpent for de som har behov for å sende. Tenk – Trykk – Tal

Derfor:

- Behold den naturlige rytmen du har i din daglige tale.
- Snakk jevnt og rolig.
- Snakk høyere enn vanlig, men ikke rop.
- Hold mikrofonen inntil munnen.
- La ikke stemmen synke på den siste delen av uttrykket eller setningen.
- Les meldingen i hele uttrykk eller korte setninger.
- Lange sendinger må avbrytes minimum hvert 10 - 20. sek i 2 - 3 sek for å gi mulighet for at kritiske meldinger kan komme gjennom. Dette gjøres ved å slippe sendeknappen i pausene uten noen ekspedisjonsord. Det er også mulig å innlede pausen med «kvittèr så langt» for å forsikre deg at mottaker henger med.
- Fra mikrofonbryteren trykkes inn til senderen er klar, tar det litt tid. Vent derfor 1 - 2 sekunder før du snakker, og det samme når du er ferdig for å unngå å "miste" siste ordet. Dette er spesielt viktig dersom en bruker fjernstyring eller relé.

E 5.6 Fonetisk alfabet

Enkeltbokstaver og bokstavgrupper staves ved hjelp av det fonetiske alfabet. Ord som er vanskelige å oppfatte/uttale og bokstavgrupper kan staves med ekspedisjonsordet JEG STAVER foran setningen (JEG STAVER er IKKE obligatorisk).

Alfabetet er, med unntak av Æ, Ø og Å, NATO standard. Engelsk uttale skal tilstrebes.

A	ALFA	K	KILO	U	UNIFORM
B	BRAVO	L	LIMA	V	VICTOR
C	CHARLIE	M	MIKE	W	WHISKY
D	DELTA	N	NOVEMBER	X	XRAY
E	ECHO	O	OSCAR	Y	YANKEE
F	FOXTROT	P	PAPA	Z	ZULU
G	GOLF	Q	QUEBEC	Æ	ÆRLIG (Norsk uttale)
H	HOTEL	R	ROMEO	Ø	ØSTEN (Norsk uttale)
I	INDIA	S	SIERRA	A	ASE (Norsk uttale)
J	JULIETT	T	TANGO		

E 5.7 Uttale av tall

Siffer uttales på følgende måte:

0	NULL	4	FIRE	8	ÅTTE
1	EN	5	FEM	9	NI
2	TO	6	SEKS		
3	TRE	7	SJU		

Tall skal uttales siffer for siffer

Tall som ender på TO eller flere nuller kan uttales «HUNDRE..., TUSEN...».

44	FIRE FIRE		
90	NI NULL		
136	EN TRE SEKS		
500	FEM NULL NULL	eller FEM HUNDRE	
1478	EN FIRE SJU ÅTTE		
7000	SJU NULL NULL NULL	eller SJU TUSEN	

E 5.8 Ekspedisjonsforskrifter

Viktige ekspedisjonsord:

DETTE ER	Denne sending er fra ..
ERKJENN	Pålegg til adressat om å erkjenne at en melding er mottatt og forstått.
FORBERED	Etterfølgende melding/ordre skal forberedes.
FORSTÅTT	Jeg har mottatt din melding, forstått den og vil etterkomme den. Skal bare brukes av adressaten. Betydningen av MOTTATT er innbefattet i FORSTÅTT. Brukes som svar på ERKJENN.
GJENTA	Gjenta hele den siste sendingen. Etterfulgt av identifikasjonsdata: Gjenta (del som angitt).
JEG GJENTAR	Jeg gjentar hele min sending eller deler som angitt.
JEG STAVER	Jeg staver med det fonetiske alfabet. Ordet/meldingen bør noteres.
JEG VERIFISERER	Det som følger er kontrollert med utstederen og gjentas. Brukes bare som svar på VERIFISER.
LES TILBAKE	Les tilbake hele sendingen nøyaktig slik den er mottatt.
MELDING FØLGER	Sendes foran teksten i en formell melding eller når hele meldingen må skrives ned.
MOTTATT	Jeg har mottatt din siste sending.
OVER	Slutt på min sending, venter svar.
RETTELSE	Det er gjort feil i denne sending. Nyttets også som svar på VERIFISER når det er funnet feil.
SLUTT	Slutt på min sending, venter ikke svar.

TID	Tidsgruppe, datotidsgruppe eller klokkeslett følger umiddelbart.
VENT	Vent noen sekunder (maksimum 5 sekunder).
VENT SLUTT	Vent. Jeg kaller deg senere.
VERIFISER	Kontroller hele meldingen (eller det som er angitt) med utstederen, og send den riktige versjon. Kan bare brukes av adressaten selv, og bare når han finner det nødvendig.

E 5.9 Standardiserte skriftlige meldinger

I tillegg til den vanlige meldingen har vi standardiserte oppsett/format som nyttes for ulike formål. Disse formatene er innbygd i blant annet MRR og LFR, noe som forenkler meldingen for både sender og mottaker. Slike meldinger har ulike navn, f.eks kontaktrapport kalles E-05. Dette skal alle meldinger starte med, slik at mottaker med en gang vet hvilken melding det dreier seg om og har mulighet til å prioritere hvis flere forsøker sende samtidig.

Meldinger som ikke er tidskritiske (blå og gule meldinger som f.eks. daglig statusrapport) bør om mulig sendes som melding for å ikke bruke unødvendig tid på nett.

KONTAKTRAPPORT (rød)	
Sendes snarest etter en kontakt med fienden.	
A	E-05
B	Til
C	Fra
D	DTG
E	Hva
F	Hvor
G	Når
H	Hvorledes
I	Utfall av sammenstøt
J	Anbefalt videre handling

Kontaktrapport E-05

Kontaktrapporter sendes umiddelbart ved stridskontakt med fienden. Dette er kritisk informasjon. Jo mer nøyaktig og god informasjon kommer, desto bedre og raskere kan troppen handle.

Forkortet kontaktrapport

Sendes når det ikke er tid til å sende fullstendig. Fullstendig kontaktrapport sendes senere når tid.

Hvem er i kontakt? Med hva? Hvor?

Eksempel: 1, DETTE ER ALFA, KONTAKT INFANTERI PÅ HØYDE 201, SLUTT.

OBSERVASJONSRAPPORT (rød)	
E-melding som sendes snarest ved observasjoner som besvarer kritiske spørsmål.	
A	E-01
B	Til
C	Fra
D	DTG
E	Hva
F	Hvor
G	Når
H	Hvorledes
I	Vurdering
J	Retning fra- til (Eks: N-S)
K	Troverdighet (A-F) – Fylles ut av S-2
L	Sannsynlighet (1-6) – Fylles ut av S-2

SAMLEMELDING (rød)	
E-melding av all aktivitet. Sendes ved forhåndsavtalte sendevindu ifm overvåkingsoppdrag.	
A	E-03
B	Til
C	Fra
D	DTG (Dato-Tids-Gruppe)
E	Hvor (Observasjonspunkt)
F	Når (fom – tom)
P	Sikt i perioden
G	Hva, hvor, når, hvorledes
H	Hva, hvor, når, hvorledes
I	Hva, hvor, når, hvorledes
J	Hva, hvor, når, hvorledes
K	Hva, hvor, når, hvorledes
L	Hva, hvor, når, hvorledes
M	Hva, hvor, når, hvorledes
N	Hva, hvor, når, hvorledes

ÅPNINGSMELDING	
Sendes snarest når patruljen har øyne på målet (ved overvåkingsoppdrag). Dette er formatet på MRR/LFR.	
A	O-03
B	Til
C	Fra
D	DTG (Dato-Tids-Gruppe)
E	OP posisjon (6 siffer)
F	Alt OP-posisjon (6 siffer)
G	Base posisjon (6 siffer)
H	Alt base posisjon (6 siffer)
I	Primær PUP/PZ
J	Sekundær PUP/PZ
K	Nød PUP/PZ
L	Obs. punkt (oppdragsnummer + 6 siffer)
M	Obs. venstre begrensning (6 siffer)
N	Obs. høyre begrensning (6 siffer)
O	Obs. ytre begrensning (dybde)
P	Effektiv DTG

"LINK UP" PROSEDYRE (gul)	
Brukes dersom patruljen skal gjennomføre "link up" med andre egne (for eksempel for å få forsyninger, eller for å gjennomføre uthenting).	
A	O-10
B	Til
C	Fra
D	DTG (Dato-Tids-Gruppe)
E	Tidsvindu for kontakt (fra/til DTG)
F	Sted for link up
G	Beskrivelse av andre egne
H	Link up prosedyre
I	Supplerende opplysninger

SANITETSRAPPORT (blå)		DAGLIG STATUSRAPPORT (blå)	
Sendes fra patrulje til eget KO ved sykdom/skade som betinger legehjelp.		Sendes daglig iht avdelingens rapporteringsdirektiv.	
A	A-02	A	A-06
B	Til	B	Til
C	Fra	C	Fra
D	DTG	D	DTG (Dato-Tids-Gruppe)
E	Pasientens navn	E	Personellstatus
F	Beskrivelse av hvordan skaden oppstod (tidspunkt)	F	Kjøretøy (inkl. drivstoffstatus)
G	Beskrivelse av skaden	G	Våpen (inkl. ammostatus)
H	Beskrivelse av behandling	H	Optisk
I	Pulsfrekvens	I	Samband (inkl. batteristatus)
J	Blodtrykk	J	Forbruk/annet
K	Respirasjon		
L	Kroppstemperatur		
M	Urinmengde		
N	Bevissthetsnivå (GCS)		
O	Forslag til videre handling		

GLA-melding⁷

Dette er en enkel og hurtig melding som bør gis uoppfordret jevnlig og som kan nyttes på alle nivåer. TRSJ kan anmode om dette fra sine lagførere. Lagførere og troppssjefer oppdaterer hverandre sideveis med denne raskt.

GRUPPERING	Hvor er jeg gruppert, hva kan jeg observere og/eller dekke med ild, blindsoner?
LOKALISERING	Lokalisering av fienden inkludert en tilbakemelding på hva vi har påført fienden av tap. Hva har vi sett, hvor er han sist sett, hva gjorde han?
ANBEFALING	Hva avdelingen bør gjøre i forbindelse med egen disponering, bruk av støtteresurser og støtte fra naboavdelinger.

Eksempel:

«1, dette er ALFA med GLA melding»

«Gruppering - på høyde 203, sikrer veien fra skogsholt til bru».

«Lokalisering – TO fiendtlige infanterister bekjempet i krysset ved bru. Ingen andre fiendtlige observasjoner».

«Anbefaling – Anbefaler at vi blir i posisjon og sikrer BRAVO sin fremrykning».

E 6 Målangivelse

Hensikt:

Hensikten med målangivelse er å gi hurtig, standardisert og presis beskrivelse av fienden og dens posisjon til andre.

Beskrivelse:

⁷ Håndbok for fotlaget 2019, s.25

Hurtige og presise målangivelser internt i laget og troppen er en forutsetning for å vinne ildstriden med fienden. Målangivelser må trenes ned til enkeltmann slik at den som får observasjon på fienden er i stand til å formidle dette til resten av laget og troppen.

E 6.1 Målangivelse består av målbeskrivelse og stedsangivelse⁸

For målbeskrivelse benyttes følgende standardiserte begreper:

STRIDSVOGN	Alle typer stridsvogner \ panserjagere
SPV	Alle typer stormpanservogner
PANSER	Alle andre typer pansrede kjøretøy
TRANSPORT	Upansret kjøretøy
INFANTERI	Personell på bakken
PVRÅK	Styrte PV-våpen
PV	PV-kanon og nærpanservernvåpen
MG	Mitraljøse i stilling
FLY	Alle typer fly
HELIKOPTER	Alle typer helikoptre

E 6.2 Grunnpunkt

Et grunnpunkt er et lett gjenkjennelig punkt, eller en lett gjenkjennelig gjenstand i terrenget, som alle i laget vet hvor ligger i forhold til deres egen posisjon. Grunnpunkter bør kunne brukes både i lyse og mørke og være «solide» slik at de ikke forsvinner ved f. eks artilleribeskytning. Grunnpunkter benyttes både i angrep og forsvar. Troppssjefen tar ut troppsgrunnpunkter som er felles for hele troppen.

Lagføreren kan i tillegg plukke ut grunnpunkter som er relevante for sitt lag. Det er ikke hensiktsmessig å operere med mer enn tre til fire grunnpunkter til sammen i laget.

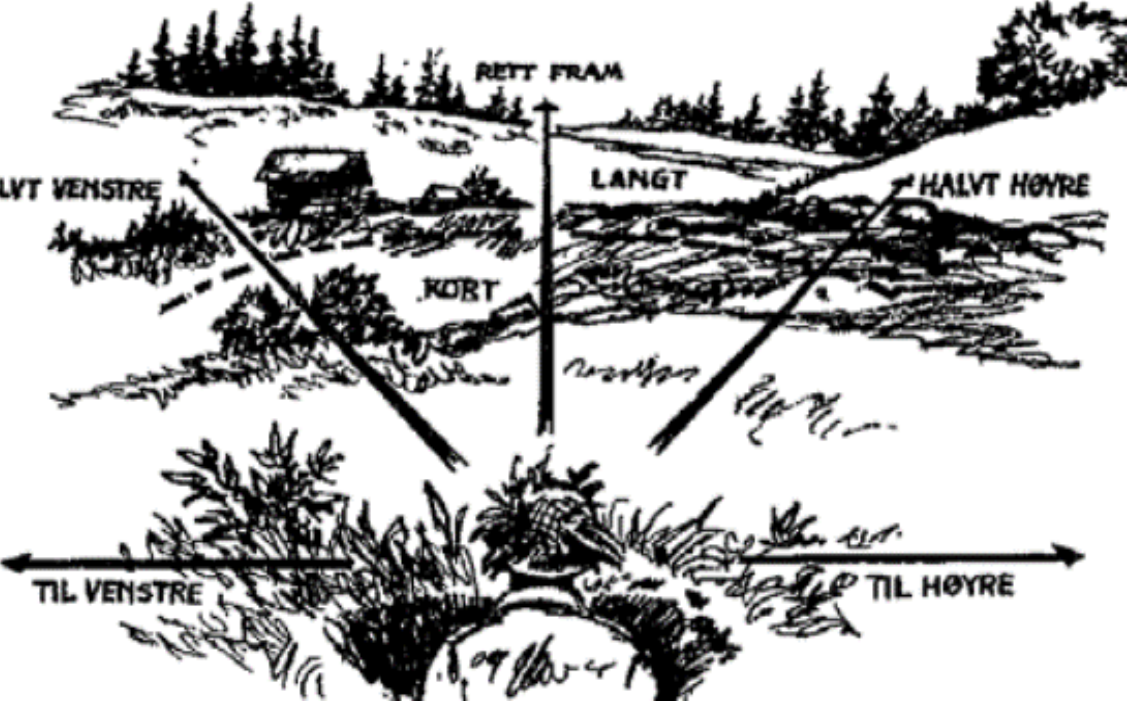
Under forsvarsstrid tas det ut permanente grunnpunkter. I angrepsstrid er det en fordel å forhåndsplanlegge med grunnpunkter som man ut fra kartstudier vet er synlige i terrenget, der dette er mulig. I tillegg må nye grunnpunkter tas ut underveis fremover. Ofte er det hensiktsmessig at lagførere i angrep aktivt identifiserer grunnpunkter for troppen og formidler dette til nabolagførere. Slik kommunikasjon forenkler troppssjefens stridsledelse.

I forsvarsstrid er det som oftest god tid til å plukke ut grunnpunkter. I mørke kan det lages grunnpunkter både for termisk og lysforsterknings sikter. I forsvarsstrid er det hensiktsmessig å legge grunnpunktene der fienden forventes å dukke opp.

Grunnpunkter kan angis med nummerering, for eksempel; grunnpunkt 1 stor stein, hvor kun «grunnpunkt 1» nyttes under ildledning. Alternativt kalles grunnpunktene kun ved navn. Eksempelvis; grunnpunkt stor stein. Sistnevnte kan ofte være hensiktsmessig i laget for å sikre at personell husker grunnpunktene og at ikke misforståelser oppstår.

Stedsangivelsen nyttes for å lede andres observasjon inn mot et område. Det er mange teknikker og metoder for dette og valg av rett verktøy er avgjørende for en hurtig og presis stedsangivelse. Laget har ti metoder for stedsangivelse. Til disse ti metodene er ofte grunnpunkt og hjelpepunkt de viktigste verktøyene.

⁸ UD 17-2 Soldaten i felt 1985, s. 33

<p>Grunnpunktmetoden</p>	<p>Grunnpunkt danner utgangspunkt for det meste av stedsangivelse. Med mindre målet står på/i selve grunnpunktet, vil grunnpunktmetoden alltid være kombinert med klokke- eller kardinalmetoden.</p> <p>Eksempel: Grunnpunkt stor stein- 2x SPV i stilling</p>
<p>Retningsmetoden</p> <p>Retningsmetoden angir retning i en halvsirkel ut fra observasjonsstedet. Målet angis for eksempel med «rett frem» eller «halvt høyre». Avstander angis ofte med bare «kort» og «lang». Retningene angis ut fra avdelingens frontretning og bør derfor kun brukes innad i avdelinger som ligger tett sammen og vil som oftest passe best på lagsnivå. Metoden er ikke nøyaktig men hurtig og brukes normalt kun på korte avstander.</p> <p>Eksempel: Halvt høyre 50_... Halvt venstre lang_...</p> 	

Klokkemetoden

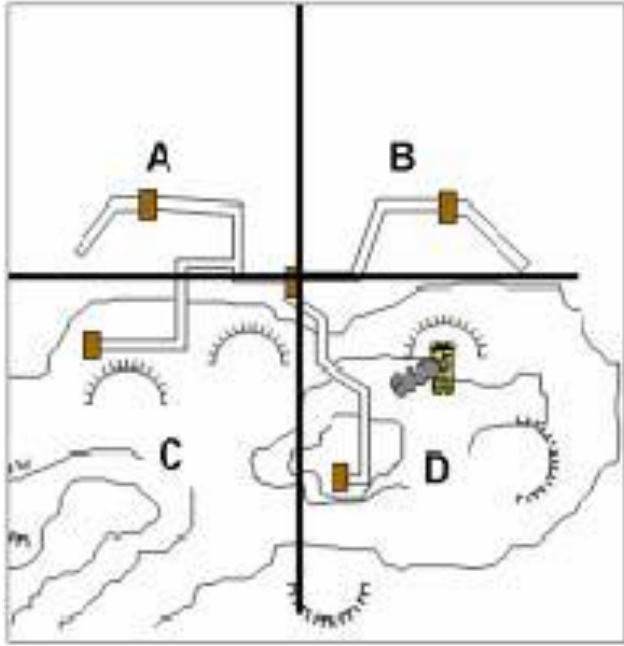
For å angi retningen til målet fra grunnpunkt kan klokkemetoden nyttes. En klokke tenkes plassert med urskivens sentrum i grunnpunktet. Den som angir målet, ligger på forlengelsen av linjen mellom utgangspunktet og klokken 6. Målet blir angitt med klokkeslett etter hvordan det ligger i forhold til utgangspunktet/urskiven. Bare hele timetall nyttes. Foran klokken 1-5 sies alltid høyre og foran klokken 7-11 sies alltid venstre. Avstand fra grunnpunktet kan legges på til slutt, enten i meter eller knoker/håndsbredder.

Eksempel: *Grunnpunkt Stor stein – høyre klokken 2, 100 meter infanteri i stilling...*

Grunnpunkt Hvitt hus – venstre klokken 10, 200...

Metoden forutsetter at sender og mottaker er nær hverandre og vil dermed ofte være uegnet på tropps og kompanivå. Mellom lagene og TRSJ/TRSJT er det ofte bedre å bruke kompassrosemetoden i forhold til grunnpunktet.

<p>Kompassrose (himmelretning) metoden</p>	<p>Kompassrosemetoden angir retning ved hjelp av himmelretninger. Denne må brukes til alle stedsangivelser der mottakeren ikke er i umiddelbar nærhet av deg og ser målet i samme retning som senderen. Normalt legger man et tenkt kompass på et grunnpunkt og angir retning til målet med nord, sør, øst, vest.. Avstand fra grunnpunktet i meter legges på til slutt. Eksempel: Grunnpunkt Stor stein – øst 200 m ... Kalles også kardinalretninger.</p>
<p>Kart-/rutetilvisningsmetoden</p>	<p>Man kan bruke rutetilvisning, meldelinje, målnummer eller UPK (utgangspunkt kart) punkt. Dette er en metode som hovedsakelig benyttes når mottakeren ikke kan se målet direkte. Den kan også brukes som utgangspunkt for sekundæridledning. Metoden er nøyaktig men tidkrevende, da både sender og mottaker må «overføre» informasjonen fra lende til kart og omvendt.</p>
<p>Kvadrantmetoden</p>	<p>Ild-/ansvarsområde sees på som en tenkt firkant i terrenget, som igjen deles inn i fire like store ruter. Midten av målet defineres ved hjelp av grunnpunkt, på målkort eller tilsvarende. Kvadranten må være definert i størrelse og begrensninger og kjent av alle brukere.</p> <p>The diagram illustrates the quadrant method. It shows a square divided into four quadrants labeled A, B, C, and D by a vertical and a horizontal line. In the center of the square is a small square representing the target point. The quadrants contain various terrain features: A has a small hill, B has a larger hill, C has a valley with a stream, and D has a complex terrain with several hills. The central point is marked with a small square and a crosshair.</p>
<p>Nedslagsmetoden</p>	<p>Denne metoden krever koordinering i tid, da nedslaget er synlig kun i et kort tidsrom. Eksempel på nedslag er skyting mot underlag som gir synlig treff eller diverse typer røykgranater som skytes for å markere stedet. Bruk av 40 mm (helst røyk hvis tilgjengelig) vil kunne gi meget presise målgivelser. Det samme med signalbluss fra signalpistol på korte hold.</p>
<p>Sporlysmetoden</p>	<p>Sporlys brukes for å angi målet eller retningen mot målet. Det er en hurtig metode, men er begrenset av våpenets rekkevidde, annen ildgivning og ildåpningsbestemmelsene.</p>

Laser/IR-metoden	Målet belyses med enten synlig laser eller IR-laser. Laseren kan brukes i forskjellige mønstre for å angi målområder, ildsort osv. En begrensning kan være at en ikke ser laseren om en ligger med stor vinkel på strålen.
Tverrprat (crosstalk)-metoden	Ofte er mål vanskelig å oppdage. God målangivelse kan derfor kreve samarbeid for å lokalisere målet. Dette kan skje ved å bruke én eller flere av de øvrige metodene i kombinasjon for å snakke hverandre på målet. Eks: Grunnpunkt hus, til høyre følg gjerdet til treklynge, høyre klokka 3, 50 meter infanteri i stilling

Av de nevnte metodene gir laser- og klokkeметoden den mest hurtige og presise målangivelsen.

E 7 Observasjonsteknikk⁹

Hensikt:

Hensikten med observasjonsteknikk er at man kan bruke en systematisk teknikk for å observere et punkt/område over tid, på en slik måte at man reduserer risikoen for å overse noe, samt at man ivaretar utholdenheten.

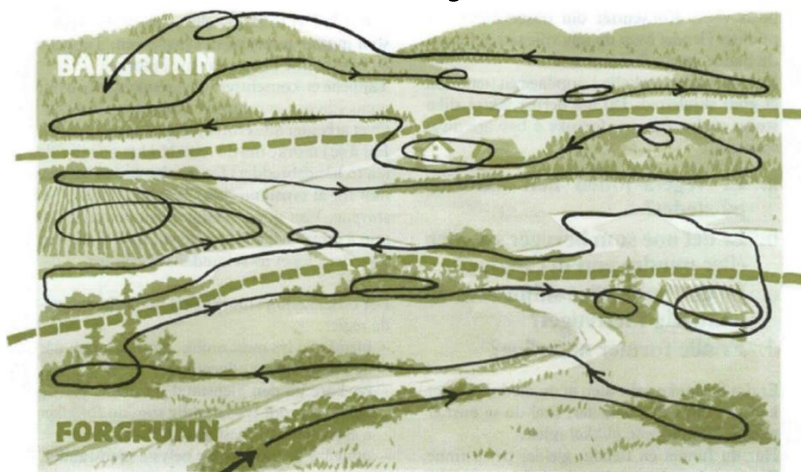
Beskrivelse:

Du skal observere under all strid. Observasjon er iakttagelse ved syn og hørsel og omfatter:

- Å lete og se
- Å lytte og høre
- Å forstå det en ser og hører
- Å melde det en ser og hører

Når du observerer, skal du først se over iøynefallende punkter i forgrunnen hvor det er tenkelig at fienden kan finne skjul. Deretter går du systematisk over lendet som pilen viser. Konsentrer din observasjon om punkter i lendet hvor du selv ville tatt skjul om du hadde vært i fiendens sted. Det kan være vanskelig å oppdage en fiende på et godt skjulested. Du må derfor iakttå slike steder omhyggelig og forsøke å besvare disse spørsmålene:

- Er vegetasjonen helt naturlig på stedet?
- Er det noe som beveger seg mer eller mindre enn det øvrige?
- Er det farge eller skinn som er unaturlig i terrenget?
- Er alle former naturlige?

⁹ UD 17-2 Soldaten i felt 1985, s. 27

E 7.1 Observasjon i mørket

Øynene våre arbeider forskjellig i lys og mørke. Det tar ca 30 minutter å opparbeide fullt nattsyn, men du taper det igjen med kun sekunder i skarpt lys. For å observere riktig i mørket bør en se litt til siden for at synsinntrykket skal oppfattes riktig av øynene. I mørket vil synet «svettes» hvis en over tid fokuserer øynene mot samme punkt. Sørg derfor å flytte blikket (ca hvert 10. sekund). I tillegg bør øynene hvile i ca 10 sekund i minuttet.

E 8 Tegn og signaler¹⁰

Hensikt:

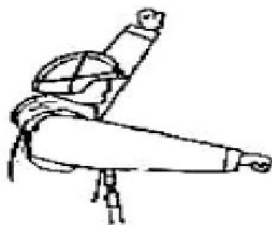

Tegn og signaler anvendes når stemmen ikke når frem, eller når stemmen ikke kan nyttes. Tegn og signaler må være enkle å oppfatte og standardiserte slik at de ikke kan misforstås. Vi nytter også standardiserte tegn og signaler for dirigering av kjøretøy.

Beskrivelse:

I utgangspunktet skal laget alltid gjenta både tegn og signaler slik at en er sikker på at de når frem til alle i avdelingen. Vær likevel oppmerksom på at slik kommunikasjon tar mye tid og kan senke tempoet på f.eks. fremrykningen. Det er derfor viktig at hver enkelt soldat er bevist på at det er hans oppgave å søke informasjon hvis ikke tegn og signaler kommer ut.

Under forflytningen må laget, i tillegg til fastsatt observasjon, holde øyesamband innen laget og med nabolag. Hver person i laget må hele tiden holde øye med personen foran og bak for å kunne være i stand til å viderefremme alle ordrer, meldinger, tegn og signaler.¹¹

E 8.1 Formasjoner

		
Linje Armene holdes ut fra kroppen. Den arm som beveg angir hvilken side MG skal være på.	To rekker Den side som pumpes angis MG side.	Rekke En arm strak frem, den andre opp.
		
Skytterrekke Våpenet over hodet med en hånd.	Kileformasjon Armene skyves skrått ut nedover fra kroppen.	Tett kringvern En arm i 90 grader vinkel.

¹⁰ UD 17-2 Soldaten i felt 1985, s. 40

¹¹ Håndbok for fotlaget2019, s. 36

		
Spredt kringvern Som tett, men armen pumper.	Samling Begge armer opp, lage sirkelbevegelse.	Reorganisering Slå markert gjentakende ganger på pistolgrepet.

E 8.2 Formasjonsendringer

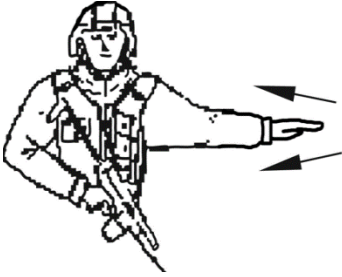
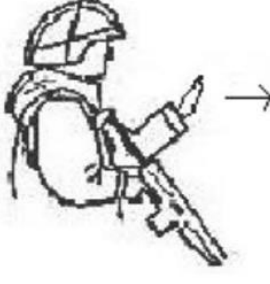

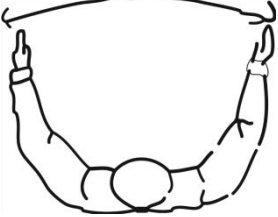

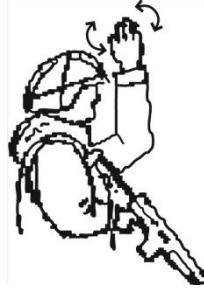
		
Marsj fremad Armen føres fremover.	Ny marsjretning Armen pumpes 3 ganger og rettes i ny marsj retning.	Holdt Strak opp med håndflaten ut.
		
Større avstand Hånden pumper oppover.	Mindre avstand Hånden pumper nedover.	Ned/sakte 90 grader, håndflaten ned og pumpe hånda nedover.

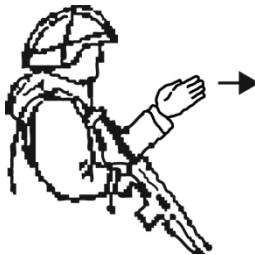

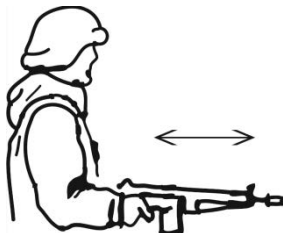

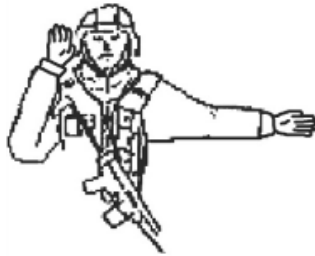

E 8.3 Våpen

		
MG-gjeng Knyttet neve opp i været.	40 mm GUR Hånden slår på forskjeftet.	M-72 Venstre hånd knyttes, høyre legges opp. Dra hendende fra hverandre som M-72 åpnes.

		
Røykgranat Røykebevegelser foran munnen.	Signalpistol Simulere skyting med pistol opp i lufta.	RFK pansergranat Armen 90 grader ut, med knyttet neve slå markant nedover. Betyr lad med panser granat.
		
RFK spreng anslag Høyre hånd knyttes og slås inn i venstre hånd.	RFK spreng tempering Hendene formes som å gripe rundt noe. Beveges frem og tilbake i motsatt retning.	

E 8.4 Stridsteknikk og ledelse

		
Stans ild Vannrett bevegelse ut og inn fra kroppen.	Mot stilling/eksponering Hånden skyves fra kroppen.	I stilling Håndflaten fremover. Førtes i en kurve fremover.
		
Venstre/høyre begrensning Vis i tillegg retning til den enkelte begrensning med å peke.	Ta stilling/mål/grop Hånd knyttes og bankes på hjelmen, for så å peke mot målet.	Sikre dekke Vridende bevegelse på håndflaten. Situasjonen styrer og ild gis eller ei.

		
<p>Ild mot mål Hånden beveges fremover i bestemte rykk.</p>	<p>Stilling tatt Våpenet pumpes opp og ned over hodet.</p>	<p>Fienden den retning Våpenet støtes i retning fienden gjentatte ganger.</p>
		
<p>Sjef/på kommando To fingrer på skulderklaffen betyr at sjef skal frem eller utførelse av ordre på kommando.</p>	<p>Trenger ammo Magasin holdes opp ved hodet.</p>	<p>Ingen observasjon/skuddfelt Hånden dekker til øynene.</p>
		
<p>Tall Finger opp = hele 100 Finger ned = 10 I dette eksempelet = 200</p>	<p>Observer Peke på øyner for deretter peke i retningen som skal observeres.</p>	<p>Lytt/hører lyder En hånd bak øret, den andre i retningen det skal lyttes/kommer lyd fra.</p>
		
<p>Forstått/mottatt Armen holdes opp med håndflaten ut.</p>		

E 8.5 Målbeskrivelser

		
Egne styrker Slå med knyttneve mot hjertet.	Infanteri Bevege fingrene som to bein som går.	Sivile Stryk opp og ned på strak underarm.
		
Panser Begge hendene former stor T. Gjelder også Stridsvogn og SPV.	Transport Beveg hånden vannrett. Beskriver alt av upansrede kjøretøy.	

E 8.6 Granater

		
Splint	Sjokk	Flash

E 8.7 Tegn og signaler ved dirigering av kjøretøy¹²

Dirigering nyttes alltid ved parkering i leir, baseområde og andre steder der det er fare for å kjøre på noen eller noe, men kan også nyttes for å presist plassere en vogn/kjøretøy i stilling.

En person skal dirigere vognen. Den som dirigerer skal oppholde seg foran vognen hvor han er godt synlig for vognføreren. Avstanden til vognen skal være minst 5 meter. Alle tegn og signaler skal utføres med presisjon slik at misforståelser unngås. Vognfører skal utføre ordrene gitt med tegn eller signal øyeblikkelig. Hvis vognfører er i tvil, eller mister den som dirigerer ut av syne, skal han straks stanse vognen. Vognfører skal holde sakte og jevn fart på vognen.

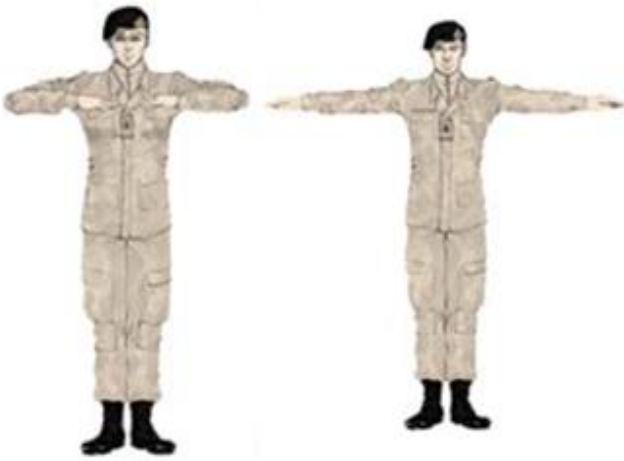

¹² Reglement for stormpanservognlaget 2015

Veivisers plikter:

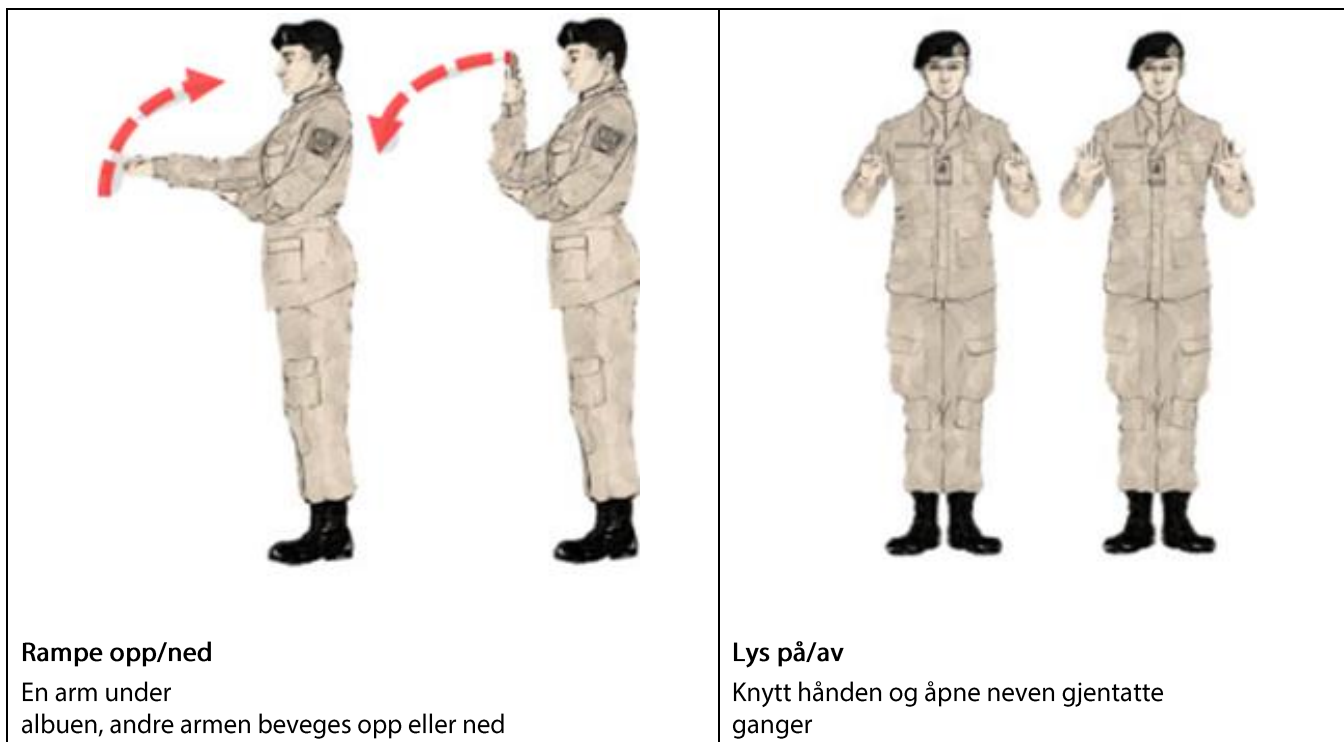
1. Veiviseren skal alltid nyttes under forflytning av kjøretøy innenfor leirområdet, parkeringsplass, inn og ut av bygninger, inne i bygninger, opp- og avlasting på tilhenger og i bivuakk.
2. Være minst 5 meter foran beltekjøretøy.
3. Bruke standardiserte tegn og signaler.
4. Før kjøretøyet settes i bevegelse, påse at ingen befinner seg under, like foran eller bak vognen.
5. Raskt kunne oppnå øyesamband med vognføreren.
6. Bevege seg i gå-tempo.
7. Aldri gå baklengs, kun fremover og i side.
8. Nytte hjelpemann ved rygging og i uoversiktlig lende.
9. Påse at det ikke befinner seg personell utenpå vognen.
10. Påse at det ikke befinner seg personell mellom vogn med motor i gang og en fast gjenstand, dersom avstanden er mindre enn 10 meter.

Følgende og signaler nyttes for dirigering av vogn/kjøretøy:

I lyse

 <p>Alle tegn og signaler utføres fra grunnstilling.</p>	 <p>Start opp En arm bevegges i sirkel foran brystet.</p>
 <p>Stopp motor Begge armer svinger gjentakende frem og tilbake horisontalt i skulderhøyde helt til motor er stanset.</p>	 <p>Marsj fremad En arm bevegges mot brystet. OBS: Her skiller det mellom e og to armer. En forover og to bakover.</p>

 <p>Høyre/Venstre En arm holdes ut i den retning man ønsker at kjøretøyet skal svinge.</p> <p>Hardt høyre/venstre Pumpe ut fra skulder.</p>	 <p>Høyre/venstre nok (rett opp) Armene føres ned til sidene. VF fortsetter å kjøre i den retning kjøretøyet hadde når handa ble tatt ned</p>
 <p>Holdt Håndflate mot vognfører</p>	 <p>Avstand til holdt Jevn bevegelse. VF stanser når hendene berøres</p>
 <p>Bakover(person bak vogna) Dra begge armene med håndflaten mot brystet</p>	 <p>Parkbrems på Knyttneve inn i håndflaten</p>

E 9 Vaktpost¹³

Hensikt:

Vaktposten er ansvarlig for at en fiende blir stoppet og/eller at enheten blir varslet. Vaktpost nyttes på ulike måter ut i fra oppdraget som skal løses, men prinsippene er like.

¹³ UD 17-2 Soldaten i felt 1985, s. 208

Beskrivelse

E 9.1 Krav til vaktpost:

- a. Ved valg av ildstilling skal kravene til ildstillingen være ivaretatt (skuddfelt, skjul, dekning, støtte).
- b. Bør også ha skjult og dekket inn-/uttrekningsvei, skiftstilling og samband.
- c. En vaktstilling som skal virke over tid skal være kamouflert og den bør gi ly for vind og vær. Stillingen bør være komfortabel. På den måten sørger en for at vakten er i stand til å holde seg fokusert og gjøre jobben den er satt til. Stillingen kan gjerne være sittende.
- d. Bemannes normalt med en person i lyse og to i mørket eller ved dårlig sikt. Reguleres gjennom beredskapsgrader.
- e. Det skal lages postinstruks (se eksempel lengre ned) og målkort.
- f. Hvis avdelingen har avdelingsvåpen (MG og/eller GUR) kan dette med fordel plasseres i hovedstillingen.

E 9.2 Ulike situasjoner der vaktpost bør etableres

- a. Når en avdeling har etablert base.
- b. I tilknytning til observasjonsposter.
- c. Ved forberedt stillingsbesettelse.
 - Når alle hovedstillinger er etablert og avdelingen har gått i hvile, bemannes normalt en stilling som vaktpost mot målområde og en vaktpost som dekker ruten inn mot stillingsområdet.
- d. Under holdt, kort og lang.
 - Utplasseres hensiktsmessig mtp å avdekke fiendtlig aktivitet.
- e. Ved sikringsoppdrag, veikontrollposter og adgangskontrollposter.

E 9.3 Plassering

Vaktposten må plasseres slik at den kan detektere fiendtlig aktivitet så tidlig som mulig. Dette gir avdelingen bedre reaksjonstid og mulighet til å fatte tiltak før fienden kommer. Plassering av vaktpost vil alltid være lende- og situasjonsavhengig. Posten må som utgangspunkt, kunne overvåke fiendens mest sannsynlige vei inn. Som regel vil sporet inn være noe man alltid må ha kontroll på. Dette gjelder både sommer og vinter. Faren for at fienden bruker hund og følger sporet er også en viktig grunn til å ha kontroll på sporet.

E 9.4 Organisering av posten

Poststedet må organiseres nøye. Nødvendig materiell skal være tilgjengelig. Plassering og organisering vil nødvendigvis variere med lende og oppdrag, men følgende punkter bør likevel tilstrebes:

- a. Muligheten for å komme inn og ut, uten at man lager for mye støy og bevegelse.
- b. Plass nok til å kunne bruke optikk/nattoptikk.
- c. Vinterstid med streng kulde vil det være en fordel å sitte framfor det å ligge. Dette med tanke på varmetap. Bruk av liggeunderlag etc. Selve kroppstillingen til vaktposten vil også påvirke hvor sliten man blir av å være i stillingen og hvor bevegelig man er i forhold til å kunne observere bakover. Dette vil ha påvirkning på kvalitet og oppmerksomheten til vakten. Sittende er ofte bedre enn liggende. Ulempen er at vakten kan bli lettere å oppdage.

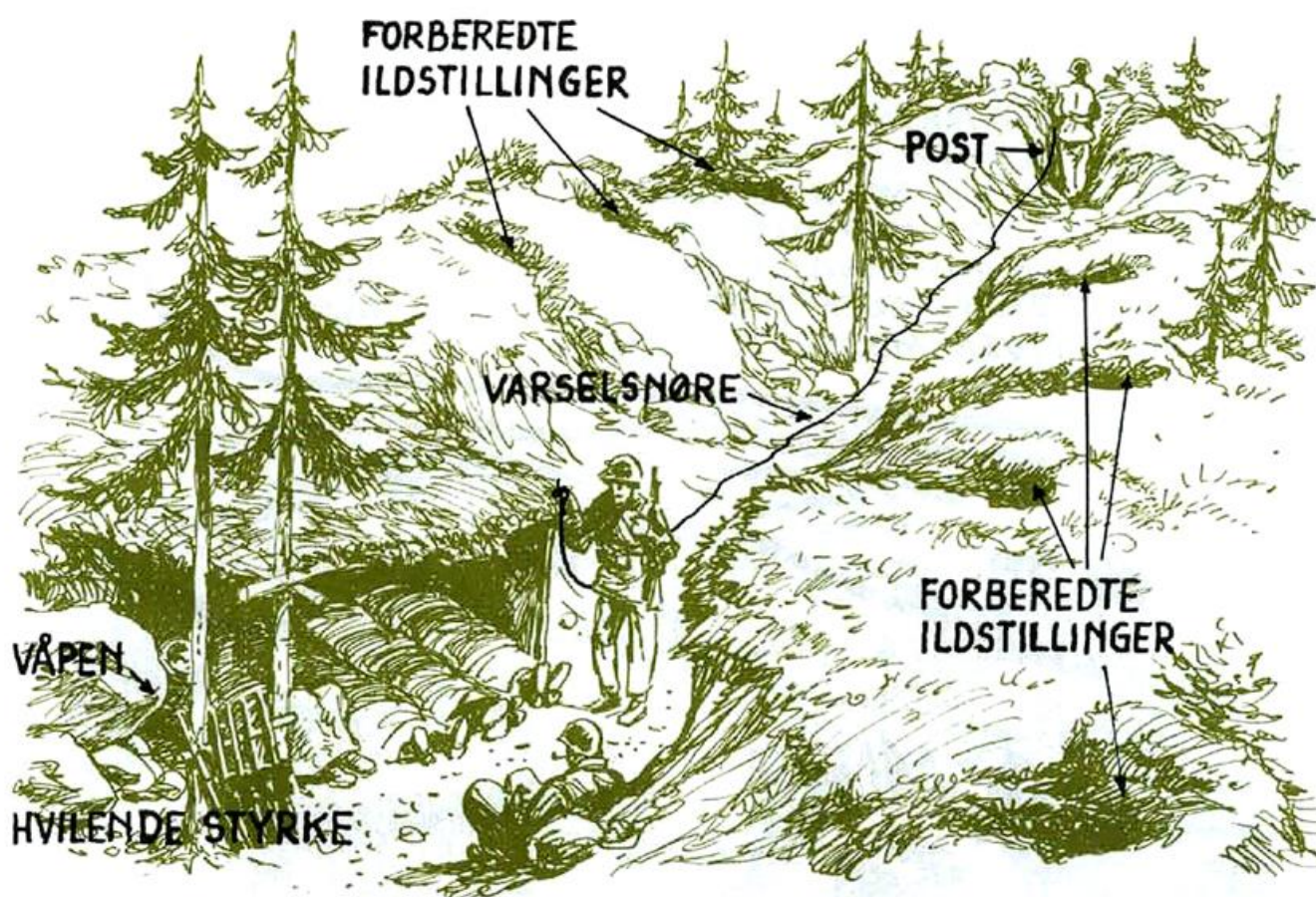
Avfyringsmekanismene til sektorladningene må være lett tilgjengelig, organisert, samt MERKET slik at det ikke er tvil om hvilken som går til hvilken ladning.

E 9.5 Opptreden på posten

Som vaktpost har man ansvaret for resten av avdelingens sikkerhet. Det er derfor viktig at man er konsentrert og fokusert når man utfører denne tjenesten. Postinstruksen vil være styrende for de

tiltak, og den opptreden som er spesiell for den enkelte vaktstilling. Det er likevel en del prinsipper som alltid vil være aktuelle ifm opptreden på vakt:

- Begrens lyd, lys og bevegelse til kun det mest nødvendige. Unødvendig lydbruk skal ikke forekomme.
- Benytt dagoptikk/nattoptikk hyppig når dette er tilgjengelig.
- Ha alltid ditt våpen klar til hurtig å kunne bekjempe en fiende som har nærmet seg.
- Sørg for å melde ifra til påtroppende vakt om endringer i situasjonen og/eller observasjoner som er gjort.
- Reperer feltrop og evt. organisering av avfyringsmekanismene til sektorladningene. Der- som andre egne styrker skal innpassere gjennom vår vaktpost, må dette meldes fra om ved vaktbytte.
- Fluktsekken skal alltid medbringes til og fra vaktstillingen, og være innenfor rekkevidde til enhver tid!

E 9.6 Prosedyre ved innpassering

VP: *Stopp! Hvem der?*

-: *Venn!*

VP: *Kom nærmere!*

VP: *Stopp! Whiskey, whiskey (Feltrop).*

-: *Alfa, alfa.*

VP: *Innpasser* (hvis feltropet var korrekt)

E 9.7 Postinstruks

Postinstruksen brukes til å stadfeste lagførers ordre til de respektive stillingene og følges oftest av et målkort eller tilsvarende. Hvor mange stillinger man skriver postinstruks for og detaljgraden på postinstruksen, er avhengig av situasjonen og oppdraget. F eks vil postinstruksen for en fast stilling i en leir være mer utfyllende enn for en baksikring i en patruljebase.

Postinstruksen bør være tilgjengelig i hvileområdet slik at den enkelte kan gjøre seg kjent med den før vakt og lagfører må følge opp at postinstruksen er kjent. Avtroppende må overlappe med påtroppende. Blant annet er kontroll på materiellet i stillingen, eventuelle endringer i feltrop og status på egne patruljer svært viktig å overlappe.

Avdelingen bør ha ferdiglaminerte blanke postinstrukser og målkort med seg slik at det er enkelt å fylle ut når behovet er der.

POSTINSTRUKS		
S	Situasjonen i ansvarsområdet	<ul style="list-style-type: none"> Hva er det som ventes inn mot mitt ansvarsområde? Hvor er det sannsynlig at fienden kommer? Med hvilken styrke kommer han? Når kommer han?
O	Området som skal overvåkes	Venstrebegrensning: Høyrebegrensning:
L	Lendet	Er det lendegjenstander som skiller seg ut? Er det blindsoner/ skjulte fremrykningsveger i sektoren? Hvor langt ser vaktposten i lyse/ mørke? Hvor langt kan vaktpostens våpen virke?
O	Opptreden på poststedet	<ul style="list-style-type: none"> Hvordan skal vaktposten opptre(liggende, stående osv..) Bruk av tegn, signaler samband Hvilket antrekk og hvilken utrustning skal vaktposten bære. Varslings- og ildåpningsbestemmelser, eksempler: Lange drag i snora: LF frem til poststedet Korte drag i snora: Laget i stilling Lysrakett: Kun TRSJ ordre M19-ladninger: Kun i selvforsvar FI patruljer: Skal passere, men LF varsles Sivile: Passerer uanmeldt
A	Avløsning	<ul style="list-style-type: none"> Når skal avløsning være? Hvem skal avløse vaktposten? Rutiner for avløsning
P	Poststedet	<ul style="list-style-type: none"> Hvor er vaktstillingen plassert (i lyse og i mørke)? Hvilket utstyr skal være tilstede i vaktstillingen? Hvilken vei benyttes inn/ut av stilling
E	Egne avdelinger og naboposter	<ul style="list-style-type: none"> Hvor er naboposten plassert og hvilket lag er det? Hvor er nærmeste ildstilling og ildsektor? Hvor er nabotroppen?
F	Feltrop	<ul style="list-style-type: none"> Muntlig overlevering av feltrop/tallkode Hvilke andre tiltak er gjort for å identifisere egne?
E	Egne patruljer	<ul style="list-style-type: none"> Har avdelingen patruljer ute? Når ventes de tilbake? Hvor skal de innpassere?

E 10 Valg av ildstilling

Hensikt:

Hensikten med en ildstilling er å finne en godt egnet posisjon i terrenget der fienden kan bekjempes fra. Ildstillinger beskrevet her kan nyttes både som enkeltmann, makkerpar eller for laget.

Beskrivelse:

E 10.1 Vi skiller på følgende ulike stillinger:¹⁴

1. Hovedstilling. Den stilling vi anser som den sterkeste forsvarsstillingen.
2. Skiftstilling. Én eller flere stillinger som man har planlagt å flytte til under striden og som dekker det samme ildområdet som hovedstillingen.
3. Alternativ stilling. En stilling som dekker et annet ildområde enn hoved- og skiftstilling.
4. Hvilestilling/område. Et område som laget oppholder seg i før man anser det hensiktsmessig å besette hovedstillingen. Hvileområdet bør være skjult og dekket og hvis mulig utenfor virkningsområdet ved artilleribeskytning av stillingsområdene.

Skiftstilling

Alternativ stilling

¹⁴ Reglement for fotlaget 2010, s. 151

DE VIKTIGSTE KRAVENE TIL EN ILDSTILLING:

ITILLEGG BØR STILLINGEN TILTREDSTILLE DISSE KRAVENE:

- MULIGHET FOR SKJULT OG DEKNET INN- OG UTTREKNINGSVEI
- SAMBAND
- SKIFTETILLING

- SKUDDFELT
- SKJUL
- DEKNING
- STØTTE

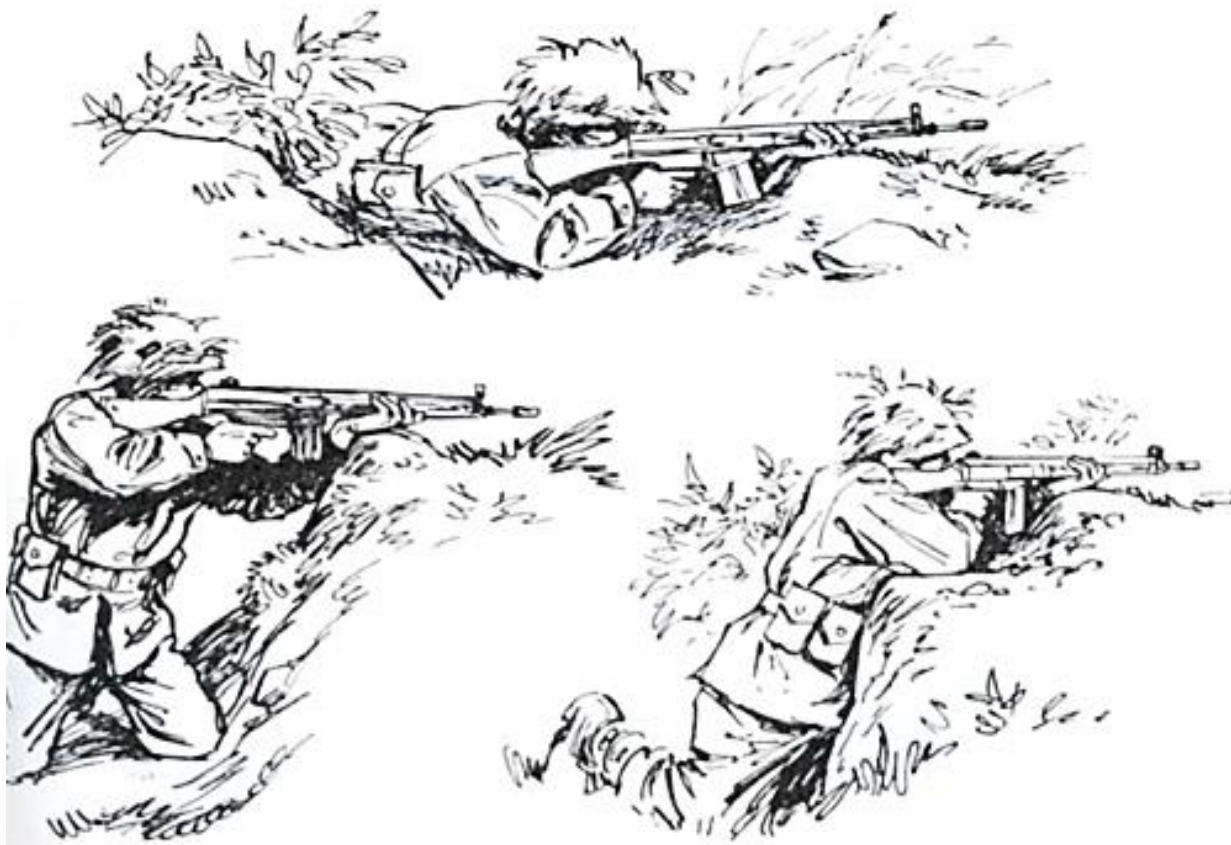

E 10.2 De fire viktigste krav til en ildstilling (forkortes SSDS):¹⁵

1. **Skuddfelt.** Er det området man kan observere og beskytte fienden. Gode skuddfelt er ikke det samme som lange skuddfelt. Kravet til skuddfelt må ikke overdrives slik at skytteren får for stor sektor i forhold til det han evner å dekke. Dersom fienden kan komme på håndgranatavstand uten å bli beskyttet, er stillingen verdiløs og kan i verste fall gjøre gode nabostillinger sårbare og skape hull i stillingsområdet.
2. **Skjul.** En stilling som er oppdaget, tiltrekker seg ild. Derfor må soldaten unngå å velge sin stilling ved iøynefallende punkter i lendet, som for eksempel enkeltstående busker og trær, eller å velge stilling i helt åpent lende. Skjul medvirker også til beskyttelse mot luften. Skjul kan forbedres ved maskering.
3. **Dekning.** Soldaten skal alltid søke å finne en stilling som gir ham dekning mot fiendtlig ild. Selv den minste ujevnhet i terrenget kan gi dekning. Soldatene må også tenke på faren for rikosjetter, steinsprut eller splinter. Unngå å legge stillingen nær steiner, berghammere, betong, trær eller trekledning. Dette er likevel ikke alltid mulig; objekter som gir splint og rikosjettfare for en forsvarsstilling, må da dekkes til med «myke materialer» for å redusere faren. Se tabell for dekningstykkelse nederst.
4. **Støtte.** Støtte skal gjøre det mulig for soldaten å betjene sitt våpen korrekt og sikkert i stillingen. Skytestillingen må være så støt at soldaten treffer det han sikter på og så bekvem at han kan ligge, eller stå, i anleggsstilling så lenge som nødvendig.

¹⁵ UD 17-2 Soldaten i felt 1985, fra s. 63

Støtte

I tillegg til disse fire hovedkravene bør stillingen tilfredsstillende følgende krav:

1. Skjult og dekket innrykning:
Hvis soldaten kan komme seg skjult inn i ildstillingen, kan soldaten overraske fienden med sin ild og oppnå størst virkning.
2. Skiftstilling og alternativ stilling i nærheten:
Skiftstilling benyttes for å kunne fortsette ildgivningen når fiendtlig ild beskytter hovedstilling. Alternativ stilling benyttes for å kunne beskytte mål man ikke har skuddfelt til fra hovedstillingen.
3. Samband eller kommunikasjon til naboposten:
Den enkelte ildstilling er en del av et system av stillinger. For å kunne samvirke effektivt, gjensidig støtte, lede ild, håndtere uforutsette situasjoner og opprettholde moralen i laget, er det en forutsetning å kunne kommunisere mellom stillingene.

E 10.3 Ildstillinger med avdelingsvåpen:¹⁶

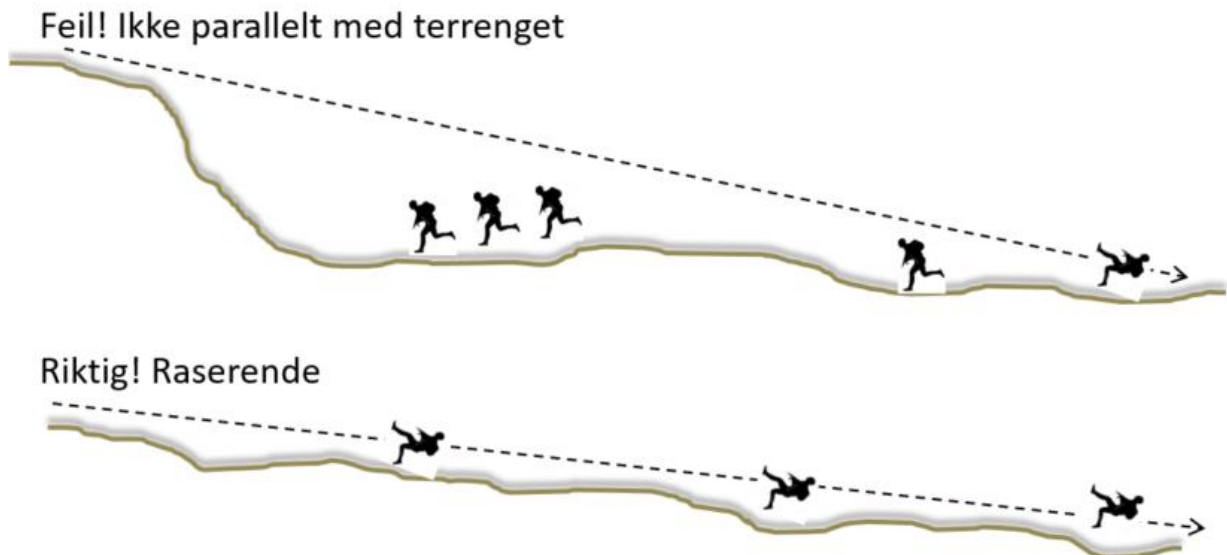
Maskingevær

Maskingeværet er det våpenet som gir mest ildkraft i geværlaget. Disponeringen av disse våpnene er derfor vital for løsning av lagets oppdrag. MG dekker, hvis mulig, hele lagets ildområde. Maskingeværet nyttes primært mot personell, fiendtlige avdelingsvåpen (MG, MITR, PVRAK), lett- og upansrede kjøretøy, helikopter, fly og fallskjermsovdater i luften eller på bakken. For gruppering av maskingevær nyttes følgende prinsipper:

¹⁶ Håndbok for fotlaget 2019 s. 141

1. Raserende

Raserende er at kulene skal gå mest mulig parallelt med terrenget hele veien ut. Det betinger gruppering lavt i terrenget. Hensikten med at ilden skal være raserende er at skytter kan bekjempe alt av mål uten å måtte justere våpenet i høyde. På denne måten vil kulene kunne treffe mål hele veien fra skytters posisjon og utover. Raserende ild er det viktigste prinsippet og bør prioriteres fremfor kryssende og flankerende hvis det ikke er mulig å innfri alle.

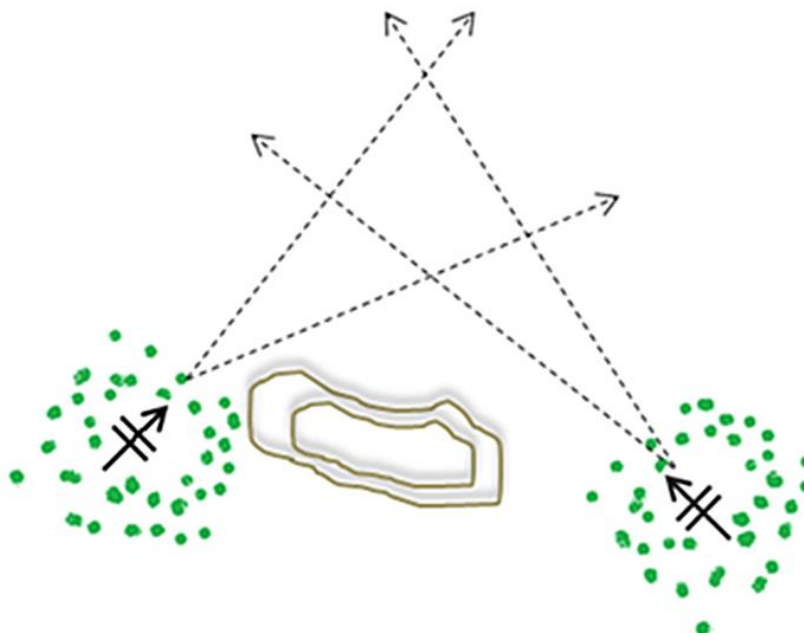

2. Kryssende

For å få best mulig overlapping av ildområdene. Det medfører ofte gruppering ute på flankene og spredning mellom våpnene.

3. Flankerende

I forhold til fiendens fremrykning for å ha størst mulig stoppeffekt på alle fremrykningslinjer innenfor våpenets praktiske skuddvidde. Dette fører ofte til gruppering utpå en av avdelingens flanker.

Kryssende og flankerende

Panservern (PV)-våpen

Vi har 2 ulike PV-våpen i HV: M-72 og 84mm RFK.

PV våpen har prioritet i troppen på valg av ildstilling, både fordi det ofte er det våpenet som gir mest effekt men også fordi det stilles flere krav til ildstilling enn med andre våpen. I utgangspunktet er det samme krav til ildstilling (SSDS) med PV våpen som andre våpen, men en må i tillegg tenke på følgende for valg av ildstilling:

- PV- våpen kan ikke ha loddrette hindringer nærmere enn 5 meter bak våpnene.
- Våpenet er tungt og mer krevende å få inn og ut av stilling enn f. eks. maskingevær.

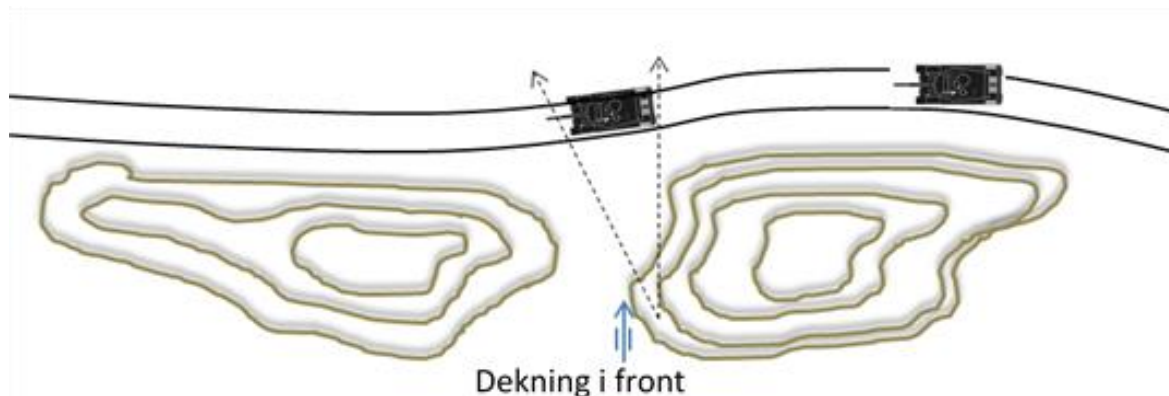
M-72 egner seg i begrenset grad for strid mot panser fra statiske stillinger. Angripende vogner er ofte for nær stillingene når våpenet kan brukes på grunn av rekkevidden. M-72 egner seg derfor best til bruk offensivt av PØP- og motangrepsstyrker.

M-72 er godt egnet mot bygninger, bunkere, stillinger, upansrede og lett pansrede kjøretøy.

84mm RFK er Heimevernets tyngste våpen og det finnes mange ulike granattyper. De som nyttes i HV er spreng (anslag eller tempering), panser, lys og røyk. RFK har liten virkning mot reaktivt panser (moderne stridsvogner) men store muligheter for å ødelegge belter, tårn, optikk osv. Det er også viktig å vite at pansringen på stridsvogner (og stormpanservogner) er best i front og svakest bak og på toppen. Det bør derfor tilstrebes å treffe i siden eller bak.

Prinsippet for plassering av PV-våpen kalles «dekning i front». Det betyr at stillingen ikke er eksponert for mer enn en vogn/kjøretøy, om gangen, i tillegg til at man får flankerende virkning på motstanderen. Ved å nytte dekning i front minimerer en sjansen for at andre fiendtlige vogner kan engasjere ildstillingen. En slik stilling er også mindre eksponert for f eks termisk optikk, enn frontale stillinger der det stilles store krav til feltmessig opptreden og disiplin for å ikke bli maskert. Merk at fremste vogn som regel har observasjon og ildsektor fra klokka 10 til klokka 2, noe som gjør den «blind» i siden.

Dekning i front kan også benyttes av andre våpen og stillinger med samme hensikt.

Dekningstykkelser

Enkeltskudd – direkte treff av kalde prosjektiler.¹⁷

Dekningstykkelse i cm:

Dekningens art	7,62 m	9mm	12,7m m	40mm ¹	75mm	Merknad
Stålplate (230 HB)	4	1	6	10	27	
Fast vegg:						
– murstein	60	30	90	150	–	
– betong	45	20	60	110	150	
– betong, armert	30	–	45	90	120	
– tømmer	150	–	–	–		
Vegg av løst materiale støttet opp av bord eller tømmer:						
– leire	120	–	–	–	–	+ 100% hvis leira er våt
– jord	100	–	130	–	–	+50% hvis jorda er våt
– sand	60	30	75	150	–	+ 100% hvis sanda er våt
– singel	60	30	75	150	–	
Sandsekker fylt med:						
– leire	150	–	–	–	–	+ 100% hvis leira er våt
– jord	130	–	150	–	–	+50% hvis jorda er våt
– sand og grus	75	–	100	150	–	
Løs voll av:						
– leire	150	–	–	–	–	+ 100% hvis leira er våt
– jord	120	–	–	–	–	+50% hvis jorda er våt
– sand	90	30	–	–	–	+100% hvis sanda er våt

¹⁷ Hentet fra UD 2-1 2018/2019 rev 2

Splinter-detoneringsavstand 20 m fra dekingen.¹⁸

Dekningstykkelse i cm:

	Splinter fra granater og raketter			
Dekningens art	Kal 75mm og mindre	Kal 105mm	Kal 155mm	Merknad
Stålplate	1,5	2	2,5	
Fast vegg:				
– murstein	10	15	20	
– betong	10	13	15	
– armert betong	7,5	10	13	
– tømmer	20	25	35	
Vegg av løst materiale støttet opp av bord:				
– singel	20	25	30	
– jord	40	45	60	
Sandsekker fylt med:				
– jord	50	60	75	
– sand og grus	25	30	50	
Løs voll av:				
– jord	60	90	120	
– sand	30	45	60	

E 11 Navigering, kart og kompass¹⁹

Hensikt:

At man ved hjelp av kart og kompass skal kunne navigere under alle forhold.

Beskrivelse:

E 11.1 Generelt

Det kreves av mange HV-soldater at de skal kunne ta seg fram i all slags lende, selv der man ikke er kjent. Soldaten må kunne rapportere egen posisjon og motta andres posisjoner.

Når soldaten skal finne fram i ukjent lende, kan han gå fram etter en av følgende metoder:

- Ved å lese kartet slik at han blir kjent og deretter gå fram i terrenget (kartmarsj).
- Ved å ta ut retningen fra kartet med kompasset og så bruke kompasset til å holde retningen i terrenget (kompassmarsj).
- Ved å kombinere de to foran nevnte metoder.

¹⁸ Hentet fra UD 2-1 2018/2019 rev 2

¹⁹ UD 6-85-1 Kart kompass og orientering 1993 og UD 6-85-2 Kart og kompass hefte 2 utdanning 1993

E 11.2 Kartet

Et kart er et forminsket bilde av terrenget. Målestokken som forteller i hvilken grad kartet er forminsket, er angitt nederst på kartet, som kartutsnittet er hentet fra, står det 1: 50000. Det betyr at 1 cm på kartet er 50 000 cm i terrenget. Sløyfer vi de to siste nullene får vi meter i stedet. 1 cm på kartet er altså 500 m i lendet.

NORD er alltid øverst på kartet. På militære kart, M-711, er det trykt på et rutenett der linjene går nord-sør og øst-vest. Dette er det vi kaller for et 1:50 000 kart. Her er rutene er 1 km brede og høye. Nederst på kartet finner man misvisingen mellom nordgående linjer og retningen til magnetisk nord. Dette avviket må man kjenne til når man skal ta ut kompassretningen for at man ikke skal navigere i feil retning. I Norge varierer misvisningen fra 0 grader til 15 grader Øst og den øker hvert år.

I tegnforklaringen nederst på kartet fremgår det hvordan de enkelte terrenggjenstander er merket på kartet.

For å angi høyder er det tegnet inn høydekurver. Det er sammenhengende linjer der hvert punkt på linjen ligger like høyt over havet. Den lodrette høydeforskjell mellom to slike kurver kalles ekvidistanse. Den er angitt nederst på kartet. På 1: 50 000 kart er den 20 m. Ved hjelp av disse linjene kan man med litt øvelse finne stigning og fall i terrenget og terrengformasjonene.

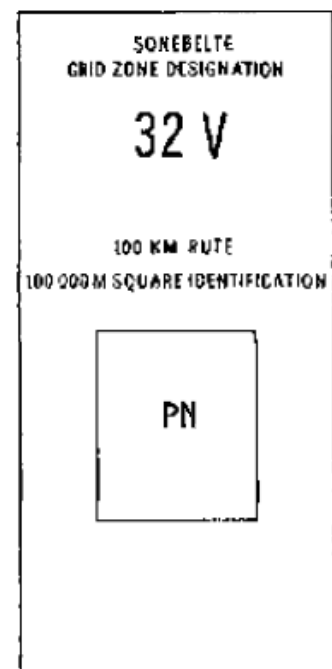
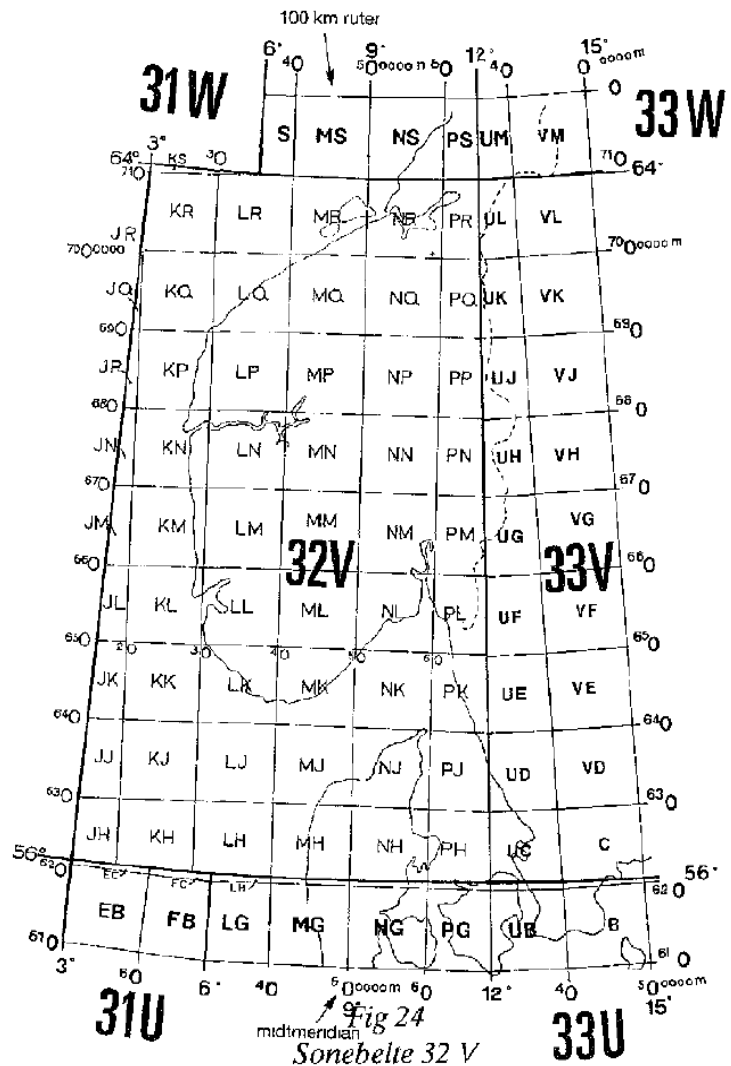
E 11.3 Rutetilvisning

Når du skal gi en rutetilvisning brukes tallene som står i stigende rekkefølge på rutenettet.

Husk: «Innover gangen, opp trappa»

Skal høyde 249 angis er det nok å angi den ruten høyden befinner seg i slik: 9862 (Høyde 249 i rute 9862). Høyden er nå bestemt med en nøyaktighet på 1000 meter. Hvis imidlertid en bestemt høyde på Rustadfjellet skal angis, må du tenke deg ruten delt i 10x10 mindre ruter. Rutetilvisningen 988611 angir da den av høydene som ligger øst for et lite vann i rute 9861. Tilvisningen er nå gitt med 100 meters nøyaktighet (6 sifret). Dersom du skal oppgi posisjonen din til noen som ikke har akkurat det samme kartet som deg eller befinner seg på et helt annet sted må man ta høyde for at de ikke vet hva slags kartblad du refererer til. Jordkloden er delt inn i et stort rutenett, for at man skal referere til samme rutenett legger vi til en referanse foran kartreferansen som beskriver hvilke kartblad man bruker. Som vi ser av kartet på høyre side er Sør-Norge delt inn i flere kartblad. Dersom man oppgir kun en seks- eller tisifret rutetilvisning vil vi gi en referanse som kan forveksles i alle rutene. Vi vet f.eks. at stupetårnet på Hamar ligger i rute 121 414, men denne referansen kan man finne igjen i alle rutene, men lager vi den komplett: 32V PN 121414, da refererer vi til riktig kartblad og sted i kartet. For å finne ut hvilke bokstaver og referanse du skal bruke i kartet ditt kan du se nederst på kartet under sonebelte og 100km rute.

E 11.4 Kartmarsj

Kartmarsj kan man nytte når terrenget er så markert at det er lett å kjenne seg igjen. Langsgående linjer (veger, jernbaner, bekker, elver, kraftlinjer, markerte bakker, topper, daler eller slukter) er lett kjennelige holdepunkter som er lett å følge.

Under kartmarsj må man være nøyaktig og hele tiden se om kart og lende stemmer overens. Er det vanskelig å få kart og terrenget til å stemme overens, må man stoppe opp og nøyaktig bestemme egen posisjon før en fortsetter. For å holde rede på hvor langt man har gått og hvor langt man har igjen kan det hjelpe å telle skritt. En grov regel er 120-130 skritt på 100 m. Dette må imidlertid den enkelte soldat prøve selv.

Dersom lendet gir gode muligheter for det, er kartmarsj en sikrere metode å komme fram på enn kompassmarsj. Den vil ofte også være lettere fordi soldaten står friere i veivalg enn om han skal gå på en bestemt retning i ukjent terreng.

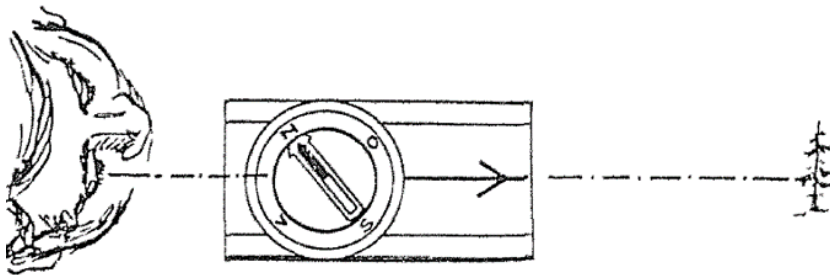
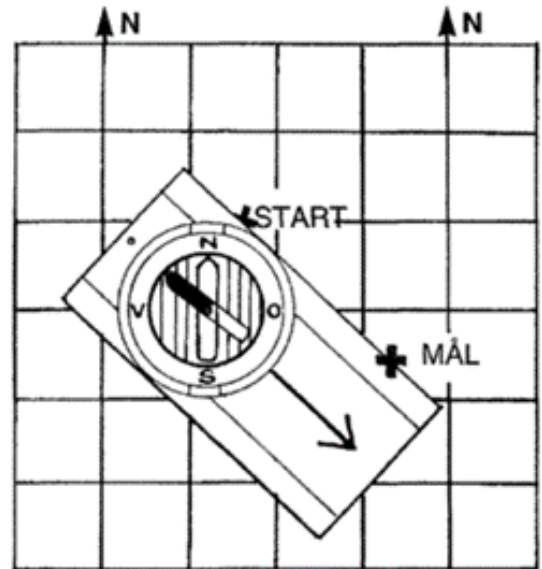
E 11.5 Kompasset

Kompasset er en vinkelmåler, som skal brukes til å måle vinkler i lendet og på kartet. Se på eget kompass / gradeinndelinger og anvisning for himmelretning.

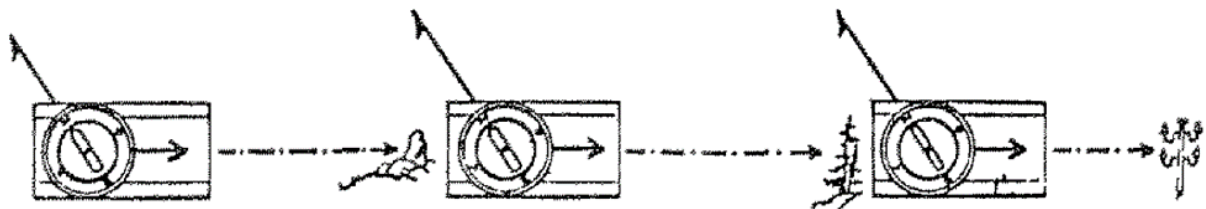
E 11.6 Kompassmarsj

I uoversiktlig terreng med få markerte detaljer kan kompassmarsj bli nødvendig. Marsjretningen tas fra kartet slik:

- Legg marsjretningspilen på kartet i retning START-ENDEPUNKT, Drei så kompasshuset slik at NORDSØR-STREKENE på kompasshuset går parallelt med kartets NORD-SØRGAENDE linjer. Den vinkel som nå er funnet på kompasset kalles ruteretning.
- Finn misvisning mellom rutenett nord og retningen til magnetisk nordpol nederst på kartet. Er det 5 grader vestlig, dreies kompasshuset 5 grader til venstre. Er misvisningen 5 grader østlig, dreies kompasshuset 5 grader til høyre, dermed er kompassretningen funnet!
- Ta bort kartet og hold kompasset vannrett og la kompassnålen spille over NORD-SØRPILEN i bunnen av kompasshuset. Dermed peker marsjretningspilen i marsjretningen og kompassmarsjen kan begynne.
- Sikt langs marsjretningspilen og finn et markert punkt (stort synlig tre eller markant stein) og gå mot dette punktet (slik figuren viser)

Når soldaten har kommet til marsjretningspunktet, gjentar han innretningen av kompasset mot et nytt punkt. Dette gjentas til endepunktet er nådd eller til kartlesing kan ta til.

Kompasset rettes mot marsjretningspunkter

E 12 Sanitet enkeltmann

Hensikt:

Ha en standardisert og systematisk metode for å gjennomføre håndtering, behandling og undersøkelse av såret personell i en utfordrende og potensielt livstruende situasjon.

Beskrivelse

CUF: Grunnleggende plan for Care Under Fire	
1.	Skyt tilbake
2.	Instruer eller forvent skadet til å fortsette som stridende hvis mulig.
3.	Instruer skadet til å ta seg til dekning og om mulig utføre selvhjelp.
4.	Forsøk å unngå at skadet får flere skader.
5.	Skadede bør tas ut av brennende(/oversvømte) kjøretøy, bygninger og skrog, og forflyttes til et sted som er relativt sikkert. Gjør det som er nødvendig for å stoppe brann på skadde.
6.	Stopp livstruende eksterne blødninger hvis taktisk mulig: # Instruer skadet til å kontrollere blødning hvis mulig. # Benytt tourniquet for blødninger som er tilgjengelig for tourniquet. # Påfør tourniqueten "high and tight" over uniformen på skadet ekstremitet.
7.	Luftveishåndtering kan generelt forventes til Tactical Field Care fasen. Mageleie, med låret bøyd utover, kan benyttes hvis taktisk mulig.
8.	Kommuniser til teamet.
9.	Fortsett forflytning, hvis under forflytning. Ikke bli statisk.
UNDERSØKELSESMETODIKK MARCH PÅBEGYNNES FØRST NÅR DEN SKADDE ER I DEKNING/SIKKERHET	
Grunnprinsipper for opptreden på skadested - OSAT	
1.	Oversikt - inkluderer vurdering av skademekanikk og den skaddes mentale status
2.	Sikkerhet - inkluderer behov for avvæpning av den skadde
3.	Akutte tiltak - tiltak som må/bør gjøres før behandling - som flytting av den skadde, fjerne trusler etc
4.	Tilbakemelding / Varsling
5.	Tiltak for transport
Handlingsmatrise	
<pre> graph LR CUF[CUF] --> TFC[TFC] TFC --> P1[Primær-us] TFC --> P2[Primær-us] P1 --> TACEVAC[TACEVAC - Støtte] P2 --> S[Sekundær-us] S --> TACEVAC CUF -.- TACEVAC </pre>	
Skaderapport	
A	Age: evt navn
T	Time of injury: Når skaden skjedde
M	Mechanism of injury: Hva som har skjedd og skademekanisme
I	Injuries: Alvorlige skader som er funnet
S	Signs and symptoms: Bevissthet, pust, sirkulasjon
T	Treatments: Behandling
Sekundærundersøkelse	
☐	Revurder primærundersøkelse
☐	Tildekk øyeskader
☐	Inspiser og tildekk skader
☐	Behandling av mindre brannskader
☐	Spjekk brudd

FIRST RESPONDER

PRIMÆRUNTERSØKELSE TACTICAL FIELD CARE (MARCH)

Versjon: 2018-01-02

! Taktisk vurdering OSAT	TAKTISK VURDERING - OSAT ☐ Oversikt ☐ Sikkerhet ☐ Akutte tiltak ☐ Tilbakemelding/Varsling ☐ Tiltak for transport
M Massive hemorrhage Finn og stans alle store blødninger	☐ Blood sweep ☐ TQ, direkte trykk (evt annen behandling) ☐ (Tidlig smertestillende, forebygg nedkjøling)
Revurder	☐ Taktisk vurdering
A Airways Sørg for frie luftveier	Våken: ☐ Leiring etter eget ønske Bevisstløs: ☐ Sideleie - fri luftvei, se-lytt-føl <u>Fravær av eller unormal pust:</u> - Stridssituasjon: Sideleie (- Ikke-stridssituasjon: HLR)
Revurder	☐ Taktisk vurdering, M
R Respiration Vurder og oppretthold respirasjon, inkludert undersøkelse og behandling	☐ Leiring ☐ Vurder om den skadde har et pusteproblem - Våken: Snakker hele setninger? - Bevisstløs: Vurder dybde og frekvens ☐ Finn og dekk til store åpne skader - Inspiser bryst, armhule, mage og rygg
Revurder	☐ Taktisk vurdering, M, A
C Circulation Vurder sirkulasjon	☐ Vurder skademekanikk ift blødningssjokk
Avdekk og behandle skader som truer sirkulasjonen	☐ Inspiser hode, hals/nakke, skuldre, ekstremiteter, lyske og rumpe ☐ Stans større komprimerbare blødninger ☐ Behandle store brannskader ☐ Behandle brudd i store bein
Revurder	☐ Taktisk vurdering, M, A, R
H Hypothermia Hold den skadde varm (fokus under hele drillen)	☐ Minimer eksponering av den skadde ☐ Hodeplagg, isolerende underlag, fjern vått tøy, pakk inn, ly, aktive varmere
Varsle / overlevering	☐ ATMIST, feltskadelapp
Revurder kontinuerlig og overvåk	☐ Taktisk vurdering, M, A, R, C, H

Lag

L 1 Stridsdrill 1 – Hurtig Stillingsbesettelse²⁰**Hensikt:**

Hurtig stillingsbesettelse brukes for å utgruppere lagets våpen og observasjonskapasitet i en bestemt retning.

Beskrivelse:

Hurtig stillingsbesettelse brukes i svært mange situasjoner laget kan komme opp i og danner grunnlag for lagets videre handlingsmønster.

L 1.1 Eksempler på situasjoner der stridsdrillen kan benyttes:

Observasjonskontakt med fienden	Laget gjennomfører hurtig stillingsbesettelse uten å røpe egen posisjon. Laget har en markant fordel i forhold til fienden og må utnytte den.
Angrepsoperasjoner	Laget som del av troppens angrepsstyrke skal iverksette offensiv forflytning. Laget gjennomfører en hurtig stillingsbesettelse. Lagfører gir så sine nødvendige ordrer før laget går over på stridsdrill 2 - Ild og bevegelse.
Holdt under marsj	Ved holdt over 15 min iverksetter lagføreren hurtig stillingsbesettelse.
Målet er tatt	Laget skal gå over til reorganisering. Lagføreren iverksetter hurtig stillingsbesettelse som del av stridsdrill D - Reorganisering.
Laget skal iverksette et hurtig bakhold mot en forfølgende fiende	Lagfører iverksetter hurtig stillingsbesettelse.

For di stridsdrillen brukes i mange ulike situasjoner må utførelsen tilpasses situasjon, oppdrag og lagsoppsett.

Det er ofte nødvendig å gjennomføre stillingsbesettelsen lydløst og med samtidighet i stillingsgangen for å overraske fienden. Lagfører leder da utførelsen og ildåpning med tegn og signaler.

L 1.2 Eksempel på lagførers ordre for hurtig stillingsbesettelse:

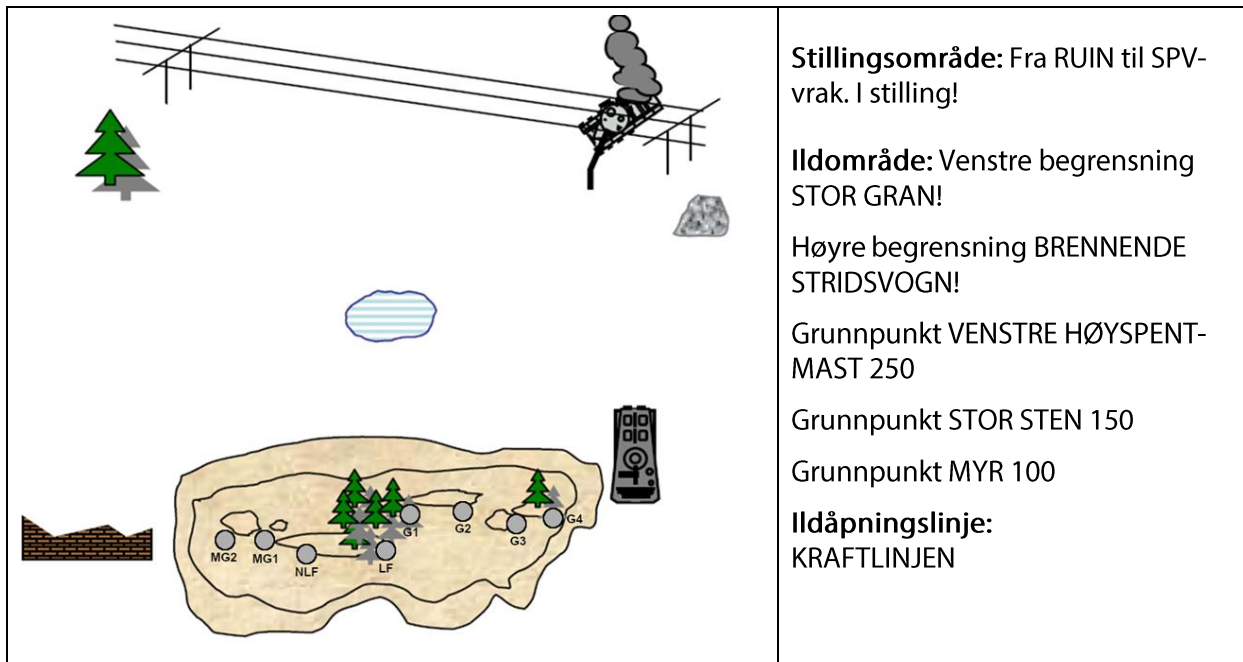
Når/hvor	Ordrepunkt	Fra	Til	Ordre	Merknader
Situasjon oppstår	Varsling	LF	Laget	Hurtig stillingsbesettelse! Front mot KRAFTMAST	Lagfører bruker der det er mulig, en lett synlig lende-gjenstand som hurtig orienterer lagets frontretning.
	Formasjon	LF	Laget	Linje	Lagfører gir tegnet for linje samtidig som varsling gis. Lagfører snur seg mot ønsket frontretning.
	Stillingsområde	LF	Laget	Stillingsområde: Fra RUIIN til SPV-vrak. I stilling!	For å skille mellom stillingsområde og ildområde brukes her fra- til.

²⁰ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 33

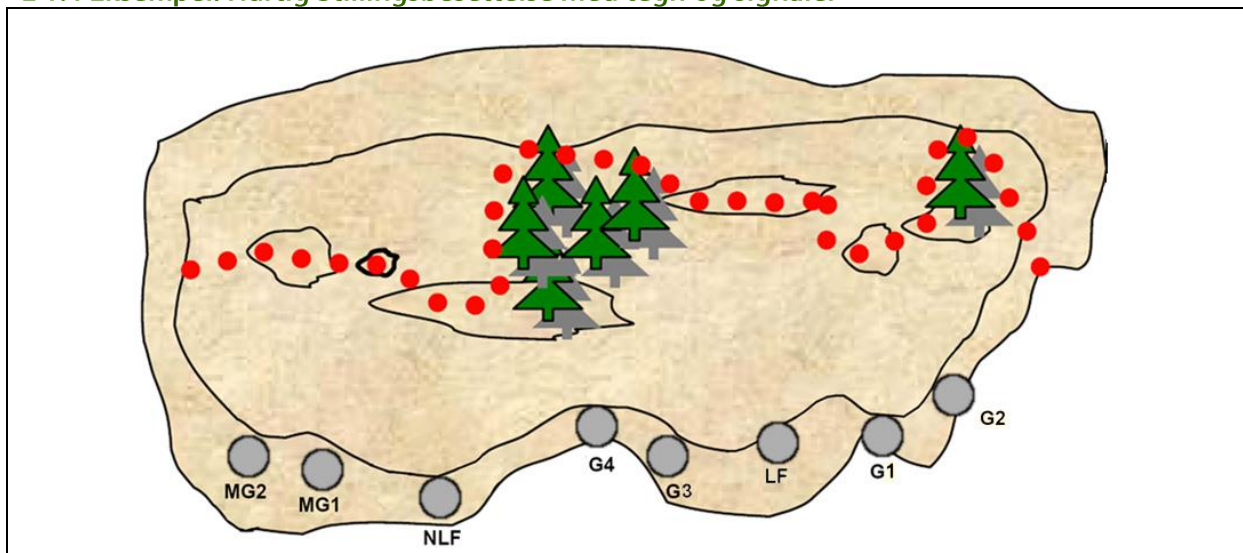
Laget er i stilling	Ildområde	LF	Laget	Ildområde: Venstre begrensning STOR GRAN! Høyre Begrensning BRENNENDE STRIDSVOGN!	LF tar ut ildområde med venstre og høyre begrensning. Hvis V/H begrensning er uhensiktsmessig kan LF ta ut "Midten av målet" for rask sektorfordeling.
	Grunnpunkter	LF	Laget	Grunnpunkt VENSTRE HØYSPENTMAST 250 Grunnpunkt STOR STEIN 150 Grunnpunkt MYR 100	Lagføreren gir grunnpunkter med avstand.
	Ildåpning	LF	Laget	Ildåpningslinje: KRAFTLINJEN	Lagfører gir ildåpningsbestemmelser.
Stillingens nærområde	Stillingsutbedring	LF	Laget	Makkervis! - Utbedre skjul og iverksett graving av tomannsgroper for knestående stillinger.	LF gir bestemmelser om stillingsutbedring avhengig av tid til disposisjon etter følgende prioritet: skuddfelt, skjul, dekning og støtte. Makkerparene koordinerer overlappende sektorer om normalfordeling ikke er tilstrekkelig.

L 1.3 Eksempel: Hurtig stillingsbesettelse med skisse og ordre

VARSLING!
LF gir ordre om Hurtig stillingsbesettelse front mot HØYSPENTLEDNING. Linje!

L 1.4 Eksempel: Hurtig Stillingsbesettelse med tegn og signaler

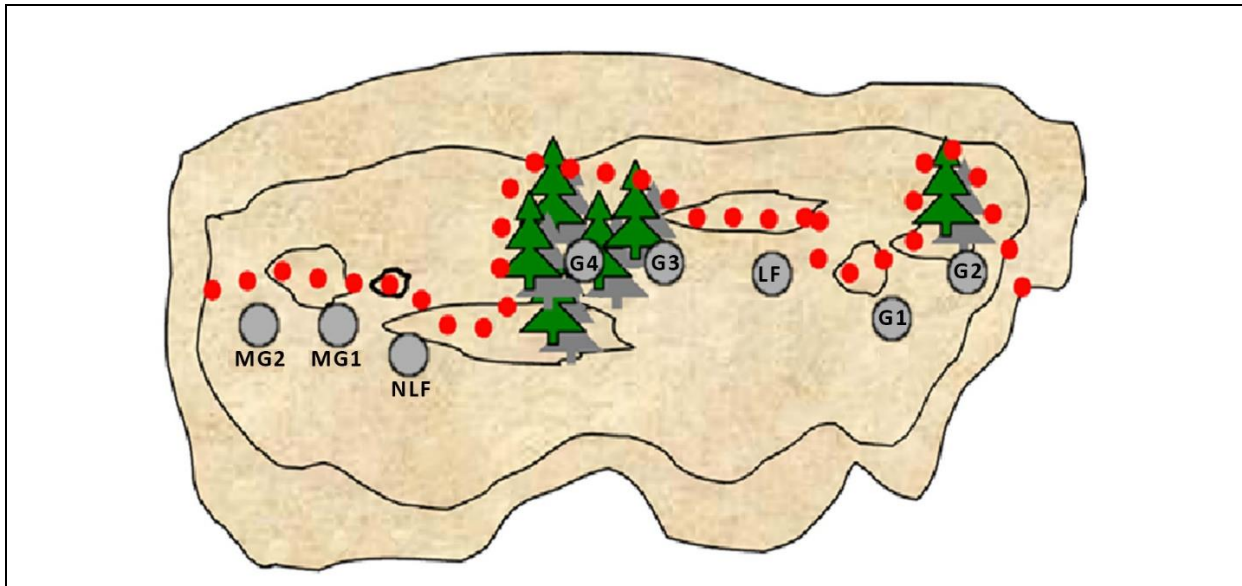

Eksponeeringslinje

LF har observasjon på en fiende på andre siden av høyden som lagføreren vil bekjempe.

Fare for kompromittering medfører at alle ordrer må gis med tegn. Stridsdrillen tilpasses for å få laget samlet i stilling og samlet ildåpning.

Eksponeeringslinjen (rundinger) strekker seg på tvers av høyden. På grunn av variasjoner i terreng og vegetasjon er dette ikke en rett linje.

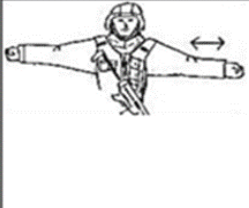

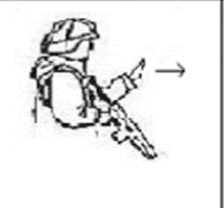

Samlet eksponering

For at laget skal komme samlet i stilling må laget krype frem til dekkstilling rett bak eksponeringslinjen.

Ettersom eksponeringslinjen ikke er en rett linje vil ikke laget kunne grupperes på en rett linje. Soldatene må individuelt lese terrenget slik at deres dekkstillinger gjør det mulig å gå hurtig i ildstilling.

Når laget er på plass gir lagfører tegnet for samlet stillingsgang. Den enkelte soldats stridstekniske ferdigheter er avgjørende for å unngå for tidlig eksponering.

Som kvittering på mottatt sendes tegn fra flankene og inn til lagføreren.

Eksempel på bruk av tegn for å gi denne ordren				
				
Lagfører gir laget tegn for linje.	Lagfører gir tegn for fiende.	Lagfører gir tegn for ild mot målet. Her i betydningen samlet ildåpning etter samlet stillingsgang.	Lagfører gir deretter ordre for å rykke frem til dekkstilling.	Når i dekkstilling gir lagfører tegnet for i stilling. Her i betydningen samlet i stilling for påfølgende samlet ildåpning.
Bruk av tegn, krever mye trening i laget. Tegnenes betydning justeres noe fordi de settes sammen i rekkefølge.				

L 2 Stridsdrill 2 - Ild og bevegelse²¹

Hensikt:

Muliggjøre vellykket fremrykning og tilbaketrekning med laget under fiendtlig flatbaneild.

Beskrivelse:

Ild og bevegelse er en stridsteknikk som gjør det mulig å flytte laget under fiendtlig flatbaneild. Formålet med forflytningen kan være eksempelvis å få laget i en posisjon som muliggjør innbrudd og rydding av fiendens stillinger eller å løsrive seg fra en stridskontakt.

²¹ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 40

Teknikken innebærer at ett eller flere elementer gir effektiv ild slik at fienden tvinges i dekning eller forstyrres i sin ildgiving, kombinert med at ett eller flere elementer flytter.

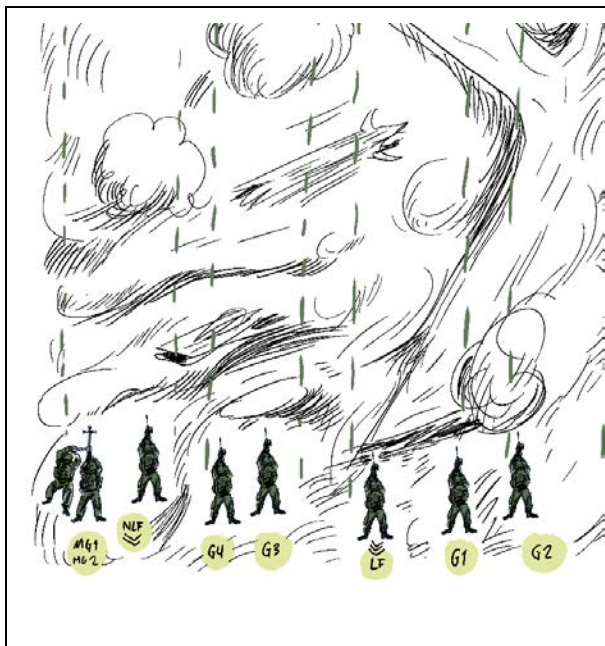
Drillen iverksettes av at lagfører gir en IRFMI som styrer utførelsen.

Fremrykningsmetode tilpasses terrenget og fiendens ildgiving. Den sikreste og letteste måte velges slik at om terrenget f.eks gir mulighet for oppreist gange i dekning for flatbaneild så velges ikke framsprang. Framsprang velges der lendet ikke gir god nok dekning eller når tiden ikke tillater andre fremrykningsmåter.

Drillen kan også utføres med lyddisiplin, uten at ild er åpnet. Da er benevnelsen overvåket forflytning. Elementet som sikrer må være i en stilling hvorfra de umiddelbart kan åpne effektiv ild for å støtte elementet som flytter.

L 2.1 Lagets Fremrykningsteknikker

Metode	Beskrivelse
Lagsvis	Alle i laget forflytter seg samtidig.
Gjengvis	MG- og gevær gjengen sikrer hverandres forflytning. En gjeng flytter samlet når den andre gjengen er i stilling og dekker.
Parvis	Ett makkerpar sikrer forflytningen til et annet makkerpar.
Makkervis	Enkeltmenn i makkerparet sikrer hverandres forflytning.
Enkeltvis	En mann forflytter seg mens resten av laget/gjengen sikrer.

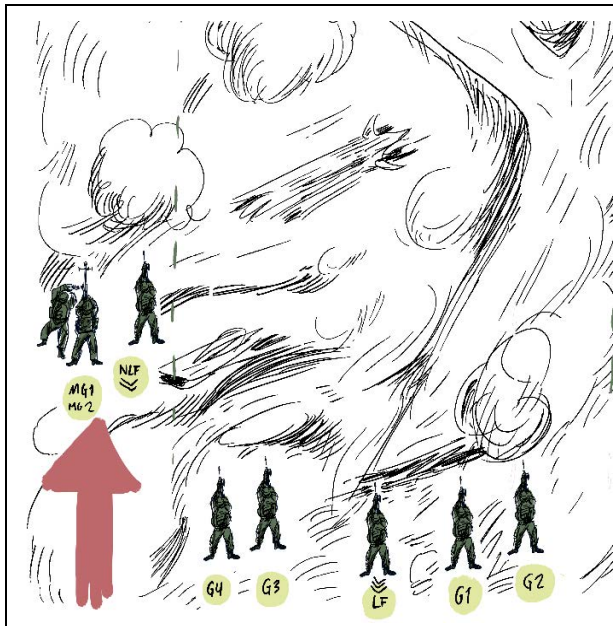

Normalgruppering

Hvert av makkerparene og gjengene har en «gate» de skal rykke frem i (stiplet linje). Hensikten er å sikre at laget bevarer frontbredden og kan opprettholde soldatenes individuelle ildsektorer.

Enkeltmenn og makkerpar må lese terrenget fremover og ved behov forflytte seg sidelengs inn i nabomakkerparets «gate» for å unngå å rykke frem i terreng som ikke gir dekning eller skjul.

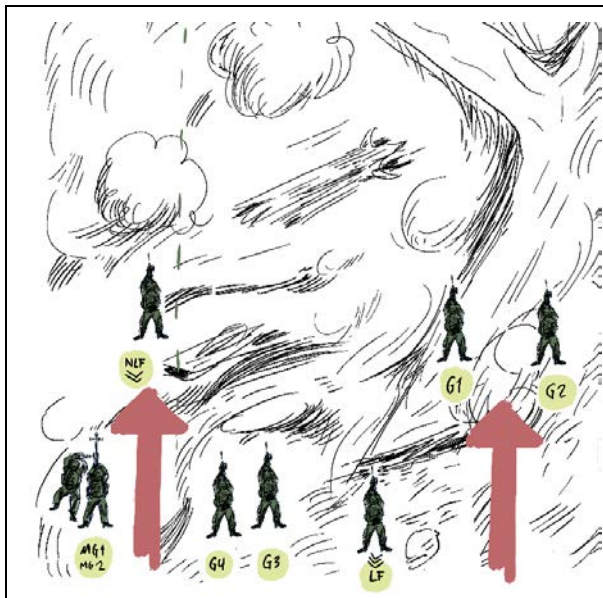
Det er viktig at de som skal gi dekningsild velger stillinger slik at de faktisk dekker de som flytter, og ikke bare dekker seg selv. Dette er selve grunnlaget for ild og bevegelse, hvis ikke blir det ild i den ene gaten og bevegelse i den andre.

Gjengvis

Geværgjeng dekker, MG-gjeng flytter.

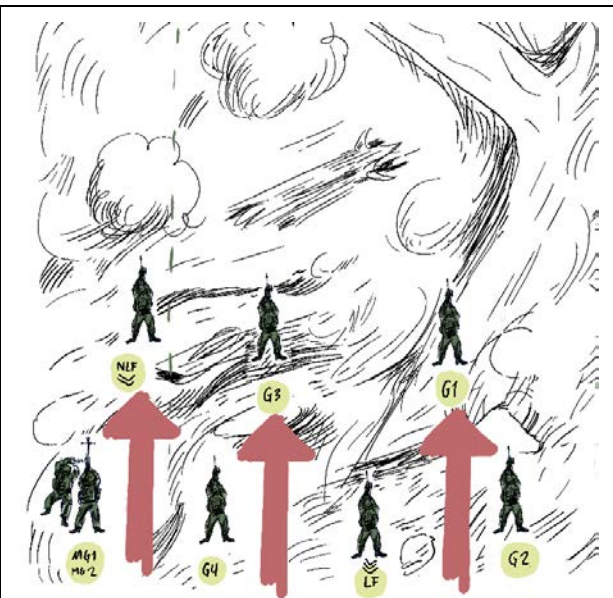
”Fremrykningsgate” må ikke forveksles med observasjonssektor. Det er spesielt viktig for laget å holde kontroll med flankene. Dette for å ha kontroll med andre egne så vel som å hindre fiendtlige flankeringer. Dette er en viktig oppgave for Geværmann 2 og Mg-2ern når laget er gruppert på linje.

Parvis

Makkerparet dekker forflytningen til det andre makkerparet i gjengen.

NLF flytter fram for å finne neste stilling for MG.
LF flytter uavhengig av parene eller sammen med ett par.

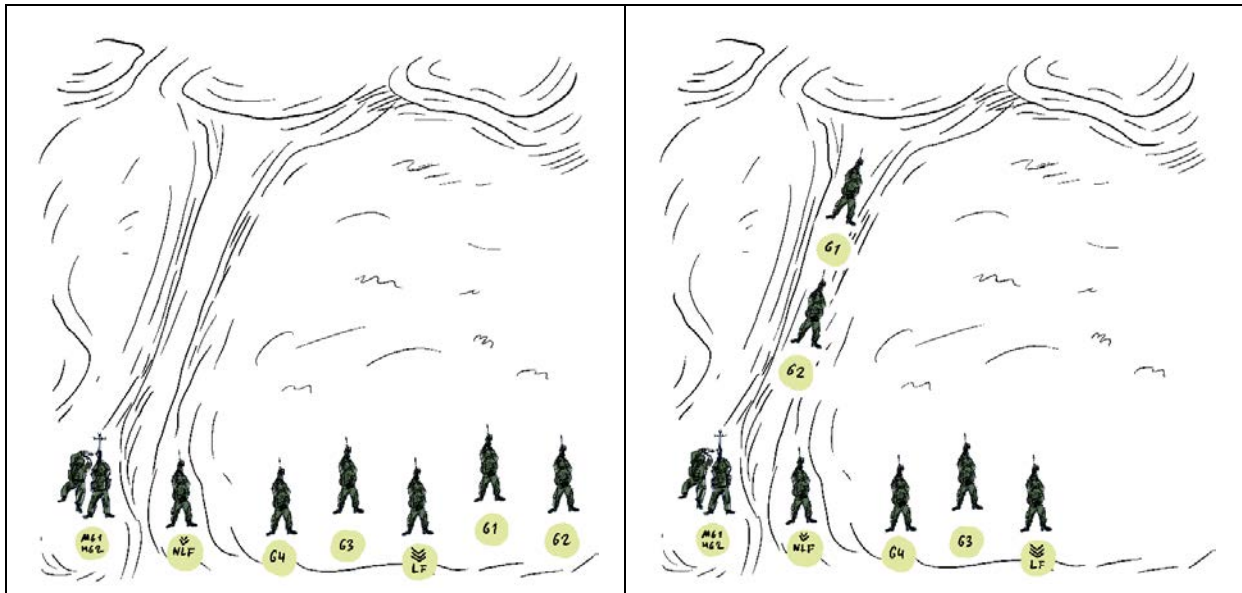
Makkervis

En soldat i hvert makkerpar flytter mens den andre sikrer.

Merk: Gjengene på illustrasjonene er gruppert nærmere hverandre enn normalavstand (15-20m).

L 2.2 Tilpasning av manøver- og fremrykningsteknikker til terrenget

Lagføreren og laget må lese terrenget og tilpasse formasjonen for å utnytte skjul og dekning best mulig. Under fremrykning gir ofte rekkeformasjon best muligheter for å utnytte lendet.

Tilpass formasjon til lende

Laget er under framrykning. De står foran åpent lende som gir begrenset dekning.

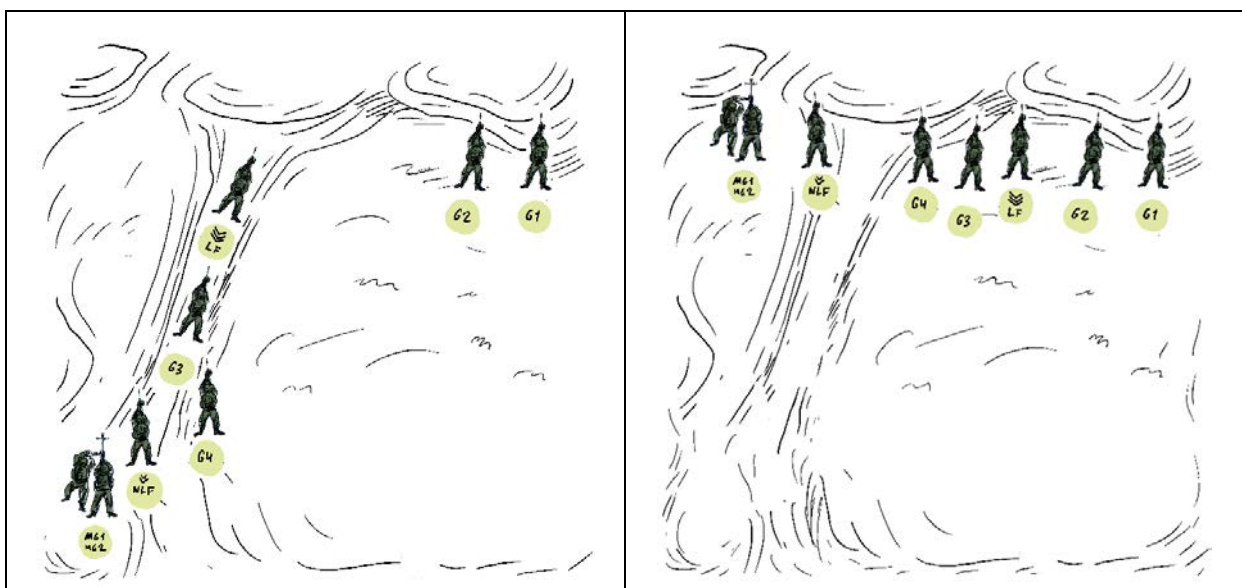
En forsenkning i lendet muliggjør skjult og dekket fremrykning. Lagfører gir lagførers minimumsordre (se T-01) for at laget skal forstå hvordan manøveren skal foregå:

- I: Hurtig stillingsbesettelse!
- R: På brinken rett fram 60! Gjennom slukta mellom Olsen og Hansen.
- F: Rekke!
- M: Geværgjeng parvis! Makkerpar 2 sikrer. MG-gjeng følg på når gevær har besatt brinken.
- I: Iverksett!

Overvåket fremrykning

MG-gjeng og makkerpar 2 sikrer.

Geværmakkerpar 1 rykker frem på rekke og utnytter slukta.

MG-Gjengen følger på sikret av geværgjengen.

Laget er klar for videre framrykning.

L 2.3 Viktige momenter stridsdrill 2.

- A. At valg av neste ildstilling og fremrykningsvei skjer før forflytning iverksettes.
- B. At fremrykning skjer med korrekt stridsmessig opptreden:
 - Dersom framsprang nyttes: Maks 3 sek oppe.
 - At soldatene kaster seg ned bak ildstillingen og kryper / åler seg frem i anleggsstilling.
 - At soldatene er bevisst kravene til en ildstilling.
 - At soldatene kryper/åler eller ruller ut av stilling, sjekker utstyr og bytter om nødvendig magasin før videre fremrykning (dette må tilpasses til terrenget/situasjon/krav til hurtighet).
- C. At laget kommuniserer effektivt verbalt og med bruk av tegn og signaler. Dette betyr f eks at ordrer og tegn fra lagfører sendes videre og at meldinger fra den enkelte i laget når fram til lagfører.
- D. At laget kommuniserer det som er den mest avgjørende informasjonen til enhver tid.
- E. At laget bruker grunnpunkter, målangivelser og ildordrer.
- F. At laget har et bevisst forhold til normalavstander mellom enkeltmenn og gjenger og tilpasser avstander til lendet.
- G. At lagfører plasserer seg hensiktsmessig for å opprettholde situasjonsforståelse og muliggjøre effektiv kommunikasjon med laget.
- H. Lagfører må unngå og selv bli en «geværmann» som bruker mye tid i siktemidlene. – Dette fører til nedsatt situasjonsbevissthet og går dermed sterkt utover evnen til å lede lagets ildgivning og manøver.

L 3 Stridsdrill 3A - Innbrudd i ildstilling/grop²²

Hensikt:

Innbruddsdrillen har til hensikt å sikre effektivt samarbeid i makkerparet og laget i den kritiske innbruddsfasen av et angrep eller overfall.

Beskrivelse:

For å forklare stridsdrillen beskrives følgende:

- Samarbeid i makkerpar ved innbrudd.
- Ildstøtte ved innbrudd.
- Eksempler på lagets anvendelse av stridsdrillen.

L 3.1 Grunnleggende samarbeid i makkerpar ved innbrudd

Avhengig av hvordan målet ser ut, benyttes to ulike teknikker for innbrudd. Disse er:

- **Krype og kaste:** teknikken benyttes mot stillinger med gjensidig støtte eller når det er fare for å bli eksponert mot dypet. Den brukes også mot utbygde ildstillinger med overdekning og teknikken er basis for stridsdrill 3b. innbrudd mot løpegravsystem. Kryp og kast er gunnteknikken som velges ved innbrudd.
- **Kaste og storme:** Teknikken benyttes mot enkle dobbeltgroper uten overdekning og gjensidig støtte og der man enten ikke vil bli eksponert mot dypet eller man vurderer egen ildstøtte som tilstrekkelig. Kast og storm er et avvik som kan velges under gitte forutsetninger

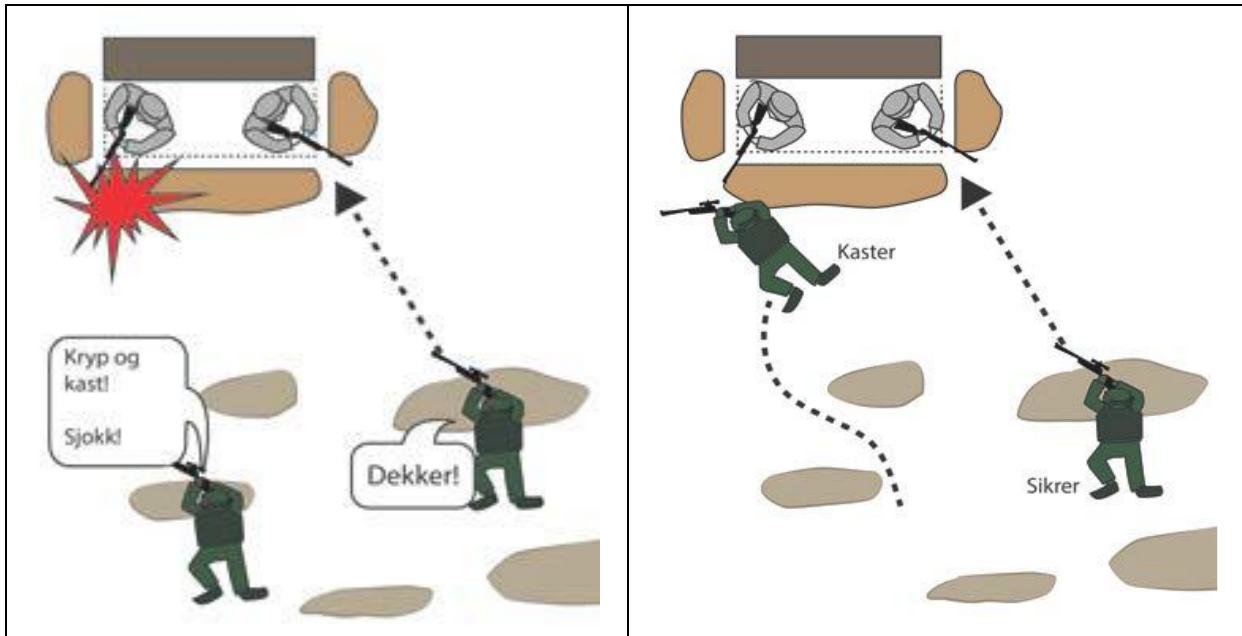
Stedet der teknikkene starter fra kan tas ut av lagfører på forhånd eller av den i makkerparet som først finner et egnet sted. Han melder i så fall fra til makkeren.

²² Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 47

L 3.2 Krype og kaste

Eksemplet viser en ildstilling med overbygning, dekning i front og kort løpegang inn i stillingen bakfra. Makkerparet vil være eksponert for dypet ved innbruddet.

Det er den av soldatene som er best posisjonert for å kaste som kaster granat. Drillen starter når en i makkerparet enten melder at han vil kaste, eller at makkeren skal kaste. Ordre om «**kryp og kast**» er gitt fra lagfører, eller kommunisert i makkerparet.

Fase 1: Kasting

Dersom en i makkerparet vil kaste selv melder han SJOKK/SPLINT, han kommanderer KLARGJØR SJOKK/SPLINT dersom han vil ha den andre til å kaste.

Ved SJOKK/SPLINT melder makkeren DEKKER, ved KLARGJØR SJOKK/SPLINT meldes MOTTATT.

Fra nå av kalles rollene **sikrer** og **kaster**.

Sikreren opprettholder makkerildstøtten mens **kasteren** klargjør granaten. Når granaten er klarteller **kasteren** ned fra 3. **Sikreren** øker ildhastigheten dersom nødvendig.

Kasteren melder SJOKK/SPLINT slik at hele laget får det med seg når det kastes. Dersom stillingen er overbygd kaster han granaten i fremkant for å tvinge fienden ned.

Sikreren støtter med observasjon på treffpunktet, det meldes TREFF/BOM og makkerparet inntar dekning til granaten har gått av.

Dersom granaten bommer og man ønsker å repetere gjentar man prosedyren etter at granaten har gått av.

Fase 2: Krype og kaste

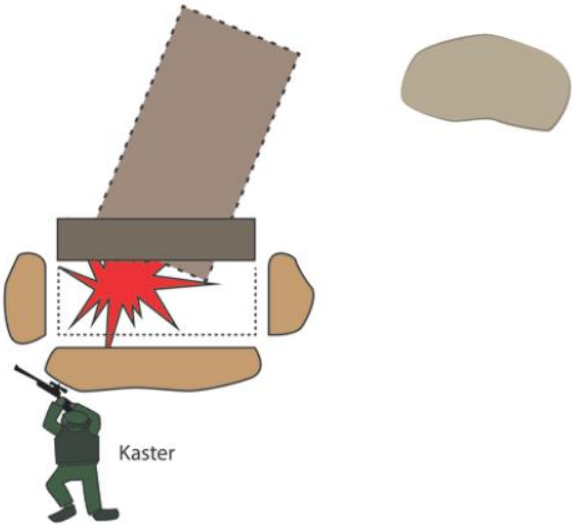
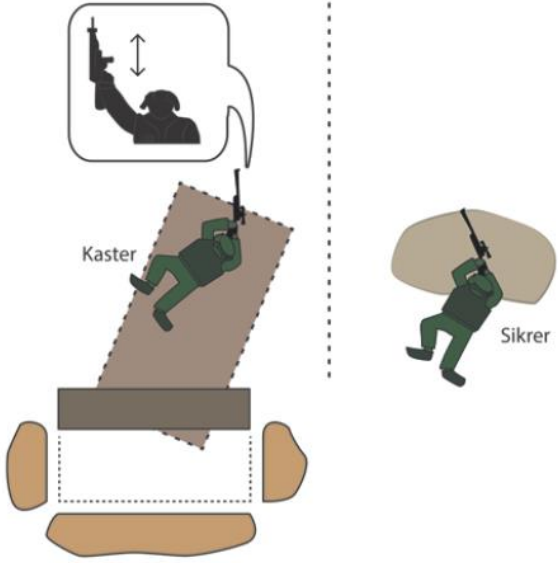
Når granaten har gått av kryper **kasteren** hurtig frem mot stillingen.

Sikreren støtter med ild så lenge det er sikkerhetsmessig forsvarlig. Når han ikke virker lengre sikrer han mot dypet eller følger etter.

Kasteren kryper så nær som mulig og lobber/ruller ny granat opp i stillingen. Splint kan med fordel nyttes.

Ved behov gjennomføres drillen som gjeng, der et makkerpar står for lokal ildstøtte og det andre kryper makkervis frem for å komme inn til stillingen.

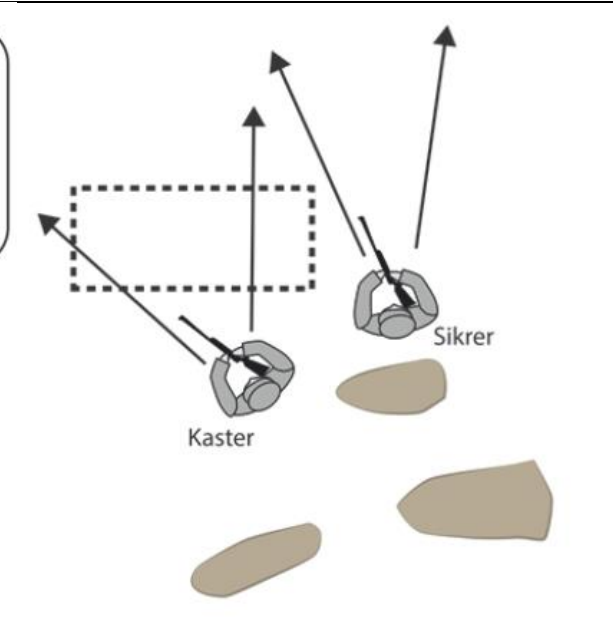
Dette er ofte nødvendig dersom stillingen er overbygd, og man må nærme for kunne treffe med granater.

	
<p>Fase 3: Ta stillingen Kasteren kryper frem til kanten og verifiserer at fienden er uskadeliggjort. Dersom han ser at det er dekningsrom under bakken kan han rulle en ny granat inn i dette før han går ned i stillingen.</p> <p>Samtidig flytter sikreren fremover og støtter mot dypet. Sikreren kan enten følge etter kasteren inn i stillingen (se lagseksempel «kast og kryp») eller omgå den og søke ildstilling på en av sidene.</p>	<p>Fase 4: Sikre og melde Det jobbes makkervis for å komme seg i stilling og sikre seg selv.</p> <p>Kasteren melder at stillingen er tatt, men egensikring er fortsatt det viktigste.</p> <p>De tar ut ildkoordineringstiltak for seg selv. Kasteren melder hvis nødvendig gruppering og lokalisering tilbake til lagfører.</p>

Fra	Til	VARSLINGSORD	MERKNAD
1	2	TA STILLING, KLARGJØR SJOKK/ SPLINT	1er beordrer «Ta stilling, klargjør sjokk/splint» dersom makkeren skal kaste. Dersom han kaster selv melder han kun «Ta stilling»
2	1	TA STILLING MOTTATT	Kvitterer for mottatt og iverksetter klargjøring av granat.
2	1	SJOKK	Varsler at han kaster.
1/2	1/2	TREFF	Ev. BOM - den som ser varsler.
2	1	SPLINT	Vurder om dette vil røpe 2er.
2	1	RYDDER	Indikerer at 2er hopper ned i stillingen.
		ILDLEDELSE	Gjelder ikke ved innbrudd i stillingssystem.
1	2	MIDTEN AV MÅLET	
1	2	SEKTOR V/H	
2	1	SEKTOR V/H	
		TILBAKEMELDING	
1	LF	GROP TATT	

L 3.3 Kaste og storme

Eksempelen viser en enkeltstående grop uten overdekning og uten effektiv gjensidig støtte. Det er den av soldatene som er best posisjonert for å kaste som kaster granat. Drillen starter når en i makkerparet enten melder at han vil kaste, eller at makkeren skal kaste. Ordre om «**kast og storm**» er gitt fra lagfører, eller kommunisert i makkerparet.

	
<p>Fase 1: Kasting Dersom en i makkerparet vil kaste selv melder han SJOKK/SPLINT, han kommanderer KLARGJØR SJOKK/SPLINT dersom han vil ha den andre til å kaste.</p> <p>Ved SJOKK/SPLINT melder makkeren DEKKER, ved KLARGJØR SJOKK/SPLINT meldes MOTTATT.</p> <p>Fra nå av kalles rollene sikrer og kaster.</p> <p>Sikreren opprettholder makkerildstøtten mens kasteren klargjør granaten. Når granaten er klar teller kasteren ned fra 3. Sikreren øker ildhastigheten dersom nødvendig.</p> <p>Kaster melder SJOKK/SPLINT slik at hele laget får det med seg når det kastes.</p> <p>Sikreren støtter med observasjon på treffpunktet, det meldes TREFF/BOM og makkerparet inntar dekning til granaten har gått av, og gjør seg klare til å storme gropen.</p> <p>Dersom granaten bommer og man ønsker å repetere gjentar man prosedyren etter at granaten har gått av.</p>	<p>Fase 2: Storm Etter at granaten har gått av stormes gropen.</p> <p>I utgangspunktet er det kasteren som har ansvaret for gropen og sikreren som fortsatt har ansvaret for å sikre kasteren. Avvik kommuniseres tydelig.</p> <p>For at de skal kunne støtte hverandre er det viktig at de holder seg noenlunde tett og på høyde med hverandre.</p> <p>Ved behov skytes det mot gropen og sannsynlige mål som påvirker makkerparet.</p> <p>Makkerparet er i denne fasen svært eksponert og det viktigste er at man er hurtige og effektive frem til gropen eller ny stilling.</p> <p>Det er ikke logisk å gå frem rolig og oppreist dersom man i resten av angrepet har brukt fremsprang!</p>

<p>Fase 3: Ta gropen Kasteren går ned i stillingen hvis hensiktsmessig, men det viktige er at man verifiserer at gropen er tatt, ikke hvor man gjør det fra.</p> <p>Sikreren går i stilling og sikrer mot dypet.</p> <p>Kasteren melder at gropen er tatt, men egensikring er fortsatt det viktigste</p>	<p>Fase 4: Sikre og melde Det jobbes makkervis for å komme seg i stilling og sikre seg selv.</p> <p>De tar ut ildkoordineringstiltak for seg selv. Kasteren melder viss nødvendig gruppering og lokalisering tilbake til lagfører.</p>

Følgende varslingsord benyttes:

Fra	Til	VARSLINGSORD	MERKNAD
1	2	TA GROP, KLARGJØR SJOKK/ SPLINT	1er beordrer «Ta grop, klargjør sjokk/splint» dersom makkeren skal kaste. Dersom han kaster selv melder han kun «Ta Grop»
2	1	MOTTATT	Kvitterer for mottatt og iverksetter klargjøring av granat.
2	1	SJOKK/SPLINT	Varsler at han kaster.
1/2	1/2	TREFF	Ev. BOM den som ser varsler.
2	1	STORM	
ILDLEDELSE			
1	2	MIDTEN AV MÅLET	
1	2	SEKTOR V/H	Varieres ut fra det som er naturlig mht. plassering 1er og 2er imellom.
2	1	SEKTOR V/H	
TILBAKEMELDING			
1	LF	GROP TATT	

Viktige momenter:

- A. At det tas høyde for trusselen fra fiendtlige håndgranater ved at teknikkene utføres enkelt, hurtig og presist
- B. At enkeltmenn har ammunisjonskontroll for å unngå unødige ildpauser i kritiske øyeblikk. Begge må også ha tilstrekkelig ammunisjon i våpenet når de flytter mot målet, slik at de kan håndtere nye kontakter
- C. At korrekt type granat nyttes ut fra situasjonen. Splint kan benyttes dersom makkerparet har god dekning, men man må også vite om resten av laget er utenfor splintavstand
- D. At makkerparet bedømmer effekten av egen granat og kaster flere granater ved behov
- E. At makkerparet er forberedt på å håndtere fiender som overgir seg under innbruddet
- F. At man søker minst mulig eksponering mot dypet ved begge teknikkene
- G. At makkerparet er forberedt på å slåss seg videre mot fiendtlige stillinger som plutselig dukker opp foran dem. Man skal dog være forsiktig med å bli dratt videre inn i fiendens stillingsområde uten at dette er koordinert med resten av eget lag
- H. At ikke makkerparet grupperer seg for bredt. De maskerer ildstøtten, vanskeliggjør kommunikasjon og reduserer evnen til å støtte hverandre

Stridsdrillen må også trenes mot en tenkende fiende som benytter skiftstillinger, er bevegelig og har gjensidig støtte. Dette for å gi riktig bilde av kompleksiteten i denne fasen av angrepet.

L 3.4 Oppbygning av ildstøtte for innbrudd

Et innbrudd som ikke støttes av effektiv ild vil sjelden lykkes. Effektiv ildstøtte forutsetter følgende ansvarsfordeling i troppen:

- **Ildstøttestyrke:** Den ildstøtten som troppen organiserer. Har som oppdrag å nøytralisere fienden i målet, slik at fiendtlige nabostillinger ikke kan gi effektiv ild under fremrykningen og innbruddet
- **Nærildstøtte:** Lagets egen ildstøtte som muliggjør innbruddsgjengen sin manøver og selve innbruddet. Dette gjøres ved å utfylle troppens ildstøtte, særlig i forbindelse med at fienden benytter seg av stillinger med dekning i front og gjensidig støtte. Ved flankering er det viktig at det tas høyde for nærildstøtte da manøvrerende styrke vil kunne eksponerer flanken sin mot dypet uten at ildstøttestyrken har kontroll her.
- **Lokal ildstøtte:** Et makkerpar eller en enkeltmann gir innbruddsparet ildstøtte i innbruddsfasen av et angrep for å sikre seg lokalt
- **Makkerstøtte:** Den ene makkeren holder nedholdende ild mot målet mens den andre klarer og kaster granat – som beskrevet i teknikkene over.

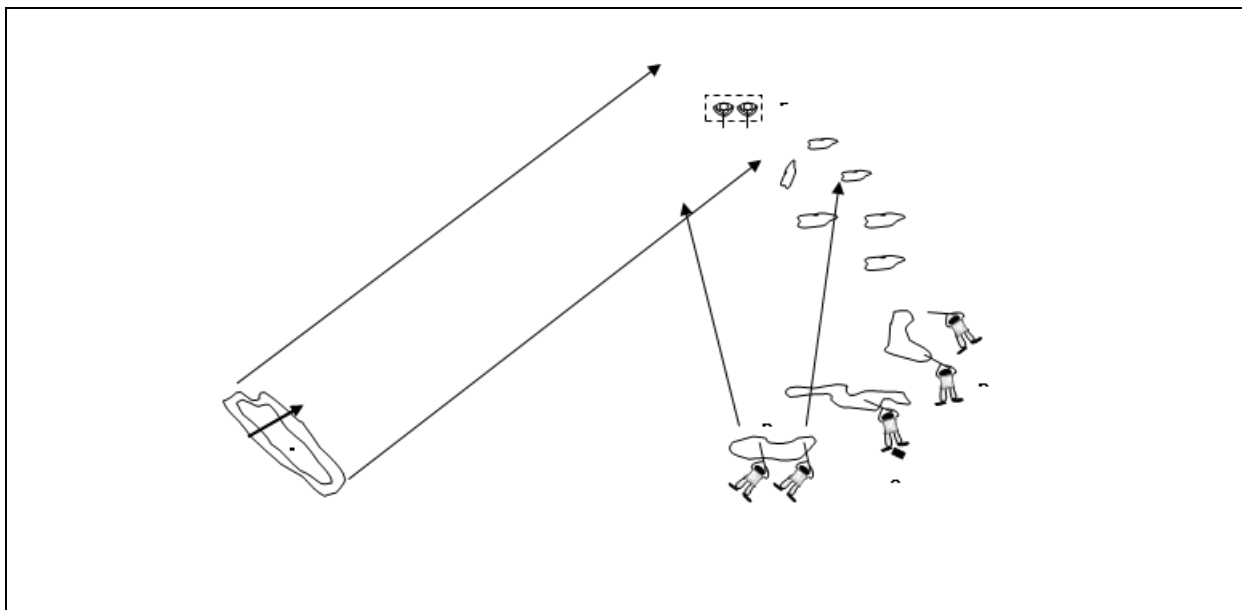
I en tropp innebærer denne oppbygningen at alle troppens våpen støtter den ene soldaten som kaster granaten, og bryter inn i stillingen.

L 3.5 Eksempel på lagets bruk av stridsdrillen

Eksempel på lagførers minimumsordre

Situasjon	Ordrepunkt	Fra	Til	Ordre	Merknader
Ved ild og bevegelse har laget kommet så nær fienden at de går over til innbrudd.	I	LF	Laget	Innbrudd i grop	
	R	LF	Laget	Rett i front to fiendtlige groper	
	F	LF	Laget	MG-Gjeng i stilling på haug venstre. Geværgjeng høyre	
	M	LF	Laget	Makkerpar 2 tar høyre stilling støttet av MG og makkerpar 1. Makkerpar 1 tar deretter venstre grop selvstendig.	
	Innbruddssted	LF	Geværgjeng	Innbruddssted HØYRE GROPER	
	Ildledelse	LF	Geværgjeng	Vanlig ild	Geværgjeng gis oppdraget slik at MG-gjeng kan gå i ny stilling og klargjøre ammunisjon.
		LF	MG-gjeng	Om 1 min hurtig ild mot begge groper i 1 min, deretter vanlig ild mot venstre grop	MG 2'er klargjør ammo for varig hurtig ild.
	Iverksettelse	LF	Geværgjeng	Iverksett når MG åpner ild.	

Eksempel: Lagets rydding av skyttergrop/ildstilling.

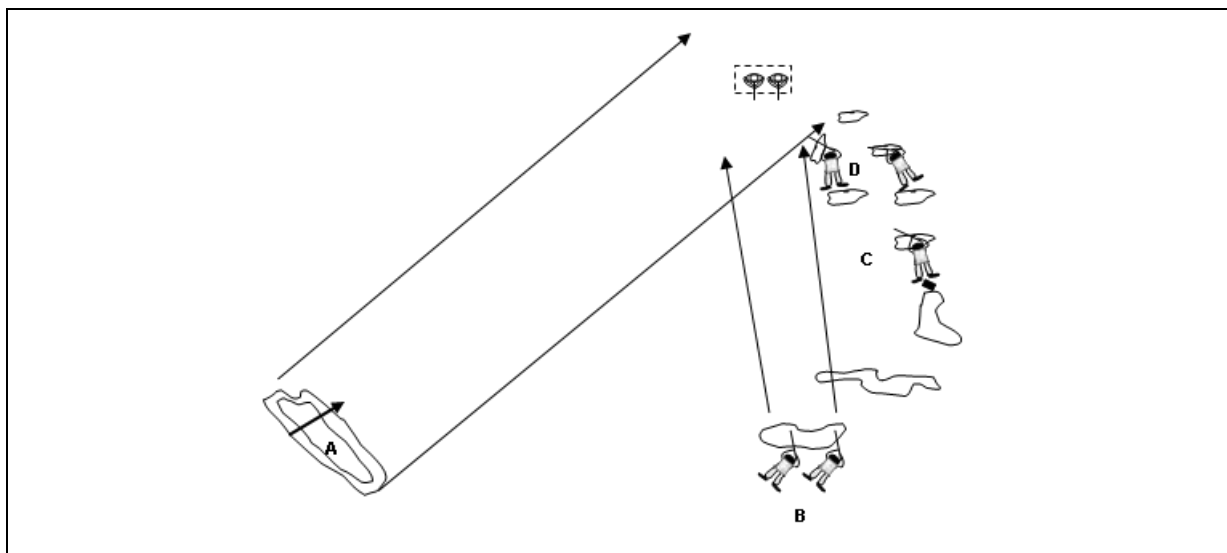

Nærildstøtte A: MG-gjengen gir nedholdende ild mot stilling E og observerer etter mål i dypet og flanker.

Lokal ildstøtte B: Makkerpar 2 fokuserer sin ild mot stilling E.

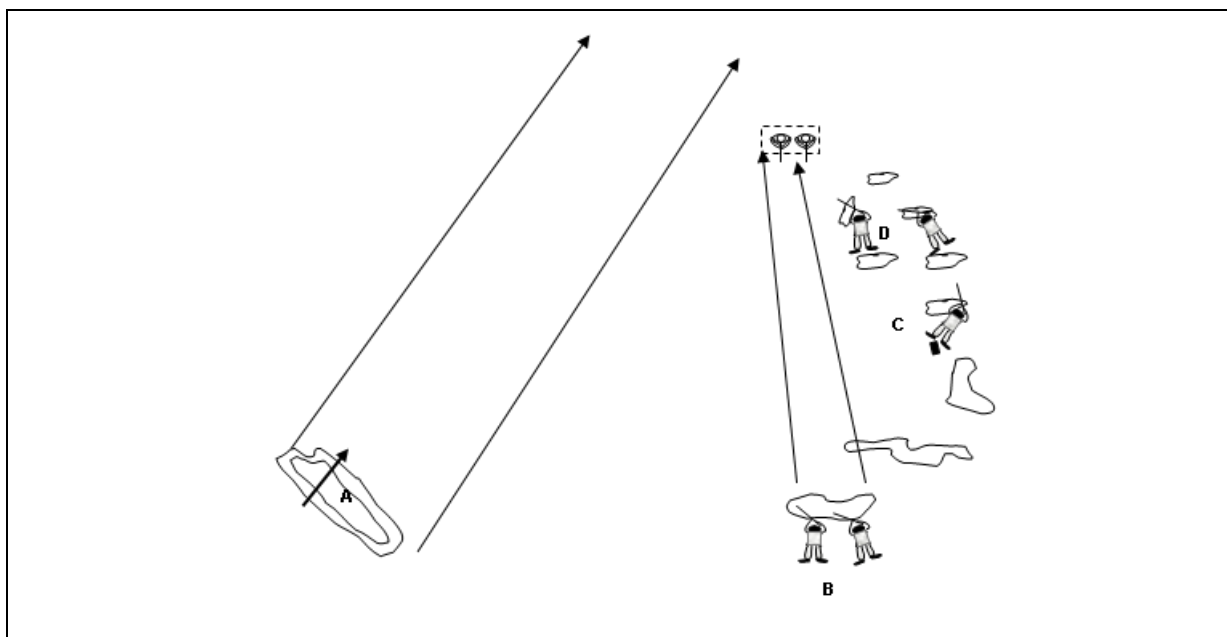
C: Lagfører har i denne situasjonen valgt å følge innbruddsparet fremover.

Innbruddspar D: Med effektiv ildstøtte rykker makkerpar 1 frem for å rydde stillingen.

D: Makkervis fremrykning til håndgranatavstand.

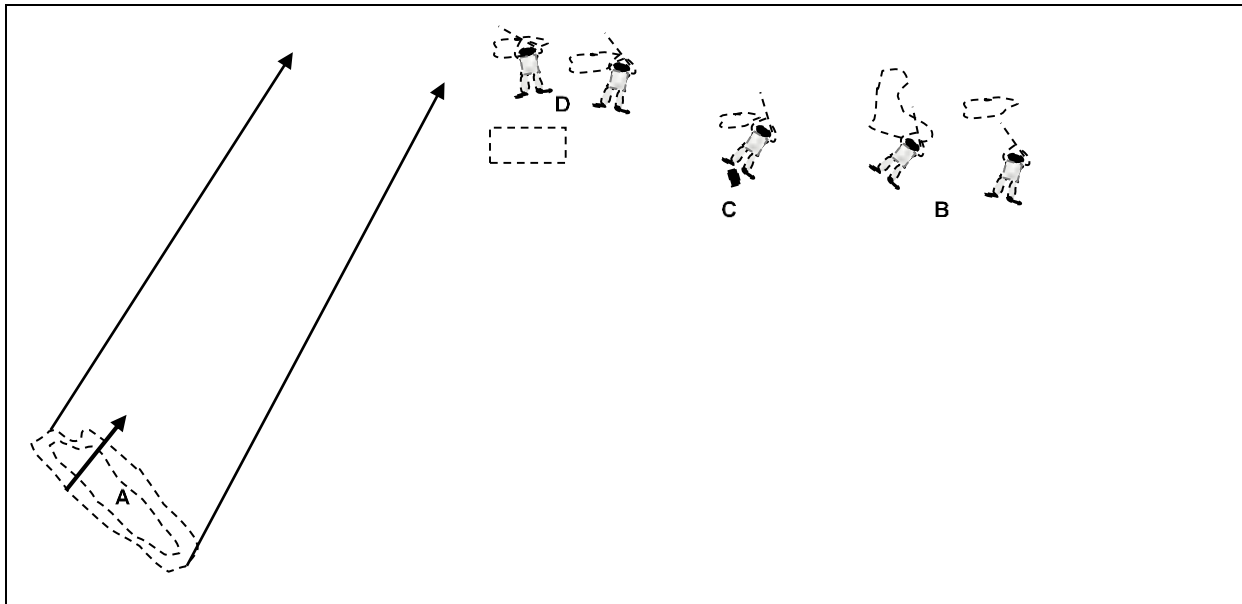
C: Lagfører følger bak i den hensikt å støtte med å sikre flanken og koordinere ildstøtten.

A: MG forlegger ilden inn på dypet.

B: Er gruppert slik at de kan virke lenger en MGen samt at de er så nærme at de kan observere D`s innbrudd. De stanser derfor ikke ilden før i siste øyeblikk (i praksis når granaten går av).

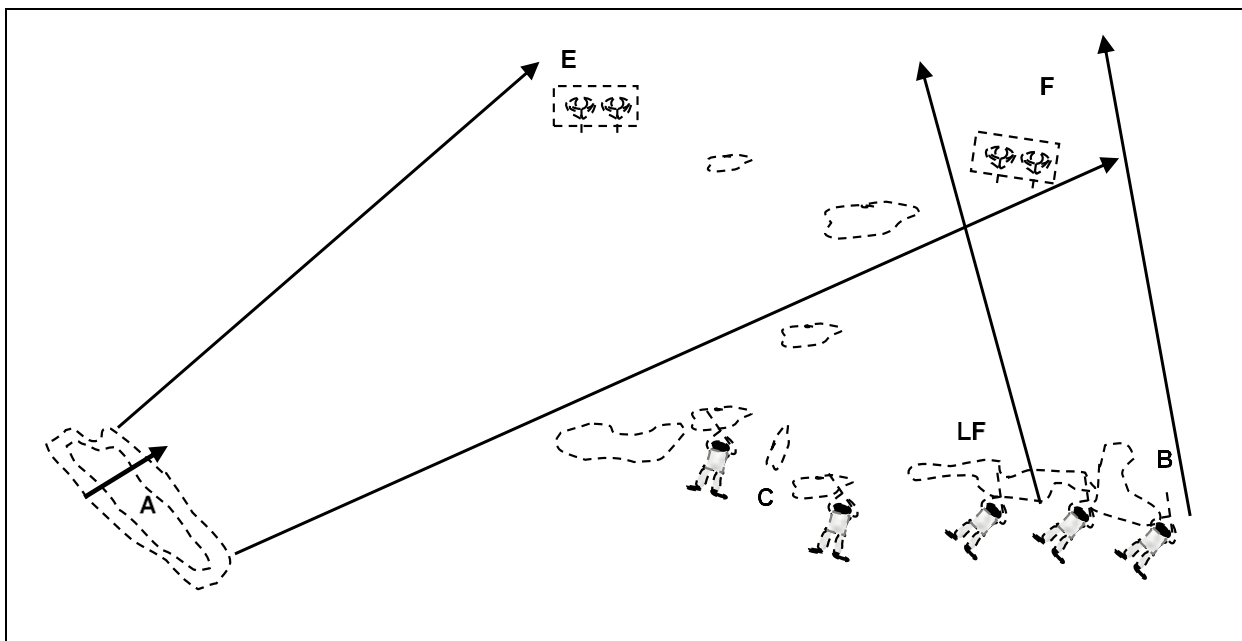
C: Lagfører sikrer flanken til innbruddsparet.

Selv om stillingen er tatt fortsetter laget å slåss seg gjennom stillingen. Utnyttelse av lendets muligheter for skjul og dekning er fortsatt viktig. Fienden kan ligge på dypet eller i flankene.

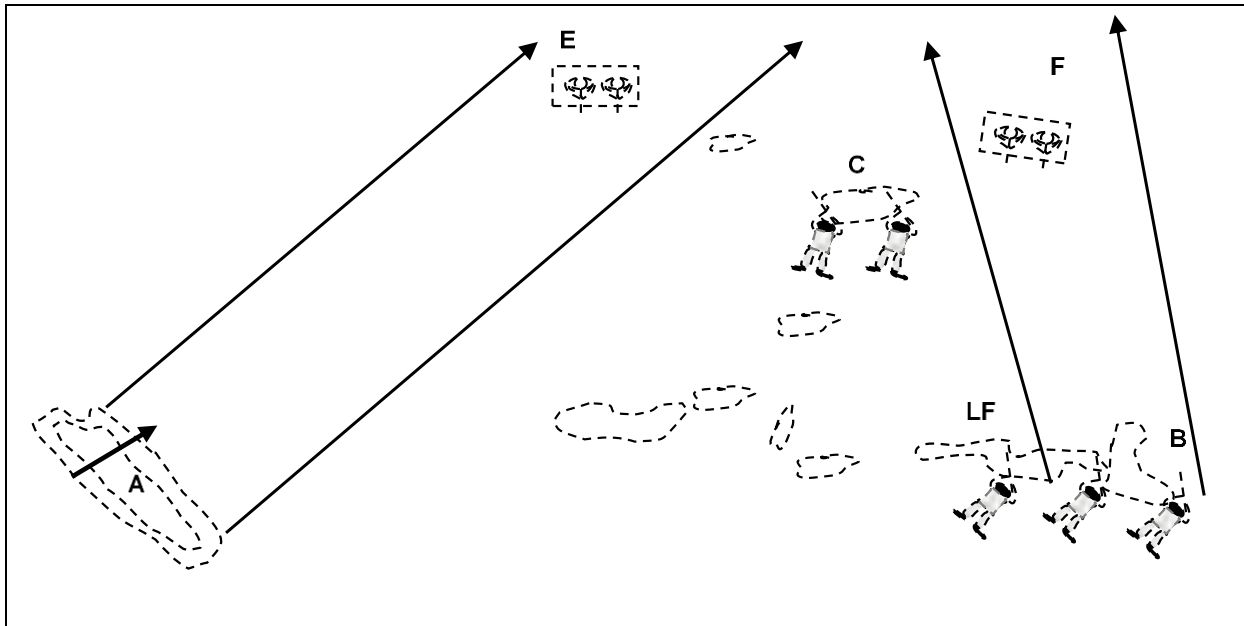
- A: MG blir i stilling og sikrer dypet. Flytter iht IRFMI'en lagfører har gitt eller etter egen situasjonsforståelse hos NLF.
- B: Makkerpar 2 rykker umiddelbart frem for å sikre innbruddstedet når de ikke lenger kan virke med våpnene. Dersom fienden overgir seg må 1 og 2 håndtere dette. Det er derfor viktig at B følger kjapt på for å gi støtte mot trusler i flanke og dypet.
- C: Lagfører er langt fremme for å få oversikt, situasjonsforståelse og tenke videre fremover.
- D: 1 og 2 finner ildstillinger i-, eller i umiddelbar nærhet av, gropa.

Eksempel på rydding med «Kast og storm».

Fienden står i frontale stillinger uten overdekning og lendet favoriserer vårt angrep.

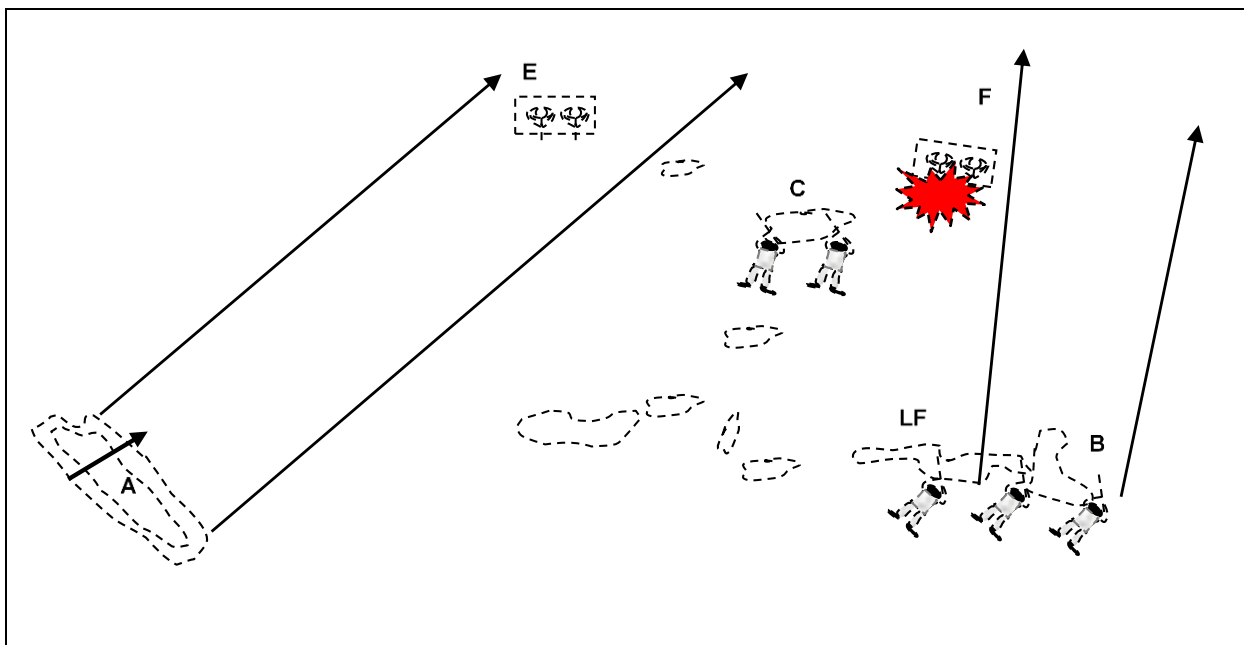
- A: **Nærildstøtten** grupperes for å gi nedholdende ild mot fiendens stilling E og F.
- B: **Lokal ildstøtte** grupperes for å gi nedholdende ild mot fiendens stilling F.
- C: Ett makkerpar får i oppdrag å ta grop «F».

C: Makkerparet jobber seg fremover mot gropen.

A: Forlegger ilden vekk fra grop F og kraftsamler om E og dypet.

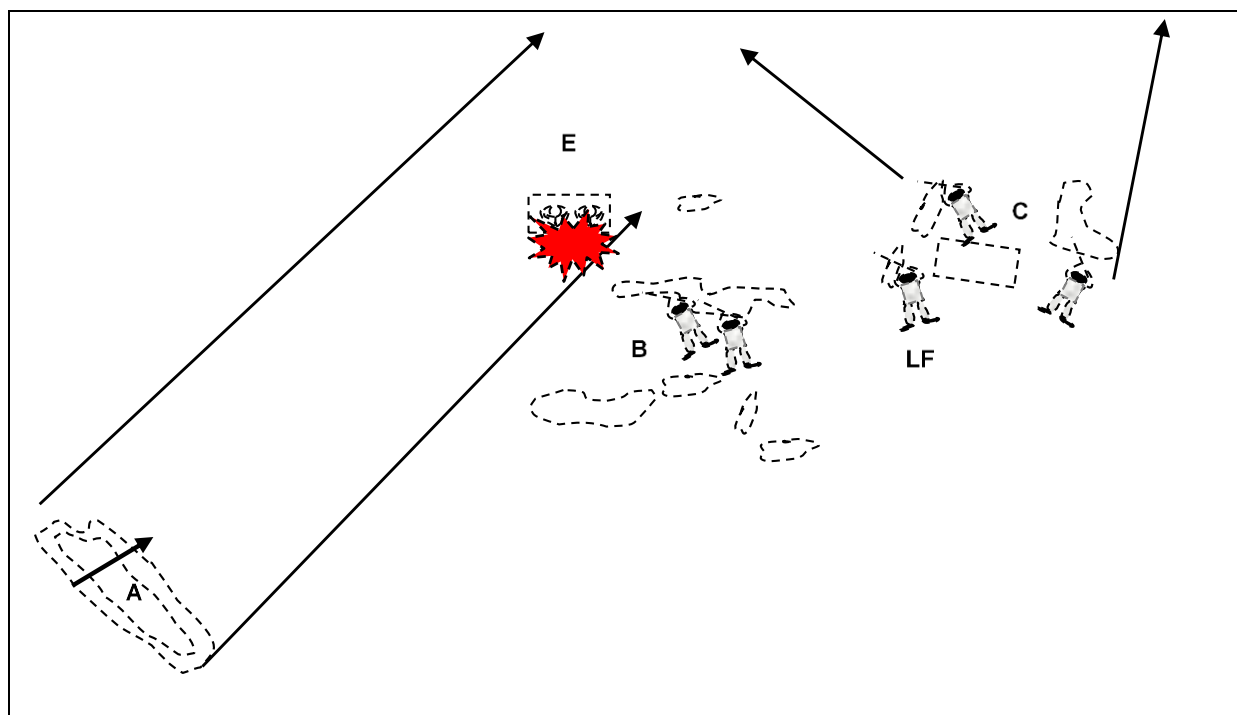
B: Lokal ildstøtte fortsetter å holde fienden i grop F nede med ild så lenge som mulig. LF har her valgt å gruppere seg sammen med makkerparet som gir lokal ildstøtte.

B: Forlegger ilden ved innbruddet og jobber på dypet.

C: Makkerparet kaster og stormer grop «F».

A: Opprettholder ild mot grop E og dypet.

Stilling F er tatt.

A: Virker fortsatt mot E, forlegger ilden når B stormer.

B: Makkerpar 2 har fått i oppdrag å ta grop «E». Flytter fram til håndgranatavstand, kaster og stormer gropa.

LF: Lagfører har valgt å plassere seg for å støtte ryddingen av Grop «E».

C: Makkerpar 1 støtter mot E, sikrer mot dypet og flankene.

L 4 Stridsdrill 4: innbrudd og strid i bygninger²³

Hensikt:

Stridsdrill 4 beskriver lagetts driller for å rydde rom og for å entre bygg.

Hensikten med stridsdrill 4 er å skape tempo for laget og trygghet for den enkelte, i en situasjon der man er svært utsatt for fienden. På grunn av store variasjoner i situasjonene der disse drillene brukes, er det særdeles viktig at laget klarer å tilpasse drillene til den situasjonen det er i. Det samme gjelder med tanke på å styre tempoet i ryddingen på en hensiktsmessig måte.

I tillegg til stridsdrill 4 må laget og lagsmedlemmene beherske et utvalg av teknikker som brukes som del av, og i tillegg til stridsdrillene. Eksempelvis teknikker for breaching, korridorer og trapper.

Beskrivelse:

L 4.1 Stridsdrill 4a: Romdrill

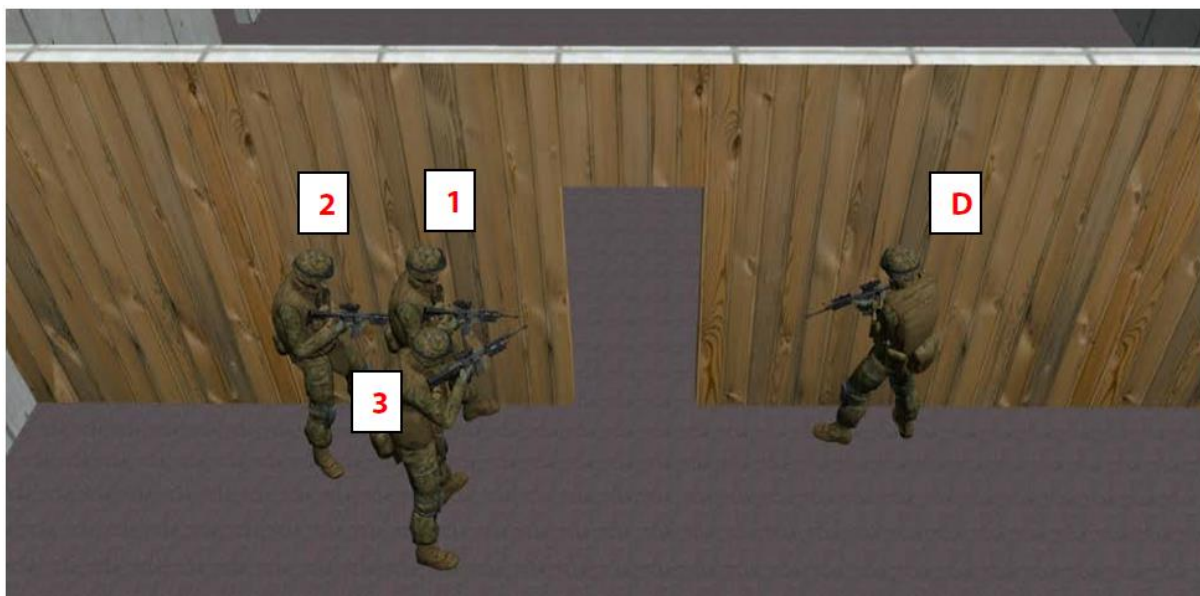
Drillen utføres normalt med en gjeng på 4 soldater, der 2 entrer rommet, men drillen er ikke låst til et bestemt antall soldater. Årsaken til dette er at man ønsker å eksponere færrest mulig, men at man i større og mer kompliserte rom trenger rask støtte for å dekke opp sektorer eller håndtere trusler. Grunnprinsippet er «så få som mulig, så mange som nødvendig».

Drillen beskrives med bruk av granat siden dette i de fleste tilfeller vil være fordelaktig.

Drillen deles inn i 3 trinn:

- 1) Oppstilling
- 2) Entring og kontroll
- 3) Søk og avmelding

1.4.1.1 Oppstilling

Rollene i gjengen er 1'er, 2'er, 3'er og døråpner (D).

1'er sikrer mot døren.

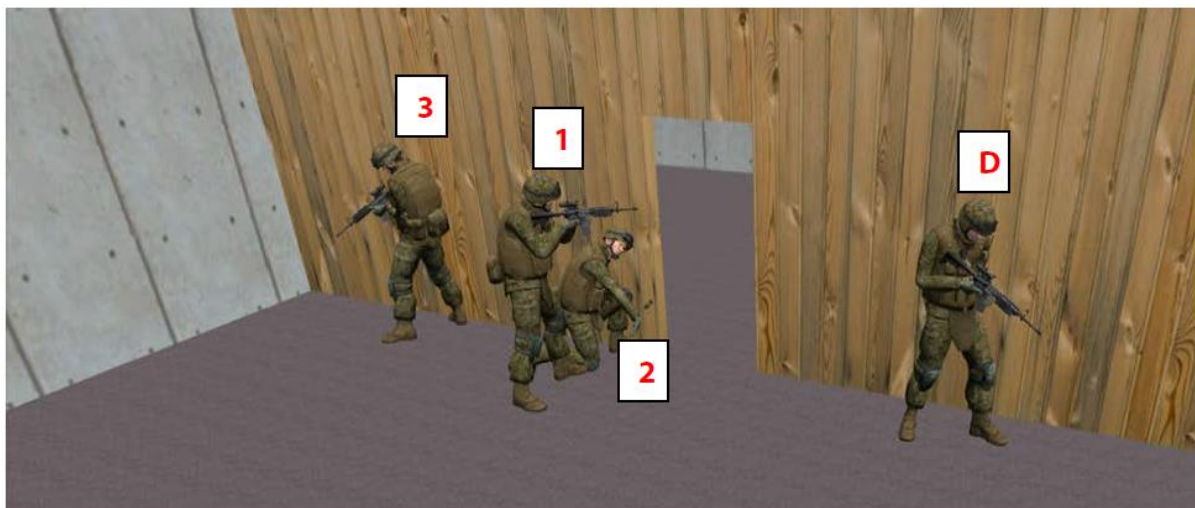
2'er kaster eventuelt granat.

3'er støtter med sikring mens de andre stiller opp. Funksjonen trengs ikke dersom 1'er har kontroll.

²³ Håndbok for Militære operasjoner i bebygde områder – Hefte 2 Laget 2013, fra s. 15

D åpner dør eller tilsvarende.

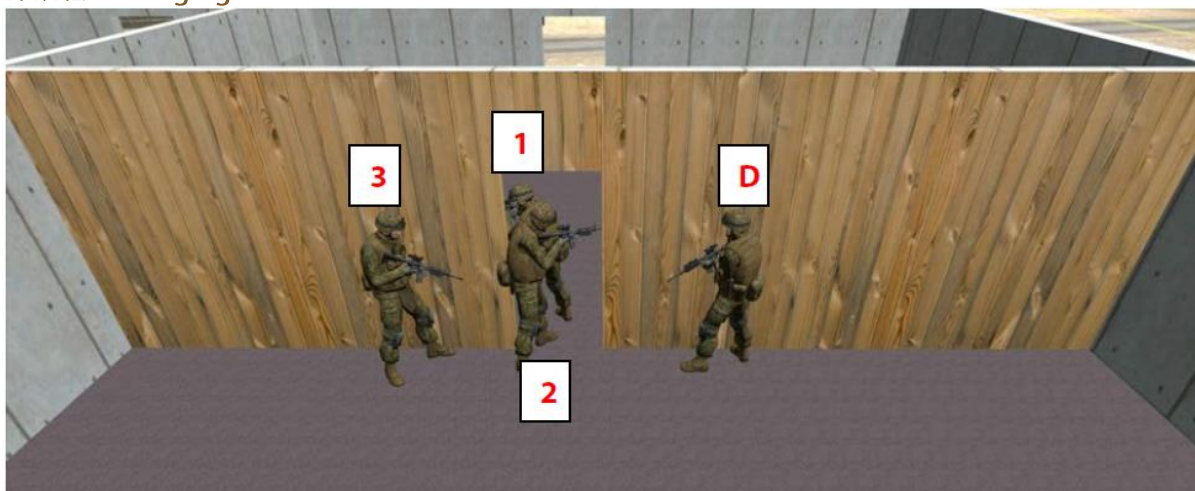
- Når 1'er på plass gir han tegn dersom han ønsker bruk av granat.
- 2' er klargjør granat, klemmer 1'er på overarm, og viser granaten.
- 1'er gir plass til at 2'er kommer på innsiden, og kaster kontrollert inn i rommet.
 - Flash nærme døren.
 - Sjøkk og splint i midten av rommet.
- D lukker døren ved bruk av sjokk eller splint.

Viktige momenter:

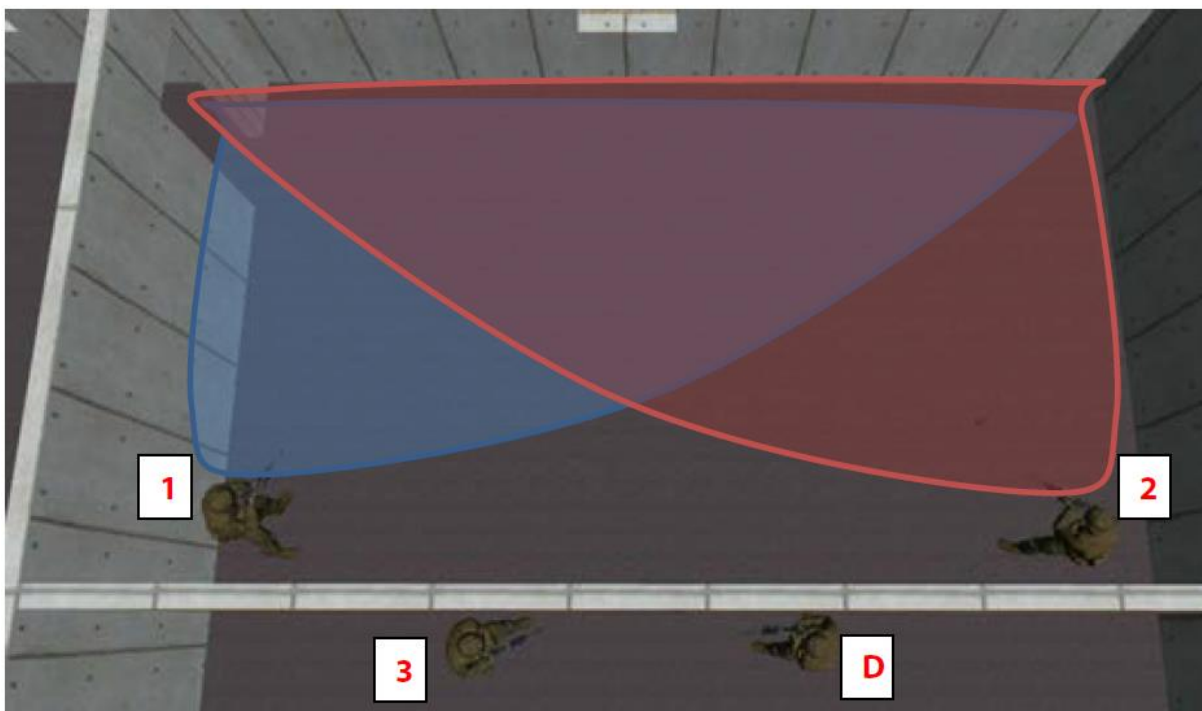
- Markant klem på overarm brukes for å melde «klar» fremover i oppstillingen.
- Unngå unødvendig eller usikret eksponering. Særlig D dersom han stiller på motsatt side av resten av gjengen.
- Vær oppmerksom på vinkel og avstand fra pipemunning mellom 1'er og/eller 3'er og D, når D skal frem mot døren.
- Vær oppmerksom på faren for å treffe møbler eller lignende med granaten, slik at den kommer tilbake.
- Vær oppmerksom på at alle typer granater vil kunne virvle opp støv og gjøre det vanskelig å se ved entringen.

1.4.1.2 Entring og kontroll

- Når granaten går av åpner D døren
- Ved flash går 1'er umiddelbart på smellet

- Ved sjokk og splint må 1'er vurdere sikt før han entrer
- 1'er velger side ut fra vurdering av største trussel. Uavhengig av dette valget skal han bevege seg langs vegg mot hjørnet. Så snart han har kontroll på hjørnet rettes fokuset ut i rommet.
- 2'er går motsatt vei av 1'er, også langs vegg mot sitt hjørne.
- 3'er og D er forberedt på å støtte. 1'er eller 2'er melder «støtte», hvilken retning de skal gå, og gir de en oppgave med en gang de er på plass.
- Mål bekjempes eller sikres under marsj. Fortsett langs vegg.
- 1'er og 2'er søker av sektorene sine fra hjørnene, og melder «klar» og hva de sikrer internt i makkerparet. Ofte er det mest effektivt å kryssikre.

Fra	Til	Melding
2'er	1'er	<i>Klar; sikrer åpen dør venstre</i>
1'er	2'er	<i>Klar; sikrer vindu front</i>

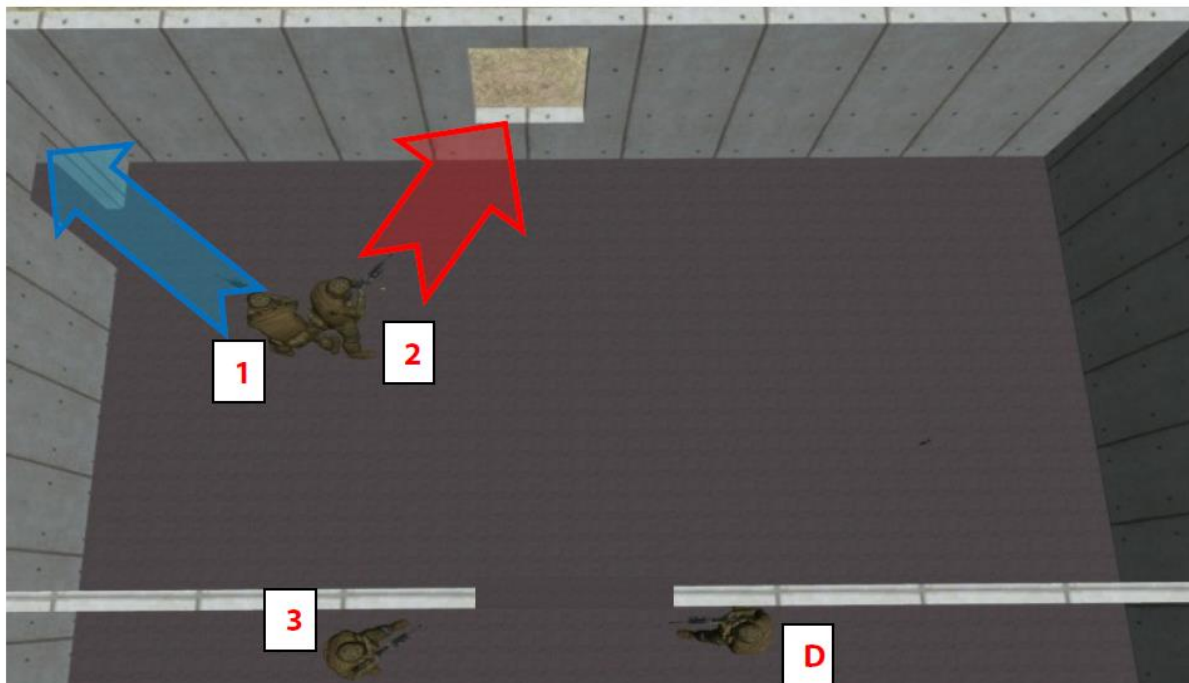
Viktige momenter:

- Minimer avstand mellom 1'er og 2'er slik at man reduserer tiden 1'ers rygg er eksponert.
- 1'er har et tydelig kroppsspråk slik at 2'er kan forutse hvilken vei 1'er går. 2'er bør unngå å bli «låst» til en retning.
- Ikke bli stående i døråpningen, både for å redusere eksponering og for å gjøre plass til resten av gjengen.
- Husk at selv om man entrer et rom, vil den reelle trusselen ofte kunne være utenfor rommet, på «dypet».
- Våpenføring; våpenet er hevet og avsikret, men man observerer over siktemidlene og fingeren er ikke på avtrekkeren.
- Retningsbeskrivelsen ved avmelding er gitt ut fra åpningen man entret gjennom.

1.4.1.3 Søk og avmelding

Oftest vil ikke rommet være en tom kube, og makkerparet vil ikke klare å få full kontroll på rommet fra hjørnene sine.

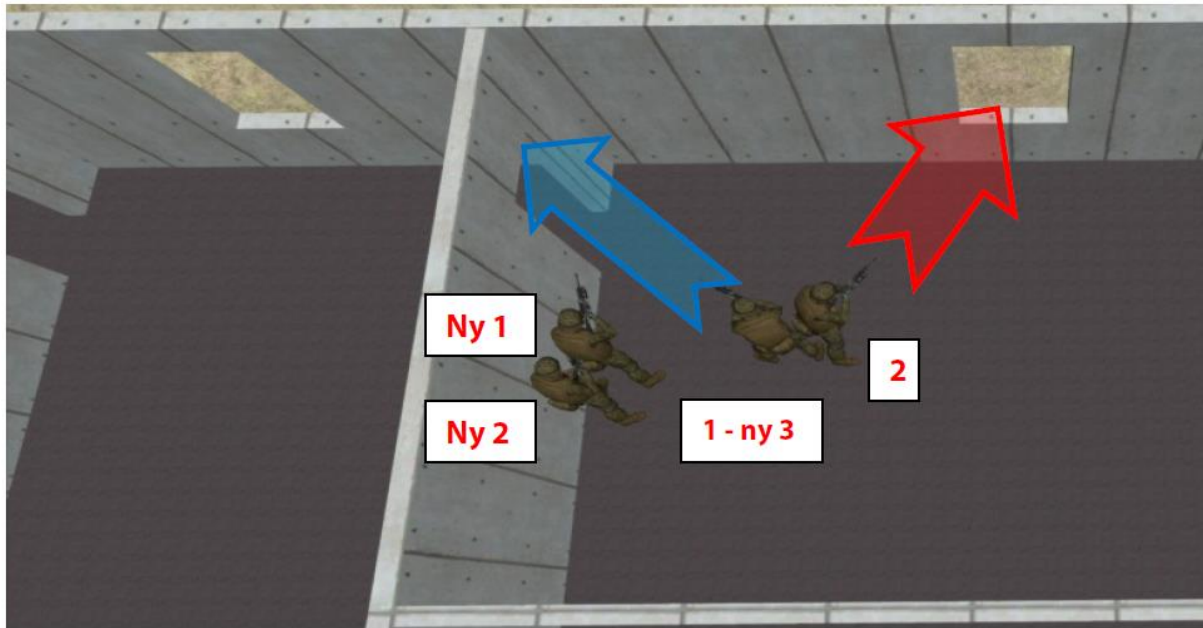
Ved behov må de derfor, med eller uten støtte fra 3'er og D, koordinere seg i mellom og søke av rommet, samt pågripe og/eller søke fiender og sivile. Dette kan også medføre at de bytter ansvarsområde underveis.

Når de har kontroll i rommet melder 1'er fra til LF.

Fra	Til	Melding
1-er	LF	<i>Rom klart, sikrer vindu rett frem og åpen dør venstre. Kom inn venstre, anbefaler videre rydding gjennom åpen dør venstre.</i>

Slutttilstanden er nådd når det ikke er noe i rommet som kan påvirke de som følger etter, sikring er satt mot ytre trusler, og man har gjort tiltak for å øke videre tempo.

Viktige momenter:

- Unngå eksponering mot dypet. Sett sikring ved behov.
- Husk å se etter åpninger i tak og gulv, samt feller, skjulesteder og så videre.
- Ofte er det som skaper mest tempo at en i makkerparet tar rollen som 3'er eller 1'er i neste oppstilling.

L 4.2 Stridsdrill 4B - Innbrudd i bygning – Lav entring²⁴

Hensikt:

Innbruddsdrillen har til hensikt å sikre effektivt samarbeid i gjengen og laget under innbrudd i bygning, slik at eksponering og risiko minimeres.

Beskrivelse:

Å gjøre innbrudd i og rydde en bygning er vanligvis en tropps- eller kompanioperasjon, der innbruddsdrillen beskriver lagets gjøremål i rollen som innbruddslag. Som innbruddslag er laget primært ansvarlig for nærsikring ved innbruddspunktet, selve innbruddet, og å skaffe en buffer på innsiden. Sekundært kan eller må laget bidra til ildstøtte og skjerming, samt at laget ved små mål kan gjennomføre videre rydding selvstendig.

Prinsipielt sett bruker man SOSRA²⁵-tilnærmingen på troppsnivå, der laget altså står for secure og reduce.

På samme måte som ved andre gjennombrytninger er det essensielt at angrepet er godt koordinert på forhånd. Dette er både for å kunne utnytte ildstøtten mest mulig effektivt, men også for å kunne opprettholde høyest mulig tempo i selve entringen, og dermed å redusere tiden egne må stå på utsiden.

Erfaring tilsier at tap ofte tas på utsiden av bygninger, og valg av fremføringsmetode og avstand til oppfølgingsgjengen må ta høyde for dette. Samtidig er det viktig at oppfølgingsgjengen er på plass hurtig nok til at man ikke går tom for personell, og mister momentet i etableringen av buffer.

²⁴ Håndbok for Militære operasjoner i bebygde områder – Hefte 2 Laget 2013, s. 62

²⁵ SOSRA: suppress-obscure-secure-reduce-assault

1.4.2.1 Organisering av laget

Laget deles i en innbruddsgjeng og en oppfølgingsgjeng. Innbruddsgjengen ledes av NLF og består normalt av et entringspar og et sikringspar. Ved behov kan man øke eller redusere størrelsen på innbruddsgjengen. I tillegg følger eventuelle underleggelser fra ingeniør innbruddsgjengen frem. LF og det siste makkerparet utgjør oppfølgingsgjengen.

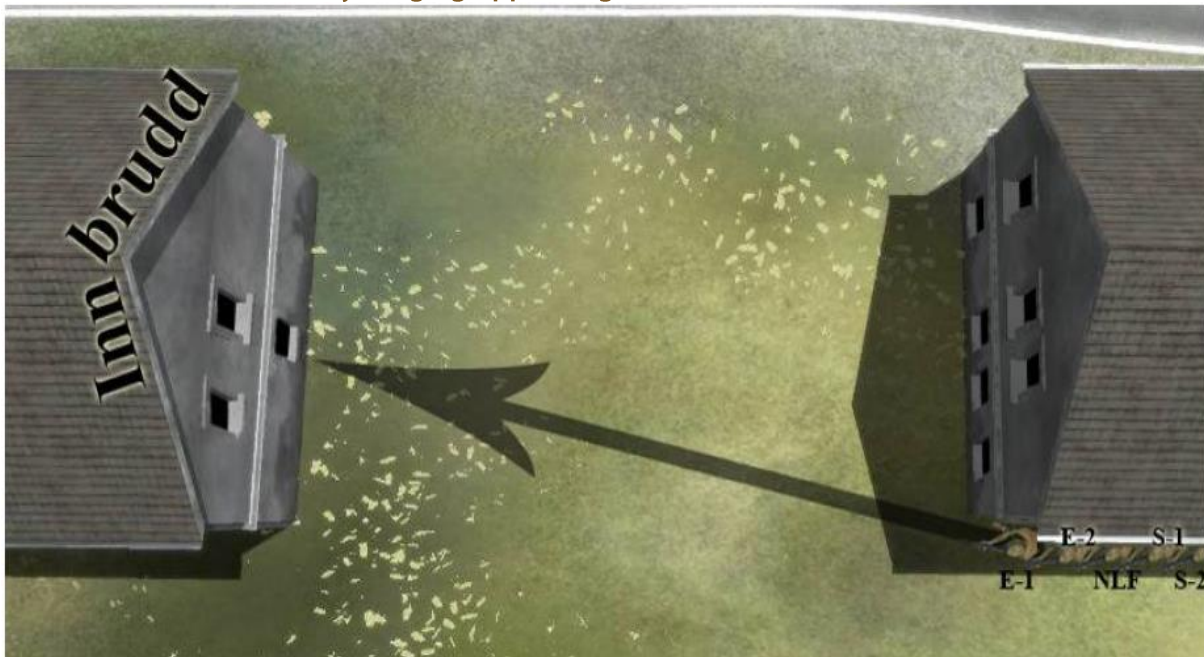
Når oppfølgingsgjengen er inne overtar LF ansvaret for rydding og etablering av buffer, mens NLF etablerer entringspunkt og tar imot personell etter hvert som det blir sendt frem. NLF blir stående i entringspunktet frem til sjef for drift av entringspunkt / troppens rede er fremme, og de har overlappet seg imellom.

1.4.2.2 Ildstøtte og skjerming

Utføres vanligvis av troppens ildstøttestyrke. Ved behov støtter oppfølgingsgjengen nært og lokalt. Viktige momenter:

- Ved ildstøtte mot målet må man ta høyde for faren for rikosjetter og sekundærsplinter som påvirker egne ved innbrudds-/entringspunktet.
- Ideelt sett forbekjempes målet og innbruddspunktet med tyngre våpen, men det må ligge en vurdering til grunn, slik at bygningen ikke destabiliseres.
- Ildstøtten må ta høyde for at fienden er gruppert med dekning i front.
- Dette gjør at ildstøtten ofte ikke vil kunne være effektiv mot alt som kan påvirke innbruddslaget, og at skjerming derfor er vel så viktig som ildstøtte.
- Røyken må plasseres slik at den skjermes egne på vei frem og utenfor innbruddspunktet, men også slik at den ikke maskerer ildstøtten. Effekten av røyken må vurderes før innbruddet starter og kunne opprettholdes så lenge det er nødvendig.

1.4.2.3 Forberedelser, forflytning og oppstilling

Mens ildstøtte og skjerming iverksettes, forbereder innbruddslaget innbruddet.

- Vurderer materiellbehov til innbruddet
- Bruk av granat vurderes dersom mulig
- Oppgaver og materiell fordeles
- Materiell klargjøres dersom hensiktsmessig

Når ildstøtte og skjerming er effektiv iverksettes innbruddet.

- Innbruddsgjengen utnytter skjul og dekning best mulig før og under fremrykningen
- Som oftest gir tempo mindre risiko enn forsøk på egensikring
- Rekkefølge og formasjon tilpasses situasjonen

Når innbruddsgjengen er fremme:

- Sikringsparet sørger for nærsikring mot det som kan påvirke innbruddet.
 - Trusler som ligger med dekning i front for ildstøttestyrken.
 - Huller i skjermingen.
 - Vinduer og andre åpninger på samme bygning.
- Innbruddsparet og NLF stiller opp på innbruddspunktet.
 - 1'er og NLF sikrer inn innbruddspunktet og melder hva de ser.
 - 2'er klargjør entringsverktøy eller stige ved behov.

Viktige momenter:

- Maksimal utnyttelse av den skjul og dekning bygget man skal bryte inn i gir.
- All koordinering og materiellklargjøring gjøres så langt det lar seg gjøre i skjul og dekning.
- Bruk av granat må vurderes opp mot dekningen innbruddsgjengen har, og muligheten for destabilisering av bygningen.

1.4.2.4 Innbrudd og romdrill

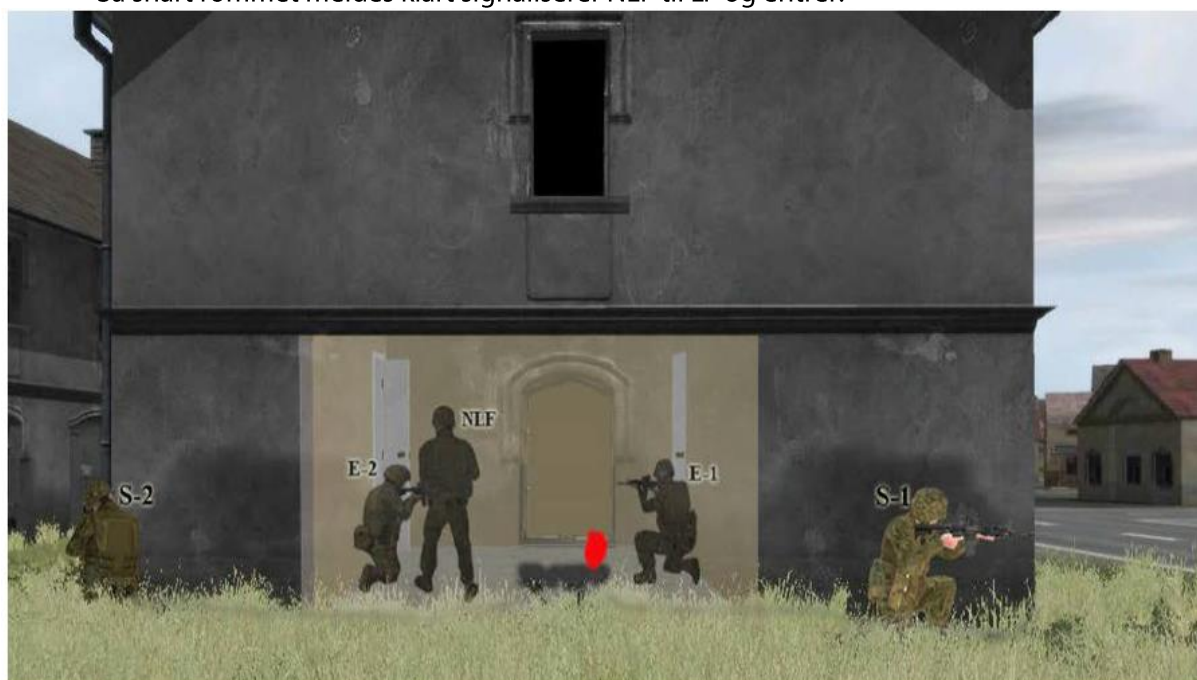
Mens 1'er og NLF sikrer, sørger 2'er eller ingeniørstøtten, for at det er mulig å entre.

- Metoder beskrives i Håndbok for MOBO – hefte 2
- NLF fungerer som D ved behov

Så snart innbruddspunktet er mulig å entre brukes samme drill som for entring av rom:

- Før 1'er entrer, sveiper han innsiden av innbruddspunktet for feller eller andre trusler.
- NLF støtter nærsikringen.
- Når entringsparet er inne markerer NLF innbruddspunktet med rød merking.
- Så snart rommet meldes klart signaliserer NLF til LF og entrer.

- Når NLF er inne skaffer han seg oversikt, slik at han;
- Kan gi en anbefaling til LF.
- Om mulig kan fortsette ryddingen med entringsparet.

Viktige momenter:

- Glasskår eller tilsvarende bør fjernes før entring. Eventuelt må de dekkes til med gummi-matte eller lignende.
- Entringsparet og NLF må gjøre tilstrekkelige forberedelser til at tempoet i ryddingen opprettholdes når oppfølgingsgjengen er på plass.

1.4.2.5 Buffer og oppfølging

LF og oppfølgingsgjengen flytter etter så snart signalet er gitt, eventuelt når NLF entrer.

- Så snart LF er inne overtar han ansvaret for videre rydding.
- NLF tar ansvar for mottak av oppfølgingslaget og etablering av entringspunkt / troppens rede.
- Innledningsvis er målet å etablere en buffer som hindrer at entringspunktet kan påvirkes fra innsiden av huset.
- Sikrerne trekkes inn på ordre. I noen situasjoner blir de sittende for å opprettholde sikring for oppfølgingslaget.

Viktige momenter:

- Man må unngå klumping i entringspunktet. Dette gjør man ved;
 - Offensiv opptreden i ryddingen innledningsvis.
 - Is i magen før man kaller inn sikrere og oppfølgingslag.
- Ved behov flyttes entringspunktet, for eksempel dersom flyttingen gir:
 - Mindre eksponert fremrykning for oppfølgingslaget.
 - Bedre buffer, eller mindre eksponering.
 - Bedre plass for drifting og koordinering til utsiden.

L 5 Stridsdrill 5A - Stridskontakt, vinne ildoverlegenhet²⁶

Hensikt:

Stridsdrillen skal gjøre laget i stand til hurtig å vinne lokal ildoverlegenhet slik at laget kan forflytte seg inn i best mulig stillinger, samtidig som stridskontakt med fienden opprettholdes.

Beskrivelse:

Stridsdrill 5 beskriver hva laget gjør i ulike kontaktsituasjoner.

I kontaktsituasjoner vil **troppen** vanligvis utføre følgende handlinger:

1. Utgrupper og rapporter (GLA-melding²⁷).
2. Etabler situasjonsbevissthet og vurder alternativer.
3. Velg handlemåte.
4. Gi ordre.

Lagets stridsdriller understøtter troppens handling ved stridskontakt.

Variasjonen i stridskontaktsituasjoner gjør at stridsdrill 5 er delt inn i fire ulike varianter:

- a. Stridsdrill 5a: Stridskontakt, vinne ildoverlegenhet.
- b. Stridsdrill 5b: Stridskontakt, begrenset ildåpning.
- c. Stridsdrill 5c: Ildstøtte, hurtig angrep.
- d. Stridsdrill 5d: Stridskontakt, kort hold.

Alle variantene har utgangspunkt i «**øyeblikkelig handling ved beskytning**».

Øyeblikkelig handling ved beskytning

«Øyeblikkelig handling ved beskytning» utløses enten av varslingsordet «**KONTAKT**», eller av fiendtlig/egen ildgivning. - Dette danner basisen for både stridsdrill 5A og 5B.

Situasjon	Ordre	Handling i laget
Laget tas under ild.	KONTAKT!	1. Soldatene kaster seg i dekning. 2. Soldatene går opp i ildstilling.

Situasjon:

Stridsdrillen iverksettes i en situasjon der laget går i stridskontakt:

1. Med en fiende som umiddelbart lokaliseres.

Eller:

2. Med en fiende som ikke straks lokaliseres, men der laget kan beskytte et sannsynlig fiendtlig stillingsområde. Laget er i stand til å avgi massiv ild og tilrive seg ildoverlegenhet så hurtig som mulig.

Varslingsord:

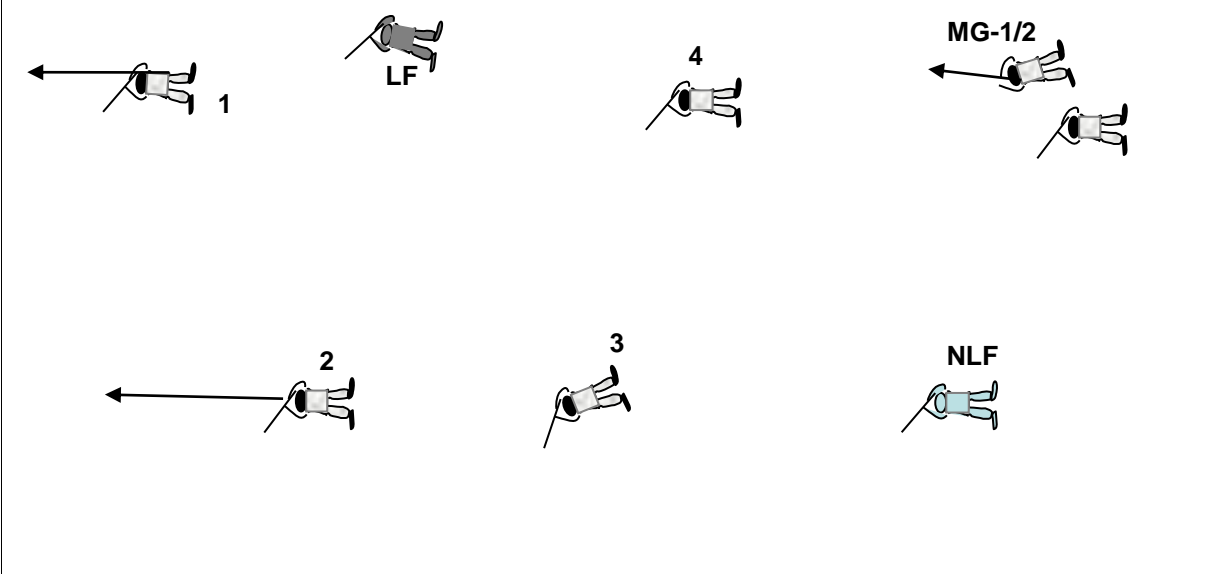
Initiering: KONTAKT FRONT, HØYRE, VENSTRE, RYGG (ikke relevant når laget er del av troppsformasjon)

Forflytning: BLI, TREKK UT, FREM, RULL OPP H/V, I STILLING H/V

Stridsdrill 5A: Stridskontakt, vinne ildoverlegenhet. Eksempel:

²⁶ Håndbok for fotlaget 2019, s.88

²⁷ Se pkt E 5.9 Standardiserte skriftlige meldinger s. 25

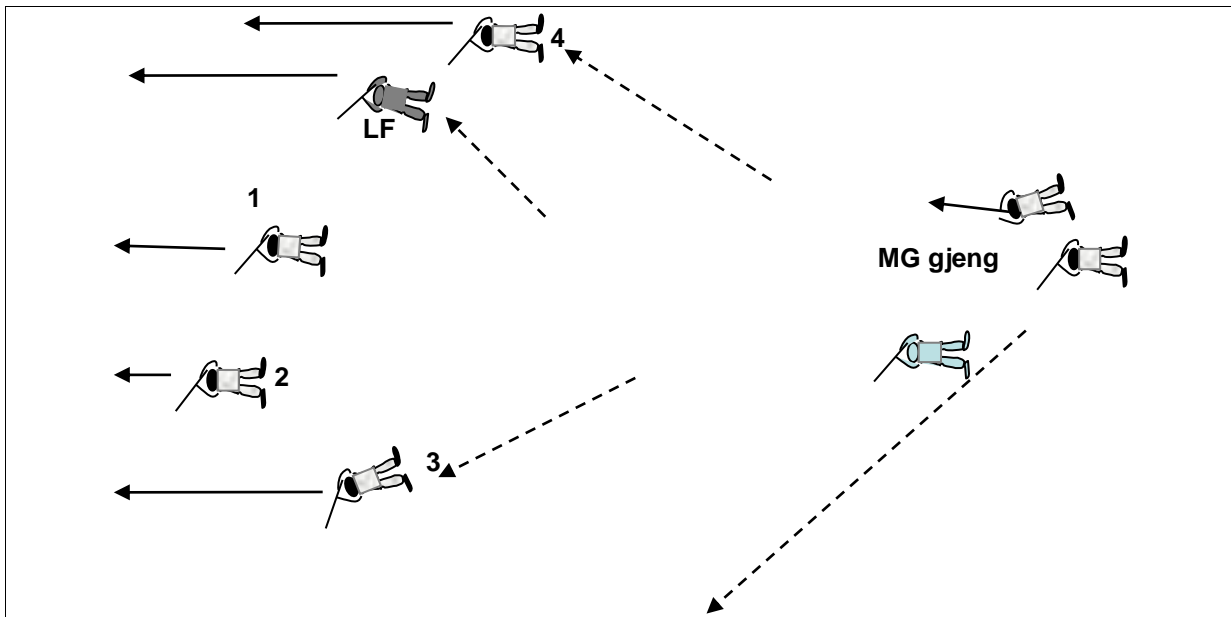
Initiering

Laget går som fremste lag i troppsformasjon. Laget mottar ild i front.

KONTAKT, FRONT varsles i laget

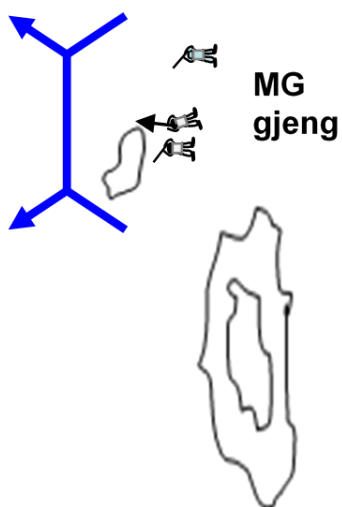
1. Prioritet i laget er:
 - Vinne ildoverlegenhet
 - Komme i gode stillinger
 - Målvurdere - Rapportere

1 og 2 observerer fienden eller de ser et sannsynlig fiendtlig stillingsområde. De åpner ild og varsler: «**KONTAKT FRONT!**» Hver soldat kaster seg ned i dekkstilling og søker umiddelbart til ildstillinger. De som har fri ildsektor åpner ild. **STORMILD** nyttes innledningsvis for å vinne ildoverlegenhet, deretter vanlig ild.

Vinne ildoverlegenhet

Ild mot synlige og sannsynlige mål. Observasjoner meldes som målangivelser i laget. MG-gjengen søker enten hurtig frem og grupperer seg mellom geværmennene eller til en av flankene. MG'ens ildkraft er avgjørende for å vinne ildoverlegenhet og dermed for lagets videre muligheter for valg av handling.

Komme i gode stillinger

MG er i stilling og gir effektiv nedholdende ild mot fienden. – Dette gir geværgjengen mulighet for å flytte.

LF beordrer «GEVÆRGJENG TREKK UT PARVIS», (Valgene er: ENKELTVIS, MAKKERVIS, PARVIS, GJENGVIS)

- Deretter «RULL OPP HØYRE».

Vurdere lende/alternativer for å komme i gode stillinger
 For å komme i best mulig stillinger kan lagføreren:

1. Velge å bli i stillingene laget havnet i som del av Øyeblikkelig handling ved kontakt.
2. Flytte venstre eller høyre.
3. Flytte bakover
4. Flytte framover.

Ofte vil bakover være en god løsning, fordi laget er «kjent» med lendet de har beveget seg gjennom.

Gjøremål i laget

- Stillingsbesettelse med alle våpen.
- Ildordrer.
- Når lagføreren bedømmer at han har vunnet ildoverlegenhet:
 - NLF overtar kommandoen.
 - LF målvurderer.
 - LF Rapporterer Gruppering av sitt lag, lokalisering av fienden og hvordan den ser ut og gir troppssjef videre anbefaling (GLA-melding)
 - LF overtar kommando og gir ordre i laget.
 - NLF treffer tiltak for ammunisjonskontroll og etterforsyning av ammunisjon.

Viktige forhold

1. Målangivelser og ildledning.
2. Hurtig og resolutt ledelse i laget er en forutsetning.
3. Varslingsord skal brukes for å reagere hurtig.

L 6 Stridsdrill 5B - Stridskontakt, begrenset ildåpning²⁸

Hensikt:

Stridsdrillen skal gjøre laget i stand til hurtig å flytte seg ut av fiendens bekjempningsområde og inn i best mulig stillinger for å lokalisere fienden.

Beskrivelse:

Situasjon:

Stridsdrillen iverksettes i situasjoner der laget går i stridskontakt:

Med en fiende som ikke straks lokalisert og der laget må jobbe med lokalisering før ild kan åpnes eller med en fiende som er lokalisert, men der engasjementsregler (ROE) begrenser lagets mulighet for umiddelbar ildåpning.

Eksempler på situasjoner der stridsdrill 5b benyttes er:

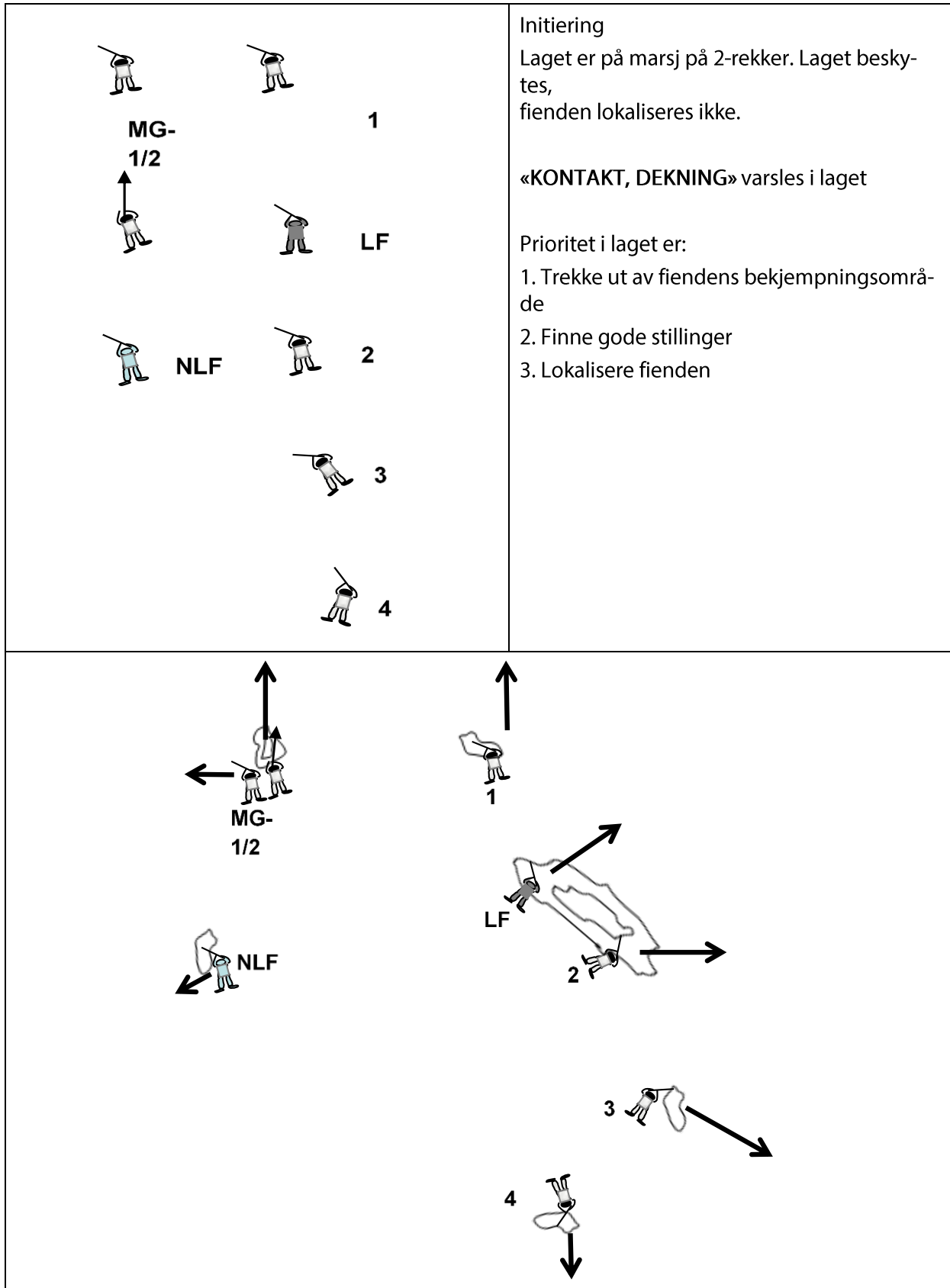
- a. Laget tas under ild fra skarpskytter.
- b. Laget tas under sporadisk ildgivning fra begrenset antall våpen i godt skjulte stillinger uten at et sannsynlig fiendtlig stillingsområde kan defineres.
- c. Laget beskyttes fra langt hold uten at lagets våpen har rekkevidde.
- d. Laget lokaliserer fienden, men ROE eller andre faktorer begrenser lagets mulighet til å besvare ilden, eks pga sivile, bebyggelse eller ved at skyting kun kan skje mot positivt identifiserte mål.

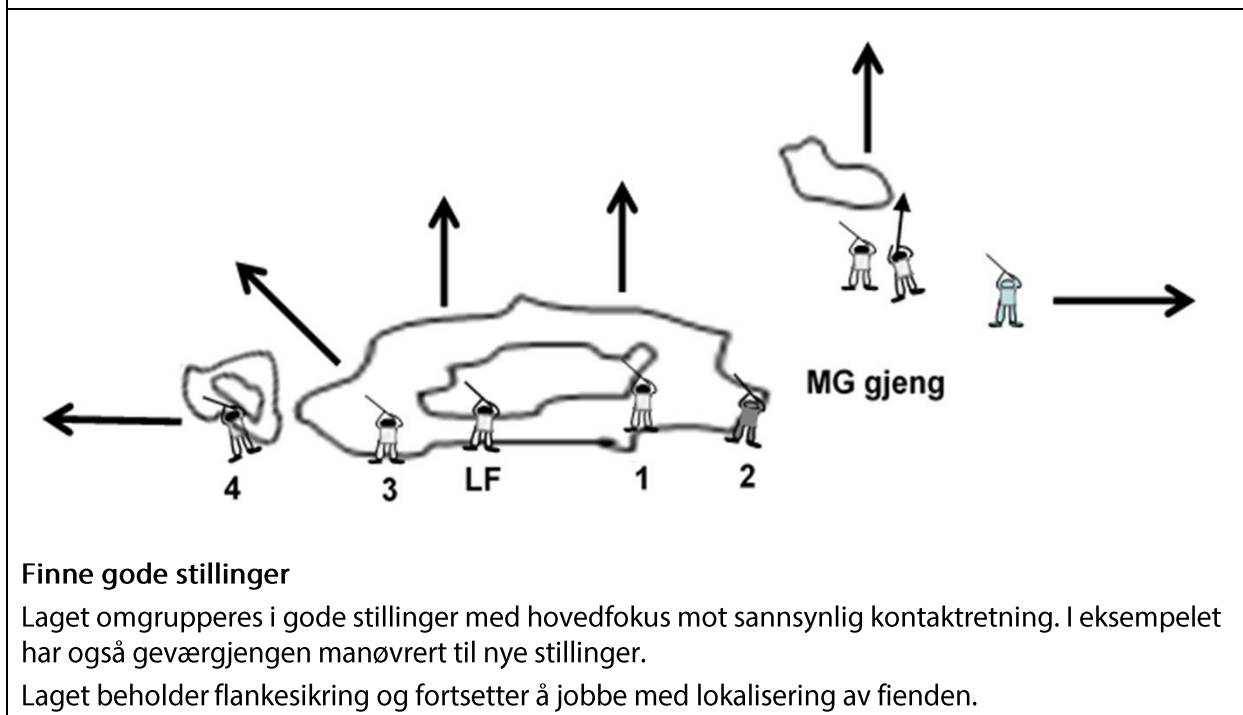
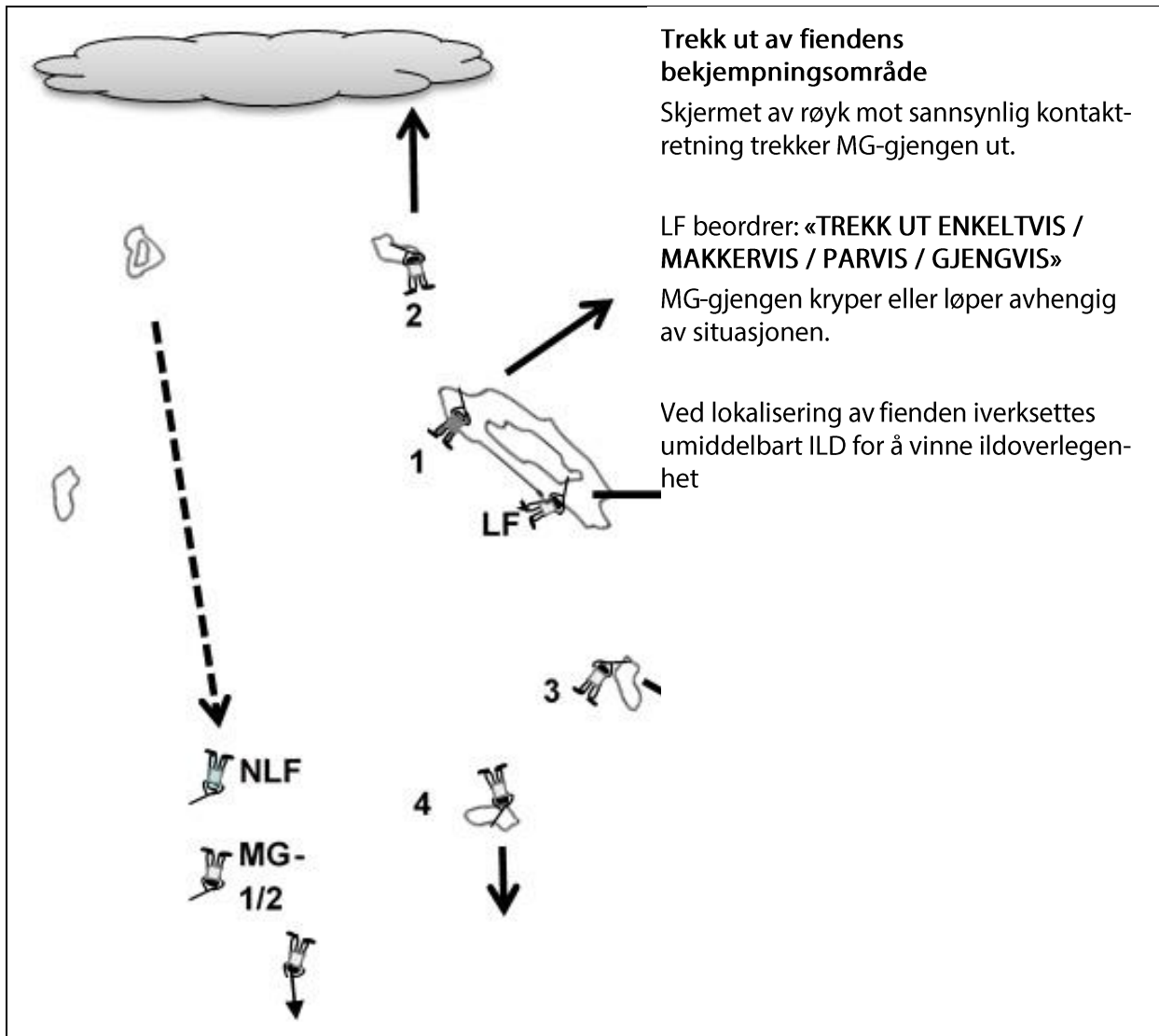
²⁸ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 90

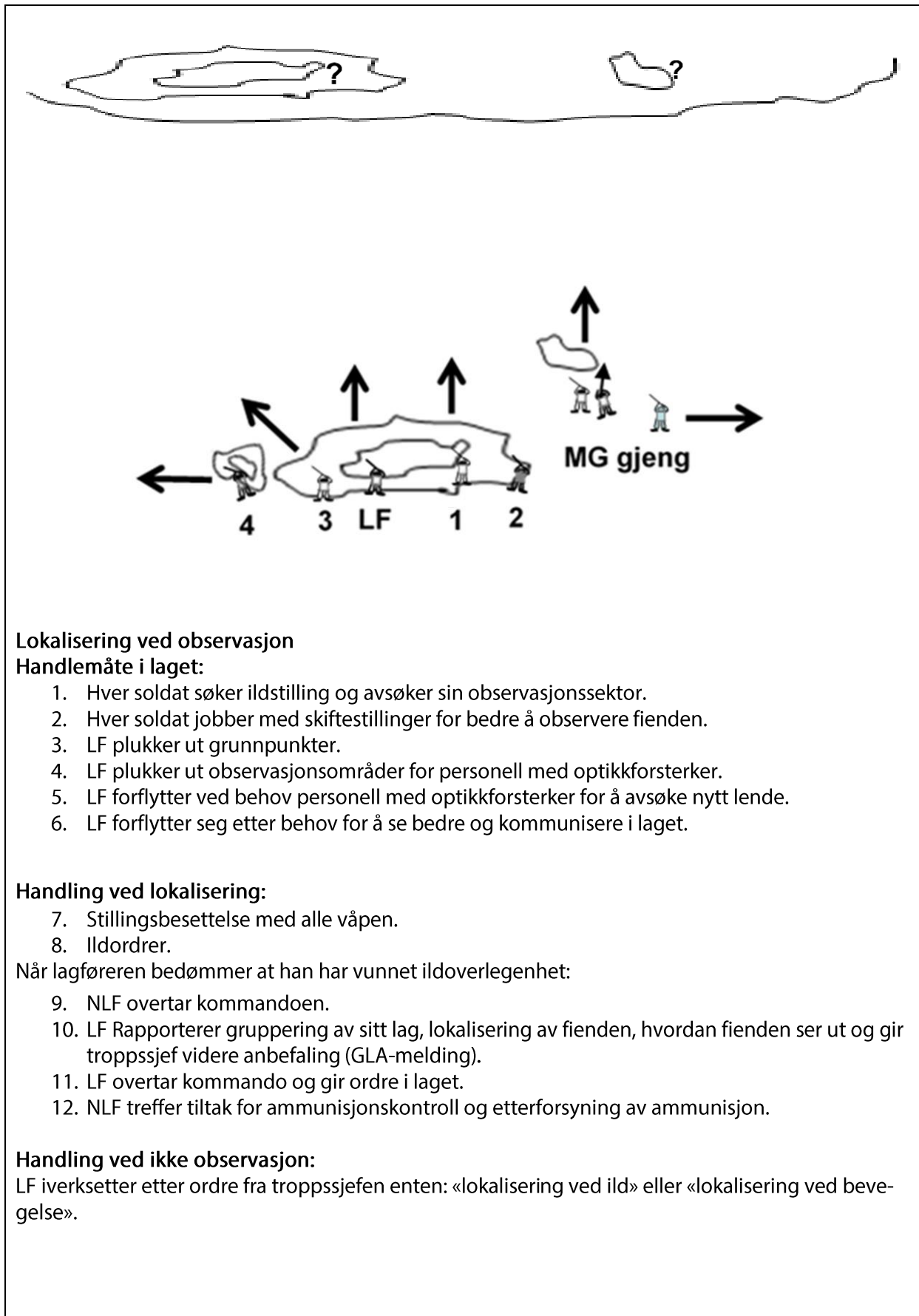
Varslingsord:

Initiering: «KONTAKT DEKNING»

Forflytning: TREKK UT, RULL OPP H/V, I STILLING H/V

Lokalisering ved observasjon

Handlemåte i laget:

1. Hver soldat søker ildstilling og av søker sin observasjonssektor.
2. Hver soldat jobber med skiftstillinger for bedre å observere fienden.
3. LF plukker ut grunnpunkter.
4. LF plukker ut observasjonsområder for personell med optikkforsterker.
5. LF forflytter ved behov personell med optikkforsterker for å av søke nytt lende.
6. LF forflytter seg etter behov for å se bedre og kommunisere i laget.

Handling ved lokalisering:

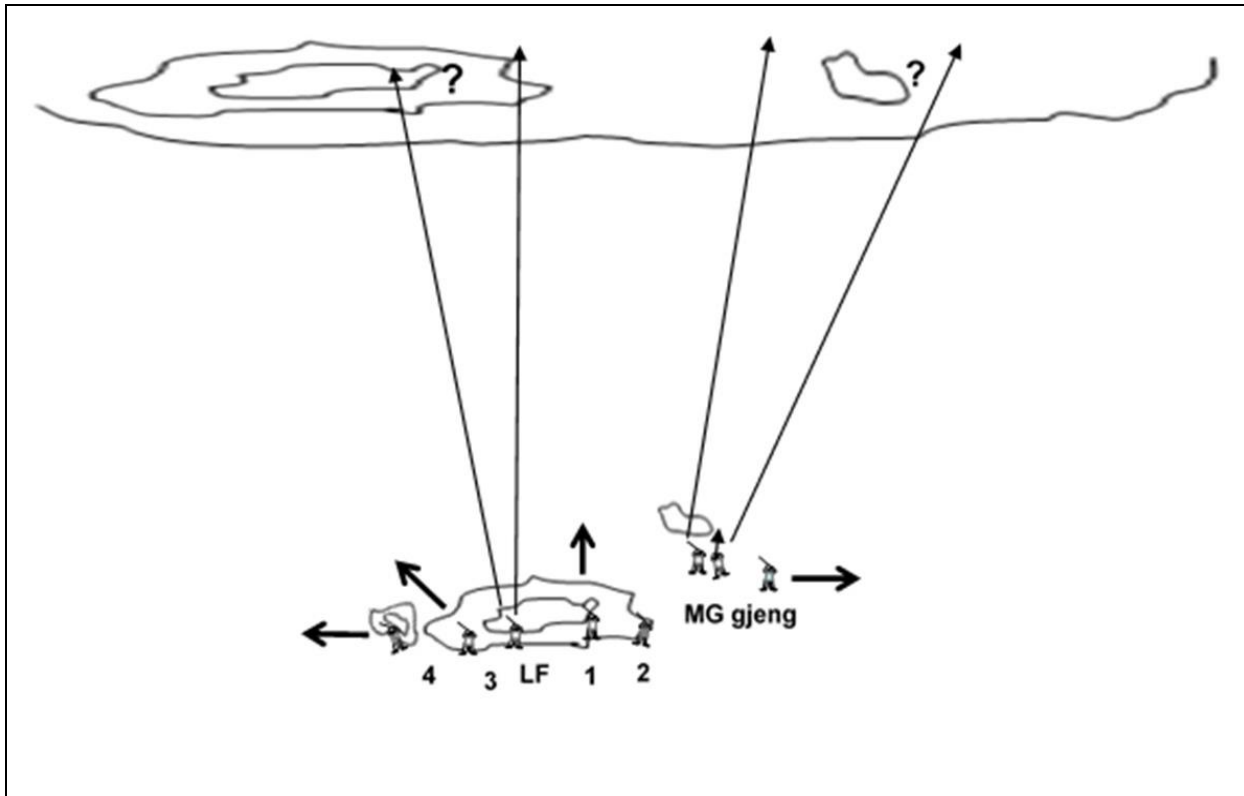
7. Stillingsbesettelse med alle våpen.
8. Ildordrer.

Når lagføreren bedømmer at han har vunnet ildoverlegenhet:

9. NLF overtar kommandoen.
10. LF Rapporterer gruppering av sitt lag, lokalisering av fienden, hvordan fienden ser ut og gir troppssjef videre anbefaling (GLA-melding).
11. LF overtar kommando og gir ordre i laget.
12. NLF treffer tiltak for ammunisjonskontroll og etterforsyning av ammunisjon.

Handling ved ikke observasjon:

LF iverksetter etter ordre fra troppssjefen enten: «lokalisering ved ild» eller «lokalisering ved bevegelse».

Lokalisering ved ild

Laget har ikke lokalisert fienden ved observasjon. Fienden har stanset eller redusert sin ildgivning.

Handling i laget:

1. Laget har jobbet i skiftstillinger. G-1 og G-3 med optikkforsterker er gruppert for best å observere stillingsområdet.
2. LF beordrer ild fra et begrenset antall våpen (piler).
3. Resten av laget observerer.

Handling ved lokalisering:

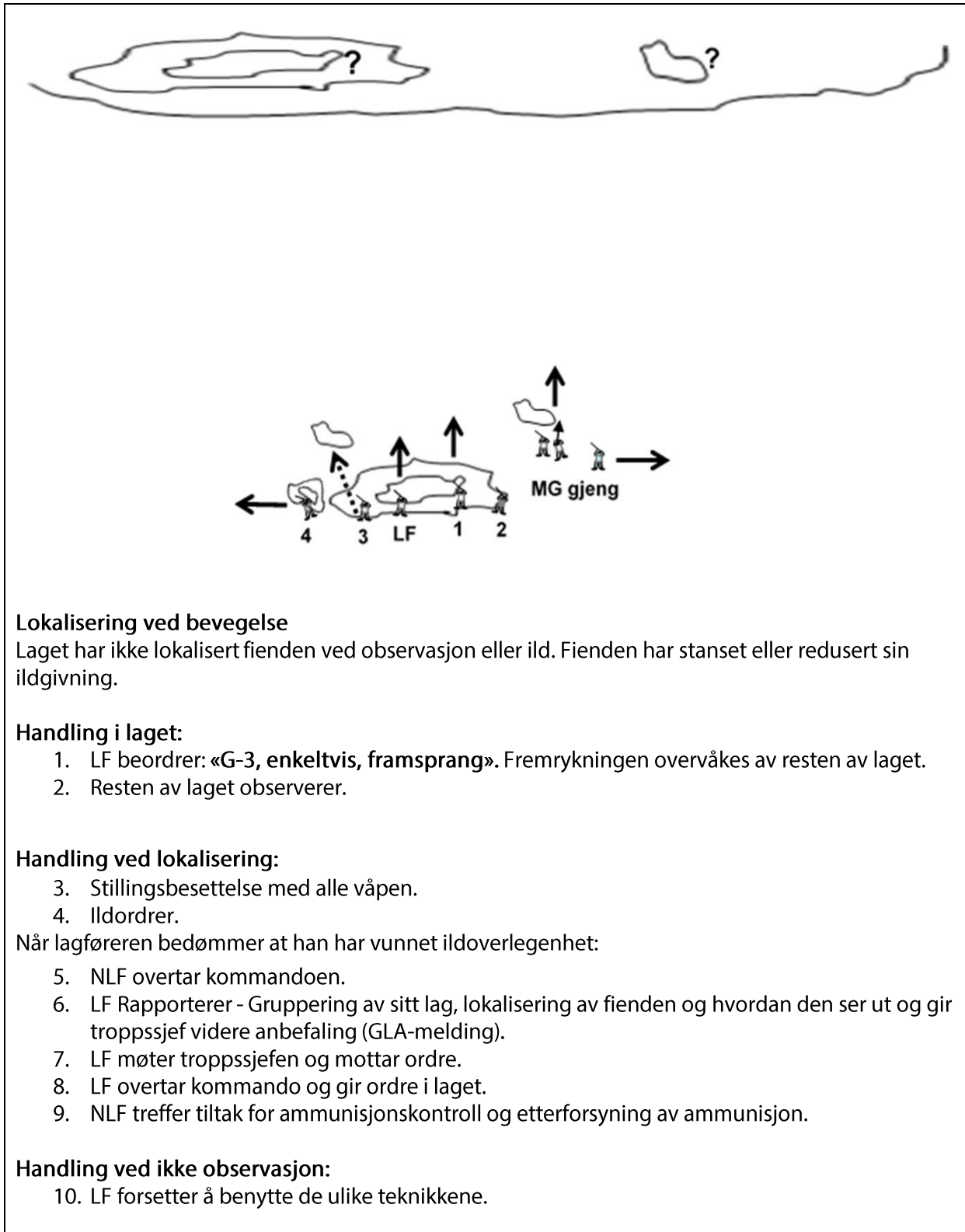
4. Stillingsbesettelse med alle våpen.
5. Ildordrer.

Når lagføreren bedømmer at han har vunnet ildoverlegenhet:

6. NLF overtar kommandoen.
7. LF Rapporterer gruppering av sitt lag, lokalisering av fienden, hvordan fienden ser ut og gir troppssjef videre anbefaling (GLA-melding)
8. LF møter troppssjefen og mottar ordre.
9. LF overtar kommando og gir ordre i laget.
10. NLF treffer tiltak for ammunisjonskontroll og etterforsyning av ammunisjon.

Handling ved ikke-lokalisering:

LF iverksetter etter ordre fra troppssjef «lokalisering ved bevegelse».

Viktige forhold:

1. At laget varierer metodene for å lokalisere hele fiendens gruppering.
2. At den enkelte soldat hele tiden jobber i stilling for å observere best mulig.
3. At lagføreren målvurderer slik at troppssjefen får et realistisk beslutningsgrunnlag.

L 7 Stridsdrill 5C - Ildstøtte hurtig angrep²⁹

Hensikt:

Å gjøre troppen i stand til å gjennomføre hurtig angrep eller stridsavbrudd med fienden.

Beskrivelse:

Troppssjef gir ordre til laget i kontakt for etablering av ildstøtte i hurtig angrep. Metodikken for dette reguleres gjennom stridsdrill 5C Ildstøtte hurtig angrep.

Varslingsord:

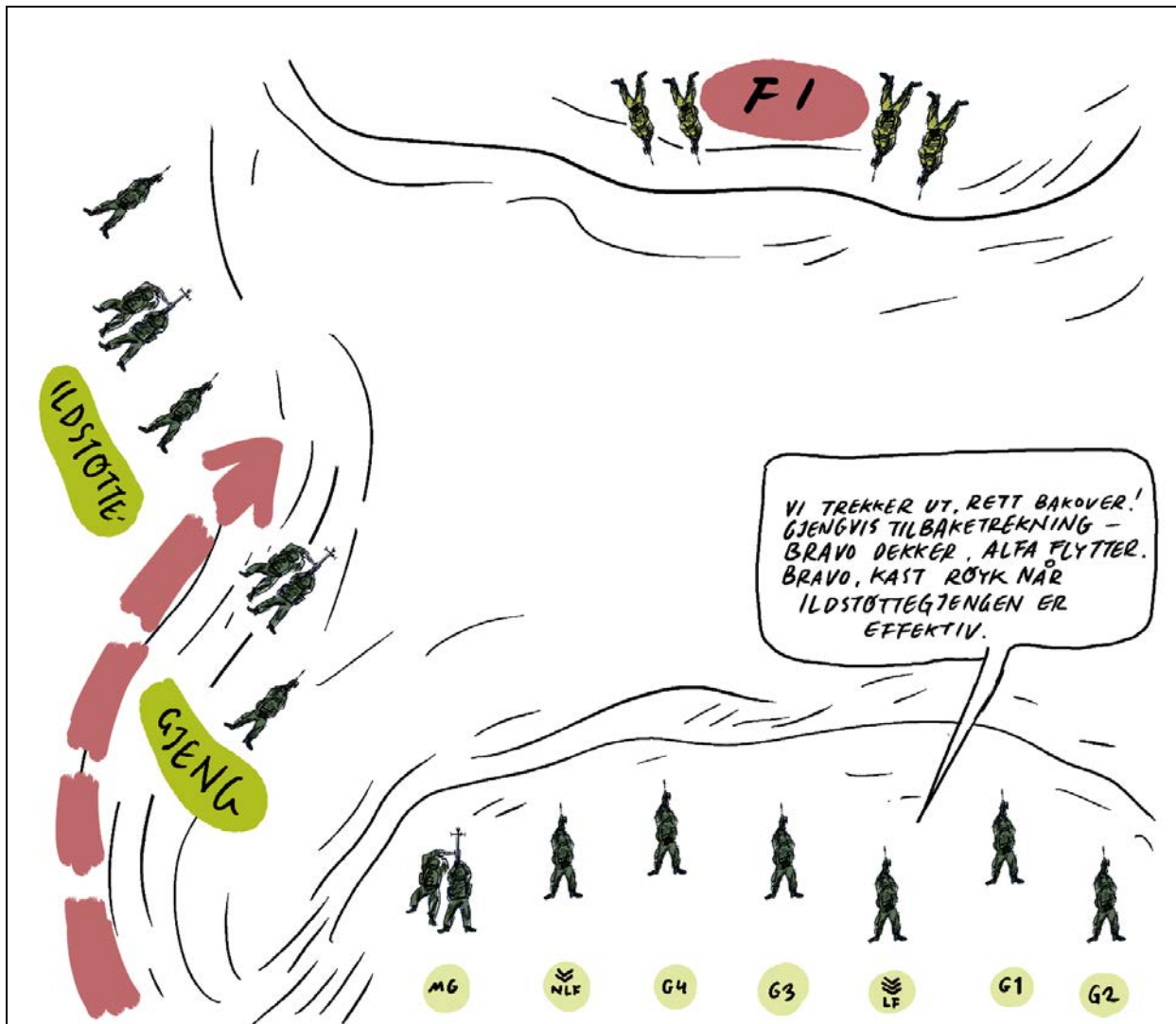
SELVSTENDIG, FORSTERK, TREKK UT - Dette kommer som ordre fra troppssjefen.

TROPPSSJEFEN VURDERER SITUASJONEN OG GIR ORDRE TIL LAGET

Det er tre mulige handlemåter for laget:

	<p>SELVSTENDIG: Laget blir i stilling og bekjemper fienden.</p> <p>Situasjonen tillater laget å bringe alle våpen i stilling og bekjempe/binde fienden med effektiv ild. Laget bruker relevante deler av stridsdrill 1, hurtig stillingsbesettelse som grunnlag for strids- og ildledning.</p> <p>LF informerer laget om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Troppens grupperingslinje GL • Troppens plan for hurtig angrep • Fordeler sektorer for å sikre at laget kan bringe effektiv ild mot fienden
	<p>FORSTERK: Laget blir i stilling, forsterkes og bekjemper fienden.</p> <p>Situasjonen tillater troppen å bringe ildstøttestyrken i stilling og bekjempe/binde fienden med effektiv ild.</p> <p>Laget bruker relevante deler av stridsdrill 1, hurtig stillingsbesettelse som grunnlag for strids- og ildledning.</p> <p>LF:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tar imot ildstøtteressurser fra troppen og viser disse i stilling. • LF avgir, etter ordre, geværmenn til troppssjefen. <p>LF informerer laget om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Troppens grupperingslinje GL. • Troppens plan for hurtig angrep. • Fordeler sektorer for å sikre at laget kan bringe effektiv ild mot fienden.

²⁹ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 95

LØSRIV: Laget i kontakt løsrives.

Laget er bundet av fiendtlig ild og er ikke i stand til å lokalisere fienden, eller til å tilrive seg ildoverlegenhet.

Troppen manøvrerer ildstøtte i stilling for å kunne løsrive laget.

Handlemåte i laget:

1. Laget blir i dekkstilling.
2. LF gir troppssjefen anbefaling over samband.
3. LF gir IRFMI for uttrekning (se stridsdrill 6 Stridsavbrudd for eksempel).
4. Troppens ildstøtte effektiv.
5. LF beordrer røyk.
6. Laget starter uttrekning.

L 8 Stridsdrill 5D - Stridskontakt, kort hold³⁰

Hensikt:

Stridsdrillen gjør laget i stand til umiddelbart å utnytte en uoversiktlig situasjon ved å angripe fienden. Dette uten å stanse opp og vente på støtte fra troppen.

Beskrivelse:

Situasjon:

Stridsdrillen iverksettes i situasjoner der laget støter på fienden på kloss hold i uoversiktig terreng, der laget håndterer situasjonen selvstendig.

Varslingsord:

Initiering: KONTAKT FRONT, HØYRE, VENSTRE, RYGG.

Manøver: ILDSTØT

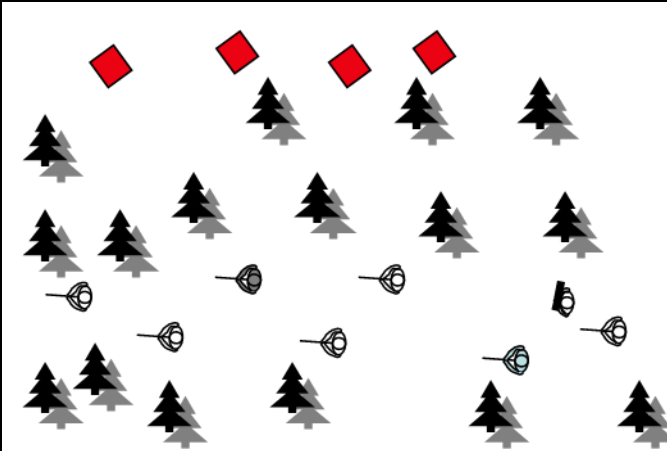
I situasjoner der laget uforutsett og på nært hold går i kontakt med en fiende som også er uforberedt, er det avgjørende å opptre hurtig og offensivt. Lagførers prioritet i en slik situasjon er derfor:

1. Offensiv opptreden
2. Å oppnå maksimal sjokkeffekt hos fienden

L 8.1 Eksempel på lagførers minimumsordre

Situasjon	Ordrepunkt	Fra	Til	Ordre	Merknader
Laget går i stridskontakt på nært hold med en likeverdig og uforberedt fiende	Varslingsord	LF	Laget	«Kontakt front»	Laget iverksetter øyeblikkelig handling ved beskytning.
Laget er utgruppert og har åpnet ild.		LF	Laget	«ILDSTØT»	Dette innebærer gjengvis forflytning.
		LF	Laget	«ALFA FREM»	

Eksempel på utførelse

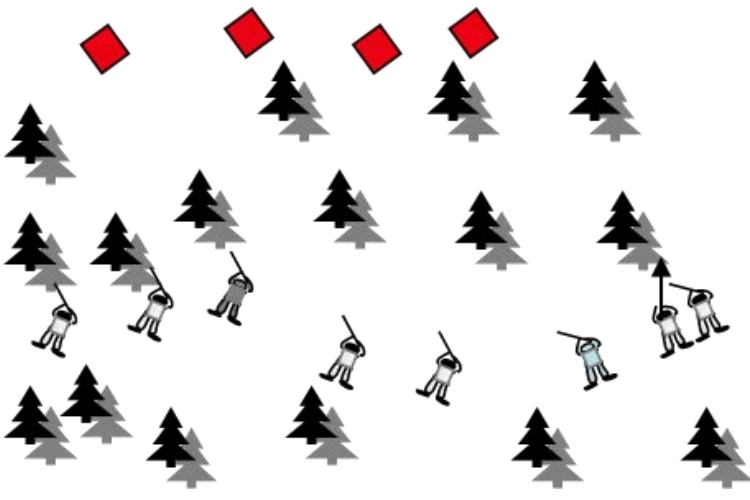

Fiendtlig ildåpning

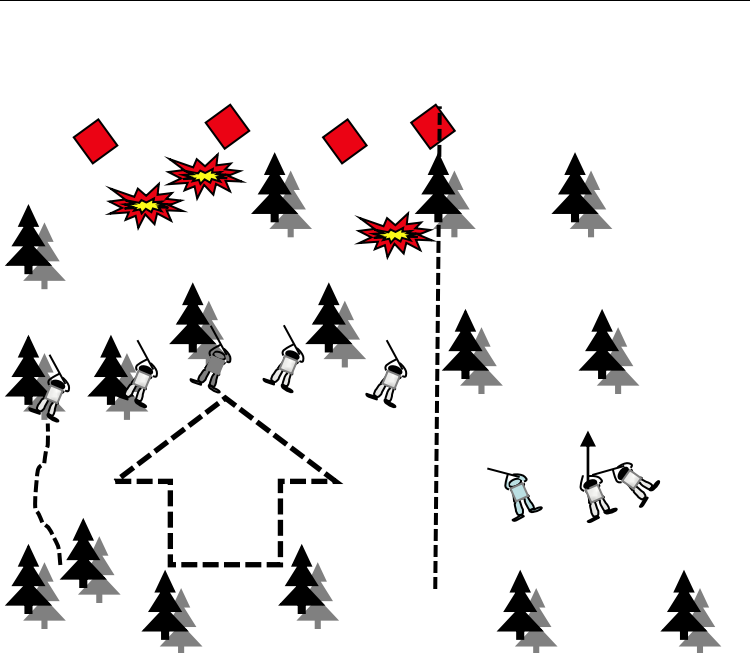
Laget er på marsj i skogen og går i kontakt med en fiendtlig styrke: «KONTAKT HØYRE» varsles.

Laget iverksetter «øyeblikkelig handling ved beskytning», og avgir hurtigst mulig stormild mot fienden. Det viktigste for laget nå er å vinne ildoverlegenhet.

³⁰ Reglement for fotlaget 2010, fra s. 104

Egen ild
Alle er i stilling og stormild avgis. Et godt trent lag kan benytte håndgranater for å oppnå ytterligere sjokkeffekt hos fienden.

STORM
Lagfører beordrer «ILDSTØT». Laget jobber seg frem gjengvis med det antallet framsprang som er nødvendig for å kjøre over fienden. Laget kommuniserer med ild ved at gjengen som har flyttet umiddelbart åpner ild. – Dette er signal for at neste gjeng iverksetter forflytning.
Ammunisjonskontroll er vesentlig for ikke å gå tom. MG genererer størstedelen av lagets ildkraft. Det er viktig at skytteren sveiper over hele fiendens stillingsområde med lange byger for maksimal effekt. Hurtig ild nyttes.
Sjokkgranater kan benyttes av flyttende gjeng for å øke sjokkeffekten hos fienden ytterligere.

Viktige forhold

- a. Hurtig reaksjon i laget ved «øyeblikkelig handling ved beskytning».
- b. Hurtig søke nærmeste ildstilling.
- c. Ildhastighet varierer fra stormild til vanlig ild.
- d. Forlegge ilden etter hvert som soldatene angriper fremover.

Det skal videre fokuseres på:

- a. Framsprang fra stilling til stilling skal foretas.
- b. Oppreist storming må ikke forekomme. Fiendebildet kan være uklart og laget må kunne håndtere nye trusler som dukker opp.

L 9 Stridsdrill 6 - Stridsavbrudd³¹

Hensikt:

Bryte stridskontakt med fienden.

Beskrivelse:

Stridsdrillen stridsavbrudd kan anvendes i flere situasjoner:

- Planlagt uttrekning som del av oppholdende strid, bakhold eller overfall. - I slike tilfeller kan ofte uttrekningen planlegges i detalj og trenes.
- Uttrekning i en kontaktsituasjon som del av stridsdrill 5, sammenstøt. I slike tilfeller er det ikke mulig å forhåndsplanlegge og trene uttrekningen.
- Uttrekning som del av manøver under angrepsoperasjoner eller overfall. I slike tilfeller nyttes stridsdrillen for å omgruppere laget som utgangspunkt for ny stillingsgang eller offensiv manøver fremover.

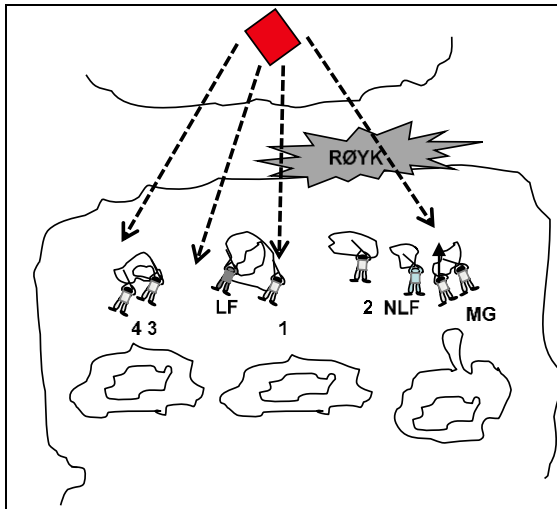
L 9.1 Eksempel på ordre ved stridsavbrudd

Situasjon	Ordrepunkt	Fra	Til	Ordre	Merknader
Laget er under fiendtlig ild og må bryte stridskontakt.	I	LF	Laget	«Stridsavbrudd»	
	R	LF	Laget	«Uttrekning til samlingspunkt»	
	F	LF	Laget		
	M	LF	Laget	«Parvis, MG-gjeng ut først»	
	I	LF	Laget	«Iverksett når røyken er effektiv!»	

Eksempel på utførelse av drillen:

Laget er i kontakt
Laget har gått i kontakt med en overlegen fiende og er ikke i gode stillinger.
Laget har gjennomført øyeblikkelig handling ved beskytning og stridsdrill 5.
Troppssjefen beslutter å løsrive laget.
Troppen etablerer støtte med ildstillinger.
Troppssjefen beordrer stridsavbrudd.

³¹ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 96

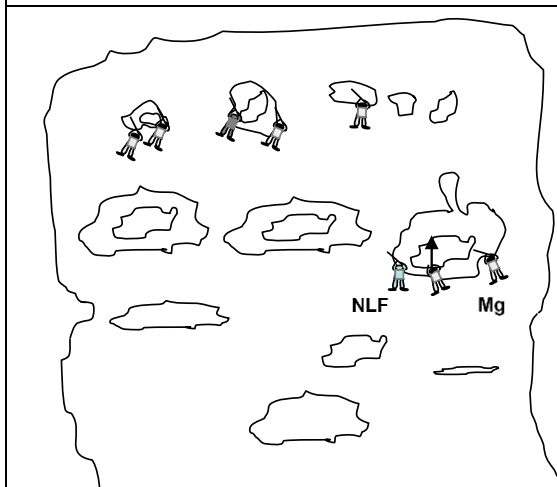

Tyngst kontakt ut sist

Lagføreren trekker ut gjengen som er minst presset av fiendens ild først. - Her er det MG-gjengen.

Røyk nyttes for å skjerme uttrekningen.

NLF vurderer enkeltvis, makkervis, parvis eller gjengvis uttrekning ut fra lende og situasjon.

Tyngste våpen ut først

MG-gjengen har flyttet til neste stilling. Geværgjengen klargjør for parvis tilbake-trekning.

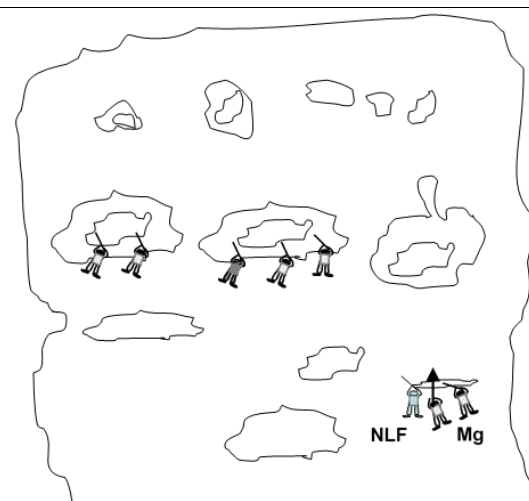
Parvis forflytning

Makkerpar 4 3 trekker tilbake til neste stilling. Røyk benyttes for å skjule geværgjengens uttrekning.

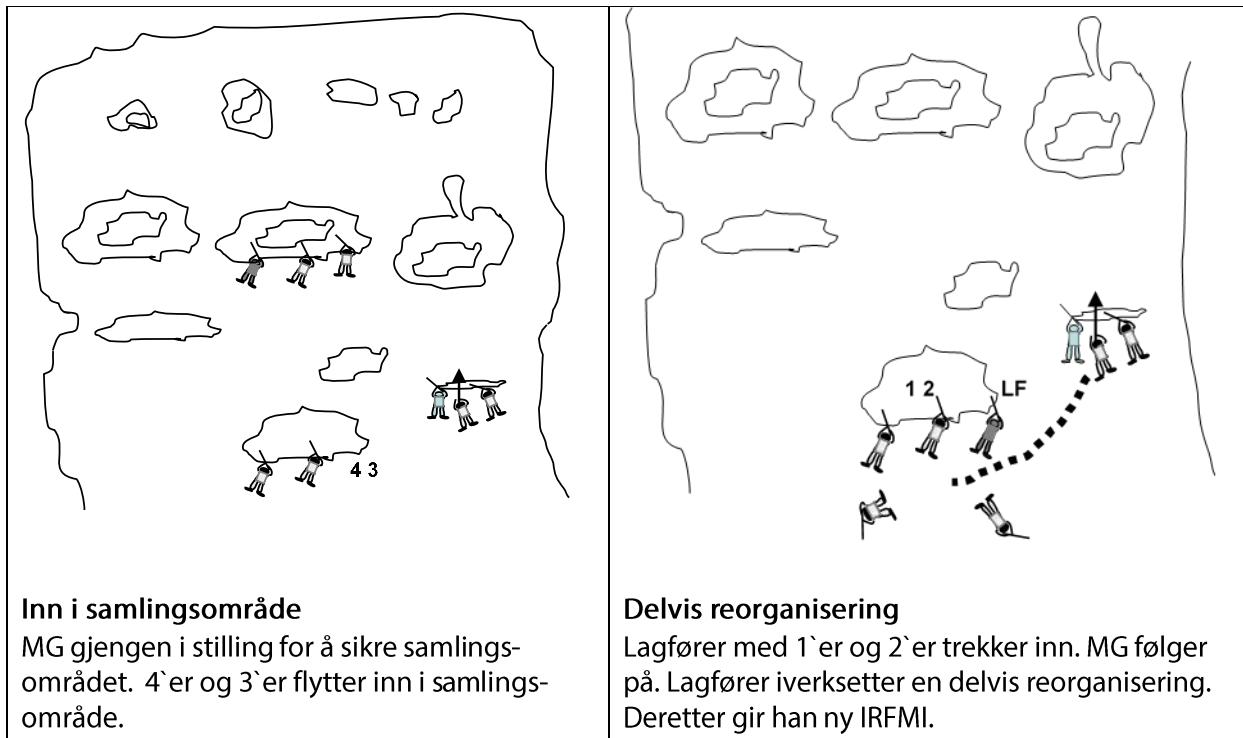
Lagfører sist ut

Lagfører velger her å trekke ut som sistemann sammen med 1 og 2.

Sikre samlingsområde

MG flytter videre for å sikre lagets samlingsområde.

Viktige momenter

1. At ildstøtte er effektiv før forflytning gjennomføres.
2. At tunge våpen som en hovedregel trekkes ut først.
3. Lagfører trekker som en hovedregel sist ut av stillingen.
4. At det nyttes enkeltvis, makkervis, parvis og gjengvis uttrekning avhengig av lende og trussel.
5. At det nyttes røyk for å skjerme egen uttrekning.

L 10 Stridsdrill A - Klar til strid³²

Hensikt:

Hensikten med denne drillen er å gjøre avdelingen klar til strid, samt gi en oversikt til sjefen over status på materiell og personell i avdelingen.

Når:

1. Før operasjoner - KTS iverksettes **tidligst mulig**, slik at feil og mangler kan utbedres før oppdraget.
2. Under reorganisering.

Hvordan:

Inngangsverdier

- a. Enhetens pakningsplaner for kjøretøy, troppsutstyr og 1.-5.linje for personlig utrustning.
- b. Enhetens ammunisjonsmengde iht KOP eller SOP.
- c. Eventuelle justeringer ift ovenstående som troppssjef har beordret for oppdraget.

³² Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 105

Utførelse

1. 360grader **sikring** etableres.
2. Systematisk **kontrollere våpen, ammunisjon, kjøretøy, samband, utrustning, forsyninger, personlig kamuflasje for tilstedeværelse og tilstand**. For laget vil denne kontrollen iverksettes med Stridsdrill Alfa – KLAR TIL STRID.
3. Personlig utrustning tas før avdelingsutrustning.
4. Kontroller også dine **soldaters tilstand** samt **forståelse** for oppdrag og intensjon ifm SIBIR eller KTS-oppstilling.
5. Effektivitet oppnås med ansvarsfordeling og en tidsplan.
6. Feil og mangler som avdekkes, utbedres på lavest mulig nivå.

Kontroll og rapportering

1. For sjefer på alle nivå er **FYSISK kontroll** av KTS nødvendig. Dette er ikke et uttrykk for manglende tillit til undergitte, men en naturlig del av forberedelsene til oppdrag.
2. For LF/NLF og TRSJT er laminerte **sjekklist**er for KTS status et godt hjelpemiddel.
3. Kun **faktisk, nåværende tilstand** rapporteres i KTS avmeldingen.

L 10.1 Lagførers ordre for stridsdrill Alfa, KLAR TIL STRID.

Situasjon	Ordre-punkt	Fra	Til	Ordre	Merknader
Laget skal gjennomføre klar til strid før neste oppdrag.		LF	Laget	«REKKE!»	Laget stiller på rekkeformasjon.
		LF	Laget	«VENDING UTAD, TØM VÅPEN!»	
	Varsling	LF	Laget	«Klar til strid. Kontroller. Avmelding til meg om XX minutter». (Sett av nok tid slik at kontrollen blir gjort ordentlig.)	Personlig utrustning og deretter avdelings- utrustning kontrolleres.

Merknad: Før kontroll foretas på noe våpen skal først «TØM VÅPEN» gjennomføres.

L 10.2 HK-416 / MP-7 - sjekkpunkter³³

1. **TILSTAND:** Kontroller at pipe, kammer og sluttstykkehode er rent og tørrpusset. Bevegelige deler i metal innoljet. Flammedemper tilskrudd. Kolben låses i ønsket posisjon. Reim tilpasses. Sjekk at forskjefteskruen er festet tilstrekkelig (skrues inntil for hånd + en kvart omgjøring med verktøy/reimverktøy).
Magasiner fylles, kontrolleres for bulker og skader spesielt på magasinleppene.
2. **FUNKSJONSTEST:** Ta ladegrep, sett sikringsfløy på "S". Avtrekk skal ikke kunne tas. Sett sikringsfløy på "E". Avtrekk skal kunne tas. Kontrollskyt våpenet.
3. **Sikter:** Optisk sikte helt, sitter fast, rene linser, funksjonstest. Juster til hensiktsmessig lysstyrke. Kontroller at stålsikter er hele og i orden.
4. **Tilbehør:** Lykt: Funksjonstest, IR-filter brukes iht avdelingens SOP.
Laserpeker: Riktig filter montert. Linser og filter rene. Siktekontroll. Funksjonstest alle funksjoner.

L 10.3 AG-3 - sjekkpunkter

1. **TILSTAND:** Kontroller at pipe, kammer og sluttstykkehode er rent og tørrpusset. Våpen og bevegelige deler innoljet. Flammedemper tilskrudd. Bajonettfestet sitter fast, bajonett lar

³³ UD 5-21-1_Våpenkjennskap_HK416 2008

seg feste. F1 kolben låses i ønsket posisjon. Reim tilpasses. Magasiner fylles, er uten bulker eller skader.

2. **FUNKSJONSTEST:** Kontroller at ladegrep kan tas, kontroller sikring og avtrekk. Kontrollskyt våpenet.
3. **SIKTER:** Fremsiktet er rundt, kornstolpen rett. Baksikte helt, sitter fast, roterer. Settes på 2.

L 10.4 MG-3 - sjekkpunkter³⁴

1. **Tilstand: Piper:** Uskadd i munningen og på fortykkelsen ved munningen. Pipe, kammer og låsestykkets styrespor tørrpusset og rene. Kontroller ved å la en skarp patron falle ned i kammeret. Den skal falle helt til rillen. Når pipen snus skal den falle ut av sin egen tyngde.
2. **Bakstykke:** Kan lett tas av/på, bufferfjær uskadd, kolben fri for sprekker.
3. **Rekylfjær:** Ingen knepp høres når endene bøyes mot hverandre, endene har ikke gått fra hverandre.
Fjæren skal være lenger enn avstanden fra lokkboltens feste til bakkant av glidekassen.
4. **Sluttstykke:** Patronstøterknast og styretapp uskadd, utdrager hel og sitter fast i sitt spor og at fjæren er hel.
Låserullene er uskadd og glir fritt i sporene.
Utkasteren glir lett i sitt spor og er uskadd. Når man presser låserullene inn og trykker på utkasterhylsen skal utkasteren stille ca 1-2mm ut fra sluttstykkets støtbunn.
Tennstempleet er uskadd og glir lett i sitt spor. Med låserullene i ytterste stilling og sluttstykkebæreren i forreste stilling ift sluttstykkehodet skal tennstempleet stikke ca 1mm ut fra sluttstykkets støtbunn.
Utkasterstangen er uskadd og de fire ørene på stangen er ubøyd.
5. **Glidekasse:** Påse at styrskinnene sitter fast. At kurvestykket er helt og sitter fast. Støvdexsel fjærbelastet. Pipeklaff kan lett åpnes og lukkes. Ladearmen glir fritt i sitt spor. Låsesplint for underbeslagets låsebolt er uskadd. Fremre pipeleie tørrpusset. Rekylførsterkerens låseklippe er fjærbelastet.
6. **Lokk:** De enkelte deler virker uten nevneverdig motstand, trykkplate og dens bolt er ikke skjev og tilbringerens styreruller er i orden. Lokkbolten er i orden og treghetslåsen fungerer. Patronlederens styrefløy for bånd og hengselørene er uskadd. Lokklinken låser lokket til glidekassa.
7. **Tofot:** Fester i forreste og bakre stilling, lar seg slå sammen. (Truge festes på vinter)
8. **Rekylførsterker:** Ren, tørrpusset, skrudd inn så langt som mulig. Dyseåpninger rene.
9. **Reim:** Tilstede og tilpasset skytter.
10. **Våpenets innvendige, bevegelige deler oljes inn rikelig. Utvendig - et tynt lag.**
11. **Funksjonstest:** Ved ladegrep blir pipen kastet frem av skyveren med et metallisk smell og avtrekkeren blir ikke hengende i bakre stilling. Sikringen skal uten vanskelighet stilles på «S» og «F» når våpenet er spent.
Avtrekk skal ikke kunne tas når våpenet er sikret. Sluttstykket skal gli fritt i glidekassen og lett frigjøres ved avtrekk.
Kontrollskyt våpenet.
12. **Siktemidler:** Baksikte sitter fast og sikteskyveren kan bevegges uten større motstand, forsiktets settskrue tilstede og forsiktet sitter fast, stilles på stridssikte 300m.
13. **Tilbehør:** Reservepipe og tilbehørsveske m/innhold tilstede og i orden. Ekstra våpenolje medbringes.
14. **Ammunisjon og bånd:** Ren, uten skader, riktig båndet.

³⁴ UD 6-4-1 MG3 hefte1 – Våpenkjennskap 1988

L 10.5 Minimi - sjekkpunkter³⁵

1. **Tilstand: Piper:** Trekk gjennom pipene fra kammerenden. Bærehåndtak – skal låse i tre posisjoner. Fest en tapebit på flammedemperne eller putt en ørepropp i munningen for å hindre forurensning av pipen og mekanismen.
Pipepose – tilpasset og plassert på et hensiktsmessig sted.
Varmeskjold montert og sitter fast.
2. **Kolbe:** Lar seg låse i ytre posisjon.
3. **Tofot:** – Beina låser i alle posisjoner og i railen på våpenet.
4. **Vertikalgrep:** Lar seg låse i alle stillinger.
5. **Sluttstykket:** Låser i glidekassen
6. **Reim:** I orden og tilpasset skytter
Sjekk at våpenet er vedlikeholdt og at alt metall som ikke er i kontakt med ammunisjon/gass oljes inn.
7. **Funksjonstest:** Sikring kontrolleres – skal ikke kunne ta avtrekk når sikret. Lukk støvdeksel
8. **Siktemidler:** Forsikte til stede og i orden på begge piper. Reservesikte på 300 m. Optisk sikte: Sitter fast og har rene linser. Funksjonstestes.
9. **Laserpeker/lys:** Lys, laserpeker og laserbelyser justert.
Sikkerhetssperre på laserpeker i henhold til oppdrag.
Eventuelle filtre påmontert av/på i henhold til oppdrag.
Kontroller at kabler og trykkbrytere er montert forsvarlig. Bruk tape/strips/festestropp.
Funksjonstest.
10. **Tilbehør:** Pussesett til stede og etterfylt med forbruk. Som et minimum skal skytteren ha med følgende på alle oppdrag: Skrapeverktøy, pussesnor og oljeflaske med olje. Ett sett ekstra sett batteri til alle enheter som går på strøm.
11. **Ammunisjon:** Minimum 600 skudd, uten skader og forurensning.
Ammunisjonsbokser/soft pouches er tilpasset, klargjort og lar seg montere på våpenet.
Kontroller ammunisjon som andre transporterer for skytteren.
Minimum et fullt magasin (HK416) – til bruk i selvforsvar om man går tom for lenket ammunisjon.
Tillegg til KTS ifm øvelse/trening hvor løsammunisjon skal nyttes:
12. **Rekylførsterker:** Montert og funksjonstestet i forbindelse med øvelser.

L 10.6 RFK - sjekkpunkter³⁶

1. **Tilstand:** Våpenet har ikke ytre skader eller rust. Tennstempel er uten skader. Munnings- og bakstykkehet er tilstede og i orden. Skulderstøtte og håndtak er festet. Benstøtten lar seg feste i de tre stillingene. Rem og bærepute er i orden. Kanonrøret og bakstykke er tørrpusset og fritt for smuss og grader. Svingningsdemper tilstede og i orden. Våpenet er tolket og innenfor toleranse. Sikringen blir stående i ønsket posisjon.
2. **Funksjonstest:** Våpenet lar seg spenne og avfyre. Sjekk at begge skringer fungerer og at tennstempellet kommer gjennom tennstempelhullet ved avtrekk.
Bakstykket først lar seg åpne når våpenet er spent og låsbøylene er ført frem. Låsbøylene blir holdt fremme når bakstykket er åpent og låser bakstykket i lukket stilling. Utkaster med fjær er i orden.
3. **Siktemidler:** Kikkertsikte er helt, øyebeskytter sitter på og at siktet lar seg feste på våpenet og kan stilles på ønsket skala og avstand. Reservesikte, nattsikte og libellesikter hele og i orden lar seg feste på våpenet.
Kontroller siktejustering på begge sikter (Hvit skala, punkt minst 300m unna) og ved behov: siktejustér.
Vurdér og eventuelt juster for temperatur. Sett kikkertsiktet på stridssikte: Hvit skala 200m.

³⁵ Reglement for LMG MINIMI 5,56x45 hefte 2 skyteutdanning 2011

³⁶ UD 5-105-1 Våpentjeneste 84 mm RFK våpenkjennskap 1983 og UD 6-22-2 RFK_84_Kanonlaget i strid 1988

4. **Tilbehør:** Alt utstyr i tilbehørsvesker er tilstede og i god stand.
Veske nr.1: utstyr for skyting i mørke, pusseskinn og pensel.
Veske nr. 2: Kjernelinjehylser, tilbehørsfuttal med tre skrutrekkere, to dorer, spesialnøkkel for korn og diopter, ekstra korn og slagfjær, reserve eske med innhold.
Veske nr.3: Pussestokk, viskerhode, rengjøringsbørste, oljebørste, pussegarn og olje.
5. **Ammunisjon:** Kontroller ammunisjon: skal være hel og uten skader, type og antall iht ordre. Ammokogger er tilskrudd og i orden, pakket korrekt i sekk/på meis iht ordre.

L 10.7 12,7mm MØR - sjekkpunkter³⁷

1. **Tilstand:** Nedre glidekasse hel og uten skader. Verken bulker eller sprekker. Pistolgrep og avtrekker er hele.
 Øvre glidekasse er hel og uten synlige skader. Ingen bulker eller sprekker. Alle deler hele og tilstede.
 Popen ren, tørrpusset og uten skader. Pipeklo/buffer hel og uten skader. Pipefjærer hele og uten skader. Festepunkter mellom nedre og øvre glidekasse er uskadd.
 Rekylfjær og buffer er hele. Rekylfjær og buffer kan beveges fritt i glidekassen uten å henge. Rekylbrems sitter fast, helt innskrudd og uskadet. Festeskruer og stopp skiver på plass. Stoppskive mellom pipe og rekylbrems til stede. Tofot kan monteres til våpen i alle posisjoner og at den er låst når utfelt. Begge ben kan justeres. Kolben er hel.
 Låsepinner tilstede og kan låses i våpenet.
 Kontroller at samtlige magasiner er uskadet, at tilbringer og fjær løper fritt og at de låses i magasinbrønn.
 Følgende punkter skal oljes inn: Sluttstykkehodets låseklakker og S-sporet, utdrageren, glideflater på over- og undersiden av sluttstykket, i øvre og nedre glidekasse.
2. **Funksjonstest:** Ladegrep kan tas. Avtrekk kan ikke tas med sikring på. Avtrekk kan tas med sikring av. Kontrollskyt våpenet og siktejuster begge siktemidler.
3. **Siktemidler:** Baksikte fastskrudd. Front sikte lar seg slå opp, kornring hel og stolpekorn til stede. Sikte lar seg justere i side og høyde. Siktene er hele. Kontroller at siktet er helt og kan festes til skinne på øvre glidekasse.
4. **Tilbehør:** Sats tilstede og i orden iht 10D satsliste.
 Kontroller at pussesett er komplett og etterfylt med forbruk.
 Vektøysett inneholder: 2 dor, 3 x torx, 1x nøkkel forsenket nøkkeltrekk (Unbraco), 1 x skrutrekker og 1 x minihammer. Reservedelssats komplett.
5. **Ammunisjon:** Hel og ren.

L 10.8 40 mm Granatutskytningsrør AG-HK416 - sjekkpunkter³⁸

1. **Tilstand:** Våpenet er rent og tørrpusset. Glideflater skal oljes lett inn.
 Munning og rør: Inspiser for bulker, riper og skader.
 Underbeslag: Inspiser for sprekker, bulker, utbulinger og skader.
 Avtrekker: Inspiser for sprekker, overdreven slitasje. Avtrekkerfjær uten skader.
 Avtrektermekanisme: Inspiser for skader.
2. **Funksjonstest:** Sett sikring i posisjon «S» (Sikret). Forsøk å trykke inn avtrekkeren. Avtrekk skal ikke kunne tas.
 Sett sikringen i posisjon «F» (Fire), lås opp og åpne granatutskytningsrøret. Tennspissen på hanen skal IKKE trenge igjennom støtbunnen.

³⁷ TH 9-1005-25-213-10_Teknisk Håndbok_12.7 MØR 2006

³⁸ UD 5-22-1 Reglement for 40 mm GUR for HK416 2016 og UD 6-25 40 mm granatutskytningsrør for AG3 1993

Trykk rørlåsen helt inn og trekk i avtrekkeren. – Det skal IKKE være mulig å trekke avtrekkeren og frigjøre hanen uten at rørlåsen vipper ut av låseposisjonen.

Trykk inn rørlåsen. Røret vipper ut til gummibufferen stopper i kontakt med stoppepinnen på festebraketten.

Slipp rørlåsen og sett røret tilbake i festebraketten. Sjekk at røret sitter godt fast.

3. **Siktemidler:** Lar seg justere. Hele, rene og fri for korrosjon (rust).
4. **Tilbehør:** Pussesett komplett og etterfylt med forbruk. Munningshette, vertikalgrep og bærerem tilstede og i orden.
5. **Ammunisjon:** Uten skader og ren.

L 10.9 40 mm Granatutskytningsrør HK-79 - sjekkpunkter

1. **Tilstand:** Våpenet skal være rent og uten ytre skader. Røret tørrpusset, glideflater oljes lett inn. Granatrøret skal være i inngrep med glidekassens fremkant. Forskjeftepinnen som fester granatrøret skal være i.
2. **Funksjonstest:** Det skal ikke være mulig å ta avtrekk med sikringen på. Tennspissen skal ikke stikke ut av tennspisshullet etter at avtrekket er tatt.
3. **Siktemidler:** Lar uskadet og lar seg justere. Hele, rene og fri for korrosjon (rust). Settes på stridssikte 100m.
4. **Tilbehør:** Pussesett komplett og etterfylt med forbruk. Kombinasjonsverktøy, pussebørste og munningshette tilstede og i orden.
5. **Ammunisjon:** Uten skader og ren.

L 10.10 M-72 - sjekkpunkter³⁹

1. Ingen ytre skader, buler, sprekker eller hull. Splintene sitter på og er i sikret stilling.
2. Kontroller speilreflekssikte og innfestning.

L 10.11 Håndgranater - sjekkpunkter⁴⁰

1. Ingen ytre skader, ren, hel og i orden.
2. Sjekk at sikringsplint ikke er rusten eller skadet og at den er festet i trekkingsholder.
3. Kontroller at tennmekanismen er tilstrekkelig fastskrudd.
4. Kontroller at granat er forsvarlig plassert i stridsvest. Den skal være lett tilgjengelig for hurtig bruk men samtidig forsvarlig plassert.

L 10.12 M-19 og M-100 - sjekkpunkter⁴¹

1. Sjekk at ladningene er uskadet og at avfyriings system og festemateriell er tilstede og i orden.
2. Unødvendig emballasje legges igjen.

L 10.13 Stridsvest - sjekkpunkter

1. Magasiner: Kontroller iht sjekkpunkter
2. Granater: Kontroller iht sjekkpunkter
3. Sanitetsutstyr: Sats i henhold til SOP. Sjekk tilstand og holdbarhet. Plassert likt iht pakningsplan.
4. Bajonett: Sjekk innfesting til gevær. Lett innoljet.
5. Feltspade: Spadeblad med skrue uten skader. Spadehåndtak uten skader og innoljet. Kan låses i to stillinger.
6. NVG: Batteri satt i. Funksjonstestet. Kontroll av hode/ hjelm/ våpenfeste.
7. Vann: Fylt opp med ferskt vann. Uten lekkasje, slange på camelback sikret.
8. Kompass helt og i orden, ingen luftbobler i kompasshus

³⁹ UD 6-21-1 Våpentjeneste rakettsystem M 72 1988

⁴⁰ UD 6-40 Reglement for håndgranater 2014

⁴¹ Reglement for sektorvirkende ladninger M19 og M100 2016

9. Kontroller annet materiell som kan være aktuelt å ha i stridsvest, kamokrem, briller, brenner, fyrstikker, multiverktøy, lommelykt, tau, hansker, dopapir etc.

L 10.14 Hjelmsjekkpunkter

1. Tilstand: Hel og uten skader, alle remmer og skruer til stede og strammet. Kamoufleres iht omgivelsene.
2. Tilpasset: Skal sitte tett og fast når du rister kraftig på hodet.
3. NVG feste: Sitter fast og kontrolleres med NVG.

L 10.15 Vernemaske - sjekkpunkter

1. Brukes kun på ordre.
2. Tilstand: Futteral uten skader, godt festet, filterpatron godt i-skrudd på riktig side (links/recht skytter).
3. Tilbehør: Drikkekork til feltflaske, putepakket rensmiddel, flaskepakket rensmiddel, 2 blokker påvisningspapir, Abc-vernfolder, 30 gram twist og overcast. På ordre: nervegass-tabletter og 3 stk atropin autoinjektorer.
4. På ordre: Tetthetskontroll

L 10.16 På kropp - sjekkpunkter

1. Gjenkjenningssmerke
2. Splint eller håndvåpenbeskyttende vest iht ordre.

L 10.17 I Uniform - sjekkpunkter

1. Venstre brystlomme: Enkeltmannspakke
2. Høyre brystlomme: Vpl bok/Forsvarets ID-kort, blyant og notisblokk, pakket vanntett
3. Venstre sidelomme: Klesbørste, vindvotter

L 10.18 Stridssekk - sjekkpunkter

1. Hel og i orden. - Kontroller sømmer, glidelåser, reimer og klips.
2. Pakket iht avdelingens pakningsplan.

L 10.19 Storsekk - sjekkpunkter

1. Hel og i orden. - Kontroller sømmer, glidelåser, reimer og klips.
2. Kontroller at sekken er tilpasset og korrekt justert.
3. Pakket iht avdelingens pakningsplan. – Tidskritisk materiell pakkes lett tilgjengelig.

L 10.20 Øvrig materiell - sjekkpunkter

1. **Samband:** Kontroll av lading på batteri, ekstra batteri er med. Nettoppkalling til KO. Nødvendig antall antenner. Sambandsdiagram.
2. **Sanitet:** Kontroller avdelingens sanitets- og evakuerings utstyr for satsmangler og tilstand.
3. **Optikk:** Kontroll av kikkerter. Kontroll av nattoptikk, funksjonstest, ekstra batteri.
4. **Primus/brenner:** Prøvebrenning av primus/brenner. Nødvendig drivstoff med på flasker uten lekkasjer. Fyrstikker pakket vanntett.
5. **Telt:** Riktig kneppet/uten hull/alle stenger feilfrie/glidelås feilfri. Nok tau, kontroller pluggen ift snødybde.
6. **Kamonett og presenninger:** hele og i orden. Nødvendig antall er med.
7. **Kart:** Nødvendig antall, laminert/pakket i plast, evt escape kart. Patruljer må sørge for at ikke kart eller notater avslører egne avdelinger eller oppdrag.
8. **Transportmiddel:** Kontroller status, sats og tilstand på kjøretøy og annet utstyr som brukes for transport.

L 10.21 Lagfører beveger seg fra soldat til soldat

Avmelding	LF	Den enkelte	Avmelding	
Tilbakemelding	G1	LF	LF, Geværmann 1 stiller KTS. Ammunisjon: Har følgende: _____ Status våpen: I orden Mangler: _____	LF noterer og gir samlet avmelding til troppsjef
LAD VÅPEN!				
Viktige forhold: <ul style="list-style-type: none"> • At drillen gjennomføres så tidlig at det er mulig å rette på de feil og mangler som avdekkes før oppdragsløsning iverksettes. • At det er den faktiske tilstand som avmeldes, ikke det laget skulle hatt om alt var i orden. • At lagfører inspiserer den enkelte og forvisser seg om tilstanden ved selvsyn. 				

L 11 Stridsdrill B - Passering av farlig område⁴²

Hensikt:

At laget effektivt kan passere farlig område med minimum risiko.

Beskrivelse:

Et område hvor risikoen for å bli oppdaget og beskyttet er stor, kalles et farlig område. Dette kan for eksempel være åpne områder som myrer, veier, elver osv. Lagfører må vurdere om oppdraget tilsier at det er nødvendig å passere det farlige området eller om laget kan gå rundt.

Prinsipiell utførelse:

1. Ta ut samlingspunkt.
2. LF gir IRFMI.
3. Sikre hitsiden (til høyre, venstre og bakover).
4. Sikre bortsiden (til høyre, venstre og framover).
5. Kryss det farlige området. Sikringen på hitsiden krysser sist.

Lagfører må gjøre følgende vurderinger og valg før han gir IRFMI for kryssing:

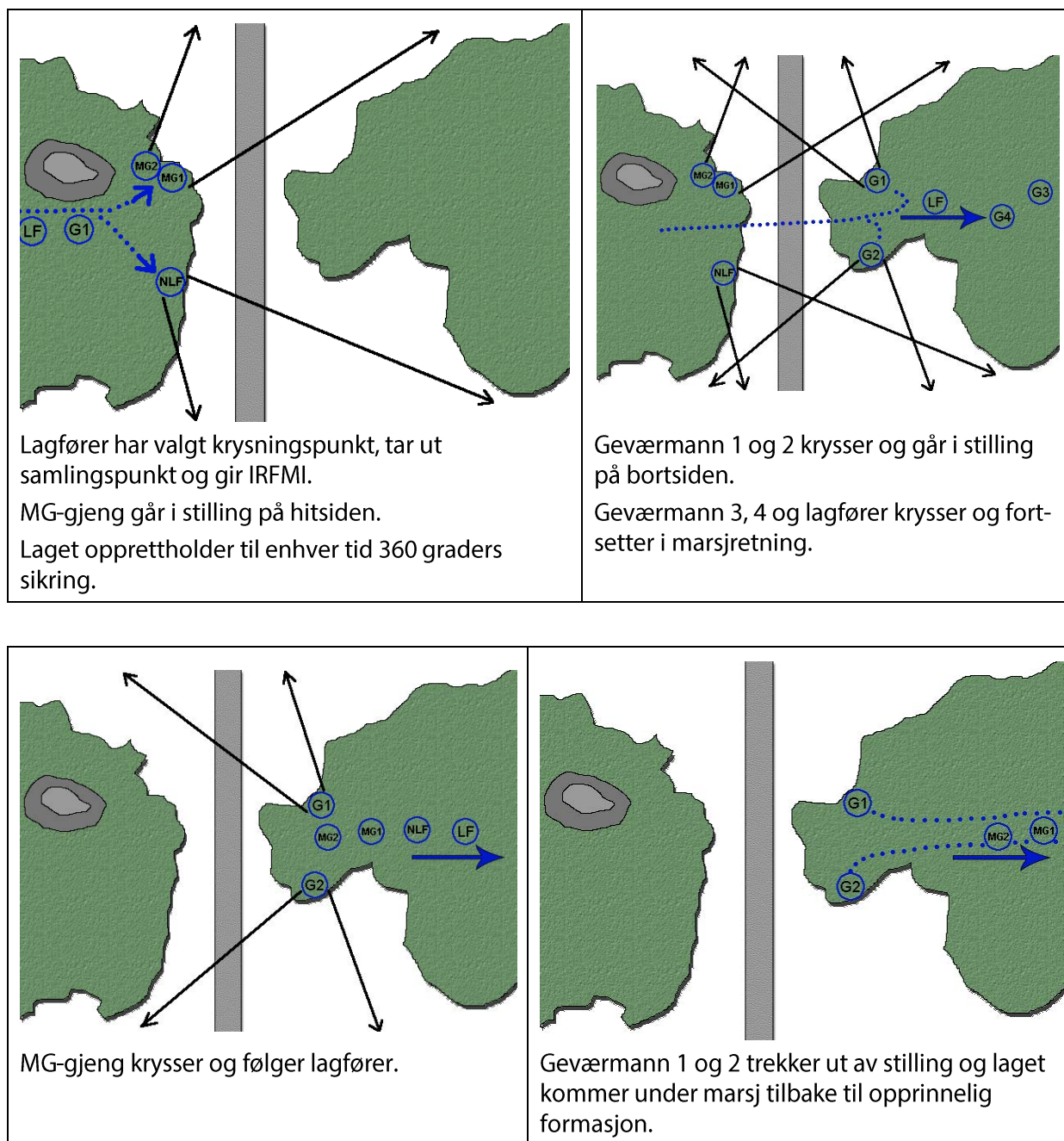
1. Hvor skal laget krysse?
2. Hvilken metode skal brukes (enkeltvis/parvis/gjengvis)?
3. Ta ut samlingspunkt.
4. Hvem sikrer fra hitsiden og hvem skal sikre bortsiden.

L 11.1 Eksempel på lagførers ordre for passering av farlig område:

Situasjon	Fra	Til	Ordre - IRFMI	Merknader
Laget kommer til en vei og lagfører velger å benytte seg av drillen for passering av farlig område.	LF	Laget	I: Passering av farlig område. R: Vi skal krysse veien 50m i front. F: - M: MG-gjeng sikrer mot NORD fra hitsiden, MG sikrer mot NORD (LF peker ut retningen). Geværgjeng: Parvis, geværmann 1 og 2 flytter først. Samlingspunkt er høyden på vår venstre side. I: Ildåpning på ordre. I: Iverksett.	LF grupperer ut MG for å sikre mot antatt farligste retning.

⁴² Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 107

Ordrens utførelse eksemplifisert:

L 12 Stridsdrill C - Forberedt stillingsbesettelse⁴³**Hensikt:**

Gjøre laget best mulig i stand til å løse et forsvarsoppdrag.

Beskrivelse:

Forberedt stillingsbesettelse gjennomføres primært under forsvarsstrid og objektsikring. Stridsdrillen går på selve stillingsbesettelsen. Vesentlig deler av lagets forberedelse til forsvar gjenstår. Eksempelvis stillingsutbyggingen med ildstillinger, dekningsrom, avstandskort, forberedelse av ild fra alle våpen i lyse og mørke, rutiner for vakt hold og sikring etc.

⁴³ Håndbok for fotlaget 2019, s. 110 og UD 6-80 Geværlaget i strid 1988, fra s 82

L 12.1 Hendingsforløp forberedt stillingsbesettelse:

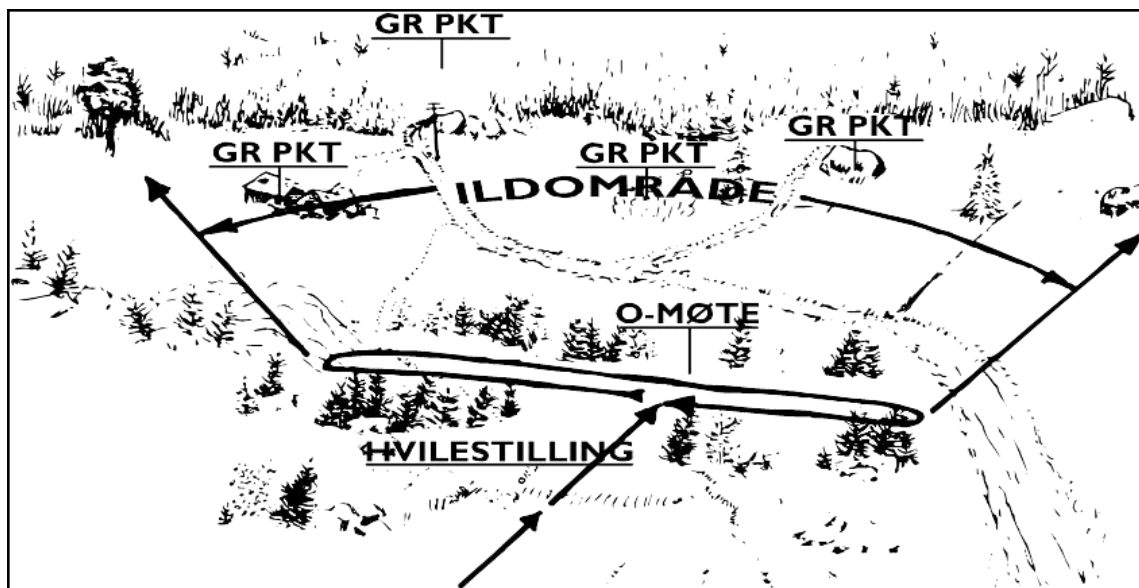
1. Lagfører får troppssjefens ordre og rekognoserer.
2. Troppssjef gir ordre til samlet tropp.
3. Lagfører fører frem laget til hvilestillingen og etterlater overflødig utstyr.
4. MG settes ut som sikring i den stilling som våpenet senere skal ha når stillingen er besatt.
5. Laget samles til O-møte.
6. Hver mann vises sin stilling og tildeles ildsektor.

Forklaring til punktene:**1. Lagfører får troppssjefens ordre og rekognoserer.**

Troppssjef gir sin foreløpige plan til lagførerne – denne inneholder normalt:

- a. Lendeorientering.
- b. Troppens oppdrag.
- c. Lagets stillingsområde, ildområde og ildåpningslinje.
- d. Maskingeværets stilling, ildområde og hovedskuddsretning.
- e. Eventuell kanon- MØR gjengs stillings- og ildområde.
- f. Tid og sted for samlet ordremøte for troppen.

På dette grunnlag rekognoserer lagfører og planlegger lagets stillingsbesettelse.

Lagførers rekognosering.

Lagførers rekognosering må finne svar på følgende:

- a. Ta ut 3-4 grunnpunkter.
- b. Gruppering og nøyaktig plassering av stillinger for MG og PB-våpen (M-72) – (gjelder ikke MØR/RFK lag).
- c. Nøyaktig uttak av plass for 4 tomannsgroper med ildsektorer (6 groper med kanongjeng).

Stillinger legges slik at laget løser oppdraget og samtidig er minst mulig sårbare.

- a. uttak av avstandslinjer for tegning av avstandskort.
- b. uttak av hvilestilling (bivuakk).
- c. uttak av sted for ordregivning.

Under rekognoseringen kan lagfører ta med en mann som sikring. Ved uttak av stillinger: Utnytt skjul og dekning som allerede er til stede fra naturens side, uten at det går utover oppdraget og muligheten til å grave.

Lagføreren må legge seg ned der hvor skyttergruppen skal være for å sikre seg at stillingen gir mulighet for observasjon og skyting i tildelt ildsektor.

Om vinteren vil lagførerens rekognosering danne grunnlag for sporplan.

Lagfører utformer deretter sin minimumsordre for forsvar til laget. 5. punktsordre eller IRFMIII kan også brukes:

S	Situasjon med gruppering i troppen og naboavdelinger
G	Grunnpunkter
O	Oppdrag til laget
S	Stillingsområdet (Lagets)
I	Ildområde (venstre og høyre begrensning)
G	Gruppering av laget, MG og evt andre avdelings våpen (2 mannsgroper, laget på linje etc)
I	Ildåpningsbestemmelser og ildledning (evt avstandslinjer)
V	Vaktposten
A	Avløsning

2. Troppssjef gir ordre til samlet tropp.

3. Lagfører fører frem laget til hvilestillingen og etterlater overflødig utstyr.

Alt som ikke trengs for å gjennomføre stillingsbesettelsen og påfølgende utbedring av stillingene etterlates.

4. MG settes ut som sikring i den stilling som våpenet senere skal ha når stillingen er besatt.

Lagfører plasserer ut MG i stilling og gir ildområde med V/H begrensning, samt ildåpningsbestemmelser. Lag uten MG: Gjeng 1 settes ut som sikring i den stilling som våpenet senere skal ha når stillingen er besatt. Dersom situasjonen tilsier at sikring ikke må grupperes ut, kuttet dette punktet.

5. Laget samles til O-møte.

Alle i laget må se hele stillings- og ildområde. Hvis dette ikke er mulig, flytter lagføreren laget under ordregivningen for å forsikre seg om at alle forstår ordren.

Lagfører gir sin minimumsordre for forsvar til laget (SGOSIGIVA).

Etter at ordremøtet er ferdig og alle blitt vist i stilling, gjentar NLF lagførers ordre til MG-1 i hans vaktstilling.

6. Hver mann vises sin stilling og tildeles ildsektor.

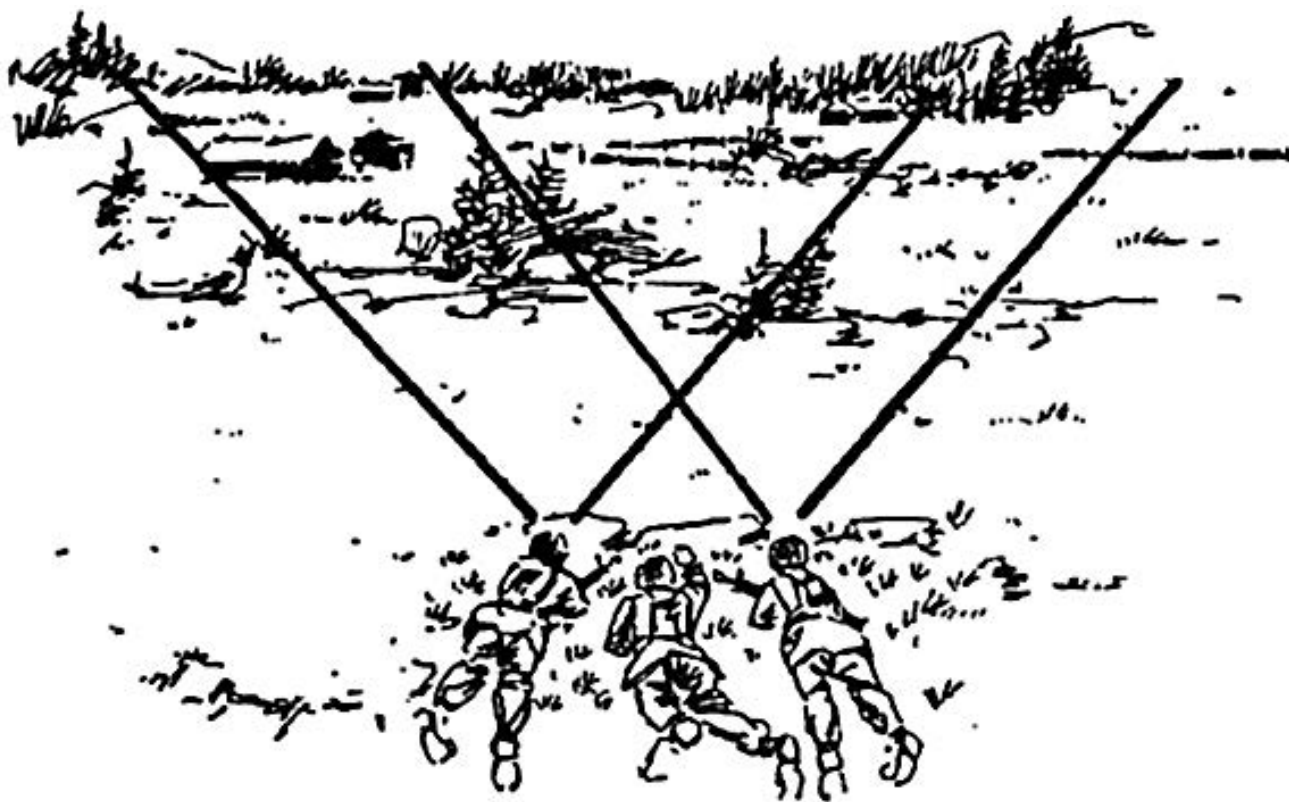
Hver mann vises sin ildstilling og V/H begrensning på ildsektor.

Når alle er i stilling følger laget etableringshjulet for videre utbedring og etablering.

Stillingsarbeidene begynner umiddelbart etter at lagføreren har tildelt stillinger.

Hver mann vises sin stilling og tildeles ildsektor

Ordre/ordrepunkter som benyttes av LF under utførelse av drillen:

Ordrepunkt	Fra	Til	Ordre
Varsling	Lf	Laget	«Forberedt stillingsbesettelse».
Hvilestilling	Lf	Laget	«Hvilestilling her! Pakning av!»
Sikring	Lf	MG-1 Gjeng 1	"Geværlag: MG ener sikre! I stilling ved grøft-ende! Ildområde: Venstre begrensning: Hytta. Høyre begrensning: Bjørka. Ildåpning på observasjon". «MØR/RFK-lag: Gjeng 1 sikre! I stilling ved grøft-ende!»
O-møte	Lf	Laget	«O-møte her!» - SGOSIGIVA gis til samlet lag+Sikring.
I stilling	Lf	Hver mann	«Geværmann nr 1/gjeng 1. Stilling her! Ildsektor: venstre begrensning høyre begrensning, osv»

Viktige momenter:

- At alle kjenner lagets (gjengens) oppdrag.
- At grunnpunktene er kjent av alle.
- At ildåpningsbestemmelsene er klare og kjent av alle.
- At stillingsbesettelsen går effektivt.

Videre handlinger:

Hver gjeng oppsatt med avdelingsvåpen som RFK eller MØR sørger for å gjøre nødvendige ildforberedelser så fort som mulig etter stillingsbesettelse, herunder:

- Innmåling av ildområde (med laser avstandsmåler for MØR).
- Bedømming/kontroll av faktorer som påvirker kulebanen/ildgivningen.
- Tegning av målskisse/målkort med skytedata.

Normal gruppering av laget under forberedt stillingsbesettelse for forsvar.

Normalgruppering innebærer at dette er standard formasjon om ikke annet blir beordret av Trsj/LF.

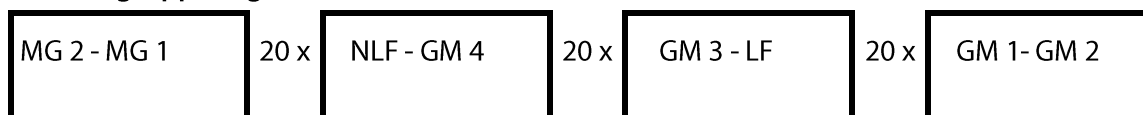
Grupperingen kan endres når lendet eller situasjonen krever det. Ved objektsikring vil forholdene ofte kreve en annen gruppering og avstand mellom stillingene.

Gruppering av våpen er viktigere enn å holde faste makkerpar eller gruppering i laget.

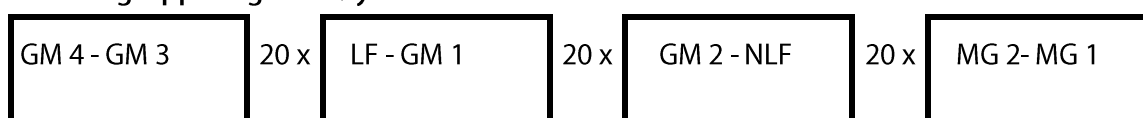
Geværlag:

Laget grupperes normalt i tomannsgroper med ca 20 skritt mellom hver grop.

Normalgruppering MG venstre:

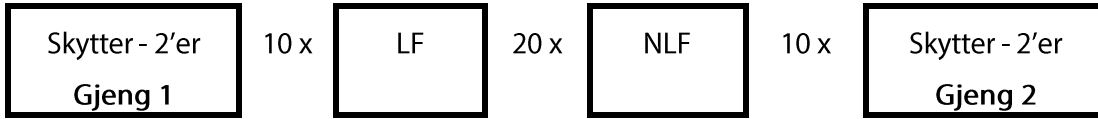
Normalgruppering MG høyre:

MØR/Kanon lag:

MØR og Kanon laget grupperes normalt med 20 - 40 skritt mellom hver gjeng med Lagfører/Nestlagfører mellom gjengene for å kunne kommunisere med dem.

Gruppering på linje:

L 12.2 Eksempel på prioritering av arbeider i stilling

Prioritet 1	<ol style="list-style-type: none"> 1. Vakthold og sikring lokalt. 2. Etablere stillinger og ildsektorer til avdelingsvåpen. 3. Etablere stillinger og ildsektorer til resten av troppen. 4. Rydde skuddfelt og lage målkort. 5. Legge minefelt. 6. Grave dobbeltgrop til 1 m dybde. 7. Kamuflere. 8. Etablere troppens samleplass for sårede. 9. Grave dobbeltgrop til stående. 10. Bygge minefelt/hindre/sektorvirkende ladninger. 11. Etablere skiftstillinger og deretter alternative stillinger.
Prioritet 2	<ol style="list-style-type: none"> 1. Splintsikker overdekning til avdelingsvåpen. 2. Splintsikker overdekning til dobbeltgroper. 3. Grave løpeganger. 4. Utbedre kamuflering.
Prioritet 3	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kle løpeganger. 2. Løpeganger til nabostillinger.

L 12.3 Eksempel på ansvarsfordeling under stillingsbesettelse for troppen

	Troppssjef	Troppssersjant	Lagfører
Planfase	Kartstudie og uttak av stillinger, kraftsamlingsområde og sperre- og varslingsplan. Utarbeide plan for rekognosering.	Støtter troppssjef i denne fasen. Følger med jevne mellomrom opp i lagene.	Styrer KTS i sitt lag.
Rekognosering	Rekognosering av stillingsområde.	Rekognosering av stillingsområde.	Rekognosering av stillingsområde. NLF drifter lagene.
Etablering	Uttak av hovedstillinger.	Støtter med uttak av stillinger.	Uttak av hovedstillinger.
	Uttak av stillinger for PB-våpen.	Brifer opp sanitetslag og andre underleggelser.	Uttak av alternative stillinger.
	Uttak av inn- og utpasseringsakse.	Uttak av hvileområde.	Uttak av ildsektor for PB-våpen.
		Kontroll av sperre- og varslingsiltak.	Utplassering av sperre- og varslingsiltak.
	Koordinerer med nabotropper.	Kontrollerer at det ikke er huller i sektorene innad i troppen. Følger opp at postinstrukser og målkort blir utarbeidet.	Koordinering med nabolag. Utarbeider postinstruks og målkort.
	Sammenfatter målkort fra lagførere og produserer troppens ildplanskisse, med grunnpunkt, ildåpningslinjer og krumbanemål.	Koordinerer overlappning av ildsektorer, kvalitetssikrer lagenes sektorer, atkomstveier og stillingsarbeider.	Finjustering av stillingene.
	Stadfester trening på stille alarm.	Ansvar for utførelsen av trening på stille alarm og kontrollerer stillinger.	Trening på stille alarm med skiftstillinger og alternative stillinger.

L 13 Stridsdrill D - Reorganisering⁴⁴

Hensikt:

Gjøre laget i stand til å fortsette oppdragsløsning.

Beskrivelse:

Reorganisering gjennomføres:

1. Enten som «Delvis reorganisering» - Fortløpende på lagførers initiativ når det er nødvendig og det ikke sinker operasjonen. Kun enkelte av punktene utføres – Eksempelvis omfordeling av ammunisjon.
2. Eller som «Fullstendig reorganisering» - Normalt etter hver stridskontakt der situasjonen tillater at laget kan etterforsynes og evakuere sårede. Gjennomføres på ordre fra troppssjef eller områdesjef.

L 13.1 Huskeliste og meldingsformat for reorganisering

G	Gruppering	Laget foretar hurtig stillingsbesettelse.
L	Lokalisering av fienden	Laget opprettholder etter ordre strids- eller observasjonskontakt med fienden. Lagfører oppsummerer striden i laget ved å lese sin forståelse av hva laget har vært i kontakt med, og hva laget har tatt ut hos fienden. LF får innspill fra lagsmedlemmer.
E	Etterforsyning	Førstehjelp gis. Laget kontrollerer deretter utrustningen og omfordeler/etterforsyner utstyr/ammunisjon.
M	Melding til troppssjef	Laget melder på samband eller sender en ordonnans til troppssjefen hvis nødvendig. Meldingen skal inneholde: Gruppering: Hvor er laget gruppert og hva kan vi observere og/eller dekke med ild. Lokalisering: Kontaktrapport eller hva, hvor, når, hvorledes i forhold til lagets observasjoner av fienden. Etterforsyning: Meld lagets behov for etterforsyning i antall skudd, granater etc. Meld antall og status på sårede og antall og status på fanger.
T	Tilbakeføring av sårede	Laget evakuerer personell eller legger dem igjen for å evakuere dem senere, når tid og situasjonen tillater det.

L 13.2 Eksempel på ordre for reorganisering

Situasjon	Fra	Til	Ordre	Merknader
Laget har slått fienden i området og troppssjef har gitt ordre om reorganisering.	LF	Laget	« Reorganisering! Hurtig stillingsbesettelse! »	Ordre for Stridsdrill 1, hurtig stillingsbesettelse nyttes.
Etter at laget har kommet i stilling og har kontroll på terrenget iverksettes selve reorganiseringen.	LF	Laget	« Reorganiser makkervis. Avmelding til meg når klare »	Førstehjelp gis. Deretter kontrollerer laget sin utrustning.
Lagfører oppsummer behovene og noterer seg status i laget. Han melder dette til troppssjef.	LF	Laget	« Avmelding! »	Den enkelte melder av hva den har av ammunisjon og kritisk utstyr og eventuelt etterforsyner/ omfordeler.
	LF	Laget	« G-4 og G-3 – dere evakuerer Olsen! - Hent 450 skudd til MG, 300 skudd til HK og 1 LFR-batteri fra troppens samlingspunkt »	Laget må være forberedt på å bringe skadde/fanger til troppens samlingspunkt og hente ammunisjon der selv.

⁴⁴ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 113

L 14 Stridsdrill E - Avløsning i fremste linje⁴⁵

Hensikt:

Rullere enheten som løser et forsvarsoppdrag uten at svakheter i forsvaret oppstår.

Beskrivelse:

Stridsdrillen tar utgangspunkt i en situasjon der avdelingen som avløses ikke er i kontakt med fienden. Avløsning av geværlaget skjer etter den ordren og planen troppssjefen har gitt for troppen. Troppssjefens ordre gir også føringer for ev. forsyninger og spesielt materiell som må medbringes. Hver mann i avløsende lag skal ha vært i fysisk forbindelse og overlappet med den som avløses i stilling. Laget som avløser må få de opplysningene som er nødvendig for å overta striden i stillingene, både i lyse og i mørke.

L 14.1 Handlingsforløp for avløsningen

Hvem	Hva	Hvorledes
Lagfører i avtroppende lag	Gir eget lag ordre om avløsning i lagets hvilestilling.	
Avtroppende lag	Gjennomfører stillingsgang med laget til avtalt tid.	Laget går inn i sine ildstillinger slik at overlapping kan skje i stilling.
LF avtroppende lag tar imot påtroppende lag i hvilestilling.	Orienterer påtroppende lag om lagets plass, situasjonen i området, oppdrag, gruppering, feltrop, spor-disiplin osv.	Iht. troppssjefens ordre.
LF og nestlagfører avtroppende lag	Tar påtroppende lags MG-gjeng med til sin MG-gjeng og viser dem stillingen.	Avtroppende nestlagfører orienterer påtroppende nestlagfører om gjengens oppdrag, postinstruks, gruppering, ildområde, grunnpunkter, ildåpningslinjer og lende omkring stillingene/dødsone.
LF avtroppende lag	Tar påtroppende lags kanongjeng med til sin kanongjeng og viser dem stillingen.	Orienterer om gjengens oppdrag, postinstruks, gruppering, ildområde, grunnpunkter, ildåpningslinjer og lende omkring stillingene/dødsone.
LF avtroppende lag	Viser geværmennene fra påtroppende lag i stilling.	Geværmenn avtroppende lag orienterer sine avløsere.
LF avtroppende lag	Koordinerer med påtroppende lagfører.	Begge lag er nå i stilling slik at påtroppende lagfører kan se helheten.
Begge lag	Overtar/trekker ut av stillingen.	Koordinert og på ordre
Avtroppende lag	Når avløsningen er gjennomført, eller på ordre, avmarsjerer laget til troppens samlingspunkt.	Avtroppende lag avmarsjerer samlet.
Lagfører påtroppende lag	Går over stillingene, kontrollerer at alle kjenner sektor, grunnpunkter og ildåpningsbestemmelser. Melder « <i>Stilling besatt</i> » til troppssjef.	
Påtroppende lag	Står på beredskapsgrad «alarm»	Blir i stilling til troppen er ferdig med sin avløsning.

⁴⁵ Håndbok for fotlaget 2019. Fra s. 114

Viktige forhold:

1. At alle i påtroppende lag har fått den nødvendige informasjonen til å løse oppdraget.
2. At påtroppende lag er i stilling med sine, før avtroppende lag trekker ut noen av sine.
3. At kommandoforholdet er tydelig. Avtroppende lagfører har kommandoen til han trekker sine ut av stillingen.

L 15 Formasjoner - Lag⁴⁶**Hensikt:**

Kunne balansere marsjhastighet og sikring basert på situasjonen og oppdraget laget har.

Beskrivelse:

Formasjoner⁴⁷ som nyttes:

- a. Rekke
- b. Skytterrekke
- c. To rekker, mg-gjeng til venstre eller til høyre
- d. Skytterlinje, mg-gjeng til venstre eller høyre

Lagets formasjon i strid bestemmes av situasjonen, lendet og lagets oppdrag. Lagfører bør alltid plassere seg der han har best situasjonsforståelse og kan lede laget sitt, selv om utgangsformasjon kan se annerledes ut.

Formasjonsvalg er en balanse mellom sikring og fremrykningshastighet. For eksempel ved å velge «Rekke» kontra «2 rekker», vil fremrykningshastigheten øke, men lagets sikring og ildkraft i front, samt evne til rask utgruppering på linje, blir svakere.

Under marsj bør fremste soldat kunne se nestemann for gjensidig kommunikasjon. Soldatene bør av samme grunn kunne se sidemannen i laget, hvis laget går på linjeformasjon.

I formasjonen har hver soldat en observasjonssektor slik at enheten hele tiden har 360 graders sikring. Formasjonen må kontinuerlig tilpasses lendet slik at enheten utnytter skjul og dekning.

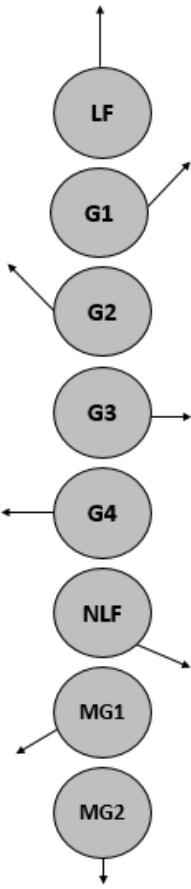
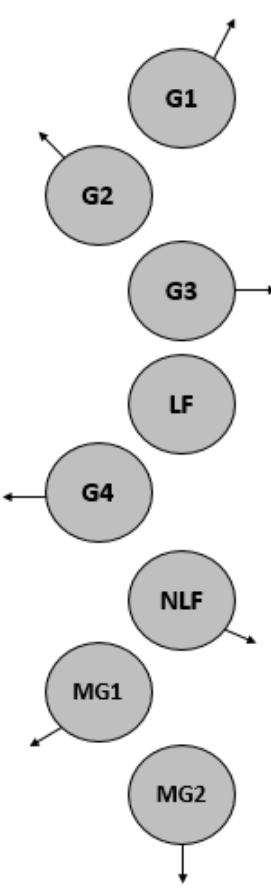
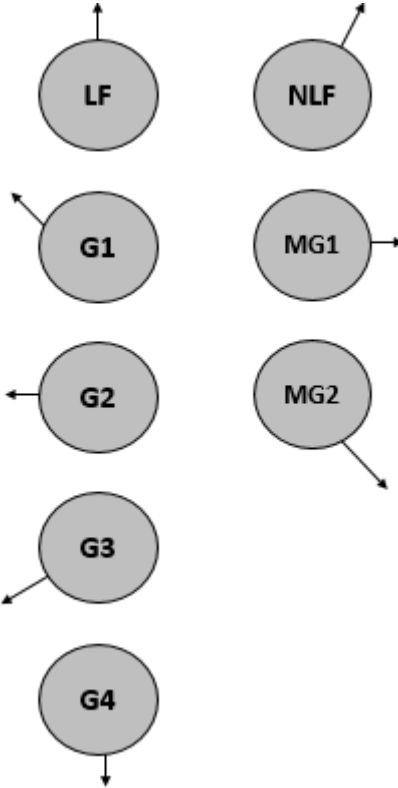
Den enkelte soldat tilpasser sin plass i formasjonen i forhold til terrenget, uoppfordret og automatisk.

Laget på skytterlinje MG venstre ⁴⁸		
Anvendelse: Når sjansen for kontakt er i front, og fremrykningshastighet nedprioriteres. Når laget forventer å gå over overvåket fremrykning eller ild og bevegelse. Plasseringen ovenfor er utgangspunkt som må tilpasses lendet. Man tilstreber at den enkelte har kortest/enklest vei frem, og at LF/NLF klarer å kommunisere.	Fordel: Gir spredning når laget utsettes for ild frontalt. Maksimal ildkraft i front.	Ulemper: Kraftig nedsatt fremrykningshastighet spesielt i snø. Vanskelig å lede under marsj. Vanskelig å utnytte lende for skjult og dekket fremrykning. Sårbar for kontakt på flankene.

⁴⁶ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 27

⁴⁷ UD 6-80 Geværlaget i strid 1988, fra s. 25

⁴⁸ MS 5-142-1 Geværlaget i strid 1988, s. 29

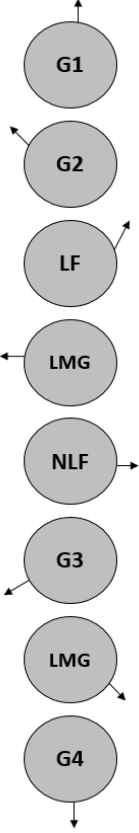
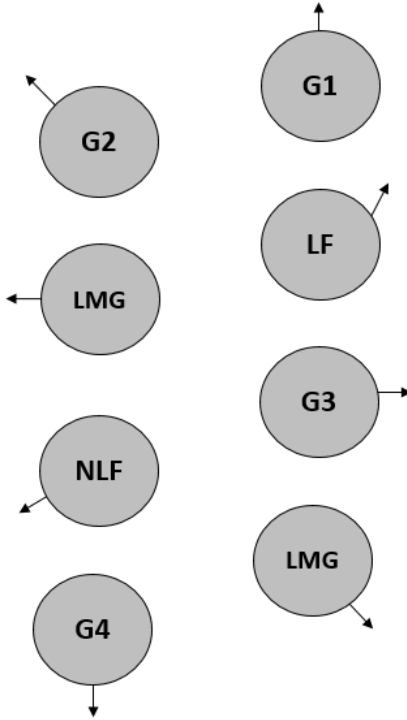
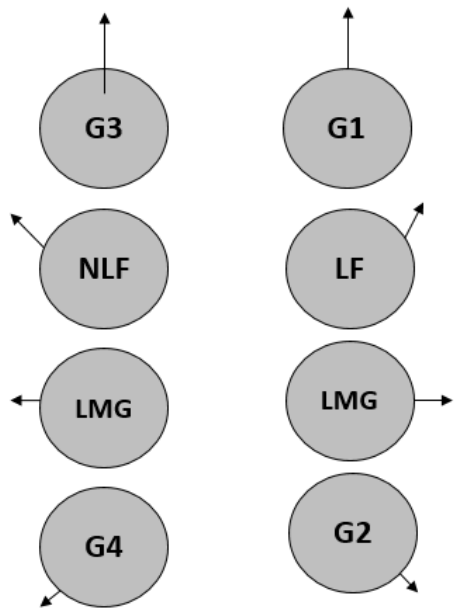
Laget på rekke	Laget på skytterrekke ⁴⁹	Laget 2 rekker (MG Høyre)
		
<p>Anvendes: Ved liten fare for kontakt, eller der hurtighet prioriteres høyt. I mørke og dårlig sikt.</p>	<p>Anvendes: Ved forflytning hvor man ønsker sikring til side og i front. I bebyggd område / langs vei.</p>	<p>Anvendelse: I skog, i uoversiktlig lende og ved dårlig sikt når sammenstøt er mulig.</p>
<p>Fordeler: Lett å lede. Lett å utnytte lende for skjul og dekning. God fremrykningshastighet også i snø.- Sparrer krefter.</p>	<p>Fordeler: Større ildkraft i front enn rekke. Større spredning enn på rekke sett forfra. Lett å utnytte lende for skjul og dekning. Kan enkelt gå over til linjeformasjon MG høyre/venstre.</p>	<p>Fordel: God ildkraft i alle retninger. Rask utgruppering til linje. Lagfører har god kontroll på laget og kommunikasjon til NLF er god.</p>
<p>Ulemper Treg utgruppering til linje. Liten ildkraft og observasjonskapasitet i front.</p>	<p>Ulemper: Begrenset ildkraft og observasjonskapasitet i front. Treg utgruppering til linje.</p>	<p>Ulemper: Begge gjengene blir bundet ved kontakt i front. Nedsatt fremrykningshastighet ift rekke.</p>

Formasjonene under er hentet fra Håndbok for fotlaget som baserer seg på to LMGer på laget.

⁴⁹ UD 6-80 Geværlaget i strid 1988

Dersom man ikke har to MGer i laget plasseres MG i hensiktsmessig posisjon.

Laget på skytterlinje (Alfa og Bravo oppdeling)		
<p>Anvendelse:</p> <p>Når sjansen for kontakt er i front, og fremrykningshastighet nedprioriteres.</p> <p>Når laget forventer å gå over overvåket fremrykning eller ild og bevegelse.</p> <p>Plasseringen ovenfor er utgangspunkt som må tilpasses lendet. Man tilstreber at den enkelte har kortest/enklest vei frem, og at LF/NLF klarer å kommunisere.</p>	<p>Fordel:</p> <p>Gir spredning når laget utsettes for ild frontalt.</p> <p>Maksimal ildkraft i front.</p>	<p>Ulemper:</p> <p>Kraftig nedsatt fremrykningshastighet spesielt i snø.</p> <p>Vanskelig å lede under marsj.</p> <p>Vanskelig å utnytte lende for skjult og dekket fremrykning.</p> <p>Sårbarbar for kontakt på flankene.</p>

Laget på rekke (Alfa og Bravo oppdeling)	Laget på skytterrekke (Alfa og Bravo oppdeling)	Laget 2 rekker (Alfa og Bravo oppdeling)
		
<p>Anvendes: Ved liten fare for kontakt, eller der hurtighet prioriteres høyt. I mørke og dårlig sikt.</p>	<p>Anvendes: Ved forflytning hvor man ønsker sikring til side og i front. I bebygde område / langs vei.</p>	<p>Anvendelse: I skog, i uoversiktlig lende og ved dårlig sikt når sammenstøt er mulig.</p>
<p>Fordeler: Lett å lede. Lett å utnytte lende for skjul og dekning. God fremrykningshastighet også i snø.- Sparer krefter.</p>	<p>Fordeler: Større ildkraft i front enn rekke. Større spredning enn på rekke sett forfra. Lett å utnytte lende for skjul og dekning. Kan enkelt gå over til linjeformasjon MG høyre/venstre.</p>	<p>Fordel: God ildkraft i alle retninger. Rask utgruppering til linje. Lagfører har god kontroll på laget og kommunikasjon til NLF er god.</p>
<p>Ulemper Treg utgruppering til linje. Liten ildkraft og observasjonskapasitet i front.</p>	<p>Ulemper: Begrenset ildkraft og observasjonskapasitet i front. Treg utgruppering til linje.</p>	<p>Ulemper: Begge gjengene blir bundet ved kontakt i front. Nedsatt fremrykningshastighet ift rekke.</p>

Normalavstand

Normalavstand mellom enkeltmenn er 10 skritt (7-8 meter), gjenger 15-20 meter. Normalavstanden justeres avhengig av taktisk situasjon, terreng og vegetasjon.

L 16 Ildledelse - LAG⁵⁰

Hensikt:

Utnytte effekten fra våpnene maksimalt slik at ildstriden vinnes.

Beskrivelse:

Ildledelse er alle tiltak, prosedyrer og teknikker som har til hensikt å styre ilden i **TID, ROM** (STED/MÅL) og **MENGDE**.

De mest aktuelle tiltak, prosedyrer og teknikker for ildledelse på lagsnivå er:

- A. Ildåpningsbestemmelser.
- B. Målangivelse.
- C. Normalfordeling.
- D. Sektorinndeling.
- E. Ildordrer.
- F. Ildhastigheter.
- G. Ildsorter.
- H. Målprioritering.
- I. Skytemåter.
- J. Ildkorleksjon.

Ved effektiv ildledelse utnyttes ildkraften fra våpene maksimalt ved at vi:

- A. Sikrer at farlige/viktige mål blir bekjempet.
- B. Kan konsentrere eller fordele ilden etter situasjonen.
- C. Oppnår overraskelse og hurtig avgjørelse ved eksempelvis samlet ildåpning.
- D. Utnytter muligheter til å kombinere våpeneffekter. – Eks: sektorladninger og MG.
- E. Utløser effektiv ild raskt pga standardisert kommunikasjon.
- F. Kan stanse ilden når situasjonen tilsier det.

Den direkte ildledelsen av lagets ild går ved hjelp av ildordrer fra lagfører/NLF til hele laget, gjengen, paret eller til den enkelte soldat.

Det er ikke ønskelig eller praktisk mulig at all ildgivning i laget skal ledes gjennom enkeltildordrer fra LF/NLF.

Jo mer av ildledelsen som foregår FØR laget er i stridskontakt, jo bedre. Det skaper trygghet, senker engasjementstida og øker effekten av ilden.

I tillegg vil lagføreren frigjøre mental kapasitet slik at han bedre kan vurdere hvordan ildstriden forløper, opprettholde situasjonsforståelse, samt gi presise kontaktrapporter og anbefalinger til troppsjefen.

1. Forhåndsildordre
2. Normalfordeling
3. Hovedskuddsretning
4. Målprioritering
5. Ildåpningsbestemmelser

er eksempler på ildledelsesverktøy som bør gis/benyttes før laget kommer i stridskontakt.

⁵⁰ Håndbok for fotlaget 2019, fra s. 18, Håndbok for fottroppen i felt 2010, kap 6 s. 47, FR 8-16 Observasjon og ildledelse hefte 2 ildlederlaget 2016, UD 6-22-2 Våpentjeneste Rekyfri kanon – Kanonlaget i strid 1988, fra s. 43

L 16.1 Ildledelse - definisjoner:

1. Ildområde

Et ildområde er et område hvor en avdeling er ansvarlig for overvåking og bekjempelse av mål. Ildområde tildeles normalt tropp og lag.

2. Ildsektor

En ildsektor er den del av troppens/lagets ildområde hvor det enkelte våpen/den enkelte soldat er ansvarlig for overvåking og bekjempelse av mål. Flere våpen kan ha samme ildsektor. Mellom lagene/vognene er det hensiktsmessig å definere sektordele. Disse bør overlappes.

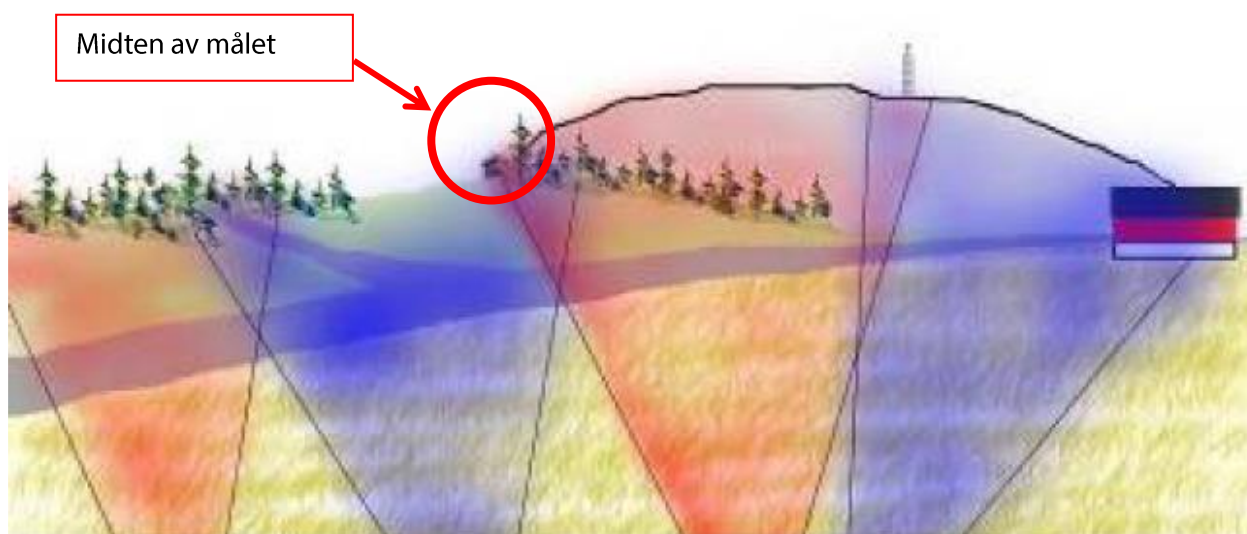
3. Hovedskuddsretning

Kan angis for enkeltvåpen, gjengen eller hele laget. For eksempel kan en gi lagets MG hovedskuddsretning langs en vei, eller mot et område som anses som det mest sannsynlige for fiendens kraftsamling. En slik spesifisering kan være uavhengig av lagets sektorfordeling for øvrig eller hovedskuddsretning kan gis som utgangspunkt for normalfordeling i laget. (Se under.)

4. Målfordeling og normalfordeling

Hovedregelen er å bekjempe mål i egen sektor først og deretter i makkerens eller lagets ildområde. Med normalfordeling menes at hver soldat har ildsektor som tilsvarer sin plass i formasjonen. Eksempelvis at høyre mann skyter på høyre fiende, venstre mann skyter på venstre fiende, midtre mann skyter på midtre fiende osv. Normalfordeling gjelder alltid, hvis ingen annen ordre er gitt.

L 16.2 Ildledelse – Midten av målet.

Eksempel på sektorfordeling med utgangspunkt i «Midten av målet»:

Midten av målet: Høyre kant av skog glenne.

Venstre begrensning: Markant skogkant halvt venstre; **Høyre begrensning:** GP hus

Midten av målet er lagets hovedskuddsretning og normalfordeling skjer utfra dette punktet.

Dette bør være en fysisk synlig gjenstand eller lendedetalj. Dette er et godt verktøy for rask sektorfordeling og målangivelse. Det kan brukes til å styre både ild og manøver.

L 16.3 Målprioritering

Hvis ingen annen ordre er gitt skal den enkelte soldat prioritere sin ild mot:

SYNLIGE, SKJULTE og SANNSYNLIGE mål. – De 3 S-ene.

Prioritet	Type	Forklaring
1	Synlige mål	Mål du ser med det blotte øye.
2	Skjulte mål	Mål du har lokalisert men som du ikke ser.
3	Sannsynlige mål	<p>Mål som ikke er lokalisert, men som er sannsynlige stillingsområder for fienden ut fra situasjonen laget befinner seg i og kjennskapen til fiendens operasjonsmønster.</p> <ul style="list-style-type: none"> Hvilket stillingsområde ville du selv valgt om du var i fiendens sted er et godt spørsmål som kan hjelpe deg. Indikatorer kan være bevegelse inn i et område, kamuflerte stillinger eller at laget har nedslag fra beskytning nær seg uten å se hvor det skytes fra. <p>Ildgivningen må kombineres med observasjon slik at fiendtlig reaksjon på ilden oppdages og at egen ildgivning kan korrigeres ut fra dette.</p>

L 16.4 Ildhastighet

Ildhastighet I antall skudd pr. minutt	Forklaring
Vanlig ild	Standard ildhastighet med mindre annen ordre blir gitt. Vanlig ild er ammunisjonsbesparende, gir moderat ildvolum og har et høyt krav til treffsikkerhet. Hensikten er å beskytte fienden over tid.
10	25
HK	LMG
Hurtig ild	Hurtig ild kan holdes over begrenset tid i laget eller gjengen. Ildhastigheten er ammunisjonskrevende og har redusert krav til treffsikkerhet. Hensikten er å støtte eget- eller andre lags manøver.
30	100
HK	LMG
Stormild	Stormild nyttes i kritiske situasjoner, for eksempel når fienden angriper og er på håndgranatavstand, i sammenstøtsstrid på korte hold, eller dersom laget hurtig må tilrive seg ildoverlegenhet.
60	200
HK	LMG
	Ammunisjonsforbruket er svært høyt og observasjonsevnen reduseres til et minimum. Dette gjør at evnen til å vurdere effekten av egen ild og evt. korrigere den blir svært dårlig. Stormild må derfor benyttes med omhu.

L 16.5 Ildsorter – Brukes kun for MG.

Punktild	Spredningsild	Sperreild
Punktild nyttes mot mål med liten bredde og dybde, for eksempel individuelle stillinger eller stillestående kjøretøy. Skytes som korte byger.	Spredningsild skytes som byger mot mål med stor bredde og/eller dybde, for eksempel stillingssys-temer eller lag under forflytning. Kan skytes som sidespredning eller dybdespredning.	Sperreild har til hensikt å hindre fienden i å manøvrere i deler av et område eller langs en akse. Kan være sidespredning eller dybdespredning med byger, og kan også være krumbane ild der MG-ene skyter med indirekte effekt ut til over 1200m. Våpnene må være innstilt på faste linjer eller MITR-stativ.
Gis som normal ildordre.	«MG-gjeng! Rett frem 200, liten kolle, lag som går i stilling. Spredningsild langs kolle! Ild!»	«MG-gjeng! Om 30 sekunder, 200 skudd, sperreild -på fast linje, hurtig ild, på kommando» Etter 30 sek: «ild!»

L 16.6 Ildordre - lagsnivå

En ildordre er føringer for:

1. HVEM som skal skyte
2. HVA som skal beskytes
3. HVORDAN målet skal beskytes.
4. NÅR skal målet beskytes.

Vi bruker 3 typer ildorder:

1. Fullstendig ildordre – Brukes i alle situasjoner man har tid til det. - Kun punkter som trengs tas med.
2. Forkortet ildordre - Når målet er lett å oppfatte. Ordren inneholder kun vesentlige punkter.
3. Forhåndsildordre - Når målet skal beskytes på et senere tidspunkt.

Alle typer ildordre gis på formatet EMU- Enhet, Målangivelse, Utførelse:

Enhet		Hvem gjelder ildordren for.
Målangivelse	Stedsangivelse + Målbeskrivelse	Hvor og hva er målet.
Utførelse	Våpen Ammunisjonstype	Gis dersom spesifikke våpen i laget skal brukes- for eksempel M72 eller 40mm.
	Tid Ammunisjons-innsats	Ved behov angis når ilden skal iverksettes og hvor lenge ilden skal virke. Ved behov angis hvor mye ammunisjon som maksimalt kan nyttes for å løse oppdraget. Disse to punktene kan nyttes i kombinasjon.
	Ildhastighet/ Ildeffekt	På lagsnivå benyttes kun ildhastighet. Troppsnivå bruker ildeffekt.
	Ildsort	Angis ved behov for å regulere ilden fra MG.
	Ildåpning	Føring for når ildoppdraget skal utløses.

Eksempel: Fullstendig ildordre:

Enhet	Hvem skal skyte	«MG-gjeng!»
Målangivelse	Stedsangivelse + Målbeskrivelse	«Grunnpunkt stein, høyre klokka 2, 100, brink, på brinken, Infanteri i stilling».
Utførelse	Våpen Ammunisjonstype Tid Ammunisjonsinnsats Ildhastighet Ildsort Ildåpning	«Spredningsild, 10 sekunder» 1. Hurtig ild 2. Ild!

Eksempler på forkortet ildordre:

«Geværgjeng! Rett frem, Infanteri. Hurtig ild.»	Halvt høyre • Panser • Ild	Halvt høyre • Stormild!
---	----------------------------------	----------------------------

Eksempler på forhånds ildordre:

"Lag 1! Når 1. vogn passerer rødt hus, Stormild, 30 sek."
"Lag 1! Når fiendens infanteri laster ut, Hurtig ild, Spredningsild, 30 sek, 40mm, 4 granater"
Legg merke til at det kort og konsist gis spesifikke føringer til: <ol style="list-style-type: none"> 1. Geværgjeng: Hurtigild i 30 sek. 2. MG-Gjeng: Hurtig ild, spredningsild, 30 sek. 3. Soldater med 40mm GUR: 4 granater.

Ildordre eksempler - Mest brukte på lagsnivå

ENHET	MÅLANGIVELSE (Med målbeskrivelse)	UTFØRELSE
Laget!	Grunnpunktmetoden: (Grunnpunkt) «MASTA! - PVRAK i stilling!»	«Hurtig ild - Ild!»
Geværgjeng!	Retningsmetoden: «Halvt høyre - 250 - TRANSPORT på marsj!»	Hurtig ild - Spredningsild fra stein til stolpe - 30 sekunder - på kommando! (Utføres på ordregivers kommando: "ILD! Eller annet avtalt signal")
MG-Gjeng!	Klokkemetoden: «Hvit stein - Høyre klokka 4 - 2 knoker - kvisthaug - høyre kant - MG!»	Ild når fienden er på brua! (Forhåndsildordre med bruk av Ildåpningslinje)
Makkerpar 1!	Sporlys- / Nedslagsmetoden (Her kombinert med retningsmetoden - Bør få med avstand) : «INFANTERI i stilling - Rett fram - LANGT - Observér (mine) sporlys!»	«Punktild - Ild!»
Makkerpar 2!	Laser- / IR-metoden: «FIENDTLIG STILLING - 175 - observér (min) IR!»	«40 mm! - 4 granater - Ild!»

<p>For 84mm RFK brukes TAAMAI som ildordreformat.</p> <p>Se «UD 6-22-2 Våpentjeneste rekylfri kanon 84 mm M2 Kanon laget i strid» for utdyping.</p> <p>Tilrop Ammunisjonstype Avstand Målangivelse Antall skudd Ildåpning</p>	
---	--

Kommunikasjon av ildordre	
KORT	Alle unødige ord sløyfes men dette må ikke gå ut over mottakers mulighet for å oppfatte ordren. Eksempelvis sløyfes ord som «METER», «AVSTAND», «CIRKA» osv.
KLAR	Bruk høy og tydelig stemme (med mindre situasjonen tilsier noe annet). Bruk standardiserte begreper.
ENTYDIG	Skal ikke være mulig å misforstå/Ikke levne rom for tvil – Spesielt gjelder dette bestemmelser om Ildåpning.
MED PAUSER	Ikke rams opp hele ordren i ett, men del opp i segmenter med små pauser imellom slik at det er lettere for mottaker å få med seg.

L 16.7 Vurdering og korrigering av egen ild

Ildvirkning

Ildvirkning er hvilken effekt egen ild har i målet. Det kan være vanskelig å bedømme sikkert.

Vi vurderer effekten av egen ild basert på indikatorer.

Eksempler på indikatorer:

Volumet på fiendens ild: Øker eller reduseres den?

Effekten av fiendens ild: Skyter han blindt, eller treffer han?

Antallet stillinger som fortsatt er effektive: Skytes det fra færre stillinger / våpen / kjøretøy enn tidligere?

Ildkorreksjon

Observasjonspunktmetoden brukes: Ilden korrigeres ved å observere nedslag eller sporlys i forhold til målet.

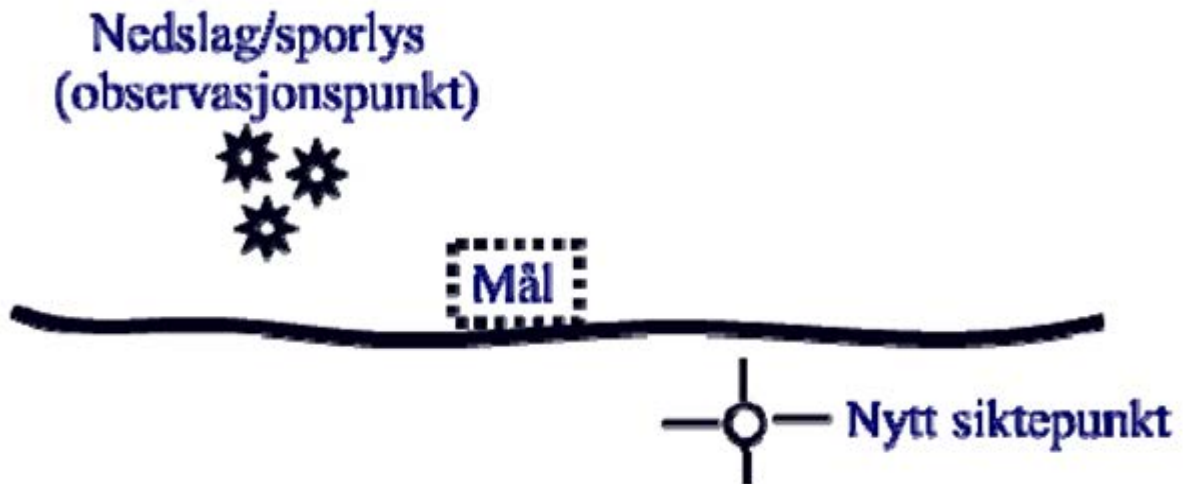
Deretter kommuniseres til skytter hvor mye han må flytte siktepunktet.

Innled med «**korreksjon**» for å skille fra observasjon hvis det er fare for misforståelse.

Standard måleenheter som målstørrelse, streker eller håndmål brukes for å unngå misforståelser:

Målstørrelse: Uansett type mål brukes målets størrelse som måleenhet. Korreksjoner oppgis ofte i hele og halve mål, der et "mål" er målets størrelse i høyde eller bredde.

Eksempel: MG-2'er til MG-1er: 1 mål ned, 2 mål høyre! (Bruk av «korreksjon» er unødig i eksempelet)

Streker: Streker er en måleenhet for vinkler. 1 strek tilsvarener en bredde på 1m på 1000m avstand. Militær optikk som eksempelvis enkelte sikter og kikkerter har en strekplate som kan brukes for meget nøyaktig korreksjon.

Eksempel: Lagfører til skytter: Bom! -Korreksjon 15 streker (7,5 meter) opp, 10 streker (5 meter) venstre (i et eksempel på 500 meters avstand)!

L 16.8 Ildåpningsbestemmelser

På ordre	Ild kan kun åpnes når ordregiver har gitt klarsignal. Ildåpning på ordre kan brukes for å oppnå sjokkeffekt, for å skjule grupperingen lengst mulig og der avdelingssjefen er usikker på situasjonen. Når ordren om ild er gitt til underavdelingen kan den for eksempel benytte på kommando for å få ordren effektivert.
På kommando	«På kommando» nyttes når man ønsker å utløse ilden samlet i tid og rom. Dette er en meget effektiv måte for å kunne oppnå overraskelse og kraftsamling. Måten det utføres på er ved helt klare signal med enkelhet som prinsipp. Eksempler: ved lyssignal, sporlys, første skudd, ved første PV-våpen, nedtelling på nett eller lignende.
Avstand	Ildåpningsavstand betyr at man tidligst kan åpne ild når fienden er innenfor en gitt avstand. Ildåpningsavstand kan for eksempel benyttes ved angrep i mørke, hvor man ønsker å manøvrere nærmere før ild åpnes mot fienden. Kan også nyttes i forsvar når det er vanskelig å ta ut en markert ildåpningslinje eller du ønsker å slippe fienden nærmere for å utnytte flere av avdelingens våpen.
Ildåpningslinje	«Ildåpningslinje» er en linje i terrenget som markerer overgang fra «på ordre» til «på observasjon». Ild kan åpnes så snart fienden passerer linjen. Ildåpningslinje brukes for å oppnå kraftsamling i tid og rom, og for å sikre ildåpning ved bortfall av ledelsepunkt eller kommunikasjon. Kraftlinjer, bekker, veier, høydedrag og skogkanter kan benyttes som ildåpningslinjer.

Fri	Ildåpning fri betyr at valg av tid for ildåpning overlates til det nivået som mottar ordren. Den enkelte kan da fritt velge å åpne ild innenfor den gitte ROE som foreligger. Ildåpning fri kan være fornuftig å bruke i uoversiktlige situasjoner, ved store avstander eller i mørke og dårlig sikt. Den enkelte underavdeling kan velge å gi strengere ildåpningsbestemmelser enn det som er gitt ham. Men man kan ikke gi mildere. For eksempel kan troppssjef gi sine LF-ere «ildåpning fri» men LF kan velge å gi sine soldater ildåpning «på ordre».
Ildforbud (bundet)	Ildforbud betyr at all ild skal stanses. Brukes i situasjoner hvor det er veldig uoversiktlig eller der man forventer egne inn i ildområdet. Kan begrenses i tid og rom. Ild i selvforsvar vil alltid være tillatt selv under ildforbud.
Retten til selvforsvar	Uavhengig av ildåpningsbestemmelser har enhver soldat rett til å åpne ild når eget eller andre soldaters liv er i direkte fare.

L 17 Oppklaring⁵¹

Hensikt:

Oppklaring brukes for å rekognosere, bekrefte/avkrefte tilstedeværelse eller lokalisere fienden.

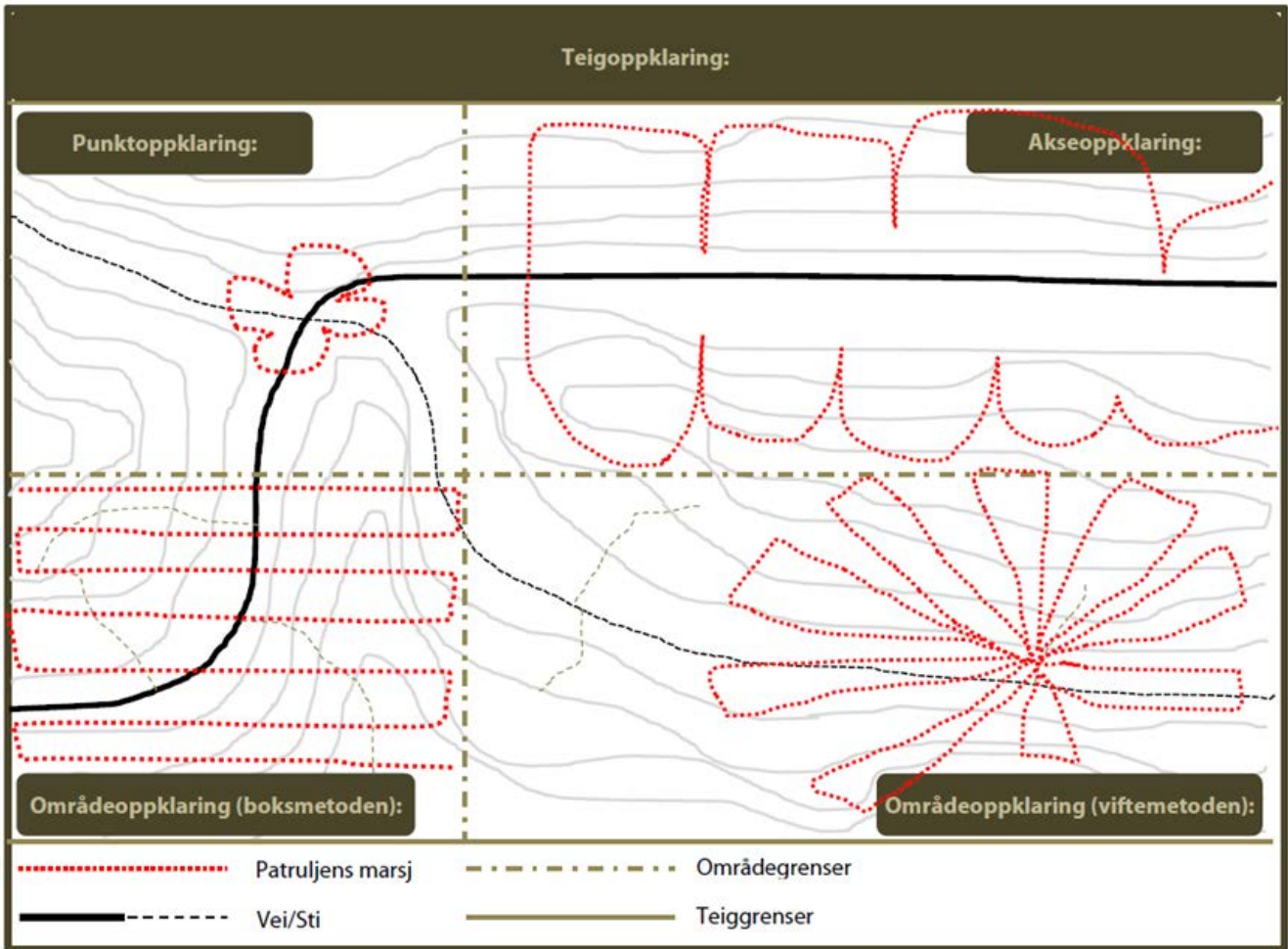
Beskrivelse:

Laget kan oppklare **punkt, akse, område** eller **teig**. Ordren «oppklar» innebærer at enheten som mottar ordren, gjennomfører **EN gangs gjennomsøking av punkt, akse, område eller teig**. Gjennomsøking kan foretas med patruljer evt i kombinasjon med observasjonsposter (OP`er). Man må opptre slik at man selv ser uten å bli sett og hører uten å bli hørt.

Oppklaringen tilpasses hensikten eller området som skal oppklares.

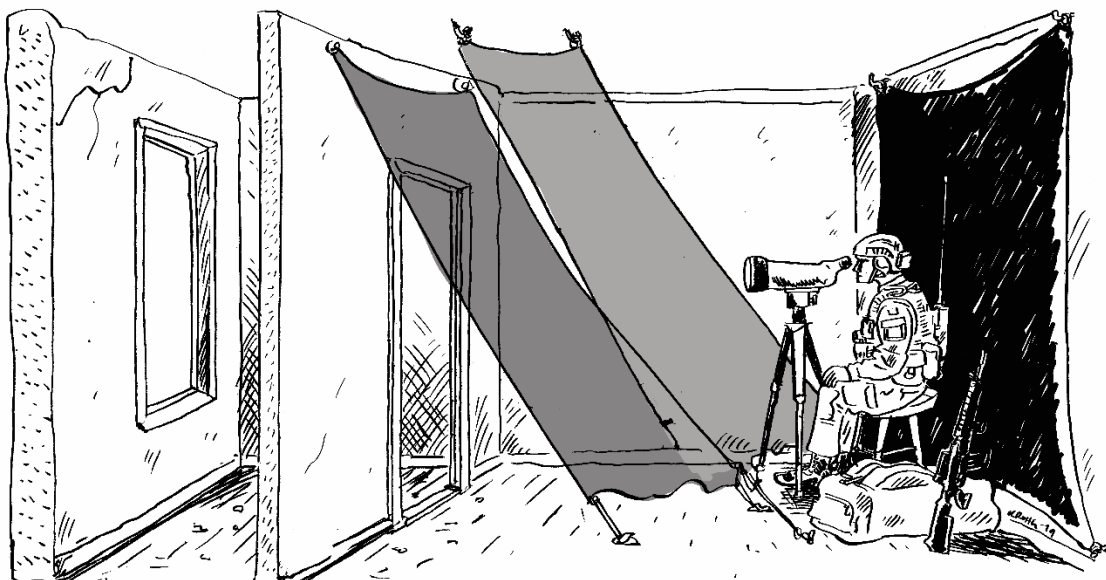
- A. **Punktoppklaring** brukes mot et bestemt sted eller gruppering. Patruljen starter inn mot stedet, eller grupperingen, for å finne ut av evt vaktposter og organisere den videre oppklaringen basert på de funn de har gjort. Det kan hende at man trenger å observere fra flere steder og derfor beveger seg rundt målet. Da kan man **blomstre** målet. Det kan være gunstig å bruke deler av styrken til kontinuerlig observasjon mot målet slik at man kan støtte den delen av styrken som oppklarer. Normalt leder lagfører oppklaring mens nestlagfører leder OP(sikringen).
- B. **Akseoppklaring** brukes mot en vei, et dalføre eller andre mulige fremrykningsakser for egne eller fiendens styrker. Dette kan løses med hel patrulje eller splittelse av patruljen. Teknikken er i prinsippet lik punktoppklaring ved at man blomstrer enten som hel patrulje eller gjennomfører som en overvåket forflytning. Uansett metode er det viktig at hele aksene oppklares, enten fra en eller to sider.
- C. **Områdeoppklaring** brukes i et avgrenset område for eksempel for å fastslå fiendens tilstedeværelse eller lokalisering. Hele området skal gjennomsøkes, ikke bare akser, men terrenget rundt. Terrengets beskaffenhet vil påvirke metoden, om man vil bruke **viftemetoden, boks-metoden** eller en kombinasjon. Det er lurt å ha tydelige ting i terrenget å forholde seg til når man område oppklarer f eks elver, kraftgater, veiakser og ikke bare en kilometerrute i kartet.

⁵¹ Håndbok i Patruljetjeneste for Hæren 2018

Tegningen over illustrerer en teig med fire områder, med henholdsvis punkt- og akseoppklaring samt to metoder områdeoppklaring.

L 18 Overvåking⁵²

Hensikt:

⁵² Håndbok i Patruljetjeneste for Hæren 2018

Overvåking benyttes når man vil ha kontinuerlig observasjon mot et spesielt område f eks for å finne ut om fienden benytter seg av en akse eller et område. Evt om man ønsker å gi tidlig varsling eller skaffe annen informasjon om punkt.

Beskrivelse:

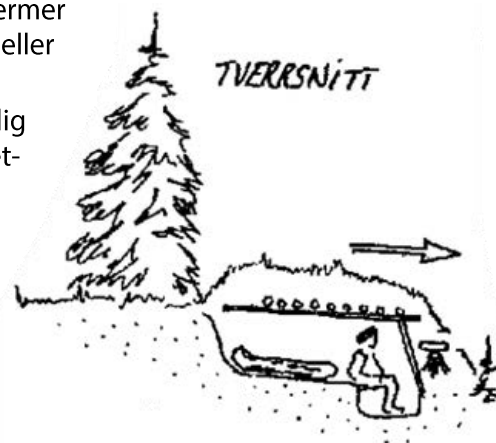
Overvåking kan gjennomføres ved at lagsmedlemmene ser på området kontinuerlig eller ved hjelp av tekniske hjelpemidler. Det er viktig at laget som skal løse overvåkingen forstår hvorfor og hva de skal oppnå for å kunne løse sitt oppdrag best mulig. Overvåking kan gjøres fra kjøretøy eller til fots. Man kan overvåke en fiende kontinuerlig som er på marsj. Dette kalles også kontaktpatrolje. Overvåking kan være synlig eller skjult, noe som styres av hensikten til oppdraget.

Overvåking innebærer, dersom ikke annet er gitt, kontinuerlig observasjon av området gjennom hele oppdragets varighet.

En OP som ikke har samband og ikke kan rapportere det den ser, fungerer ikke.

Overvåking løses som regel fra en observasjonspost (OP). OP er posisjonen man observerer fra og vi har i prinsippet 4 typer OP:

1. **Overflate-OP** Benyttes vanligvis med varighet fra noen timer til flere døgn. OP etableres på bakken med telt/teltduk/presenning/kamonett. Denne typen OP kan være sårbar mot termisk deteksjon, dersom man ikke etablerer med flere lag kamuflasje slik at ytterste lag ikke er varmere enn omgivelsene. Den er rask å etablere, lett å rive og man kan forberede denne før man er i operasjonsområdet. Ulempene er at den ikke skjerner støy, den gir lite beskyttelse mot vær og vind og den gir heller ikke god dekning mot beskytning.
2. **Nedgravd-OP** lages under bakkenivå primært med naturlig kamuflasje. Man graver ei grop hvor OP skal ligge og deretter legger over raier, lyng og kvist slik at den ikke synes. Nedgravd-OP benyttes når oppdragets varighet er over lengre tid. Det er viktig at det man henter av naturlige materialer hentes fra andre steder enn OP området og at det man graver ut fra bakken kamufleres eller transporteres bort. Dette gjør man for at OP ikke skal skille seg klart ut fra omgivelsene. Fordelene med den nedgravde OP'en er at den har god dekning mot beskytning, godt termisk skjul og er komfortabel å bo i over lengre tid. Ulempene med denne type OP er at det tar lang tid å bygge og det blir mye støy i etableringsfasen. Dette er en OP som er svært vanskelig å detektere og bør lages på forhånd slik at den kan benyttes når situasjonen krever det.
3. **Fremskutt-OP** kan brukes som en alternativ OP når primær OP ikke fungerer på grunn av sikt, vær eller at man må nærmere for å løse sitt oppdrag. Den kan etableres mens man etablerer en annen OP. Den fremskutte OP'en er som regel en midlertidig løsning.
4. **OP i bymiljø** etableres i bygg og bygges etter samme prinsipper som andre OP'er. En slik OP bør bygges så langt inn i rommet som mulig og man kan bruke finmasket netting, f eks myggnett, til å skjule sin tilstedeværelse. Det som er utfordrende med en Urban OP er det tredimensjonale miljøet som gjør at fienden kan bevege seg langs bakken, i bygg rundt, sågar i bygget du er i, uten at du klarer å se det i din observasjonssektor.

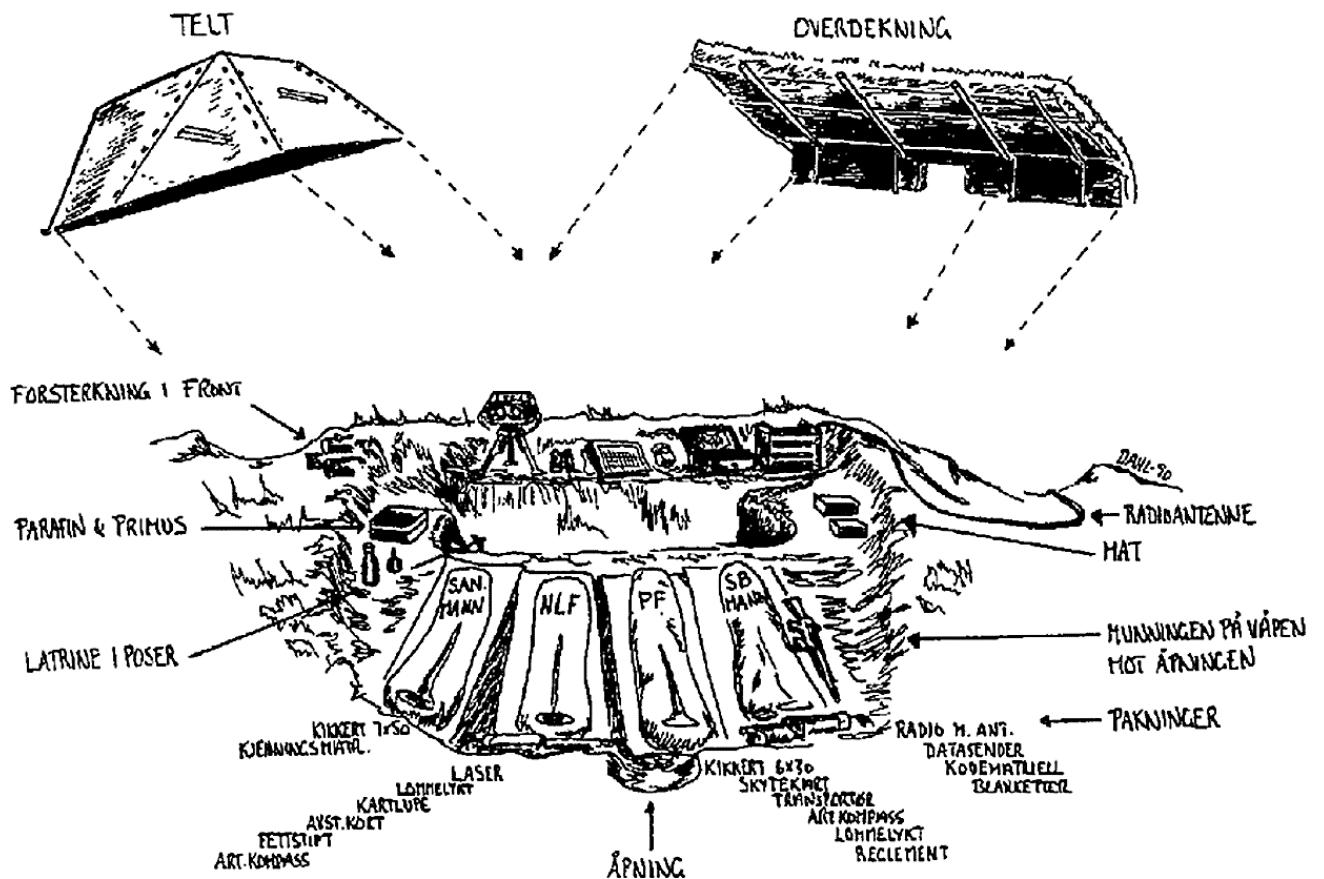

Hva skal være på plass i en OP:

1. Samband – For å rapportere det du ser.
2. OP perm – For å loggføre det som skjer i målområdet, til samlemeldinger, overlapp med neste som skal bemanne post osv.
3. Optikk – Kikkert, evt nattoptikk, for å se bedre.

Soldaten som bemanner OP fungerer i tillegg som vaktpost. Dette er spesielt viktig dersom sporet til laget må overvåkes. Dersom ikke observasjonssektoren til OP dekker dette sporet, bør man ha en ekstra baksikring.

Eksempel på organisering av OP, enten nedgrav med naturlig kamouflasje på toppen eller fremskutt med telt:

L 19 Link-up prosedyre⁵³

Hensikt:

Link-up er en prosedyre som gjennomføres på et bestemt sted og til et bestemt tidspunkt. Dette er noe som skjer når det er behov for at man f eks skal overlevere informasjon, materiell etc.

Link-up gjennomføres etter faste prosedyrer, for gjensidig verifisering av identitet og for å hindre «blue on blue». Link-up kan være internt i patruljen, med andre patruljer eller med andre egne styrker og agenter (agentmøte).

Beskrivelse:

For å ta høyde for flest mulig potensielle problemstillinger, forhåndsplanlegges link-up for alle forhold. Med dette menes i lys, mørke og med eller uten samband.

I de tilfellene hvor det lar seg gjøre må patruljen planlegge utførelsen av link-up med aktuell enhet før oppdraget starter. Hensikten er å avklare forskjeller i prosedyrer og planlegge tid, sted og utførelse i detalj.

Momenter som bør avklares:

⁵³ Håndbok i Patruljetjeneste for Hæren 218

1. Primær og sekundær posisjon for hvor link-up skal gjennomføres.
2. Primært og sekundært tidsvindu/tidspunkt for når link-up skal gjennomføres.
3. Hvilken retning enheten skal bevege seg i inn mot link-up punktet.
4. Tilkjenning og autentisering.
5. Hvem som skal lede link-up.

Måter å autentisere:

1. Feltrop, forhåndsavtalte setninger/kodeord.
2. Sambandsforbindelse.
3. Stå eller bevege seg i et forhåndsavtalt mønster eller fremste har en spesiell positur.
4. Bruke synlig eller IR lys på en bestemt måte.
5. Flashcode.
6. Dagens tall.

Eksempel på autentisering ved bruk av kodeord og positur:

(Samband): «2A dette er 2A1, OSTEHØVEL, 10 minutter fra NORD, over».

(Innpassering egen base fra NORD om ca. 10 minutter)

(Positur): Armene i kryss, våpen hengende rett ned.

Eksempel på Flashcode og dagens tall:

Dagens tall er 5. Personell beveger seg mot vaktpost.

Vaktpost blinker med lykten 3 ganger. Personellet blinker tilbake 2 ganger. $3+2=5$, innpassering godkjent. Dersom lys er uhensiktsmessig kan vaktposten si «TRE», personellet svarer med «TO» og innpassering kan fortsette.

Skissen over tar for seg et eksempel hvor LF kommer tilbake til laget fra rekognosering av base-område, der det er forhåndsavtalt handlemåte. LF stiller

seg i forhåndsavtalt positur, før han får tillatelse til å innpassere. Hensikten med dette er å sørge for en sikker link-up og i dette tilfellet innpassering.

seg i forhåndsavtalt positur, før han får tillatelse til å innpassere. Hensikten med dette er å sørge for en sikker link-up og i dette tilfellet innpassering.

L 20 Adgangskontroll post (AKP)

Hensikt:

Hindre at uautorisert personell får adgang til et område/objekt. I tillegg kontrollere at det kun er tillatte våpen og ammunisjon som blir ført inn gjennom kontrollposten.

Beskrivelse:

Adgangskontrollposten skal føre kontroll på personell som skal inn eller ut av et område eller objekt. Posten skal ha en postinstruks og bør bemannes med minimum 2 personer; en sikrer og en kontrollør.

Adgangskontrollposten skal ikke ha andre funksjoner eller sikringsoppdrag (f eks som vaktpost), da adgangskontrollen krever full oppmerksomhet.

L 20.1 Oppgavefordeling i AKP

Kontrollør:

- Kontrollere identifikasjon på personell som ønsker adgang og sjekke at vedkommende står på autorisasjonslista.
- Visitere/søke personell (iht. postinstruks).
- Visitere/søke bagasje (iht. postinstruks).
- Avvise eller anholde ikke-autorisert personell iht. postinstruks.
- Melde.

Sikrer:

Sikre kontrolløren.

Typersøk

Det er 4 typer personsøk:

1. Overfladisk søk.
2. Detaljert søk.
3. Avkledningsøk. Dette gjennomføres av autorisert personell.
4. Intimsøk. Dette gjennomføres av lege.

Materiell for søk

Materiell som bør være tilgjengelig når man gjennomfører et personsøk er:

1. Plastpose til å oppbevare personenes eiendeler i under søket.
2. Hansker (lateks).
3. Poser til eventuelle bevis.
4. Håndholdt metalldetektor, hvis tilgjengelig.

Generelle momenter

1. Opplys alltid om hvem du er, hva du skal gjøre og hvorfor du gjør det.
2. Oppfordre personen til å si ifra/ vise frem objekter du er interessert i.
3. Observer personens oppførsel (holdning, nervøsitet, hender osv.).
4. Var tålmodig og bevisst.
5. Ikke ydmyk personen, opptre profesjonelt.
6. Var vennlig, men bestemt.

Overfladisk søk

Overfladisk søk har til hensikt å selektere personell til videre søk. Dette kan bli gjort på steder med mye personell f eks i forbindelse med adgangskontroll.

I all hovedsak består det av å se id-papirer og stille spørsmål. Man kan også søke gjennom ytterklær, lommer og lignende. Håndholdt metalldetektor kan være et godt hjelpemiddel.

Hvis en person reagerer mistenkelig, bør et detaljert søk av denne personen iverksettes.

Prosedyre – overfladisk søk

Søket bør alltid gjennomføres av minimum to personer: 1 søker og 1 sikrer. Informer personen om hva som skal skje. Spør etter identifikasjonspapirer, og still spørsmålene, hvem hva, hvor, hvorfor og hvordan (når). Sjekk innholdet i lommene (valgfritt). Sjekk de mest logiske/ største/ iøynefallende gjemmestedene.

Detaljert søk

Detaljert søk kan etterfølge det overfladiske søket, men kan også bli iverksatt direkte dersom det er grunnlag for det. Under et detaljert søk er det ønskelig å tilstrebe at personen blir tatt ut av syne for andre, for så å bli fysisk sjekket. Postinstruks og ROE vil regulere om dette er nødvendig.

Prosedyre – detaljert søk

- A. Søket bør alltid gjennomføres av minimum to personer: 1 søker og 1 sikrer.
- B. Informer personen om hva som skal skje.
- C. Få bekreftet identiteten til objektet og eierforhold til eventuell bagasje.
- D. Spør søksobjektet om han eller hun har noe ulovlig på seg eller med seg. Informer da hva som er ulovlig, f eks våpen, narkotika osv. Hva som er ulovlig eller hva man skal se på som ulovlig, blir gjerne gitt i ordre for oppdraget eller i postinstruksen.
- E. Få personen til å tømme lommer og legg innholdet i en allerede klargjort plastikkpose.
- F. Få objektet til å ta av seg ytterklær og søk disse.

- G. Få objektet til å innta en naturlig stående posisjon, føttene fra hverandre og armene litt ut fra siden, åpne hender.
- H. Sjekk objektet nøye med en kombinasjon av klapping og stryking.
- I. Del kroppen inn i fem deler: hodet, høyre overkropp, venstre overkropp, høyre underkropp og venstre underkropp.
- J. Jobb systematisk fra f eks toppen og nedover, eller side for side.
- K. Legg spesielt merke til hulrom inni håret, under tunga, armhulen.
- L. Legg spesielt merke til doble sømmer i klær, typisk jakke- og bukselinning, belter, lomme-klaffer osv.

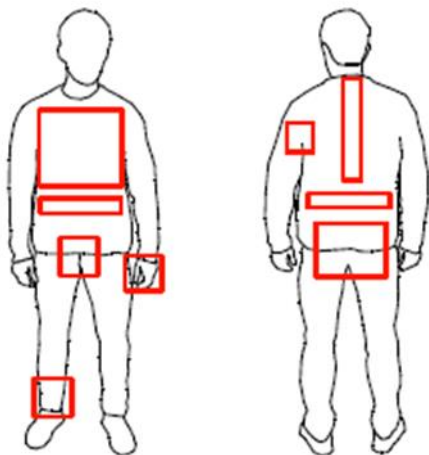
L 20.2 Viktige momenter

Når du søker, skal du innta en posisjon som gjør at objektet ikke umiddelbart kan skade deg. Ha alltid på deg hansker. Sørg for at den som søker aldri er mellom sikreren og objektet. Informer om hvor på kroppen du kommer til å søke rett før det fysiske søket. Dette er spesielt viktig i forbindelse med søk av de mer intime kroppsdelene.

Sørg for at søkeområdene overlapper hverandre. Sørg for å søke alle deler like nøye, slik at du ikke trenger å søke en gang til (slurv vil fort skade søkets troverdighet).

Legg merke til objektets non-verbale opptreden, f eks nervøsit, utålmodighet eller blikk. I enkelte situasjoner er det hensiktsmessig å tømme lommer og vesker for objektet.

Mulige gjemmesteder

Handling ved funn

Det skiller her mellom 2 forskjellige kategorier funn:

1. Livstruende
2. Ikke livstruende

Begge kategorier utløser de samme prinsippene, de såkalte 4 C-er.

1. Confirm – bekreft at det faktisk er noe
2. Clear – klarer område for personell og kritisk materiell
3. Cordon – sett opp perimetersikring
4. Control – ha adgangskontroll på alle som skal ut og inn i området. Få kontroll på situasjonen innenfor og utenfor cordon.

Vurder hele tiden situasjonen opp mot disse fire faktorene. Det er mulig man må gjøre justeringer underveis, for eksempel regulere størrelse på cordon, klarere nærliggende områder eller vurdere trafikk osv.

Ikke livstruende funn:

1. Beslaglegg gjenstanden(e).
2. Informer sjef på stedet.
3. Anhold personen(e).
4. Varsle KO og anmod om støtteressurser (f eks EOD, MP eller lokalt politi).

Livstruende funn

1. Få kontroll på og beslaglegg ulovlig gjenstander.
2. Anhold personen(e).
3. Varsle KO og anmod om støtteressurser.

Rapportering

Postinstruksen regulerer rapportering generelt.

Som et minimum bør personen som søkes gis som kvittering på beslaglagte gjenstander. Dette kan også nyttes som dokumentasjon i forbindelse med en straffesak med tanke på å beslaglegge bevis, samt som dokumentasjon i eventuelle erstatningssaker på ødelagt materiell bekledning.

Mer og detaljer informasjon finnes i «Håndbok for militære søk – nivå basic (B)» 29. juni 2010.

L 21 Veikontroll post (VKP)⁵⁴**Hensikt:**

1. Hindre at uautorisert personell får adgang til et område/objekt.
2. Hindre at våpen, eksplosiver eller andre ulovlige gjenstander blir ført inn i området/objektet.

Beskrivelse:

Veikontroll poster deles inn i 2 kategorier:

Type	Beskrivelse
Mobil veikontrollpost	Oppsatt på transportmiddel eller forflytter seg til fots. Kan etableres og flyttes relativt raskt. Det gir mulighet for å oppnå overraskelse på fiendtlige elementer. Kan etableres med styrke fra 4 mann til en tropp basert på situasjonen i området.
Statisk veikontrollpost	Permanent veikontrollpost som brukes for å sikre et objekt eller en veiakse over lengre tid. Kan bygges ut og forsterkes med tyngre hindre og sperremateriell og andre strukturer. Kan driftes med styrke fra 4 mann til en tropp basert på situasjonen i området.

L 21.1 Planlegging og forberedelser:

Situasjonen bestemmer veikontrollpostens type, utforming og bemanning.

Noen faktorer for vurdering er listet opp under:

1. Mengde trafikk som skal kontrolleres
2. Personell til fots
3. Stedet for etablering
4. Hvilket kontrollnivå den skal kunne håndtere

L 21.2 Etablering:

Sperringer (oljefat, kråkefötter, kjøretøy, betongblokker, containere etc.) må plasseres slik at de senker farten selv på de minste kjøretøyene (personbiler).

⁵⁴ FR 20-5-1-3 Taktiske direktiver HV – Objektsikring 1996

Ved korrekt plassering vil ikke større kjøretøyer kunne manøvrere seg gjennom VKP`en. Av den grunn bør lett flyttbare sperringer som kjøretøy eller kråkeføtter nyttes på den ene siden i VKP`en. Disse åpnes eller tilpasses ved kontroll av større kjøretøy.

Biler som brukes i VKP`en bør ikke være så høye at det hindrer sikten mellom personellet som utgjør bemanningen i posten.

En fullt utbygd statisk VKP kan bli stor i utstrekning.

Det er fordelaktig med internsamband, spesielt mellom ledelse og kontrollgruppen med linje eller radio.

L 21.3 Arbeidsfordeling i veikontrollposten

Oppgavene fordeles på 4 grupper: ledelse, kontrollgruppe, søkegruppe og sikringsgruppe. Disse gruppene kan slås sammen, evt bestå av flere personer alt etter situasjonen.

Den enkelte gruppes gjøremål reguleres gjennom en postinstruks for veikontrollposten.

Ledelse:

Sjefens plass er der han har best oversikt over all tjeneste i posten. Ledelsen kan eventuelt inngå i en av de andre gruppene. Vanligvis vil en plassering nært søkeområdet gi god oversikt. Ledelsen kan bestå av sjef VKP og en sambandsmann som har samband med troppsKO/objektsjef. I mindre VKP`er bærer sjef VKP sambandet selv.

Kontrollgruppen:

Består av kontrollør og sikrer. Gruppens oppgave vil være å:

1. Registrere kjøretøy og personell ved behov, herunder tidspunkt, registreringsnr, fra, til, navn og evt merknader.
2. Kontrollere identitet og autorisasjon.
3. Ved kontroll henvise kjøretøy og personell til søkegruppen etter klarsignal fra ledelsen.
4. Avvise uønsket trafikk.

Søkegruppen:

Bestå av søker(e) og sikrer(e). Denne gruppens oppgave er:

Gjennom, høflig men bestemt, opptreden avdekke forsøk på illegal passering av personell, materiell eller kjøretøy. Dette ved å snakke med personellet, visitere disse og deres bagasje, samt gjennomføre kjøretøyet. Ved behov kan 2 eller flere søkeområder med hver sin søkegruppe etableres.

Gangen i arbeidet kan beskrives slik (søkeren er den som snakker):

1. Anviser sted hvor kjøretøyet skal parkeres for gjennomlysning.
2. Beordre sjåfør til å stoppe motor og levere nøkkel til kontrolløren.
3. Beordre personellet ut av kjøretøyet. Den enkelte skal medbringe sin personlige bagasje som legges på anvist sted (f eks et bord).
4. Passasjerer setter håndbagasjen på bordet og går inn i kveet.
5. Sjåføren visiteres iht. prosedyre for visitering.
6. Snakk med sjåføren for å evt avdekke noe som ikke er normalt (se intervjuiste nedenfor)
7. Kontrollerer kjøretøyet iht. prosedyren for søk i kjøretøy (sjåfør åpner dører osv)
8. Beordrer sjåfør på plass i det kontrollerte kjøretøyet.
9. Beordrer en og en passasjer ut av kveet for visitasjon av personen og hans bagasje.
10. Ferdig visitert personell beordres inn i bilen med bagasje.

Intervju av sjåfør.

Dette gjennomføres av søkeren for å avdekke ting som ikke inngår i normalsituasjonen.

Typiske spørsmål (ikke alle trenger å bli stilt og rekkefølgen er tilfeldig),
Spørsmålene bør være åpne og ikke ja/nei spørsmål

- a. Hvem skal du møte? (Navn og stilling)
- b. Hvor lenge har du vært ansatt der du jobber nå?
- c. Hvem jobber du for?
- d. Hva er lasten din?
- e. Hvem eier kjøretøyet?
- f. Hvor bor eieren av kjøretøyet?
- g. Hvem bruker dette kjøretøyet/bilen?
- h. Hvem så på når bilen ble lastet opp?
- i. Hvem andre har gjort arbeid på kjøretøyet den siste tiden?
- j. Hva slags gjenstander er det som finnes i bilen?

Reaksjoner fra sjåføren som *kan* være tegn på avvik fra normalsituasjon:

- a. Gjesper
- b. Svarer på spørsmål med et spørsmål tilbake
- c. Svette
- d. Dype sukk
- e. Responderer på spørsmål med irrelevante svar.
- f. Brist i stemmen.
- g. Lite øyekontakt.
- h. Rastløs, sitter ikke stille
- i. Sjåføren kjenner ikke oppdraget sitt/hensikten med turen ordentlig.

Materiell til søket

For å gjennomføre et grundig søk må søkegruppen ha:

- a. Et lite verktøysett
- b. Lykter
- c. Søkespeil, store og små
- d. Mekanikertralle og garasjejekk
- e. Hansker
- f. Skrive og markeringsutstyr (for å gjøre notater og kvittering for utstyr)

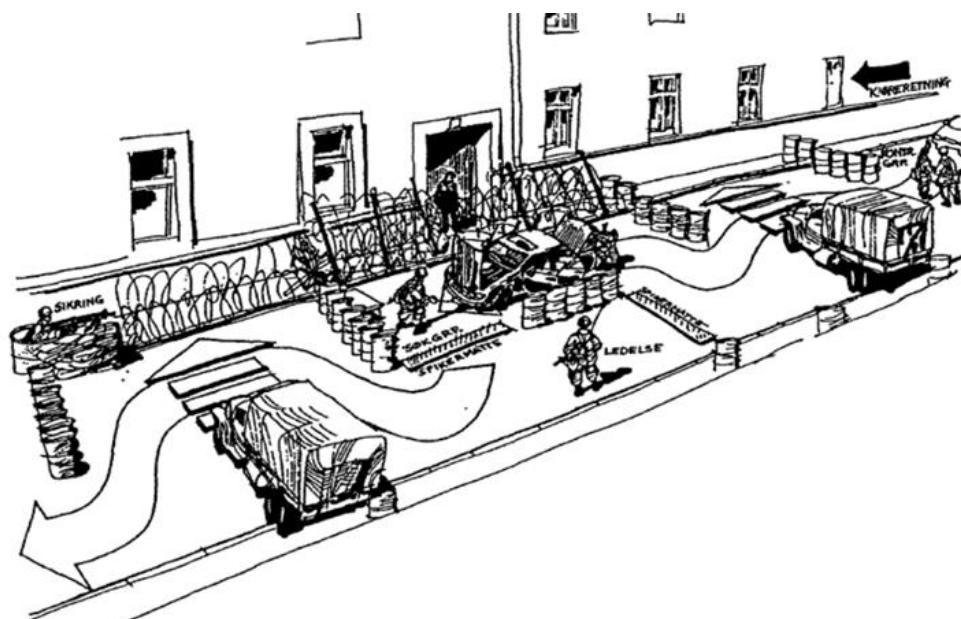
Sikringsgruppen:

Består av sikrer (bevæpning etter behov).

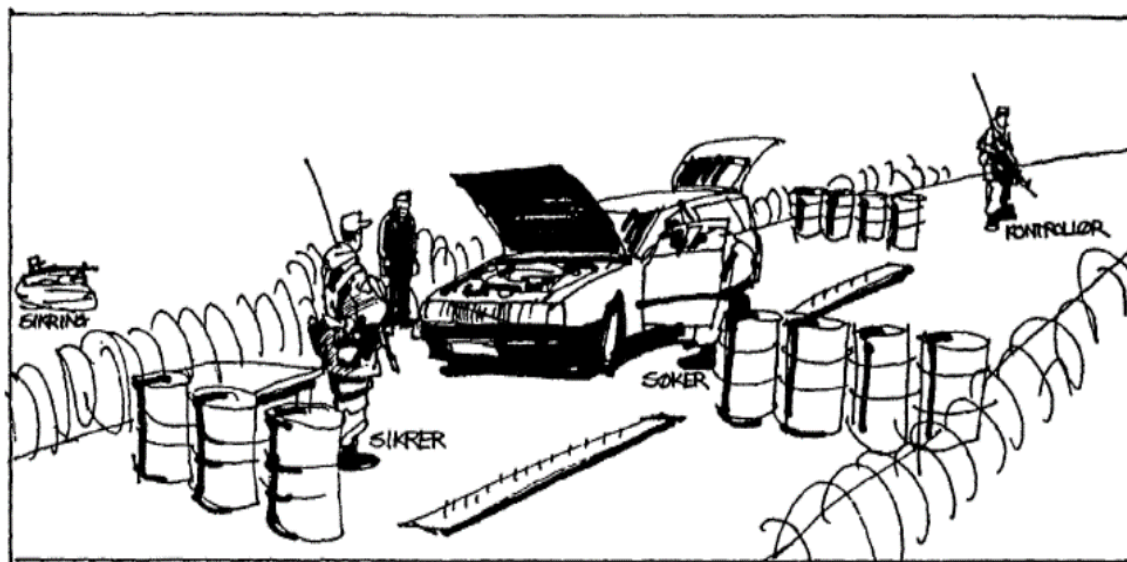
Gruppens oppgave er å:

1. Hindre gjennomtrengning av veikontrollposten.
2. Sikre personellet i kveet.
3. Sikre eget personell i kontroll- og søkegruppen.

Sikringsgruppen må kunne beherske hele VKP`en med ild. I veikontrollposter med stor trafikk er det nødvendig å bytte skytter ofte for å unngå at han blir sløvet av rutine. Pass på slik at sikreren ikke blir blendet av kjøretøyets lys ved kontroll i mørke. Kontrollgruppen må derfor regulere lysbruken i VKP`en.

Eksempel på statisk VKP

Eksempel på statisk VKP

Graden av kontrolltiltak i en VKP reguleres gjennom kontrollnivåer.

Kontrollnivå for VKP:

Nivå	Ambisjon	Tiltak
1	Diskret kontroll av alle passerende kjøretøy	<ol style="list-style-type: none"> 1. Posten registrerer passerende kjøretøy og alle registreringsnummer noteres. 2. Utenlandske kjøretøy henvises til søkegruppen for kontroll.
2	Stansing av alle kjøretøy med kontroll	<ol style="list-style-type: none"> 1. Registrering av personellens identitet. 2. Registrering av kjøretøyets registreringsnummer. 3. Mistenkelig kjøretøy henvises til søkegruppen for skarp kontroll. 4. Registreringslistene leveres oppdragsgiver.

poster og nærforsvarsstillinger prioriteres. Hovedvaktposter og nærforsvarsstillinger skal koordineres, slik at sektorer overlappes og det ikke er mulig å ta seg inn i baseområdet uten å bli detektert. Basens beredskap tilpasses fiendebildet. Det bør gjennomføres en hurtig/forberedt stillingsbesettelse, slik at alle skal finne sine stillinger og gjøre seg kjent med naboposter. Dette er også muligheten for å inspisere alle stillingene for ledelsen i troppen.

L 22.4 Drift av base

Vaktposter er bemannet, rullering er iverksatt og styrken kan starte vedlikehold, rekondisjonering eller utvikling til strid. Kamuflasje av stillinger og stillingsarbeider skal vedlikeholdes når det er behov for dette.

L 22.5 Riving av base

Når man skal rive en base gjøres dette i motsatt rekkefølge av etablering. Man beholder vaktpostene ute mens man river. Personlig utstyr pakkes først sammen, før man starter med telt og de større tingene. Området/stillingsområder nøytraliseres og kamuflasje spres utover.

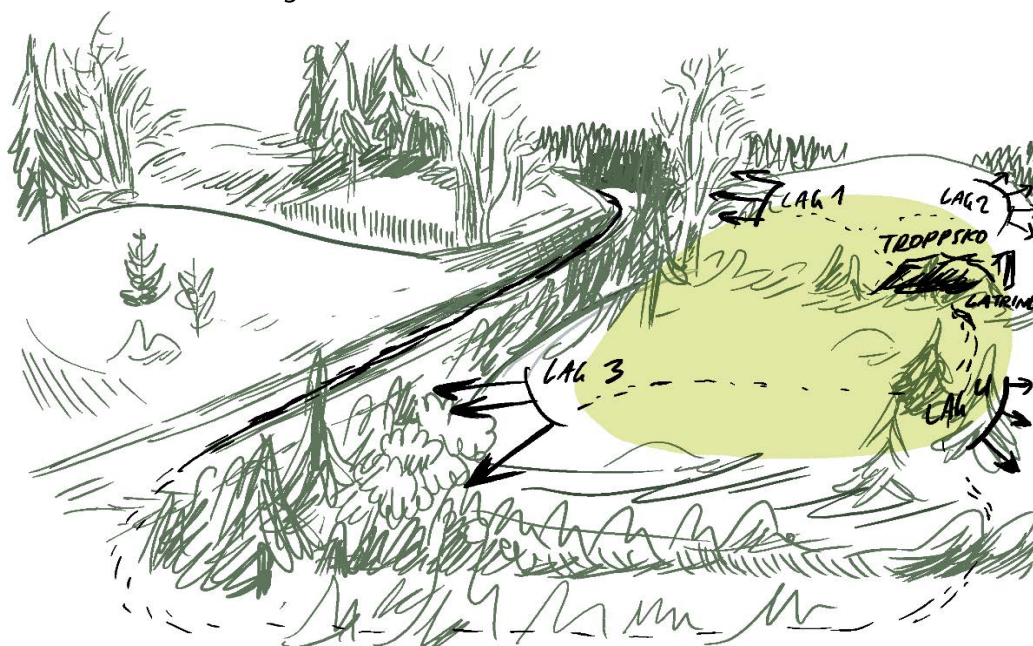
L 22.6 Forlegning

Vi har flere typer forlegning, som lagstelt, knappetelt eller improviserte bivuakker. På bunn i teltet kan man bruke bjørkeris, presenning eller teltduker under liggeunderlag. Stridssekken legges inntil teltveggen og effekter som ikke er i bruk eller tørkes skal alltid pakkes ned. Dette gjør at vi sikrer en viss beredskap og for å unngå at utstyr forsvinner i mørket. Husk at det alltid skal være fyringsvakt når det brenner i ovnen. Bevegelser i baseområdet er lett å oppdage, derfor gjør man mest mulig inne teltet, istedenfor utenfor, for å redusere risikoen for å bli oppdaget.

L 22.7 Sporplan

Sporene må legges i skygge eller i skog slik at de røper minst mulig. Det er ikke tillatt å gå opp nye spor utover det avdelingssjef har bestemt. I stillingsområde hvor avdelingen vil være mer enn ett døgn, vil utbygging og annen virksomhet gjøre det meget vanskelig å nytte kun et fåtall spor. Spor som ikke lenger nyttes, bør viskes ut hvis snøen eller bakken tillater det. I bivuakk- eller baseområde må sporplan legges. Den skal først og fremst skjule bivuakken, dernest gjøre det mulig å finne frem, spesielt i mørke, etter faste spor som fører til de forskjellige avdelinger. Når troppen opptrer alene etableres basen i et kringvern.

BÆR
ALLTID
VÅPEN!

Eksempel på sporplan

L 23 Lendevurdering AKVODS ⁵⁶

Hensikt:

Hensikten med AKVODS er at man på en analytisk måte vurderer terrengets beskaffenhet slik at man kan legge en best mulig plan for oppdragsløsningen i det aktuelle området.

Beskrivelse:

For en mer detaljert AKVODS se også punkt 3.1.1 Utvikling til strid – tropp og lag.

AKVODS er en forkortelse for punktene i en lendevurdering.

AKVODS vil være like aktuelt innendørs/bymiljø, som det er ute i terrenget.

Det kan være lurt å tegne det man finner ut på et kart slik at det lett kan visualiseres når man er ferdig. Når man har gått igjennom alle punktene, vil enkelte områder peke seg ut som steder man ønsker å kontrollere eller korridorer det kan lønne seg å forflytte seg. Det kan være til hjelp å tegne inn det man identifiserer i et kart eller en skisse underveis.

Adkomstveier – Hvilke adkomstveier og akser man kan ta inn i området eller til vital del, til fots eller med kjøretøy, evt. hvilke? Er det noen man kan bruke hvor det tar lengre tid? Er noen bedre i mørke enn i lyse?

Kunstige og naturlige hinder – hva er det i terrenget som hindrer fremkommelighet eller er vanskelige å forsere? Hva kan vi forsterke eller supplere. Enkelte hindre som f eks murer kan også brukes som skjul.

Viktig lende – Fra hvilke område kan man virke inn mot stedet du skal sikre et objekt eller ha vaktpost? Hvor kan fienden virke inn mot objektet fra avstand? Fra hvor har man god oversikt over adkomstveiene inn mot området?

Observasjon og skuddfelt – Hvor i området kan man se langt? Hvor kan våpnene virke lengst mulig? Se på vegetasjon og terrengets utforming. Bør man felle trær for å få bedre observasjon? Husk at hvis *du* ser godt utover, kan også *fienden* se godt inn.

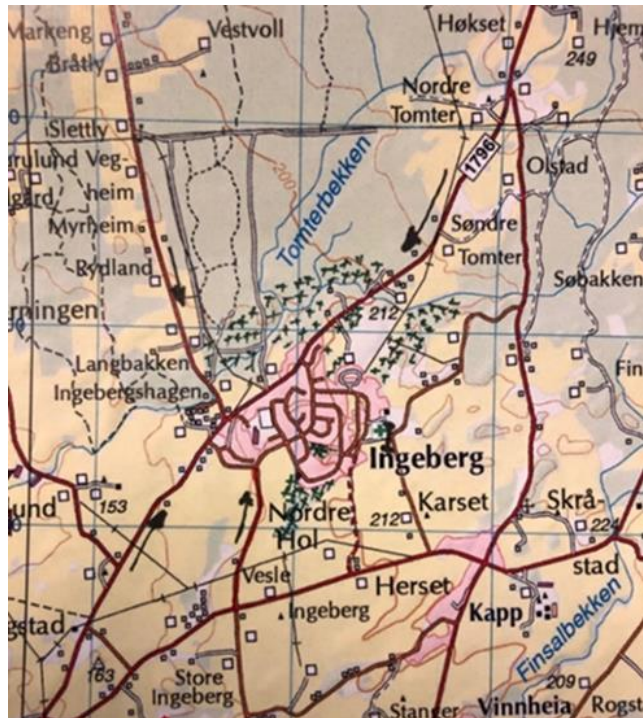
Dekning og skjul – hvor har man skjul fra vegetasjonen eller andre ting i terrenget? Hvor kan fienden skjule seg? Finner jeg steder hvor det kan lages stillinger som gir både dekning og skjul?

Slutninger – hva har du funnet ut i punktene over? Er det områder som utpeker seg som fordelaktige å gjøre en fremrykning? Er det med fiendens kapasitet mulig å nå inn til objektet ditt fra avstand? Er det noen områder hvor jeg kan skjule laget mitt uten å måtte bruke veldig lang tid på kamuflasje?

⁵⁶ Håndbok for fottroppen i felt 2010, fra s. 26

L 23.1 Eksempel på slutninger fra kartet:

Det er fire akser som man kan bruke kjøretøy på, samt to akser på fot da det enten er sti eller sperret. Området er i stor grad dyrket mark som gjør at kjøretøy ikke kan gjøre fremrykning på løs jord. Infanteri kan gjøre fremrykning over dyrket jord, men vil være godt synlige på grunn av lav eller ingen vegetasjon. I nord og nord-øst er det noe skog, her kan infanteri forflytte seg i skjul mens det vil være vanskeligere for kjøretøy. Fuktig dyrket mark er naturlige hinder for kjøretøy men ikke infanteri. Området i senter er et bebygd område med bolighus, en skole og et stort åpent område ved skolen. Det er gode muligheter for å skjule seg inne i boligfeltet og i skogen men ikke i områdene med dyrket mark

L 23.2 Eksempel 2 innendørs:

Det er 3 adkomstveier til etasjen via trappeganger og fra trappene kan man ta seg via korridorer inn mot vital del. Det er kortlesere på alle dører og dører skal være lukket. Adgangskortene er personlige og har en personlig kode. Dørene vil hindre uvedkommende å ta seg inn mot vital del. I tillegg til at vi befinner oss i 8 etasje vil det være vanskelig å komme seg inn via vinduer. Det er kun inne i de lange korridorene at man kan observere i noen særlig avstand. Ellers er det små rom som ikke gir så god observasjon i avstand. Det vil være lett å skjule seg i de mange små rommene som er rundt i etasjen. Veggene er tykke rundt vital del men veggene videre rundt om vil være tilsvarende lettvegg. Dette betyr at det er lett å skyte igjennom vegger i store deler av etasjen, unntatt rundt vital del. Ved å sperre og låse to av trappegangene vil man kunne kanalisere all trafikk inn i etasjen. Vaktpost bør plasseres i tilknytning til den siste trappegangen slik at alt personell må innom denne. Dersom man låser av alle rom som ikke er i bruk vil man også gjøre det vanskelig å skjule seg i etasjen.

Tropp

T 1 Utvikling til strid(UTS) Tropp og lag⁵⁵

Hensikt:

Utvikling til strid (UTS) er den virksomhet som foregår ved en avdeling fra den får første varsling om et oppdrag, til den er klar til å løse det.

Hensikten med en fast fremgangsmåte for utvikling til strid er å spare tid, samt gjøre avdelingen godt forberedt til oppdragsløsning på alle nivå. For å ivareta at avdelingen er klar til å løse oppdraget innen tidsfristen, er det viktig at praktiske forberedelser som KTS, trening, etterforsyning og vedlikehold foregår parallelt med planleggingen i avdelingen. Troppssjef og lagførere gjennomfører planlegging og rekognosering. Resten av troppen under ledelse av Troppssersjant gjennomfører praktiske forberedelser før oppdrag.

Det er analytiske vurderinger og gode forberedelser som gir grunnlag for å vinne striden og gi bedre forutsetninger for å kunne stridslede.

Denne prosedyren omhandler gangen i UTS for tropp og lag samt de ulike ordrer som nyttes på ulike nivå.

T 1.1 Utvikling til strid i troppen sett i sammenheng

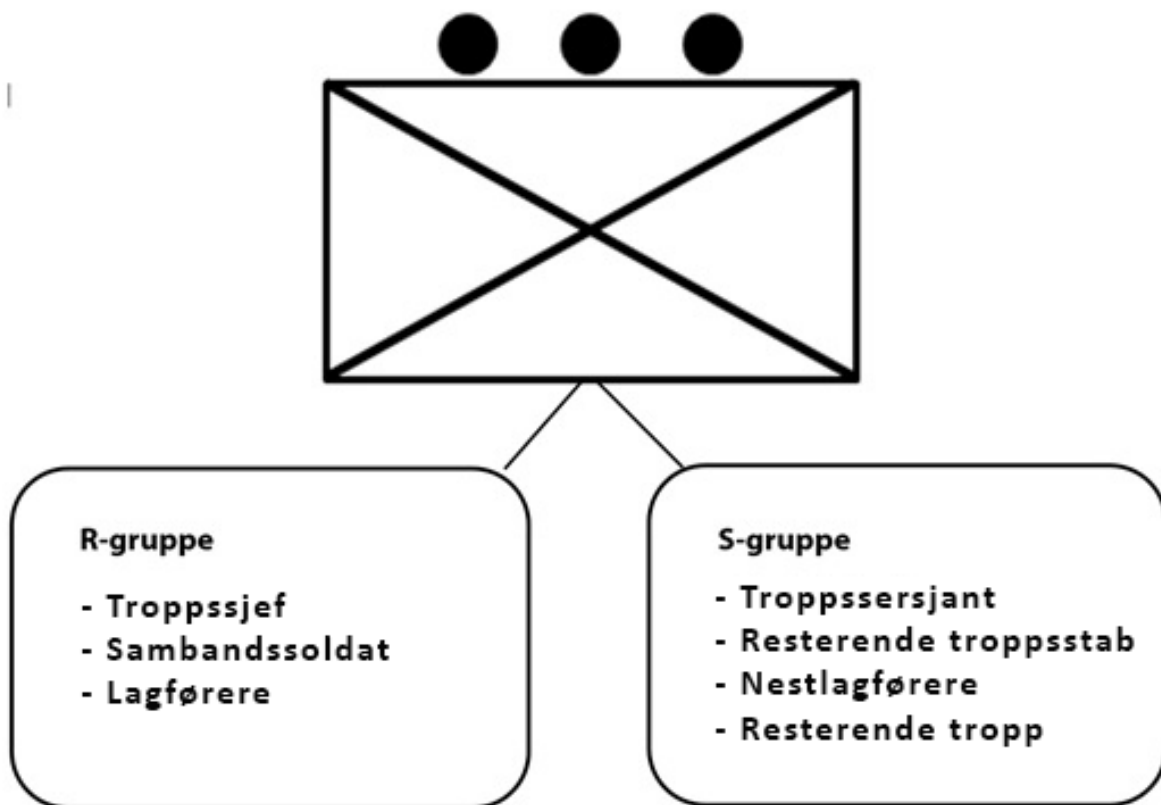
	Troppssjef		Lagfører	Laget
1	Mottar VO Utarbeider ordre om forberedelser (OOF)		Mottar OOF og gir direktiver til NLF/laget	Klargjør etter ordre om forberedelser (mat, hvile, KTS, utrustning)
2	Mottar oppdrag (5 pkt ordre)		Bør om mulig delta når trsj mottar oppdraget	↓
3	Lag tidslinjal + spørsmålsark			
4	Gjennomføring av grovvurdering		Lf bør delta om mulig	
	S	Sjefens intensjon og oppdragets ordlyd		
	O	Området vi skal operere i AKVODS (lendevurdering)		
	T	Trusselen/Motstanderen		
	R	Ressurser vi trenger		
5	Foreløpig plan Ferdigstille tidsplan Evt backbrief til oppdragsgiver			
6	Iverksettelse av strakstiltak			
7	Gi varslingsordre		LF mottar VO og gir OOF til laget	
	S	Situasjon		
	O	Oppdrag		
	T	Tid og sted for O-møte		
	T	Tidligste tid for avmarsj		
	A	Adm bestemmelser		
	R	Rekognosering		

⁵⁵ Håndbok for HV – innsattroppen 2009, s. 17

8	Rekognosering av område, og fortsatt vurdering. Utarbeider ordre	LF deltar på rekognosering Rekognoserer sine stillinger Utarbeider LF's ordre Gir backbrief til trsj	Fremføring til O-møte under ledelse av NLF
9	Gi ordre	Mottar oppdrag	Deltar på troppssjefs ordremøte
		Gjør nødvendige rettelser til LF's ordre	
		Gir LF's ordre til laget	Mottar og iverksetter siste forbedringer
10	Tren på oppdraget	Trener på oppdraget	Trener på oppdraget Klargjør for forflytning og oppdragsløsning
11	Iverksetter oppdraget	Iverksetter oppdraget	Iverksetter oppdraget

T 1.2 Organisering - Inndeling i grupper:

Siden troppen gjennomfører både planlegging og praktiske forberedelser parallelt, bør troppen deles inn i faste grupper. Den tradisjonelle gruppeinndeling er R-gruppe (rekognoseringsgruppe) og S-gruppe (stridsgruppe);

Det er opp til den enkelte troppssjef å bestemme seg for hvilken inndeling man ønsker å nytte sett opp mot tid til rådighet, ressurser, kompetanse og den aktuelle trusselen.

Det er også mulig å danne en R-2 gruppe som brukes ved overgang til nytt oppdrag uten at det forrige er avsluttet og R-gruppen således ikke kan frigjøres. En R2 gruppe ledes normalt av troppssersjanten sammen med de i staben som er tilgjengelige.

T 1.3 Mottak av varslingsordre

Etter mottak av overordnet sjefs varslingsordre utarbeider troppssjef sin ordre om forberedelser (OOF). Denne bør inneholde:

1. Situasjon
2. Oppdrag
3. Klargjøring av rekognoserings gruppe (r-gruppe)
4. Klargjøring av stridsgruppe (s-gruppe)
5. Administrative tiltak for troppen

T 1.4 Mottak av ordre

På bakgrunn av overordnet sjefs varslingsordre, bestemmer troppssjef hvem han tar med seg til ordremøtet.

Møt alltid tidlig frem til et O-møte. 10-15 minutter vil gi deg tid til å studere situasjonskartet, ajourføre ditt eget kart og ellers prate litt løst og fast med stabens nøkkelpersonell, noe som alltid er nyttig.

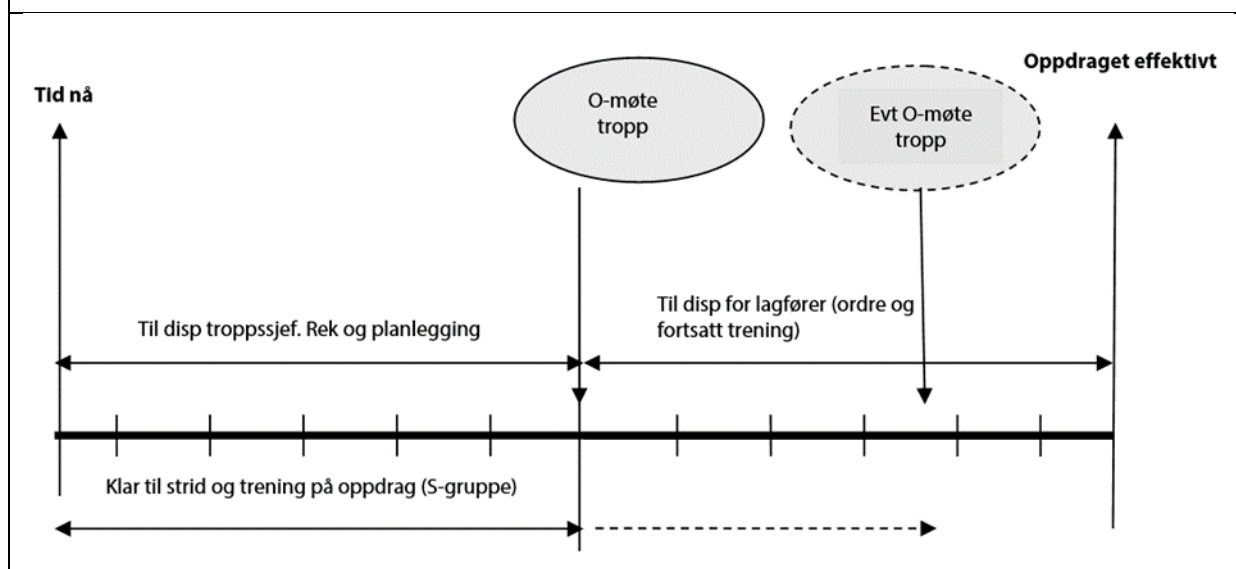
Mottak av ordre er en treningssak. Når ordren gis skal du få med deg mye på kort tid og kanskje under primitive forhold som gjør det vanskelig å notere. Det viktigste er allikevel å kjenne en 5-punktsordre så godt at du vet når de forskjellige punkter som angår deg kommer. Mye av det din sjef gir i sin ordre, kan du sette rett inn i din ordre. Klargjør derfor notisblokken din med overskrifter og underpunkter med ledig plass slik at du kan fylle inn etter hvert.

T 1.5 Tidsplan

Tidsplanen er troppssjefens "verktøy" for å styre tidsforbruket fram til oppdraget er effektivt. Begynn alltid med når oppdraget skal være effektivt, og jobb det bakover i tid.

Hva skal du og troppen gjøre, før, under og etter oppdraget? Alle fastpunkter settes opp herunder:

- A. Oppdraget effektivt.
- B. Øvrige fastpunkter gitt i ordren.
- C. Tid nå.
- D. Tiden fram til oppdraget effektivt deles normalt likt mellom deg og LF.
- E. I de tilfeller en har dårlig tid, vil det være umulig å dele tiden likt mellom deg og LF. Da er det veldig viktig at lagene starter å trene oppdragsspesifikt etter mottak av din VO.

Spørsmålsark

Under en UTS vil det helt sikkert dukke opp saker som må løses på forskjellige nivåer og til forskjellige tider. Hvis ikke dette noteres, vil man glemme dem. Så samtidig som du lager en tidslinjal, bruker du et ark hvor uavklarte spørsmål noteres. Dette kan være saker som avklares på backbrief til sjefen, ting som muligens skal gis som enkeltordrer i VO, bestemte ting man ønsker undersøkt under rekognoseringen, saker som må koordineres med andre, strakstiltak man vurderer å iverksette osv.

T 1.6 Grovvurdering

Etter du har mottatt ordren, starter du planleggingen av ditt oppdrag. Grovvurderingen er det første du gjennomfører. Grovvurderingen skal ende ut i din foreløpige plan, tidsplan, rek plan og evt strakstiltak. Utarbeidelse av tidsplanen starter normalt parallelt med grovvurderingen. Slutninger i grovvurderingen overføres egen ordre.

S: Sjefens intensjon og oppdragets ordlyd

1. Hva er det min sjef ønsker at jeg skal oppnå?
 2. Hva sier oppdraget? Hvilke føringer og begrensninger har jeg fått?
- Lag din egen intensjon og ikke kopier sjefens intensjon**

O: Området vi skal operere i

1. Definer operasjonsområdes utstrekning med hjemmelsgrunnlag.
2. Studer kart, flyfoto og snakk med kjentfolk.
3. Gjennomfør AKVODS
 - Adkomstveier
 - Kunstig og naturlig hinder
 - Viktig lende
 - Observasjon og skuddfelt
 - Dekning og skjul
 - Slutninger (se egen boks om lende vurdering)

T: Trussel

1. Hvem er motstanderen? Hvilke kapasiteter har han?
2. **Hvordan vil motstanderen opptre mot oss? Hva vil han oppnå?**
3. Beskriv farligste og mest sannsynlige handlemåte.
Sett fienden inn i lendet.

Lag fiendens mest sannsynlige og farligste handlemåte mot ditt oppdrag, da dette legges til grunn for hva som er trusselen mot eksempelvis egne stillinger.

R: Ressurser vi trenger

1. Hvor mye personell, og hvilken type materiell og kjøretøy skal vi bringe med oss?
2. Fra hvilke avdelinger trenger vi støtte?
3. Hvor er nærmeste san-avdeling og hvor lang evakueringstid er det dit?

Utarbeid foreløpig plan. Handlemåte må demme opp mot mest sannsynlige handlemåte til fienden.

Lendevurdering- AKVODS (se også 2.24)**A: Adkomstveier**

En adkomstvei er en rute som en fremrykkende styrke, av en gitt størrelse, kan bruke i retning mot sitt mål eller i retning mot et viktig lende. Adkomstveier gir svar på hvor stor styrke som kan benytte den aktuelle adkomstveien og manøvrere inn mot viktig lende, et mål eller objekt.

Vurderinger ved fremrykning:

1. Vil variasjoner i fremkommelighet fremtvinge formasjonsendringer eller endringer i forflytningsteknikker?
2. Hva er fordelene og ulempene ved hver adkomstvei?
3. Hva er motstanderens sannsynlige akser for motangrep?
4. Hvilke tverrakser kan utnyttes for å veksle mellom adkomstveiene og hvilke(n) av disse vil motstanderen kunne benytte seg av for å true våre flanker?
5. Hvordan vil hver adkomstvei påvirke fremrykningshastigheten?

Vurderinger i forsvar eller ved sikring:

1. Hvilke adkomstveier kan motstanderen nytte inn i min sektor?
2. Hvilke tverrakser kan motstanderen utnytte for å true våre flanker?
3. Hvilke adkomstveier vil egne seg for et eget motangrep? Eller kreve omgruppering?

K: Kunstig og naturlig hinder

Kunstige og naturlige hindre er hindre som forstyrrer, binder, vender eller stanser en motstander. Dette er terrengformasjoner som f.eks. bratt lende, elver, myrer, skrenter og tett skog. I tillegg dekkes kunstige hindre som minefelt, bygninger, stridsvogngrøfter, krater og piggrådsperringer. Merk også at vernede og beskyttede områder og objekter også må anses som kunstige hindre. Vær spesielt oppmerksom på at motstanderen vil kunne vurdere disse annerledes.

Vurderinger ved fremrykning:

1. Hvordan vil motstanderen bruke sperringer og terrengformasjoner?
2. Hvordan vil sperringene være konstruert?
3. Hvis nødvendig, hvordan kan jeg unngå sperringene?
4. Hvor har motstanderen plassert våpen for å dekke sperringene og hvilke typer våpen bruker han?
5. Hvordan vil terrenget påvirke utplassering av avdelingsvåpen?

Vurderinger i forsvar eller ved sikring:

1. Hvor ønsker motstanderen å rykke fram? Hvor kan jeg ødelegge han? Hvordan får jeg han dit?
2. Hvordan kan jeg bruke terrengformasjonene til å tvinge motstanderen inn i et engasjementsområde, nekte han tilgang til akser eller forstyrre hans forflytning?
3. Hvilke sperre tiltak kan jeg lage og hva er hensikten med de?

V: Viktig lende

Dette vil typisk være et sted som gir en fordel for oss eller motstanderen. Terrengformasjoner som dominerer andre områder, eller muliggjør observasjoner og skuddfelt.

1. Hvilket lende er viktig for egen observasjon, både for evnen til stridsledelse og for å lede ild?
2. Hvilket lende er viktig for motstanderen og hvorfor? Er det viktig for meg?
3. Hvilket lende har område-/i-sty sjef definert som viktig? Er dette også viktig for motstanderen?
4. Hvordan tar jeg kontroll på, eller opprettholder kontroll på, viktig lende?

O: Observasjon og skuddfelt

Observasjon er evnen til å se motstanderen, enten visuelt, eller gjennom overvåkningsutstyr. Et skuddfelt er området et våpen, eller en gruppe våpen, effektivt kan virke med ild i. Observasjon må vurderes både for sensorbruk, observasjon fra bakken og fra luften. Skuddfelt må vurderes for både direkte og indirekte våpen. Identifiser eksponeringslinjer hvor våpen kan virke.

Vurderinger ved fremrykning:

1. Er observasjon og skuddfelt tilgjengelig på, eller nær, målet for motstanderens observasjonsposter og våpensystemer?
2. Hvor kan motstanderen konsentrere sin ild?
3. Hvor vil motstanderen ikke være i stand til å konsentrere sin ildgivning?
4. Hvor er motstanderen sårbar?
5. Hvor kan jeg støtte en mulig manøver/forflytting med ild?
6. Hvor kan egne observasjonsposter plasseres?
7. Hvor har motstanderen sine forhåndsplanlagte krumbanemål?
8. Hva kan jeg bruke til grunnpunkter?

Vurderinger i forsvar eller ved sikring:

1. Hvor vil motstanderen etablere ildstøtte?
2. Fra hvor kan jeg kraft samle ild mot motstanderen?
3. Fra hvor kan jeg ikke kraftsamle ild mot motstanderen?
4. Hvor er mine dødsone? Hvor er jeg mest sårbar?
5. Hvor er det naturlig å plassere mulige krumbanemål?
6. Hvor kan jeg ødelegge motstanderen?
7. Hvor opplagte er mine stillinger?
8. Hvor plasserer jeg mine observasjonsposter?
9. Hva kan jeg bruke som grunnpunkter?

D: Dekning og skjul

Dekning er beskyttelse mot direkte og indirekte ild. Skjul er beskyttelse mot observasjon. Vurder hvor man kan oppnå dekning og skjul. Dette må igjen vurderes både fra bakken og luften, samt sett i forhold til ulike våpen og sensortyper. En teknologisk likeverdig motstander vil utnytte ubemannede farkoster i utstrakt grad. Kapabiliteten hos disse vil ha stor betydning for hva som er dekning og skjul. Denne vurderingen, sammen med vurdering av observasjon og skuddfelt, gir mulige stridsstillinger.

Vurderinger ved fremrykning:

1. Hvilke akser kan by på både observasjon og skuddfelt og effektiv dekning og skjul?
2. Hvor tillater lendet skjult og dekket fremrykning? Hvordan er da skuddfeltet?
3. Hvor tillater ikke lendet skjul og dekning?
4. Hvor er eksponeringslinjene?

Vurderinger i forsvar eller ved sikring:

1. Hvordan kan motstanderen utnytte skjul og dekning i sin framrykning?
2. Hvilke områder gir meg effektiv dekning?

S: Slutninger

Hvilke konklusjoner gjør vi basert på lende-vurderingen? Foreløpig plan skal etter hvert lages på bakgrunn av slutninger gjort i lende og fiendevurderingen.

T 1.7 Foreløpig plan og ferdigstilling av tidsplan

På bakgrunn av grovvurderingen og tidsplanleggingen lager troppssjefen sin foreløpige plan. Dette er i korte trekk hvordan troppssjef vil løse sitt oppdrag med de inngangsverdier han har pr nå. Tidsplanen ferdigstilles med bakgrunn i den informasjonen som foreligger.

Foreløpig plan

- A. Hensikten og slutttilstanden med oppdraget.
- B. Hvordan oppdraget skal løses i grove trekk i operasjonsområde.
- C. Hvordan lagene skal nyttes.
- D. Bruk av tid.

T 1.8 Backbrief/tilbakelesning til oppdragsgiver

Backbriefen er overordnet sjefs kontrollverktøy for å forsikre seg om at troppssjefen har forstått sitt oppdrag. Denne kontrollen gjennomføres etter at troppssjef har lagt sin foreløpige plan slik at evt misforståelser blir rettet opp før troppssjefen starter sin detaljerte planlegging av oppdraget. Overordnet sjef må initiere tid og sted for backbriefen.

En backbrief bør ha en oppbygning slik at overordnet sjef ser at du har forstått ditt oppdrag, og hva det innebærer, herunder:

- Forklare din foreløpige intensjon.
- Beskriv motstanderens/fiendens handlemåte.
- Forklar din foreløpige plan.
- Behov for støtte eller materiell.
- Tidsplan.

T 1.9 Strakstiltak

Som et resultat av grovvurderingen kan det ha dukket opp forhold ifm oppdragsløsningen som er vesentlig å få iverksatt så fort som mulig i UTS - prosessen. Dette kan være:

- Skaffe viktig materiell som troppen ikke har.
- Skaffe til veie opplysninger om motstanderen, operasjonsområdet osv.
- Behov for egen oppklaring og overvåkning.
- Behov for oppdragsspesifikk trening.

De tiltak som skal iverksettes i egen avdeling gis normalt som føringer i varslingsordren. Egen oppklaring og overvåkning kan iverksettes gjennom enkeltordre til det aktuelle lag.

T 1.10 Varslingsordre (SOTTAR)

Varslingsordren gis til troppen for å informere troppen om eget oppdrag og slik at spesifikke praktiske forberedelser kan starte. Varslingsordren formidles til troppen på en mest mulig praktisk måte. Er troppen samlet, gis den til alle samlet. Tar det tid å samle troppen kan det være fornuftig å gi denne til lagførerene. Ved tidspress for troppssjef kan troppssersjant ta seg av formidlingen. Alt av relevant informasjon og føringer for oppdraget må derfor gis i varslingsordre

T 1.11 Mal for 5.punkts ordre

Kan også nyttes til varslingsordren.

SITUASJON

1. *Beskriv den lokale trussel, herunder motstanderen i operasjonsområdet*
2. *Andre egne styrker*
3. *Samvirke*

OPPDRAK

1. *Ordrett slik du har fått det*
2. *Forklar hensikten med oppdraget*

TID OG STED FOR O-MØTE

1. *Når og hvor*
2. *Hvilke forberedelser ønskes gjort til O-møte?*

TIDLIGSTE TIDSPUNKT FOR AVMARSJ

Gis som tid eller marsjberedskap

ADMINISTRATIVE BESTEMMELSER

Gjennomføring av KTS, oppdrag til befalet, utrustning, ammunisjon, sperremateriell, oppdrags-spesifikk trening, mat, hvile, med mer. Alt av føringer frem til oppdraget iverksettes må gis her

REKOGNOSERING

Hvem rekognoserer hva og når?

T 1.12 Rekognosering

Etter at varslingsordren er formidlet, fortsetter arbeidet med å ferdigstille egen ordre.

For de oppdragene som krever oppklaring og overvåking, nyttes nødvendige oppklaringsressurser, som sendes ut så raskt som mulig.

I de tilfeller rekognosering av operasjonsområdet er gjennomførbart ift trusselen, gjennomfører R-gruppen rekognosering. Hensikten med en slik rekognosering er å finne ut om troppssjefens foreløpige plan kan gjennomføres i det aktuelle terrenget og utvikle denne mer detaljert. Nødvendige endringer av planen gjøres underveis. Spesielt ved bekjempelsesoppdrag er det viktig at den enkelte lagfører rekognoserer sine stillinger.

Før rekognoseringen iverksettes av R-gruppa lager troppssjef en enkel rekognoseringsplan, slik at rekognoseringen gjennomføres effektivt og målrettet.

Rekognoseringen er også tidspunktet for å etablere kontakt med personer som er viktige for oppdragsløsningen. Troppssjefen må allerede på dette tidspunktet tenke på hvordan han vil visualisere sin stridside/plan på det kommende ordremøtet. Skaff kart, lag skisser og skaff/ta bilder av det aktuelle objektet/terrenget under rekognoseringen, slik at ordremottagerne på en best mulig måte får en forståelse av oppdragsløsningen og de faktiske forhold i operasjonsområdet og på objektet/oppdragsstedet.

T 1.13 Operasjonsordre - OPO

Etter at rekognoseringen er ferdig og planen for gjennomføringen er lagt, skal troppssjefen ferdigstille sin ordre. Denne bygges opp etter malen for 5. punktordre. Informasjon som allerede er gitt i varslingsordre kan utelates fra 5. punkts ordren.

1 SITUASJON

a) Motstanderen

Skriv i klartekst hvordan motstanderen vil fortone seg mot troppen. Hvem er det og i hvilket antall? Hvilke kapasiteter har han og hvordan vil han operere mot oss. Skriv kronologisk hvor han vil komme inn i vårt område og hvordan han vil manøvrere. Hvor vil han oppholde seg i vårt område? Fra hvor vil han observere og/eller kunne beskytte oss. Hvordan vil han trekke ut eller vil han fortsette kampen? Hvilken støtte/forsterkninger kan han få?

Punktet avsluttes med hans mest sannsynlige og farligste handlemåte mot oss.

- b) Andre egne styrker
Her skal først høyere avdelings (områdets) oppdrag være med, så sideordnede (andre tropper i området).
- c) Underleggelser og avgivelser
Avdelinger utenfra som skal underlegges oss (tid, sted, varighet). Egne underavdelinger som skal avgis til andre, samt andre egne som vil kunne ha innvirkning på vårt oppdrag.

2. OPPDRAG

Egen tropps oppdrag, ordrett slik det er gitt fra områdesjef.

3. UTFØRELSE

Intensjon

Hensikt

Målsettinger

Ønsket sluttsituasjon

a) Plan

Start alltid nært i tid og gi en kronologisk beskrivelse av gangen i oppdraget.

Forklar med egne ord hvordan du har tenkt å løse ditt oppdrag med troppen. Hvordan du har tenkt å nytte dine lag og hvorfor (ikke fortell hvilke lag som skal gjøre hva). Her er det viktig at din stridside kommer godt fram, slik at alle skjønner helheten.

b) Lag 1

Her gis oppdrag til underavdelingene. Gi lagførerne rom der det er mulighet. Gi oppdrag i hva de skal gjøre/oppnå, og med hvilken hensikt. Ikke gi hvordan oppdraget skal løses. Oppdragsformuleringen starter med en av følgende begreper: - på ordre, - vær forberedt på eller - iverksett.

c) Lag 2

d) Lag 3

e) Fellesbestemmelser Her skal punkter som er felles for 2 eller flere underavdelinger være med. Eksempler på slike punkter kan være: beredskaps-grad, feltrop, marsjrekkefølge, feltarbeider, ROE etc.

4. ADMINISTRASJON OG FORSYNINGSTJENESTE

a) Ammunisjon

Hvordan forsynes ammunisjon? Eventuelt føringer på hvor mye og hvilken ammunisjon skal bringes med ut på oppdraget.

b) Materiell

Sperremateriell, disponering og bruk av nattobservasjonsutstyr, ABC-vernedrakt, vest kroppspansring etc.

c) Sanitet

Hvor skal sårede evakueres til? Hvilket ansvar har det enkelte lag? Hvor er troppens rede?

d) Forpleining

Hvordan forpleies troppen?

e) Transport

Fordeling av tildelte kjøretøy?

5. STRIDSLEDELSE OG SAMBAND

a) Samband

Bestemmelser om radiofrekvenser, koder, kallesignaler, tildeling av sambandsmidler.

b) Stridsledelse

Hvor er overordnet kommandoplass?

Hvor er eget tropps KO og hvor er troppssjefens plass?

T 1.14 Ordremøte

Ordremøtet bør tilstrebes gjennomført med samlet tropp. Hensikten med ordremøtet er å formidle til hele troppen hvordan troppssjefen har tenkt å løse sitt oppdrag. Han skal selge sin stridside. Ordren gis iht 5-punkts-ordre-malen. Ordren gis på en skisse/modellbord slik at planen blir godt visualisert. Unngå toveiskommunikasjon under selve O-møtet. La spørsmålene komme til slutt slik at ordren ikke blir for oppstykket og folk mister konsentrasjonen.

Ordremøtet gjennomføres på følgende måte:

1. Lendeorientering på skisse/modellbord.
2. Kronologisk gjennomgang av 5-punkts-ordren.
3. Spørsmål.
4. Kontroll at lagførere har forstått sitt oppdrag (forklare på modell).

T 1.15 Modellbord

Modellbordet skal være bygd så nøyaktig og detaljert at alle kan kjenne igjen lendet når operasjonen innledes. Et godt modellbord muliggjør også modellbordøvelse og tilbakelesning av plan. Lagførere vil også ønske å kunne bruke modellbordet i sine ordrer og sine gjennomganger av planen.

Modellbordet bør være så stort at en med enkelhet kan flytte avdelingen som «brikker» i bordet og på den måte forklare utgruppering, stillingsområde, målområde, osv. Når det gjelder detaljnivå er regelen at jo nærmere målområdet en kommer jo mer detaljert bør modellbordet være. Ting en bør tenke på ved bygging:

- A. Bordet skal angi NORD retning.
- B. Modellbordet bør være så stort, og plasseres slik at alle kan se det, minimum 3 x 3 meter for en tropp.
- C. Terrenget (høyder, dal, fjell osv) må komme tydelig frem. For å slippe unødvendig gravearbeid er det smart å bygge et sted som samsvarer noenlunde med terrenget du ønsker få frem på modellbordet.
- D. Bruk ting du finner i naturen til bygging. Selv om det i enkelte tilfeller kan være kjekt, er det ikke nødvendig å ha med seg klosser og modeller ut i felt. Veier kan f.eks. markeres med sand eller kvister, skog med granbar eller løvblad, bygninger med steiner, osv.
- E. Bånd, tau og lignende bør nyttes som ildåpningslinjer, venstre- og høyre-begrensninger, startlinje, og andre tenkte linjer i terrenget som nyttes for å stridslede eller lede ild.
- F. Hvis modellbordet dekker et stort areal, lønner det seg å lage et rutenett med hyssing. Dette gjør at du lettere kan overføre ting fra kartet til bordet. Rutenettet merkes med laminerte lapper, med rutelinjenummer skrevet på begge sider.
- G. Ikke legg ut egne eller fiendtlige styrker på forhånd. Fienden og andre egne plasseres og beskrives i pkt. 1 *Situasjon* i ordren og egen avdeling plasseres ut i pkt. 3 *Utførelse*.
- H. Etter bruk ødelegges modellbordet.

T 1.16 Skisse

I enkelte tilfeller er det ikke mulig å lage modellbord, men da kan skisse nyttes i stedet. Skisse kan også brukes som supplement for modellbord for å vise detaljer eller ett større område enn det modellen viser.

Krav til skisse:

- Nordpil og målestokk må tegnes inn.
- Flere farger benyttes (rødt for fienden, blått for egne, grønt for vegetasjon og brunt for lendeobjekter og svart for veier, hus og kontrolltiltak).
- Skissen må vise all relevant informasjon iht. det ordren beskriver. Den bør vise hvordan lendet ser ut, uten at den blir for detaljert.

EKSEMPEL PÅ SKISSE

T 1.17 Målkort og ildplanskisse

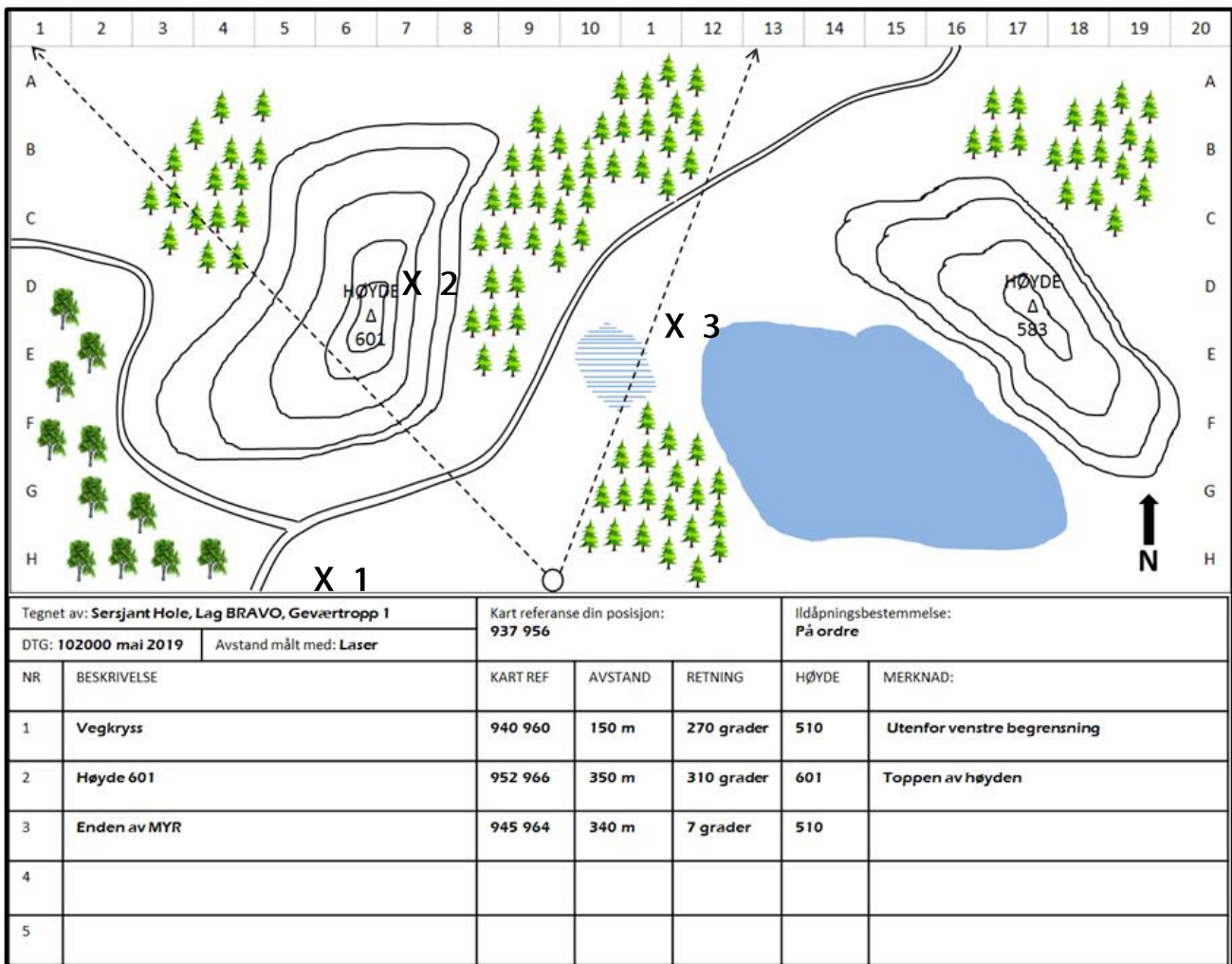
Ved sikringsoppdrag, samt andre oppdragstyper der vi gjennomfører forberedt stillingsbesettelse, skal det tegnes målkort og ildplanskisse for hvert stillingsområde. Disse er et hjelpeverktøy for troppssjefen som skal bidra til effektiv bekjempelse under alle forhold.

Lagførerne skal som et minimum tegne målkort for sine avdelingsvåpen. Dette gjøres som del av UTS/rekognosering eller som del av forberedt stillingsbesettelse. Målkortet er en skisse over lett gjenkjennelige objekter i lagets sektor med en avstand til disse.

På målkortet skal følgende fremgå i prioritert rekkefølge:

1. Ildsektor med høyre- og venstre-begrensning
2. Grunnpunkter
3. Hovedskuddsretning
4. Sperringer og minefelt
5. Retning til grunnpunkter
6. Rutetilvisning og høyde over havet på grunnpunkter

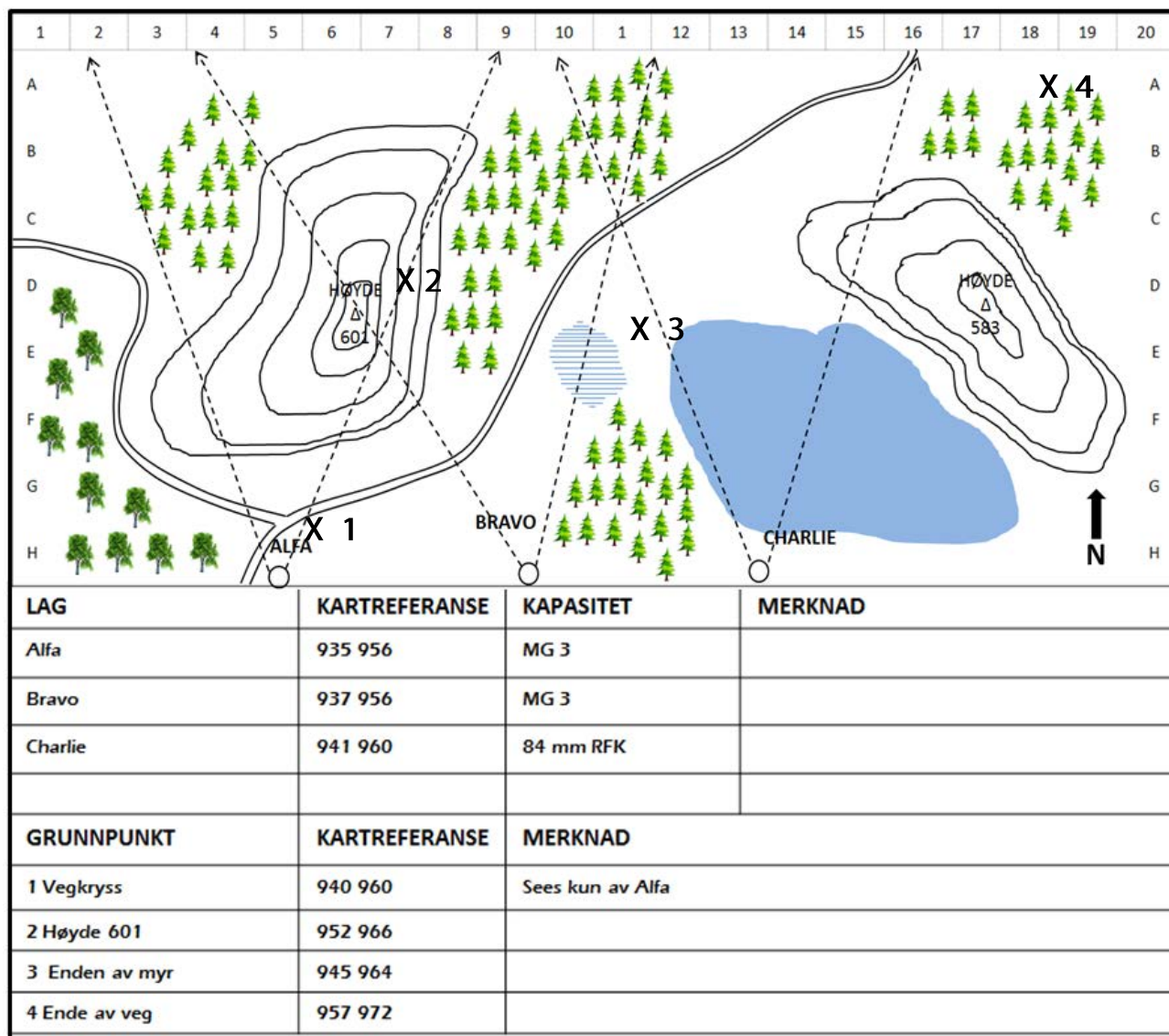
7. Ildåpningslinje

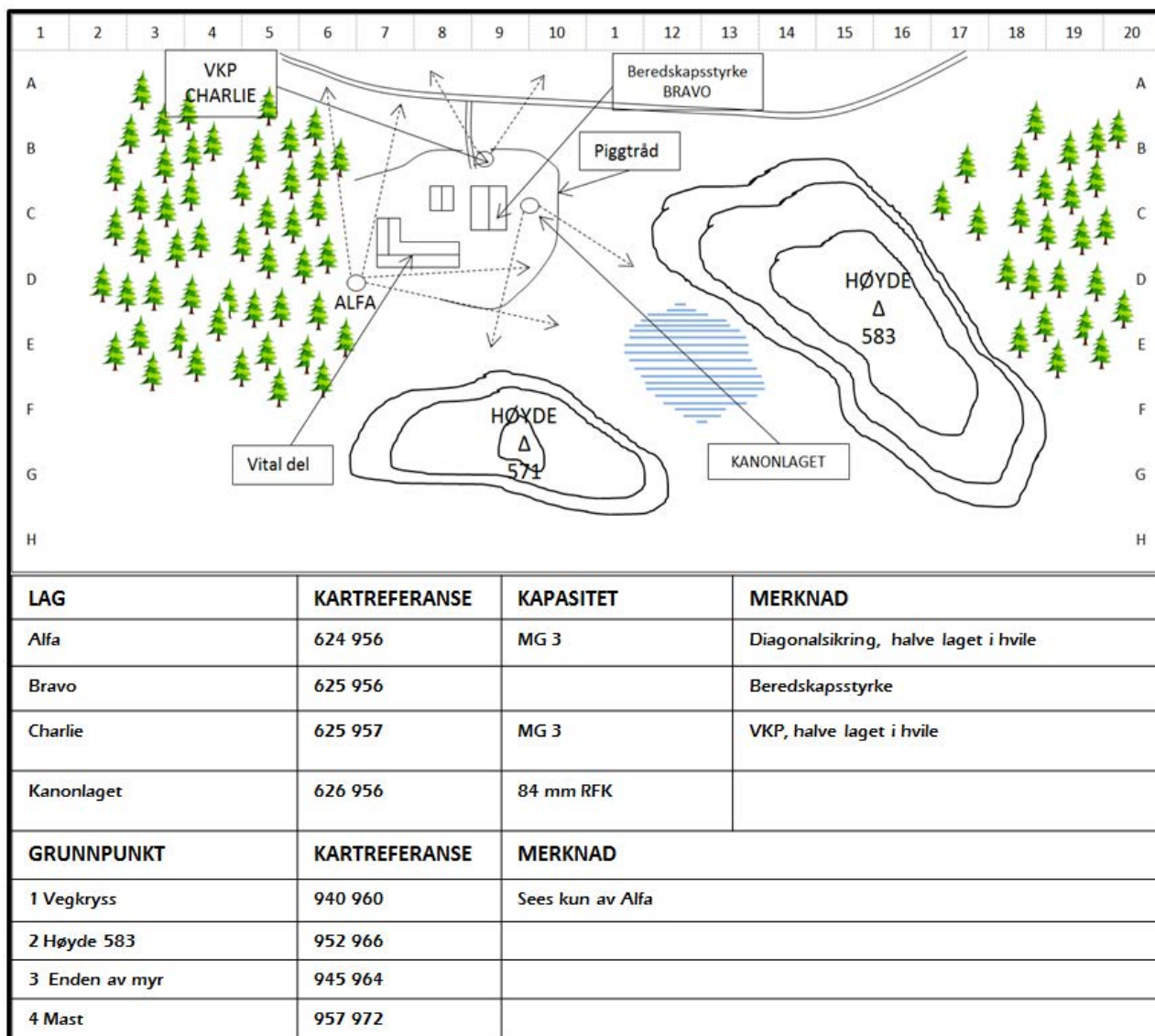
Eksempel på målkort for ett lag (uten skiftstillinger og alternativ stilling).

På bakgrunn av lagenes målkort lager troppen sin ildplanskisse. Hensikten er å øke oversikten og forenkle ildledelsen i troppen. Ved behov skal denne videreformidles til kompanisjefen.

- A. Enhetens ildområder
- B. Stillinger og ildsektorer for avdelingsvåpen
- C. Skiftstillinger og alternative stillinger med sektorer (vil kreve egne målkort)
- D. Ildåpningslinje
- E. Troppens grunnpunkter
- F. Sperringer og eventuelle minefelt

Eksempel på enkel ildplanskisse, troppen i forberedt stillingsbesettelse.

Eksempel på enkel ildplanskisse, sikringsoppdrag.

T 1.18 Lagførers ordre og fortsatt trening på oppdrag

Normalt gir troppssjefen en fullstendig 5-punktsordre til samlet tropp. Dette sikrer at informasjonen ikke blir filtrert gjennom LF nivået. Når troppssjefen har gitt samlet ordre til troppen utfyller LF denne ordren med sin minimums-ordre. Hvis troppssjefen ikke har anledning til å gi ordre til samlet tropp gir LF en 5-punktsordre til hele laget.

Lagførers ordre skal ha fokus på hvordan laget skal løse sitt oppdrag gitt av troppssjef.

Vi har tre ordrer som nyttes på lagsnivå:

T 1.19 5-punktsordre

I de tilfeller der lag løser selvstendige oppdrag over tid (f.eks. et jeger eller skarpskytter lag) kan det være behov for at laget, med hjelp fra troppsstab, lager sin egen 5.pt-ordre. Dette for å sørge for at viktige momenter i planlegging og utførelse ikke uteblir.

Selv om denne blir produsert vil det fortsatt være behov for minimumsordre i enkelte faser av oppdraget.

T 1.20 Lagførers minimumsordre i forsvar - SGOSIGIVA

SGOSIGIVA nyttes når laget skal slåss fra forberedt stillingsbesettelse eller gjennomfører statiske oppdrag som f.eks objektsikringsoppdrag.

- S** - Situasjon og lagets gruppering i troppen
- G** - Grunnpunkter
- O** - Oppdrag til laget
- S** - Stillingsområde og våpenplassering
- I** - Ildsektor, venstre og høyre begrensning
- G** - Gruppering MG eller annet avdelingsvåpen
- I** - Ildledelse; ildåpning, målprioritering, ildsort, ildhastigheter og ildavbrudd
- V** - Vakt hold og bestemmelser for vaktposten
- A** - Avløsning

T 1.21 Lagførers minimumsordre i angrep - IRFMI

IRFMI (er et stridsledelsesverktøy som kan benyttes når situasjonen tilsier en endring i plan eller handlemåte. Den er ment brukt underveis i en operasjon eller umiddelbart i forkant av en operasjon dersom LF/Trsj ikke har tid til å gi en fullstendig ordre) kan nyttes både av lag og tropp, og er den ordren som er best egnet for en avdeling som driver fremrykning.

Dersom lagfører gir en grundig IRFMI, holder det at denne kommer en gang for hvert mål, og ikke for hvert fremsprang. Ett godt trent lag bruker nettet kun til kontaktrapporter og til endringer av planen under marsj.

- I** - Innledning. Hva skal laget oppnå
- R** - Retning til fienden og retning på manøver (+retning til egne)
- F** - Formasjon, f.eks rekke, linje, skytterrekke (stilling for gjeng/makkerpar/EM som utgangspunkt for videre manøver)
- M** - Metode, f.eks kontinuerlig marsj, gjengvis
- I** - Ildledelse: ildåpning, målprioritering, ildsort, ildhastigheter og ildavbrudd
- I** - Innbrudssted
- I** - Iverksettelse, når skal laget iverksette

(forutsetning: Laget er trent i de forskjellige stridsdrillene og gjenger/oppgaver er fordelt innad i laget)

Eksempel-1 IRFMI

- I** - «Ild og bevegelse!»
- R** - «To fiendtlige groper i front 100, observer mine nedslag!»
- F** - «Linje!»
- M** - «Gjengvis, frosk!»
- I** - «Innbrudssted VENSTRE grop!»
- I** - «Midten av målet er grunnpunkt STOR STEIN. Om 30 sek. hurtig ild, deretter vanlig ild til ALFA er i stilling»
- I** - «ALFA iverksett når BRAVO åpner ild!»

Eksempel-2 IRFMI

- I** - «Stridsavbrudd!»
- R** - «Uttrekning til siste samlingspunkt!»
- (**F** - nil)
- M** - «BRAVO ut først!»
- I** - «Trekk ut når røyk er effektiv!»

T 2 Troppens formasjoner⁵⁶

Hensikt:

Hensikten er å velge riktig formasjon basert på trussel, lende, vær/føre, marsjhastighet osv

Beskrivelse:

- Valg av marsjvei
- Valg av formasjon
- Valg av forflytningsmetode

Basert på situasjonen velger troppssjefen den beste kombinasjonen av disse for å:

- A. Beholde gjensidig støtte.
- B. Beholde fremdrift.
- C. Gi best mulig egensikring.
- D. Oppnå kontakt på en måte som muliggjør effektiv overgang til offensiv eller defensiv handling.

Disse kravene virker vanligvis mot hverandre, for eksempel kan formasjoner som gir høy stridsberedskap være vanskelige å lede, eller omvendt. Troppssjefen må derfor avveie nøye i den enkelte situasjon hva som er viktigst.

T 2.1 Troppen har to ulike metoder for fremrykning:

Kontinuerlig fremrykning i formasjon eller *overvåket* fremrykning. *Overvåket* forflytning kjenntegnes enkelt med at troppen alltid har en fot i bakken. *Kontinuerlig* betyr at hele troppen til enhver tid er i bevegelse samtidig.

Følgende faktorer avgjør hvilken metode troppssjefen velger:

- Tid til disposisjon
- Sannsynligheten for stridskontakt
- Faktorene vær, føre og lys

Basert på vurderingen av disse faktorene velger troppssjefen den mest hensiktsmessige metoden for fremrykning.

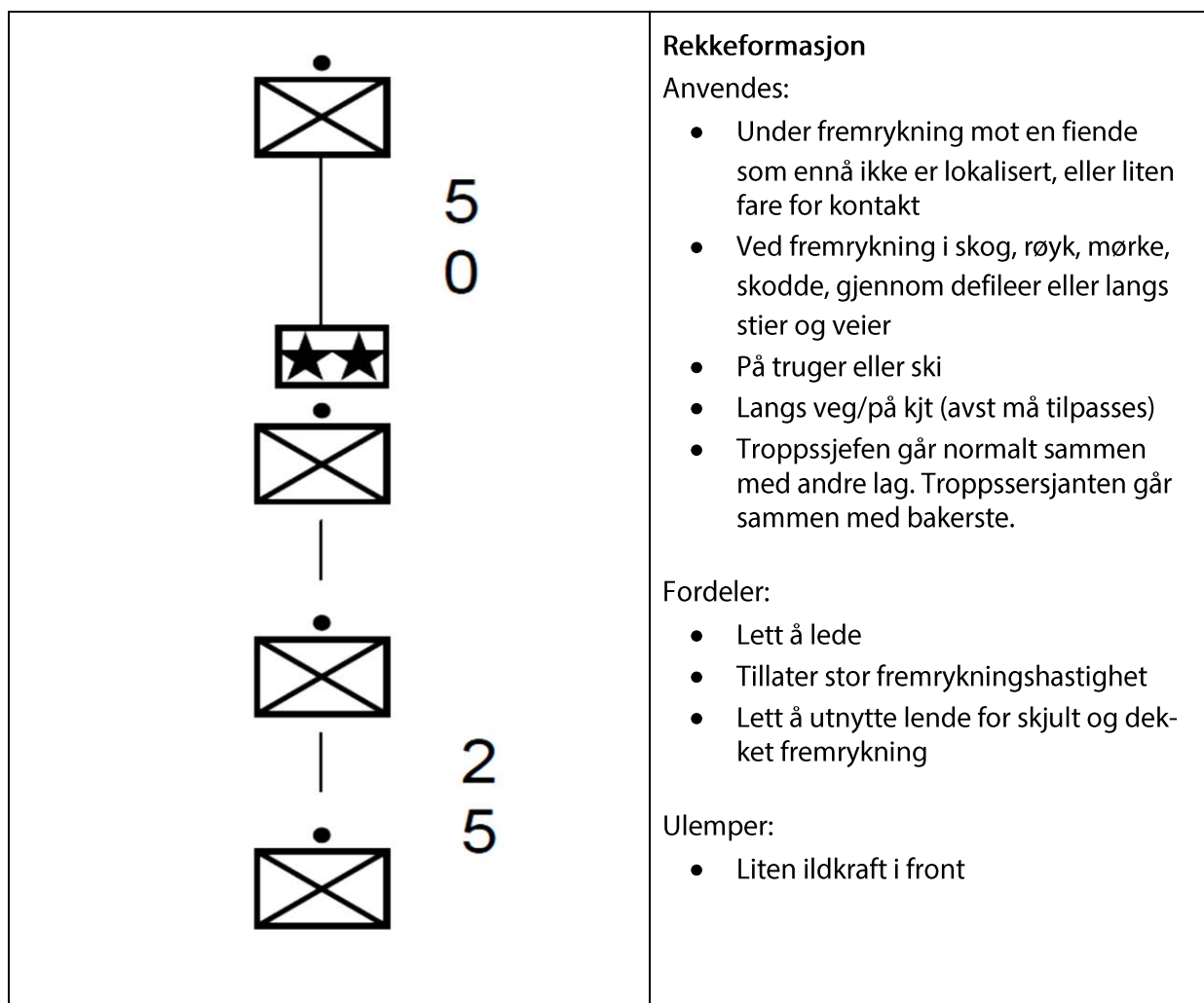
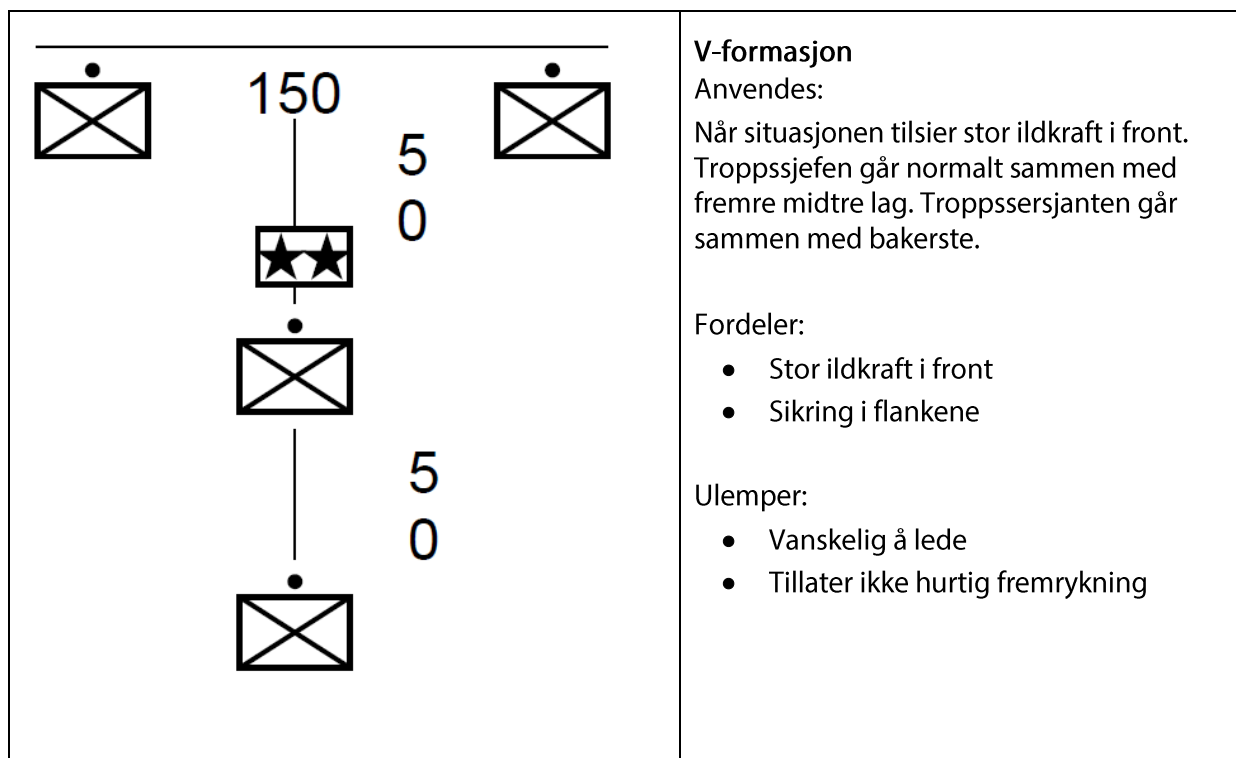
T 2.2 Formasjoner

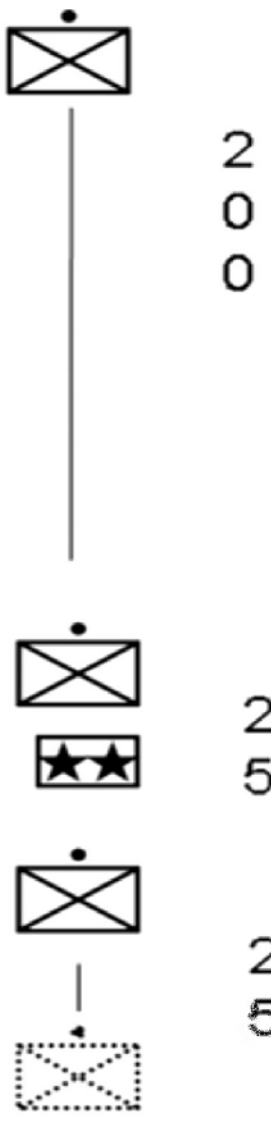
En tropp kan nytte flere formasjoner. For HV vil disse 3 være mest aktuelle i oppdragsløsning.

1. V-formasjon
2. Rekkeformasjon
3. Troppen som spiss

Lagfører velger selv lagsformasjon tilpasset troppens formasjon dersom annet ikke gis av troppssjef. Se formasjoner som benyttes på lagsnivå punkt 2.16.

⁵⁶ Håndbok for fottroppen i felt 2010, s. 59

	<p>Troppen som spiss</p> <p>Anvendes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Under fremrykning der faren for kontakt er til stede, men lende, føreforhold eller behov for hurtighet ikke muliggjør andre formasjoner • Troppssjefen går normalt sammen med andre/tredje lag. Troppssersjanten går sammen med bakerste. <p>Fordeler:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lett å lede • Tillater stor fremryknings hastighet • Gir tid til å utvikle angrepet med Hovedstyrken <p>Ulemper:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liten ildkraft i front • Liten gjensidig støtte til laget i front <p>Fremre lag benevnes forpatrulje. Dette laget kan, avhengig av situasjonen, forsterkes med en RFK eller MG gjeng. Øvrige ildstøttevåpen grupperes så langt frem i formasjonen som mulig (derfor er bakre lag stiplet).</p>
--	---

T 3 Beredskapsgrader⁵⁷

Hensikt:

Valg og veksling av ulike beredskapsgrader er et viktig stridsledelsesverktøy. Basert på situasjon og oppdrag vil rett beredskaps grad være avgjørende for troppens evne til å opprettholde stridsevne, fleksibilitet og tempo.

Enhver sjef kan øke beredskapsgraden på sitt nivå, men det er kun det nivået som har økt en beredskaps grad, som kan senke den. Man må være bevisst at det å øke en beredskaps grad går på bekostning av hvile, vedlikehold med mer.

Beredskapsgrader legges inn i fellesbestemmelsene i ordren til troppen.

T 3.1 Stridsberedskap

Regulerer beredskap og vakthold i stillingsområder og objekter, både midlertidige og stasjonære. Alle vaktposter skal ha samband uansett beredskapsgrad, og høyere nett skal alltid være bemannet av troppen.

T 3.2 Generelt om nivå

Beredskap	Trusselnivå
Grønn	Liten eller ingen fare for sammenstøt med fienden
Gul	Fare for sammenstøt med mindre fiendtlige styrker (oppklarings- og sikringsstyrker)
Rød	Stor fare for sammenstøt med fienden
Alarm	Kontakt nært forestående eller allerede etablert

T 3.3 Beredskap i stillinger:

I troppen vil vakthold i stillingsområdet normalt gjennomføres med vakt på bakken. Der avdelingene har kjøretøy med påmonterte våpen, kan dette kombineres. De ulike beredskapsgrader krever følgende tiltak i troppen:

Beredskap	Tiltak
Grønn	Enkeltpost i lyse, dobbeltpost i mørke og nedsatt sikt. Hvilende styrke tar av seg utrustning. Driver hvile, trening, vedlikehold. Ev lytteposter, OP-er, adgangskontroll eller streifvakter iverksettes. Kamouflasjetiltak gjennomføres. Troppen bemanner 2-4 vaktposter med avdelingsvåpen.
Gul	Hvert lag bemanner en vaktpost med avdelingsvåpen på bakken eller på kjøretøy. Enkeltpost i lyse, dobbeltpost i mørke og nedsatt sikt. Ev lytteposter, OP-er, adgangskontroll eller streifvakter iverksettes. Kamouflasjetiltak gjennomføres. Hvilende styrke kan drive hvile, trening, vedlikehold. Minimum 50% av disse hviler med utstyr på, klar til å gå i stilling umiddelbart (KTS).
Rød	50% av avdelingen i stilling. Alle avdelingsvåpen bemannet (om tilgjengelig). Hvilende styrke har utstyr på, umiddelbart klare til å gå i stilling.
Alarm	Varsling i form av rop og melding på radio « ALARM- i stilling ». Alle våpen og kjøretøy med våpenplattform bemannes. Troppen iverksetter hurtig stillingsgang. Troppen iverksetter ildgivning iht bestemmelser for ildåpning. NB stillingsgang kan gjennomføres som stille alarm.

⁵⁷ Håndbok for fottroppen i felt 2010, s. 42 og Håndbok for fotlaget 2019, s. 147

T 3.4 Marsjberedskap:

Troppen opererer med fire forskjellige grader av marsjberedskap. Med marsjberedskap menes tiden fra melding blir mottatt, til troppen er klar til å sette i marsj. Ses også i sammenheng med etableringskonsept om det er en fast plass som benyttes for oppdragsløsning, eller om alt skal rives ved avmarsj. Etableringsgrad avhenger av treningsstandard, men følgende beregnes ved normal treningsstandard i telt:

Marsjberedskap	Tiltak
5 min	All utrustning pakket og klar, opphold i tilknytning til kjøretøy, eller plass for avmarsjering
15 min	Telt oppe, liggeunderlag ute, alle påkledd, soveposer pakket
30 min	Telt oppe, soveposer ute, personlig pakning og lagsutstyr er pakket og klar
60 min	Full etablering og kamuflering

T 3.5 Luftvernberedskap:

Beredskap	Tiltak
Grønn	Ingen spesielle tiltak
Gul	Kamuflasje, spredning. Vaktposter/lagsvåpen i troppens vaktposter tildeles sektor mot himmel/horisont.
Rød	Vaktposter/lagsvåpen utvider observasjonssektor mot himmel/horisont. Spredning, skjul og dekning. Personell i nedgravde stillinger om mulig. Stor spredning ved bevegelse oppsatt på et kjøretøy eller til fots.
Alarm	Utfører handling ved luftangrep, (spredning og dekning) varsle andre i avdelingen

Ildåpningsbestemmelser	Medfører
Ildforbud (bundet)	Kun ildgivning når en blir angrepet av fienden
Ild kan åpnes (fritt)	Ild kan åpnes mot identifiserte fiendtlige luftmål

Ildåpningsbestemmelsene mot luftmål er normalt svært strenge. Dette er for å unngå å beskytte egne (blue on blue) da gjenkjenning av fly og helikopter er vanskelig. For eksempel er bruken av lavt flygende UAV (droner) økende, og det kan være svært vanskelig å avgjøre om denne er egen eller fiendtlig. Fly og helikoptre som står på bakken regnes som bakkemål.

T 3.6 CBRN beredskap:

Beredskap	Tiltak
0	Vernemaske tilpasset, tetthetskontrollert og tilgjengelig i operasjonsområdet
1	Vernemaske tas med på oppdrag
2	Vernemaske bæres i beredskapsstilling. Vernedrakt medbringes av den enkelte. C: vernetabletter og autoinjektorer medbringes av den enkelte R: dosemålere medbringes av den enkelte
3	Vernemaske bæres i beredskapsstilling. Vernedrakt og støvler på. Hansker lett tilgjengelig på kropp. C: påvisningspapir på tå og arm.
4	Vernemaske på. Komplette vernedrakt på.

Personell som registrerer indikasjoner på gass iverksetter personlig vernetiltak, mens de varsler dette ved å rope «GASS, GASS, GASS». Varslingen opprettholdes ved bruk av eventuelt et kjøretøys varslingshorn eller ved at metallgjenstander bankes mot hverandre.

Indikatorer kan være:

- Plutselig hodepine
- At fienden bruker uvanlige granater eller bomber
- Mistenkelig lukt, kløe, væske og lyd
- Pustevanskeligheter
- Uklart syn og små pupiller
- Slim fra nese og munn

Merker man noe av dette, skal man opptre som om det er stridsgass til stede.

T 3.7 Lystdisiplin:

Regulerer bruk av synlig lys. Brukes både under fremføring og i stillingsområder.

Lav lystdisiplin	Middels lystdisiplin	Høy lystdisiplin
Fienden forventes ikke å kunne se egen avdelings lys. Eventuelt er han ikke i stand til å omsette observasjonen til effekt.	Mulighet for at fienden kan se eget lys. For eksempel forventes han å oppklare mot egne.	Sannsynlig at fienden vil kunne se eget lys og at han vil kunne omsette observasjoner til effekt.
Ingen begrensninger i nødvendig bruk av hvitt lys. Slå av lys som ikke er nødvendig	Kun kritisk bruk av lys. Bruk kun skjermet lys og/eller med rødt filter.	Ingen bruk av lys. Strengt nødvendige behov må skjermes 100 %.

T 3.8 Lyddisiplin:

Regulerer tillatt støynivå i avdelingen. Brukes både under fremføring og i stillingsområder.

Lav lyddisiplin	Middels lyddisiplin	Høy lyddisiplin
Fienden forventes ikke å kunne høre avdelingens støy. Evt. så er han ikke i stand til omsette dette til effekt.	Mulighet for at fienden kan høre egen avdeling. For eksempel forventes han å oppklare mot egne.	Sannsynlig at fienden vil høre egen avdeling og at han vil kunne omsette dette til effekt.
Ingen store begrensninger. Nødvendig støy, roping, banking er tillatt. Vis fortsatt måtehold, spesielt i mørke.	Lavt støynivå. Ingen roping, banking eller rusing av motor.	Ingen lyder tillatt. Nødvendige samtaler må foregå som diskret hvisking. Ingen lyd skal bære mer enn 2 - 3 m.

T 3.9 IR-beredskap (infrarød):

Regulerer bruken av aktiv IR. Merk at SOP'er for bruk av IR fortsatt gjelder uavhengig av IR-disiplin. Det vil alltid være viktig å ha et bevisst forhold til hvordan man bruker IR for å unngå å bli detektert på stridsfeltet.

Lav IR-disiplin	Middels IR-disiplin	Høy IR-disiplin
Fienden kan ikke omsette IR-observasjoner til våpenvirkning eller effektivt utnytte observasjonene hurtig.	Fienden har tidvis og delvis mulighet til IR-observasjoner. Dårlig eller sen evne til å utnytte observasjonene til handling/våpenvirkning.	Fienden har meget god IR-observasjonsutrusting. Han kan raskt reagere på observasjoner og omsette dem til våpenvirkning.
Ingen begrensninger i aktiv IR. Flashere, søkelys, våpenlys, pekere og lightsticks kan brukes fritt – men fortsatt etter gjeldende ordre.	Aktiv IR tillatt men kun oppdragskritisk bruk. For eksempel 1 flash pr. lag og tidvis bruk av pekere og våpenlys.	Ingen bruk av aktiv IR. Brukes tidvis på ordre for IFF, pekere under bekjempning. Alt IR slås øyeblikkelig av etter nødvendig bruk.

IFF=(Identify friend or Foe) Identifisering venn eller fiende

T 3.10 Beredskap under marsj: Akseberedskap

Beredskapsgrader og tiltak under marsj.

Beredskap	Tiltak
Grønn	Høyt tempo kan prioriteres under fremrykning.
Gul	Forflytning skjer på stridsformasjon, hovedsakelig kontinuerlig. Sikkerhet må i større grad prioriteres.
Rød	Forflytning skjer på stridsformasjon. Overvåket forflytning bør benyttes.
Alarm	Hurtig stillingsbesettelse iverksettes og tiltak for å nedkjempe fiendtlig motstand eller omgå fienden iverksettes.

T 3.11 Varslingssignaler:

Situasjon	Signaler	Tiltak
Flyangrep	Påfølgende støt i horn eller fløyte i forholdet 3 til 1.	Dekning og spredning
CBRN angrep	Påfølgende korte signal i horn eller fløyte i forholdet 1 til 1. Slag med metall mot metall. Rop «GASS, GASS, GASS».	Ta på verneutstyr
Panseralarm	Vekslende korte og lange støt i signalfløyte i forholdet 2 til 1. Rop «PANSERALARM».	Gå i stilling
Faren over	Vedvarende støt fra fløyte, horn og lignende. Rop eller samband «FAREN OVER».	Avvent ordre fra sjef

T 4 Handling ved stans under forflytning som samlet tropp⁵⁸

Hensikt:

Ivareta egen sikkerhet under en kort og lang stans ifm taktisk forflytning av troppen. Dette tilpasses etter størrelsen på troppen, dvs antall lag en har til rådighet for å sikre egen tropp. Utgangspunktet er at troppen skal opprettholde 360 graders sikring til enhver tid.

Beskrivelse:

T 4.1 Ved forflytning til fots:

Kort stans:

- a. Troppssjef gir ordre om kort stans og nivå på sikring.
- b. Alle trekker ut av sti/fremføringsakse, for å gjøre det mulig å slippe fram andre.
- c. Den enkelte trekker ut av sti/vei/fremføringsakse og går ned i kne stående, evt, liggende og observerer og sikrer i sitt ansvarsområde iht, valgt formasjon i laget. Tilstreb SSDS i hver enkelt stilling.
- d. Bruk terrenget til din fordel for å hindre eksponering både i lendet og fra luften.

Lengre stans:

- a. Troppssjef gir ordre om lengre stans og nivå på sikring.
- b. Troppen inntar kringvern (360 grader) fra marsjformasjonen. Benytt hurtig stilingsbesettelse for å ta eventuelle eksponeringer, og slik at samtlige i troppen har sin stilling om noe skulle hende.
- c. Sikringsansvar for det enkelte lag
 - Fremste lag = ansvar framover
 - Bakre lag = ansvar bakover
 - Lag nr 2 forfra = ansvar høyre
 - Nest bakerste lag = ansvar venstre
 - Midtre lag = tildeles sektor etter behov og lende
- d. Nivået på sikringen tilpasses situasjonen. Dette styres av troppssjef.
- e. Nivået på sikringen styres av beredskapsgrader. Ved eks vis grønn beredskap har hvert lag en sikring/vaktpost i sin sektor. Dette må tilpasses mellom lagene basert på faktorer som terrenget omkring og avstanden mellom lagene.
- f. Bruk terrenget til din fordel for å hindre eksponering både i lendet og fra luften.

T 4.2 Ved forflytning på kjøretøy

Kort stans:

- a. Troppssjef gir ordre om kort stans og nivå på sikring.
- b. Troppen stopper på marsjformasjon på siden av veien, med motor i gang
- c. Sikringsansvar for det enkelte lag
 - Fremste lag = ansvar framover
 - Bakre lag = ansvar bakover
 - Lag nr 2 forfra = ansvar høyre
 - Nest bakerste lag = ansvar venstre
 - Midtre lag = tildeles sektor etter behov
- d. Nivået på sikringen tilpasses situasjonen. Dette styres av troppssjef.
- e. Nivået på sikringen styres av beredskapsgrader. Ved eksempelvis grønn beredskap har hvert lag en sikring/vaktpost i sin sektor. Dette må tilpasses basert på terrenget omkring og avstanden mellom kjøretøy.

⁵⁸ Stridsteknikk for HV mai 2011, s. 18

- f. Det kan være hensiktsmessig at alle sitter opplastet på kjøretøy, dette vurderes av troppssjefen opp mot faktorer som beredskapsgrader, lende og situasjonen i området.

Lengre stans:

- Troppssjef gir ordre om lengre stans og nivå på sikring
- Troppen kjører av hovedaksen på egnet sted
- Vaktpost settes igjen ved avkjøringen (ansvar bakre lag)
- Troppen grupperes i kringvern, (360 grader) kjøretøy parkeres med front ut, og motor slås av
- Sikringsansvar i kringvernet som ved kort stans, dvs:
 - Fremste lag = ansvar framover
 - Bakre lag = ansvar bakover
 - Lag nr 2 forfra = ansvar høyre
 - Nest bakerste lag = ansvar venstre
 - Midtre lag = tildeles sektor etter behov (eks halvt høyre/halvt venstre)
- Nivået på sikringen tilpasses situasjonen. Dette styres av troppssjef.
- Nivået på sikringen styres av beredskapsgrader. Ved eks vis grønn beredskap har hvert lag en sikring/vaktpost i sin sektor. Dette må tilpasses mellom lagene/kjøretøy basert på terrenget omkring og avstanden mellom kjøretøy.
- Det kan være hensiktsmessig at alle sitter opplastet på kjøretøy, dette vurderes av troppssjefen opp mot faktorer som beredskapsgrader, terrenget og situasjonen i området.
- Om nødvendig basert på tidligere faktorer og hvor lang stans som er tenkt, gjennomføres hurtig stillingsbesettelse i hvert lag.
- Bruk terrenget til din fordel for å hindre eksponering både i lendet og fra luften.

T 5 Troppens opptreden i samlingsområde⁵⁹

Hensikt:

Beskrive hvordan troppen opptrer og grupperer seg i et samlingsområde.

Beskrivelse:

Samlingsområde for troppen nyttes ifm følgende oppdrag: Isolering med innbringelse, ildoverfall, bakhold og overfall. I samlingsområde gir troppssjef og lagførere sine ordrer. Dette er også en plass hvor troppen samles for reorganisering etter at oppdraget er løst (ifm ildoverfall, bakhold og overfall). Troppssjef og lagførere vil normalt etter sin rekognosering oppholde seg i samlingsområde for klargjøring og mottak av troppen.

Samlingsområde skal etableres i et område hvor man har skjul og dekning for fi flatbaneild.

Se figur under T6 Ildoverfall.

T 5.1 Prosedyre før oppdragsløsning:

1. Troppssjef tar ut stillingsområde for hvert lag, slik at troppen er sikret 360 grader.
2. Plass for parkering av kjøretøy tas ut ifm hvert lags stillingsområde i de tilfeller troppen kjører fram.
3. Troppssersjant kaller opp troppssjef på SB og melder sin ankomst.
4. Er det vanskelig å finne fram for hovedstyrken, sendes en veiviser og møter troppen.
5. Troppssjef tar imot hovedstyrken når de ankommer samlingsområde og informerer troppssersjant om gruppering for troppen. Evt kjøretøy parkeres på anvist plass med front utover.
6. Den enkelte LF iverksetter hurtig stillingsbesettelse med laget sitt i tildelt stillingsområde.

⁵⁹ Stridsteknikk for HV mai 2011, s. 20

7. Vaktpost i hvert lag settes ut og resten av laget trekkes inn for mottak av troppssjefs ordre. Hvor mange som trekkes inn avhenger av beredskapsgraden.
8. Etter må ha mottatt troppssjefs ordre, trekker det enkelte lag bak sitt stillingsområde, og LF gir sin ordre til laget.
9. Lagene gjør sine siste forberedelser og melder "klar".
10. Troppssjef gir ordre om å iverksette fremrykning og det enkelte lag "sklir" på plass i marsformasjonen fra sin posisjon.
11. Har troppen kjøretøy i samlingsområde, settes vaktposter igjen.

T 5.2 Prosedyre ved ankomst til samlingsområde etter oppdragsløsning:

1. Det enkelte lag passerer inn til samlingsområde, samme vei de gikk ut.
2. Lagene iverksetter hurtig stillingsbesettelse i samme område som sist og iverksetter reorganisering. Her kan det variere, men troppssjef vil normalt ta imot lagene og gi ordre om reorganisering.
3. Når alle lag er på plass og reorganisering er gjennomført, setter troppen i marsj ut fra samlingsområde, på samme marsrekkefølge som ved ankomst samlingsområde 1. gang. Formasjon gis av troppssjef.

T 6 Ildoverfall⁶⁰

Hensikt:

Hensikten med et ildoverfall er at man ved å benytte seg av kraftsamling og overraskelse får påført fienden et størst mulig tap, uten at man selv går inn på målet og dermed også reduserer risikoen.

Beskrivelse:

Ildoverfall skiller seg fra bakhold ved at troppen oppdager en statisk fiende i et målområde og ser et mulighetsvindu til å angripe dette innenfor sjefens intensjon. Bakgrunn for et ildoverfall er hovedsaklig å:

- A. Påføre fienden tap
- B. Begrense fiendens bevegelsesfrihet
- C. Redusere fiendens tempo
- D. Binde fiendtlige styrker til egensikring

Likheten til et overfall og bakhold muliggjør bruk av de samme stegene som beskrevet her. Prinsippet HOKHE benyttes for alle tre. Men merk at ildoverfall bærer preg av hurtighet da mulighetsvinduet til å angripe fienden er ukjent. Ildoverfall består av hurtig ildgivning innenfor et kort tidsrom, for deretter å trekke ut. Dette skaper kaos og usikkerhet hos fienden som har blitt angrepet. Det kan være fornuftig å sende frem en R-gruppe, eller en oppklaringspatrolje, som kan beskrive adkomstvei til stillingsområdet som skal nyttas frem til målet. Stillingsområde tas ut og fienden beskrives. Dette gjøres der man har tid til å gjennomføre dette. Sikring i flanke og rygg bør brukes.

⁶⁰ Håndbok for fottroppen i felt 2010, s. 177 og FR 6-4-5 Geværkompaniet i felt 1976, s. 47

T 6.1 Prinsipper offensive oppdrag HOKHE

1. Handlefrihet

Dette oppnås ved ikke å binde hele styrken. Ha alltid noen som kan ta seg av det uforutsette.

Mulighet for å justere planen etter fienden (Ha øyne på målet før/under/etter operasjonen).

Skiftstillinger og alternative stillinger.

Hvordan troppen grupperes ut.

2. Overraskelse

Angripe på sted, og på en måte fienden ikke er forberedt på.

Skjult oppklaring og stillingsbesettelse. Utnytt våpnenes rekkevidde.

Samlet ildåpning utløst av områdets tunge våpen.

3. Kraftsamling

Lokal ildoverlegenhet ved å avgrense målet i utstrekning, samlet ildåpning og konsentrasjon av ilden.

De tunge våpen inngår i ildbasen.

Offensiv opptreden og formasjon.

4. Hurtighet

Når det først smeller må det gå fort. Ikke la fienden få tid til å tenke.

Bevegelse gir egensikkerhet og hindrer mottiltak

5. Enkelhet

Ikke bundet i for mange forutsetninger. Enkel plan basert på kjente driller.

God ordre på modellbord som minimerer behovet for stridsledelse (klare ildåpningsbestemmelser, tydelig utgangsstilling og stillingsområder, avstander og plassering av fienden, avbruddskriterier, etc).

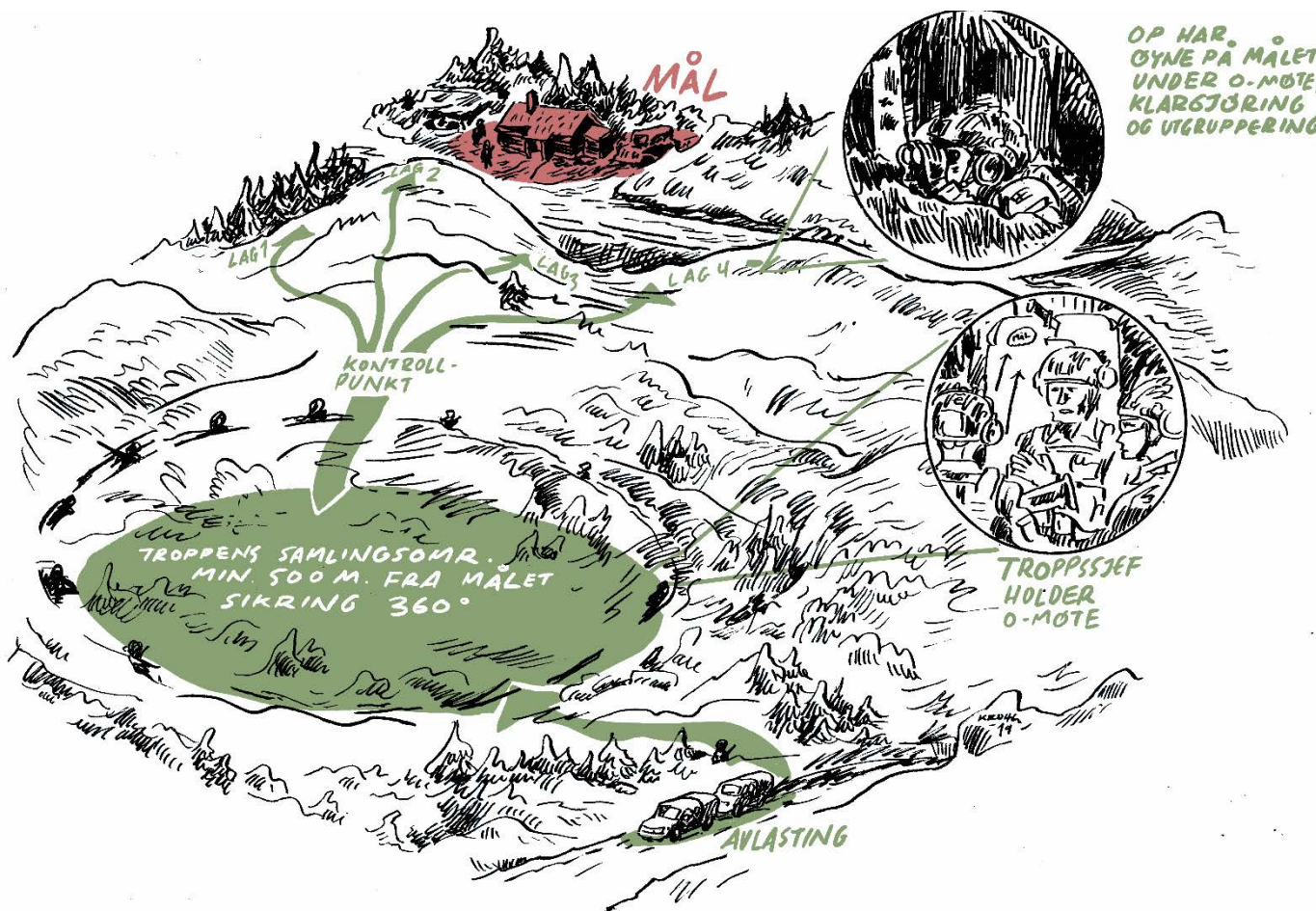
T 6.2 Normal fordeling i troppen ved et ildoverfall:

A. **Bekjempingsstyrke** gir ilddekning mot målet fra stridsstilling. Her inngår kanoner og maskingevær (Ildbasen). Normalt troppssersjant.

B. **Sikringsstyrke** sikring i flanke og rygg, varsler om fienden kommer fra annen retning. Normalt troppssjef.

Fordeling av personell i styrkene vil avhenge av lende, fienden og handlefriheten. Det kan være alt fra makkerpar og oppover som eksempelvis er sikringsstyrke.

Skissen under beskriver mulig gjennomføringsmåte av et ildoverfall fra avlastingspunkt til troppen er i stilling.

T 6.3 Steg 1: Etabler samlingsområde

- Troppen observerer en fiende og bestemmer seg for å angripe med ild.
- Det etableres et samlingsområde med sikring 360.
- Troppssjef og lagførere trekker frem for å lokalisere fienden og identifisere stillingsområdet. OP kan være etablert og støtte med informasjon om status på fienden, fremrykningsakse osv.
- Tilbake i samlingsområdet gir troppssjef sin ordre for hvordan ildoverfallet skal gjennomføres.

T 6.4 Steg 2: Stillingsbesettelse

- Troppen føres fra samlingsområdet, gjennom et kontrollpunkt (ansvar tr-ass teller) og frem til like bak stillingsområdet. Her har laget normalt sitt samlingspunkt. Ved behov, brukes flanke/rygg sikring. Dette gjøres normalt av lagene til høyre og venstre i stillingsområdet om ikke egen sikringsstyrke blir benyttet.
- Lagførere gjennomfører en stille hurtig stillingsbesettelse med lagene sine. Samlet stillingsgang.
- Fordeling av stillingsområder bør være tatt ut på rek. Om ikke, må dette må ledes av troppssjef og lagførere.
- Om tyngre våpen er med, vil det normalt være pri på å få disse i stilling først.

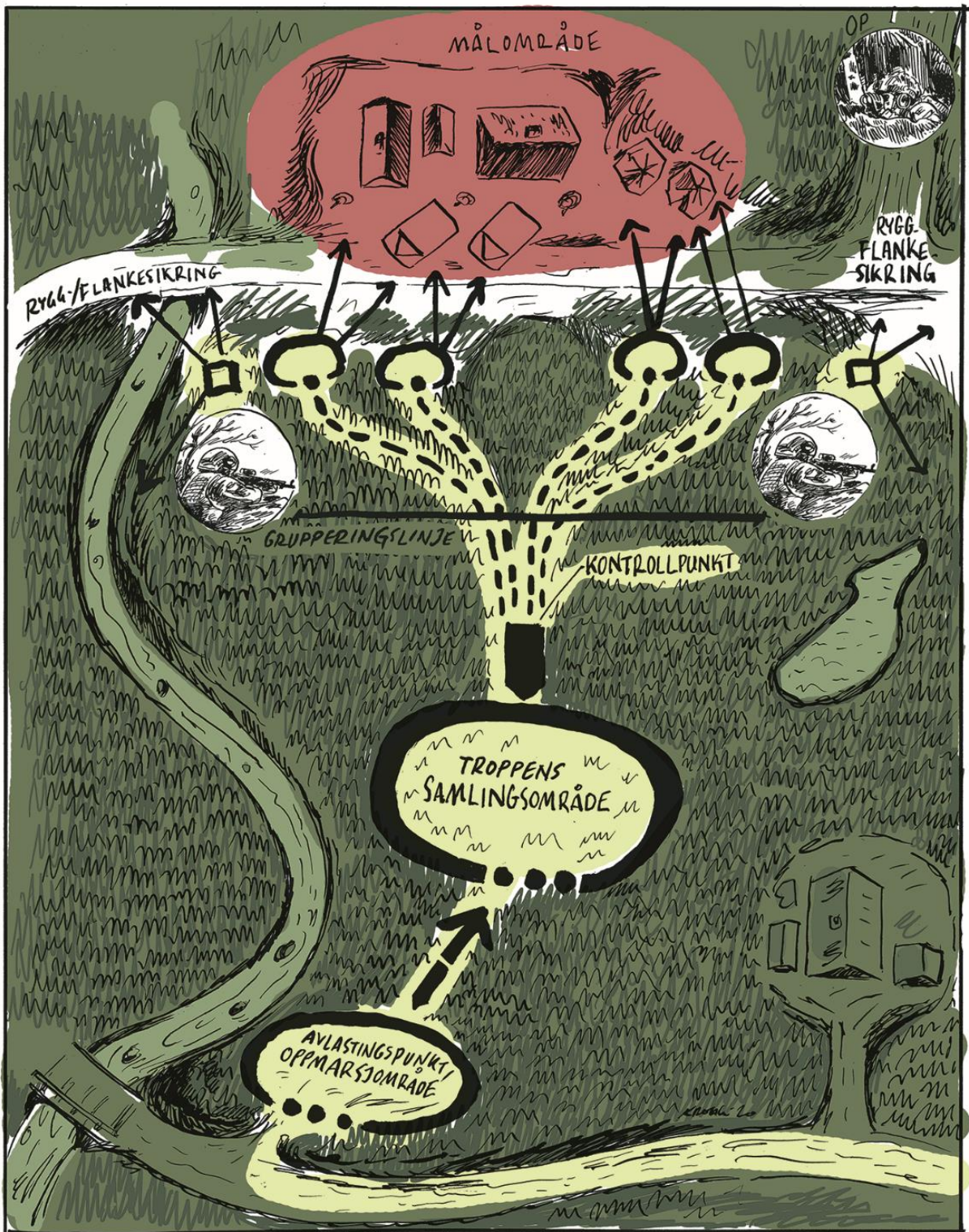
T 6.5 Steg 3: Bekjemping

- a. Fordeling av ildsektorer kan være tatt ut på rek. Om ikke, må dette må ledes av troppssjef og lagførere.
- b. Massiv samlet ildåpning bør tilstrebes. Ved bruk av tyngre våpen bør disse prioriteres, og jobben til resten av styrken blir da å støtte med fremføring av ammunisjon. Eventuelt støtte med personlige våpen i sektor.

T 6.6 Steg 4: Stridsavbruddet

- a. Det må være en plan for når og hvordan stridsavbruddet gjennomføres. På avtalt signal iverksettes uttrekning.
- b. Ilden avgis inntil troppssjef er fornøyd med effekten i målet.
- c. Tyngre våpen trekkes først ut, deretter resten av styrken.
- d. Deretter trekker lagene gjennom sitt samlingspunkt og deretter videre gjennom troppens kontrollpunkt og tilbake til samlingsområde for reorganisering.
- e. I troppens samlingsområde må det etableres handlinger for følgende;
 - En fiende som vil forfølge
 - Behandling og evakuering av sårede
 - Gjenforening av lag som er splittet
 - Omfordeling av materiell, ammunisjon osv. mellom lagene.
 - (Huskeord GLEMT Gruppering, Lokalisering, Etterforsyning, Melding, Tilbakeføring såret og døde)
- f. Troppen trekker ut av samlingsområde når delvis reorganisering er gjennomført.

Skisse for mulig gjennomføringsmåte for et ildoverfall, fra oppmarsjområde/avlastningsområde til troppen er i stillinger.

T 7 Overfall⁶¹

Hensikt:

Hensikten med et overfall er:

- A. Påføre fienden størst mulig tap.
- B. Begrense fiendens bevegelsesfrihet.
- C. Redusere fiendens tempo.
- D. Trekke gjennom målet og eliminere fienden, ta fanger, dokumenter eller annet av interesse for senere oppdragsløsning.

Beskrivelse:

Overfall skiller seg fra ildoverfall ved at troppen oppdager en statisk fiende i et målområde og ønsker å trekke gjennom målområdet. Likheten til et ildoverfall muliggjør bruk av de samme stegene som beskrevet i T-06 ildoverfall. Men merk at overfall har en angrepsstyrke som går inn på målet og angriper fienden primært fra flanken, samtidig som bekjempningsstyrken (ildbasen) forlegger ilden i målet. Det er også fordelaktig å bruke en sikringsstyrke i flanke/rygg om det er kapasitet til det. Det kan om mulig være fornuftig å sende frem personell, eller OP, som kan beskrive akse som nyttes frem til målet, stillingsområde, og beskrive fienden. Dette gjøres der man har tid til å gjennomføre dette.

Prinsipper for offensive oppdrag **HOKHE** (se s. 173)

Handlefrihet

Dette oppnås ved ikke å binde hele styrken. Ha alltid noen som kan ta seg av det uforutsette. Mulighet for å justere planen etter fienden (ha øyne på målet før/under/etter operasjonen). Skiftstillinger og alternative stillinger.

Overraskelse

Angripe på sted, tid og på en måte fienden ikke er forberedt på. Skjult oppklaring og stillingsbesettelse. Utnytt våpenets rekkevidde. Samlet ildåpning utløst av områdets tunge våpen.

Kraftsamling

Lokal ildoverlegenhet ved å avgrense målet i utstrekning, samlet ildåpning og konsentrasjon av ilden. De tunge våpen inngår i bekjempningsstyrken (ildbasen).

Hurtighet

Når det først smeller må det gå fort. Ikke la fienden få tid til å tenke. Bevegelse gir egen sikkerhet og hindrer mottiltak. Effektiv fremrykning når angrepsstyrken går inn i målområdet.

Enkelhet

Ikke bundet i for mange forutsetninger. Enkel plan basert på kjente driller. God ordre på modellbord som minimerer behovet for stridsledelse (klare ildåpningsbestemmelser, tydelig utgangsstilling og stillingsområder, avstander og plassering av fienden, avbruddskriterier, etc) Den enkelte soldat skal huske planen.

T 7.1 Normal fordeling i troppen ved et overfall:

- **Bekjempningsstyrke** gir ilddekning mot målet fra stridsstilling. Her inngår kanoner og maskingevær (Ildbasen). Normalt troppssersjant.

⁶¹ Håndbok for fottroppen i felt 2010, s. 177

- **Angrepsstyrke** som stormer målet, nedkjemper motstand, tar fanger og sikrer seg etterretningsmateriale. Produkter som kart og papirer beslaglegges. Spesielle objekter som ikke kan ødelegges på avstand, sprenges og ødelegges ved behov. Normalt troppssjef.
- **Sikringsstyrke** (hvis kapasitet) isolerer målet mens overfallet gjennomføres og bekjemper flyktende fiender eller hindrer forsterkninger. Sikring i flanke og rygg, varsler om fienden kommer fra annen retning. Fordeling av personell i styrkene vil avhenge av lendet, fienden og handlefriheten. Det kan være alt fra makkerpar og oppover som eksempelvis er sikringsstyrke.

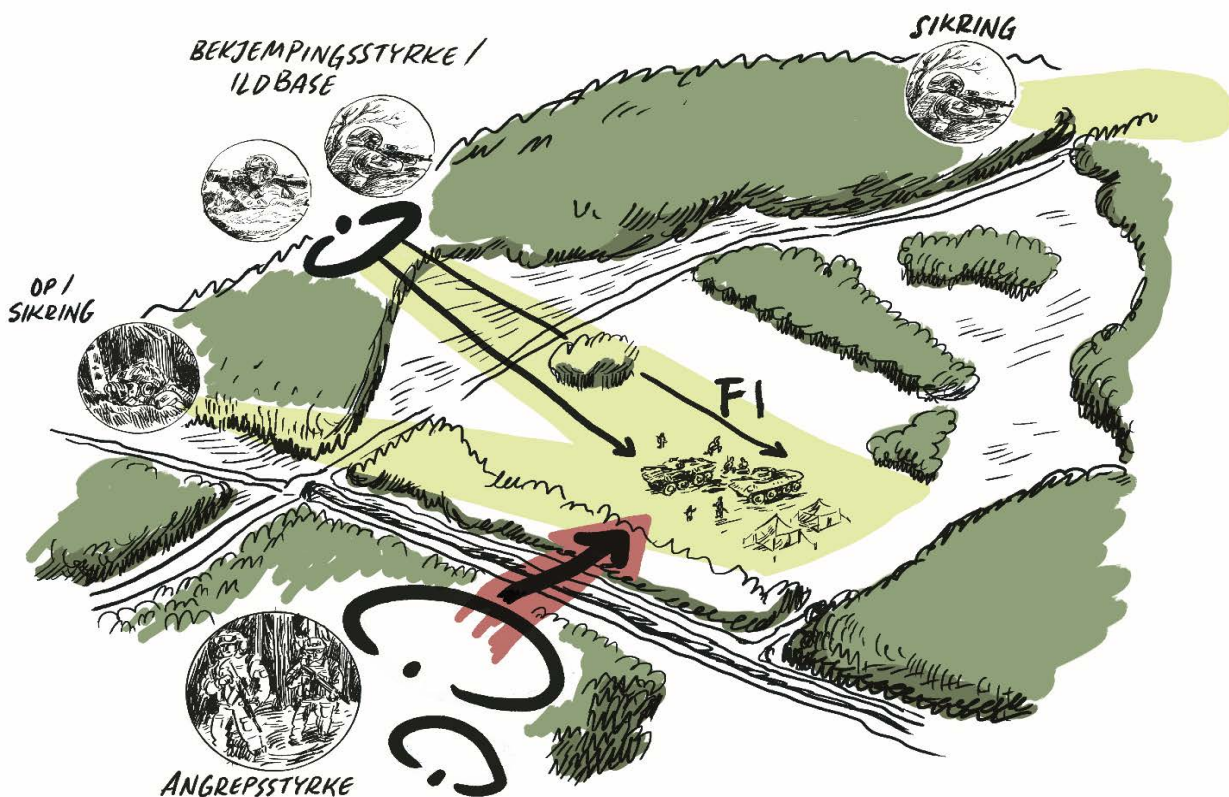
T 7.2 Steg 1: Etabler samlingsområde

- Troppen observerer en fiende og bestemmer seg for å angripe med ild.
- Det etableres et samlingsområde med sikring 360.
- Troppssjef og lagførere trekker frem for å lokalisere fienden og identifisere stillingsområde.
- Tilbake i samlingsområde gir troppssjef sin ordre for hvordan overfallet skal gjennomføres.

T 7.3 Steg 2: Stillingsbesettelse

- Troppen føres fra samlingsområdet, gjennom et kontrollpunkt (ansvar KP tr-ass) og frem til en grupperingslinje. Her har laget normalt sitt samlingspunkt.
- Sikringsstyrken går i stillinger i flanke/rygg.
- Angrepsstyrke gjør seg klar i stillinger.
- Lagførere gjennomfører en stille hurtig stillingsbesettelse med lagene sine. Samlet stillingsgang for bekjempningsstyrken (Ildbasen).
- Om tyngre våpen er med, vil det normalt være pri på å få disse i stilling først.

Skissen under beskriver mulig gjennomføringsmåte for et overfall.

T 7.4 Steg 3: Bekjemping

- Fordeling av ildsektorer er vanskeligere fordi bekjempingsstyrken (ildbasen) ikke ser målet før ildåpning. Dette må ledes av troppssjef og lagførere.
- Massiv samlet ildåpning bør tilstrebes. Ved bruk av tyngre våpen bør disse prioriteres, og oppgavene til resten av styrken blir eventuelt støtte med fremføring av ammunisjon.
- Når målet er bekjempet og kun mindre fiendtlig personell og materiell er intakt rykker angrepsstyrken inn i målområdet og rydder resterende. Ilden fra bekjempningsstyrken forlegges samtidig som angrepsstyrken ryker inn i målområdet. Tar deretter med seg alt av viktige dokumenter, krigsfanger og materiell av betydning.
- Sikringsstyrken bekjemper alle som stikker av, eller hindrer fiendtlig forsterking.

T 7.5 Steg 4: Stridsavbruddet

- Det må være en plan for når og hvordan stridsavbruddet gjennomføres. På avtalt signal iverksettes uttrekning.
- Ilden avgis inntil troppssjef er fornøyd med effekten i målet.
- Angrepsstyrken trekker ut gjennom sitt samlingspunkt og deretter videre gjennom troppens kontrollpunkt og tilbake til samlingsområde for delvis reorganisering. Bekjempningsstyrken sikrer.
- Bekjempningsstyrken (Ildbasen) trekker ut gjennom sitt samlingspunkt og deretter videre gjennom troppens kontrollpunkt og tilbake til samlingsområde for delvis reorganisering. Tyngre våpen trekkes først ut, deretter resten av styrken.
- Sikringsstyrke trekker ut gjennom sitt samlingspunkt og deretter videre gjennom troppens kontrollpunkt og tilbake til samlingsområdet for delvis reorganisering.
- I troppens samlingsområde må det etableres handlinger for følgende.
 - Omfordeling av materiell, ammunisjon, o.s.v, mellom lagene basert på delvis reorganiseringen (GLEMT).
 - En fiende som vil forfølge.
 - Behandling og evakuering av sårede.
 - Gjenforening av lag som er splittet
- Troppen trekker ut av samlingsområde når reorganisering er gjennomført.

Skisse for mulig gjennomføringsmåte av et overfall, fra oppmarsjområde/avlastningsområde til troppen er i stillinger.

T 8 Bakhold⁶²

Beskrivelse:

Et bakhold skal gjennomføres overraskende mot en fiende som er på marsj. Under et bakhold venter troppen på at fienden skal bevege seg inn i et ildområde, der han engasjeres. Hensikten med et bakhold er:

- A. Påføre fienden tap
- B. Begrense fiendens bevegelsesfrihet
- C. Redusere fiendens tempo

Bakhold har også et mentalt aspekt ved at fienden aldri kan føle seg trygg. Bakhold kan gjennomføres med hele eller deler av styrken. Dette kan være svært krevende operasjoner fordi de er tidkrevende, med lange statiske perioder på høy beredskap og fordi bakhold ofte ikke effektueres.

Prinsipper for offensive oppdrag HOKHE (se side 173)

Handlefrihet

Dette oppnås ved ikke å binde hele styrken. Ha alltid noen som kan ta seg av det uforutsette. Mulighet for å justere planen etter fienden (ha øyne på målet før/under/etter operasjonen, tidlig varsling ved bakhold).

Overraskelse

Angripe på sted, tid og på en måte fienden ikke er forberedt på. Skjult oppklaring og stillingsbesettelse. Utnytt våpnenes rekkevidde. Primært samlet ildåpning utløst av områdets tyngre våpen.

Ikke bli oppdaget før ildåpning ved å:

- a. Unngå å etterlate spor i målområde og marsjveier inn i stillingsområde.
- b. Begrense kutting av vegetasjon for å få skuddfelt.
- c. Kontrollere personlig kamuflasje.
- d. Håndheve lyd- og lysdisiplin.
- e. Ha streng disiplin på bevegelse i stillingene, skjult frem til ildåpning.

Kraftsamling

Lokal ildoverlegenhet ved å avgrense målet i utstrekning, samlet ildåpning og konsentrasjon av ilden. De tyngre våpen inngår i ildbasen/bekjempningsstyrken.

Hurtighet

Når det først smeller må det gå fort. Ikke la fienden få tid til å tenke.

Bevegelse gir egen sikkerhet og hindrer mottiltak. Skiftstillinger og alternative stillinger.

Enkelhet

Ikke bundet i for mange forutsetninger. Enkel plan basert på kjente driller. God ordre på modellbord som minimerer behovet for stridsledelse (klare ildåpningsbestemmelser, tydelig utgangsstilling og stillingsområder, avstander og plassering av fienden, avbruddskriterier, etc) Den enkelte soldat skal huske planen. Tilstreb å holde lagene samlet.

⁶² Håndbok for fottroppen i felt 2010. s. 162

T 8.1 Viktige forhold ved gjennomføringen av bakhold

Følgende forhold vurderes i planleggingen av denne typen oppdrag:

- a) Sikker etterretning
- b) Planlegging, rekognosering og trening på oppdrag
- c) Operasjonssikkerhet
- d) Overraskelse
- e) Gode planer og veltrente SOP-er
- f) Maksimal bruk av ildkraft
- g) Bruk av OP for å oppnå tidlig varslings

Etterretning

Det er fordel med en god etterretning for gjennomføringen av et bakhold. Nødvendig informasjon og etterretning som skaper forutsetning for bakhold, kommer fra:

- a) Patruljerapporter
- b) Lokalkjennskap
- c) Kunnskap om fiendens operasjonsmønster
- d) Militær etterretning
- e) Informasjon fra lokale informanter man stoler på

Planlegging, rekognosering og trening på oppdrag

For å kunne lykkes med bakhold er dette viktig:

- a) Kjenne fiendtlig stridsteknikk og tiltak de gjør når de blir utsatt for bakhold
- b) Gjennomføre detaljert planlegging
- c) Forsikre seg om at alle som deltar i bakhold, kjenner sin eksakte funksjon
- d) Drille alle «handling ved»-prosedyrer i troppen
- e) Skjult stillingsbesettelse

Operasjonssikkerhet

- a) Bruk aldri gamle stillinger flere ganger
- b) Planlegg for fiendtlig mottiltak etter bakholdet og sikre alltid egen uttrekningsvei
- c) For mye bevegelse i målområdet kan kompromittere stillinger og kan resultere i at fienden:
 - Unngår området
 - Legger ut eksplosivfeller
 - Planlegger bakhold mot oss
- d) Vurdering om fienden bruker, eller har, dronekapasitet

Overraskelse

- a) Ikke bli oppdaget før ildåpning
- b) Samlet ildåpning, og da som minimum med de våpentyper som skal virke best i målet
- c) Unngå å etterlate spor i målområdet og marsjveier
- d) Begrens kutting av vegetasjon for å få skuddfelt
- e) Kontroller personlig kamouflasje
- f) Håndhev lyd- og lysdisiplin
- g) Streng disiplin på bevegelse i stillingene, skjult frem til ildåpning

Gode planer og veltrente SOP-er

- a) Enkle planer for å utløse bakholdet
- b) Enkle kriterier for å avblåse bakholdet
- c) Alle i styrken må kjenne planen i detalj og grupperingen av alle egne soldater

- d) Enkle signaler for varsling av «stans ild», «avbryt» og «uttrekning»
- e) «Handling ved ildavbrudd» dersom fienden er sterkere enn forventet

Maksimal bruk av ildkraft

- a) Ilden fra våpen skal kraftsamles, men samtidig ha effekt i hele bekjempingsområdet. Dette oppnås med å avgrense målet i utstrekning.
- b) Utnytt sektorladninger eller stridsvogns miner til det maksimale, også for å sikre uttrekning.

Bakholdet

Et bakhold kan grupperes på forskjellige måter og avstander. Grupperingen en velger, baseres på terreng, fienden, tid, og effekten som skal oppnås. Et bakhold vil ofte være godt planlagt og følgende informasjon om fienden bør være tilgjengelig:

- a) Størrelse på og sammensetning av fiendens styrke.
- b) Fiendens bevæpning og utrustning.
- c) Fiendens rute og marsjretning.
- d) Når fienden forventes å passere gjennom målområdet.

Et bakhold kan også settes opp hurtig mot for eksempel en forfølgende fiende. Dette gjøres da ofte gjennom lagets stridsdrill 1, hurtig stillingsbesettelse.

Organisering av bakholdsstyrken

Troppen organiseres i to, eventuelt tre, styrker:

1. Bekjempingsstyrke

- Fremre/bakre korsk.
- Varsler når fienden nærmer seg bekjempingsområdet (OP).
- Bekjemper fienden i bekjempingsområdet (ildbase).
- Normalt troppssersjant.

2. Sikringsstyrke

- Sikrer flankene og ryggen til bekjempingsstyrken.
- Varsler hvis fienden kommer fra en annen retning.

Dersom oppdraget tilsier at vi skal inn på målet, dvs vi går fra et bakhold og over på et overfall, må troppen også organisere en:

3. Angrepsstyrke

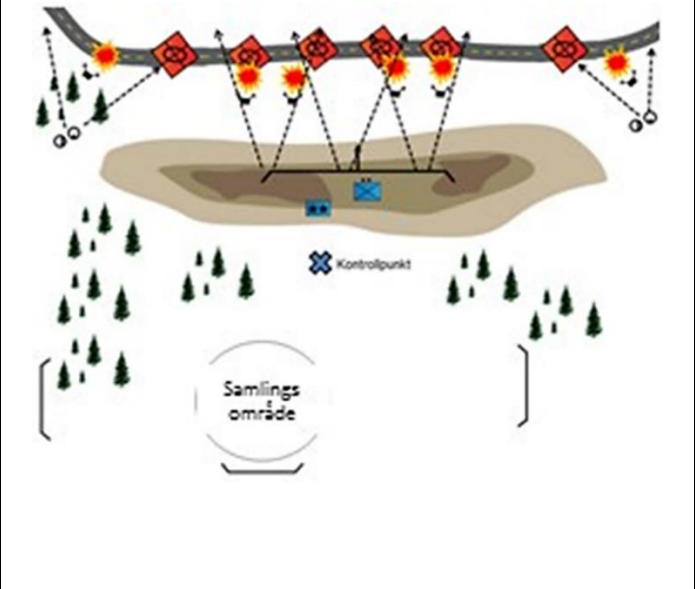
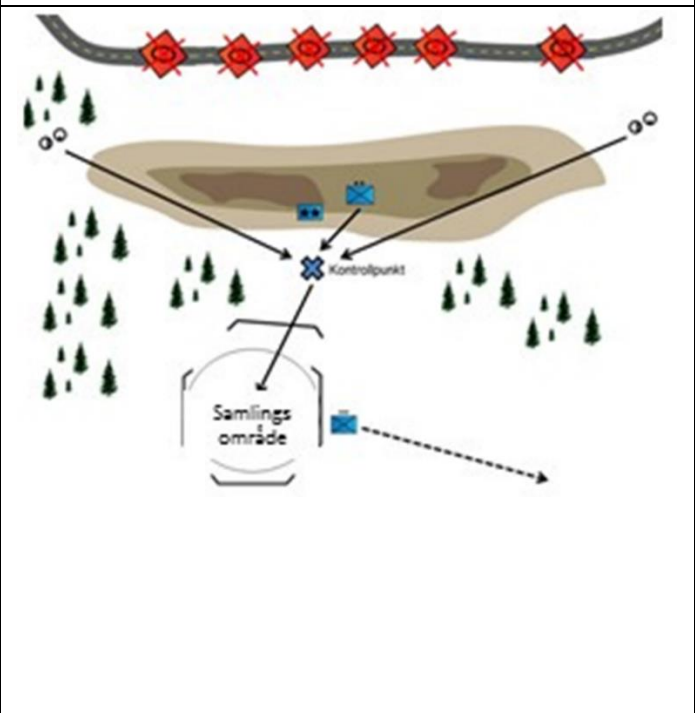
Angriper inn på, og rydder/avsøker, målet (Se også overfall). Fordeling av personell i styrkene vil avhenge av lende, fienden og handlefriheten. Det kan være alt fra makkerpar og oppover som eksempelvis er sikringsstyrke. Normalt troppssjef.

T 8.2 Stegene i et bakhold

Gjennomføringen av et organisert bakhold deles i fire steg:

1. Etablere samlingsområde
2. Stillingsbesettelsen
3. Bekjemping
4. Stridsavbruddet

	<p>Steg 1: Etabler samlingsområde</p> <p>Ved ankomst til planlagt samlingsområde etablerer troppen sikring 360 grader. Materiell som ikke skal med i striden, blir gjemt og kamuflert.</p> <p>Troppen gjennomfører en siste sjekk.</p> <p>Troppssjefen, og lagførerne går frem for å rekognosere stillings-/bekjempingsområde.</p> <p>Kontrollpunkt etableres mellom samlingsområdet og stillingsområde. Dette er samme prosedyre som i ildoverfall og overfall.</p>
	<p>Steg 2: Stillingsbesettelse</p> <p>Lagførerne henter hovedstyrken og innpasserer stillingsområdet via kontrollpunktet og videre gjennom lagets samlingspunkt.</p> <p>Lagene vises i stilling. Troppssjefen/lagføreren gir hvert våpensystem ildsektorer, kontrolltiltak og ildåpningsbestemmelser. Sikringsstyrke etableres umiddelbart.</p> <p>Etablering og kamuflering av stillinger iverksettes for å sikre at bakholdet ikke kompromitteres. Må kontrolleres.</p> <p>Når forberedelsene er gjort, går hver og en i stilling.</p> <p>Det kan hende at troppen må bli i bakholdsområdet over tid og dermed ha en plan for drift og en plan for varsling når fienden kommer. Det kan være hensiktsmessig og ikke gå i stilling før OP varsler at fienden har passert. Troppen ligger da skjult bak stillingsområdene, og gjennomfører skjult stillingsgang. NB husk fiendtlig dronekapasitet/overvåkning fra luften.</p>

	<p>Steg 3: Bekjemping</p> <p>Sikringsstyrken varsler når fienden er på vei. Fremre/bakre kord sørger for at fienden blir låst inne i bekjempingsområde og at evt fiendtlige forsterkninger ikke slipper til. Bekjempingsstyrken bekjemper fienden med ild.</p> <p>Utløsning av sektorladninger. Samlet ildåpning for hele styrken. Bruk av lys i mørke. Bruk av granater. Bruk av øvrige våpensystemer.</p> <p>Det bør også være en plan for egne sårede, fiendtlig motangrep og evt krigsfanger.</p>
	<p>Steg 4: Stridsavbrudd</p> <p>En plan for når og hvordan stridsavbrudd gjennomføres, er viktig. På avtalt signal iverksettes uttrekning.</p> <p>Bekjempingsstyrken trekker først ut, deretter sikringsstyrken. Samtlige skal gjennom kontrollpunktet for å telles ut av troppsass. I samlingsområdet iverksetter troppen, eller deler av den, en hurtig stillingsbesettelse for å sikre at troppen ikke blir forfulgt. Det iverksettes <i>delvis reorganisering</i> i troppen. (GLEMT)</p> <p>Det må etableres handling for:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fiende som forfølger troppen • Sårede • At troppen splittes • Enkeltmenn som separeres fra troppen

T 8.3 Avbrudd før bakholdet blir utløst

Troppen må på ethvert tidspunkt være forberedt på at oppdraget må avbrytes. Troppssjefen regulerer dette forut for oppdraget gjennom forhåndsbestemte avbruddskriterier.

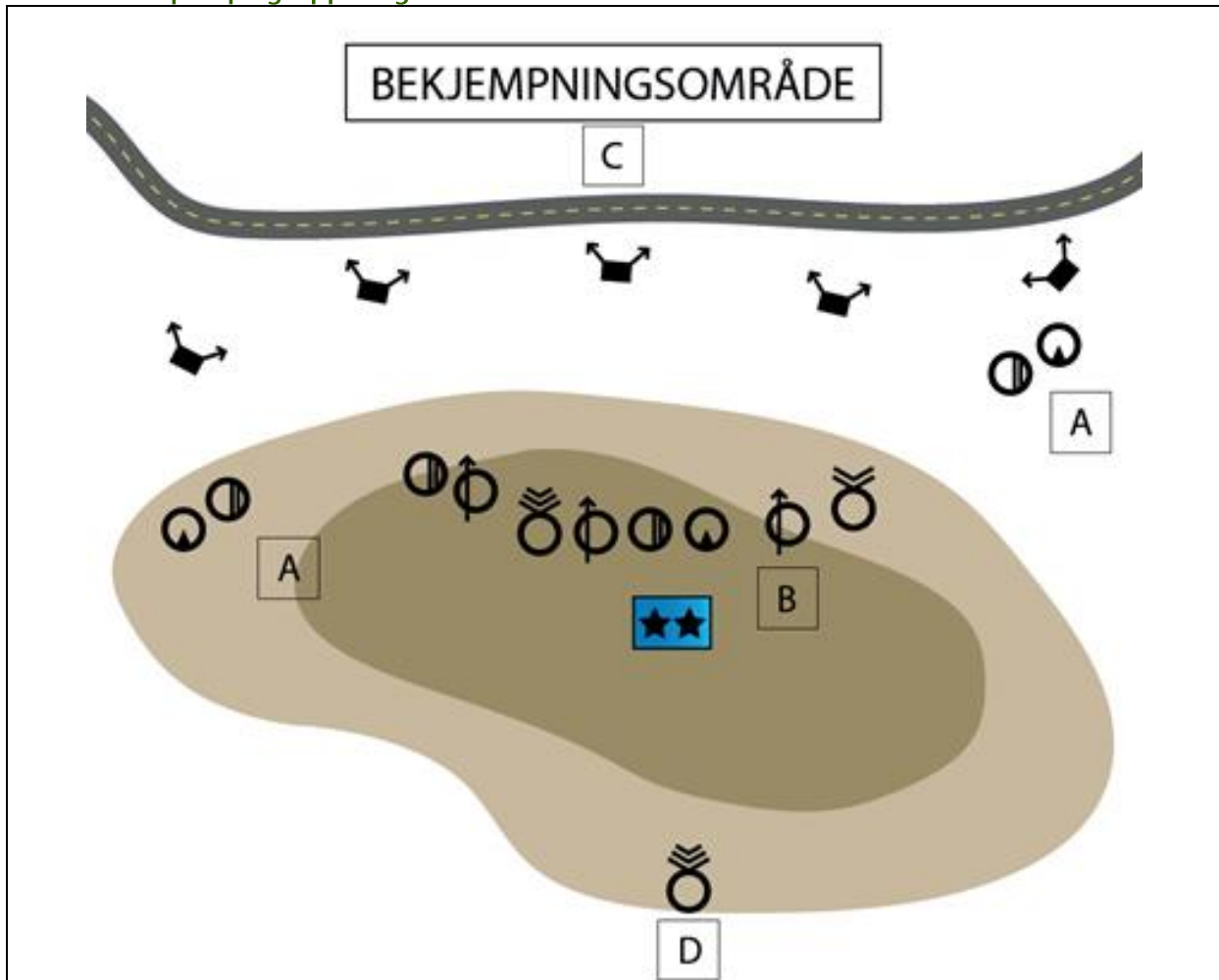
Eksempler på avbruddskriterier:

- a) Kompromittering i et av stegene.
- b) Fienden kommer fra en annen retning eller med en annen styrke enn forutsett.
- c) Fienden opptrer mistenksomt.
- d) Det er sivile i området.

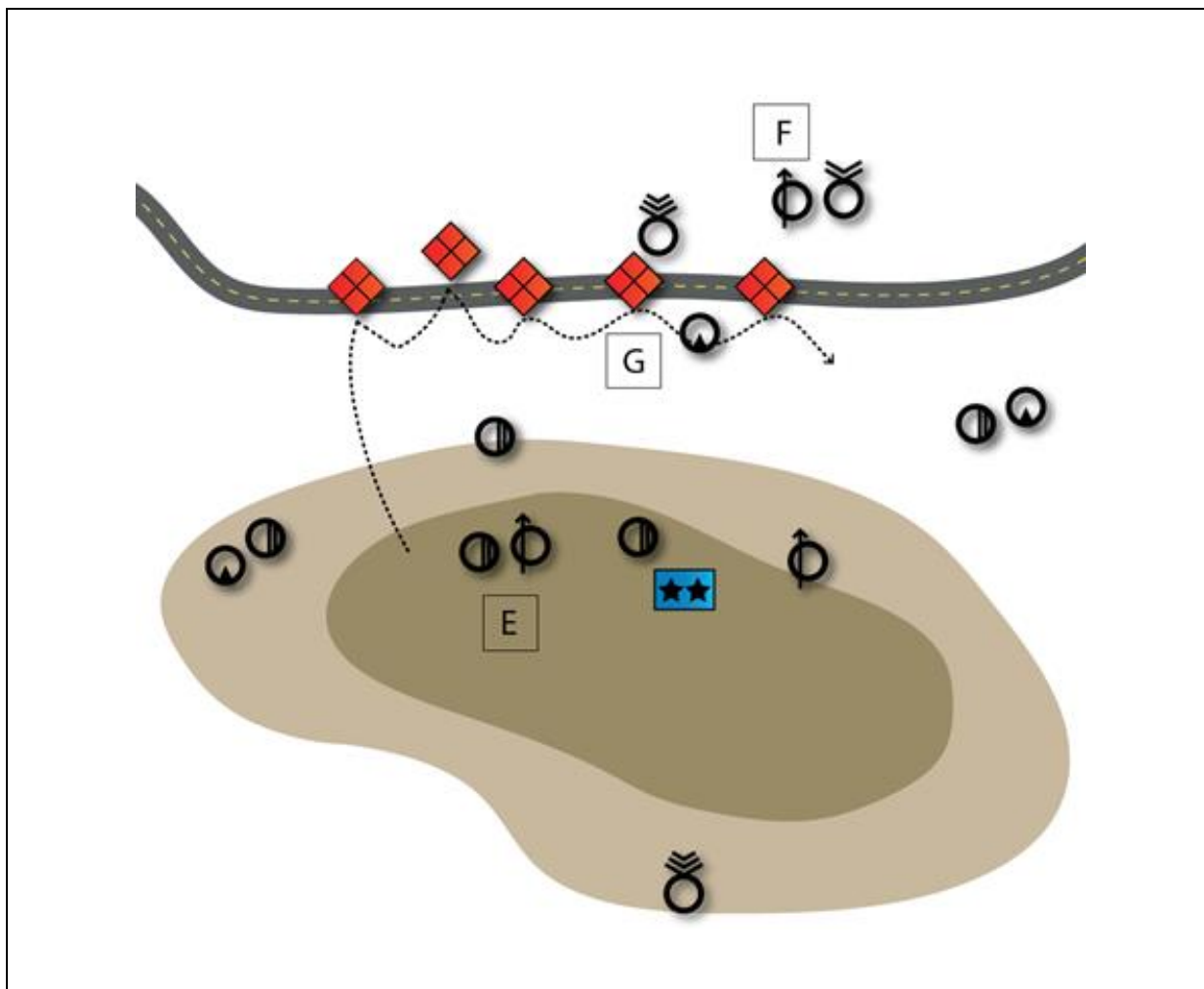
Det må gis forhåndsordre for hvilke tegn og signaler som skal gis:

- a) For når troppen skal trekke ut.
- b) For om troppen skal bli liggende og la fienden passere.
- c) For om sektorladninger skal tas inn eller bli stående.

T 8.4 Eksempler på grupperinger for bakhold

Linjeformasjon bakhold

- A: OP varsler når fienden kommer. De må kjenne avbruddskriterier og gi troppssjefen en anbefaling ut fra den fienden de ser. Fremre/bakre kore grupperes for å låse fiendtlig personell i bekjempingsområdet. Angrepsstyrke fungerer i dette eksempelet også som flankesikring og tidlig varsling for troppen.
- B: Bekjempingsstyrke ledet av troppssjef i midten, med LMG-er/Mg-3 eventuelt PV våpen.
- C: Sektorladninger er satt ut.
- D: Rygg/baksikring grupperes alltid ut. Sikringen danner opptak for troppen ved stridsavbrudd.

Eksempel på linjeformasjon bakhold, med mulig angrep

E: Bekjempingsstyrke ledet av troppssjef i midten sikrer bekjempingsområdet.

F/G: Angrepsstyrke har gått inn på målet. F sikrer fra «motsatt side».

G søker gjennom «målet».

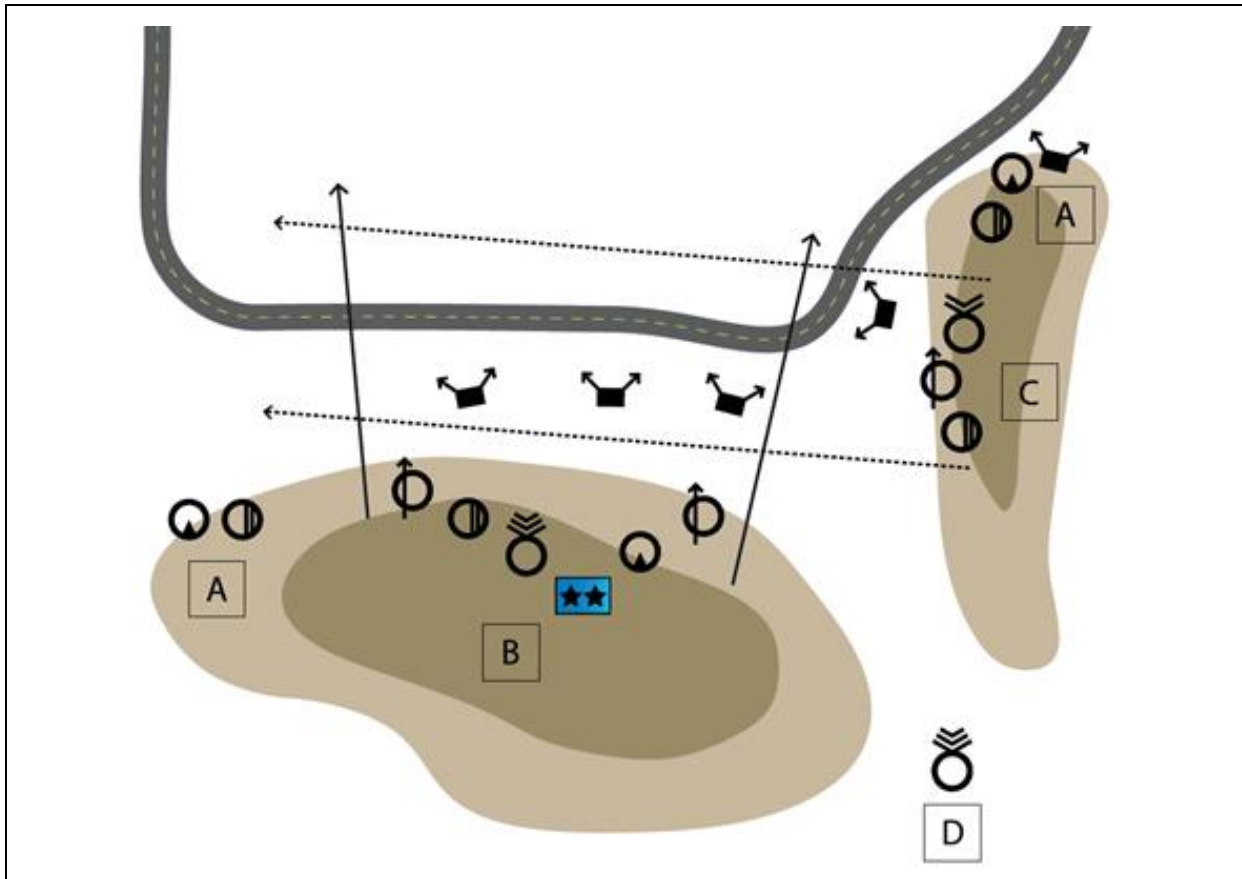
Fremgangsmåte for søk

- Krigsfanger tas hånd om først.

Deretter søkes døde:

- Angrepsstyrken gjør følgende: sikrer sårede/døde fiendtlige soldater.
- Beslaglegger alt av etterretningsmessig verdi.

Når alt er gjennomført, samles våpen på stedet og destrueres, eller tas med tilbake

Eksempel på L-formasjon

Bakholdet benytter sving langs akse for å gruppere et L-formet bakhold. Kryssende sektor gir maksimal ildkraft i bekjempingsområdet. L-en består av en lang side (B) langs fiendens marsjretning og en kort side på tvers av marsjretningen (C). Bakholdet bør ikke legges slik at kortsiden går på tvers av akse.

A: Fremre/bakre kork etableres.

D: Rygg/baksikring grupperes alltid ut. Sikringen danner opptak for troppen ved stridsavbrudd.

Bakhold mot panser

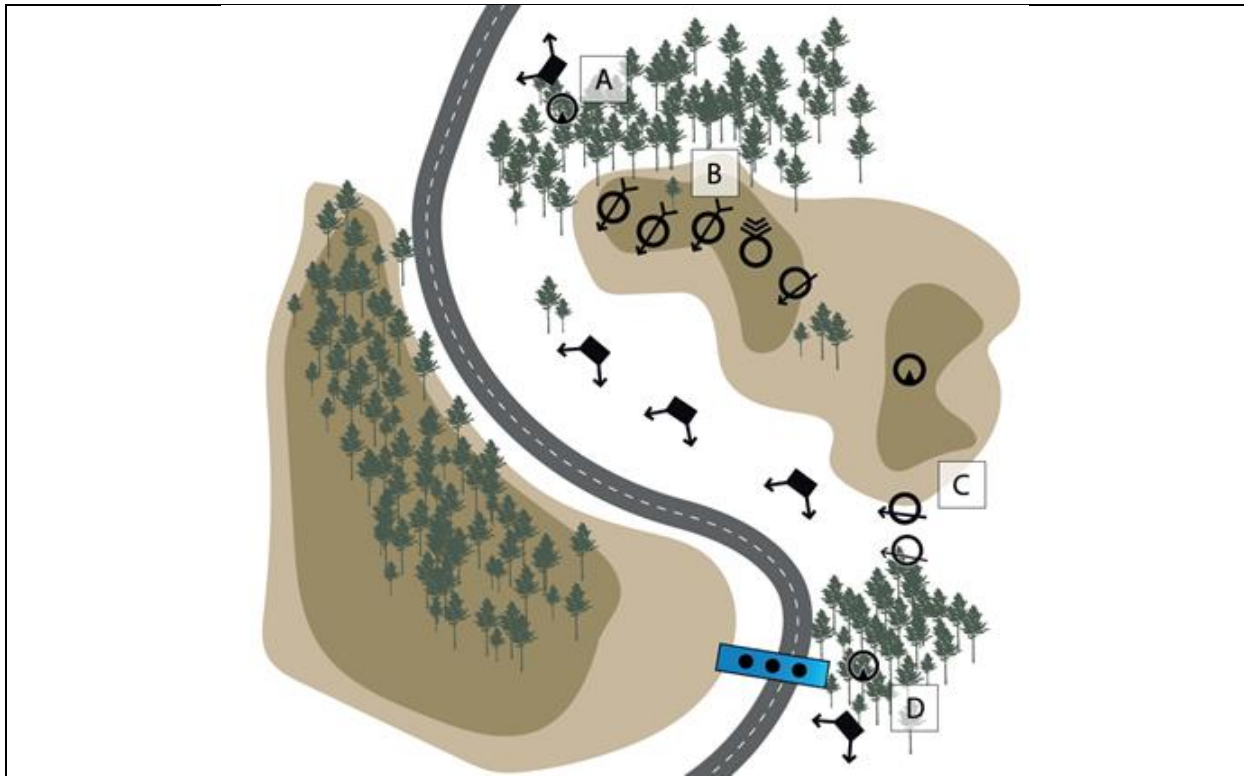

HENVISNING

Prinsipper for bekjempelse av panser beskrives i *Håndbok for fotlaget* kapittel 8.

For bakhold mot panser gjelder det samme som er beskrevet i stegene for bakhold. Men det er noen ting troppssjefen må tenke på når han legger sin plan:

- Prioritet gis til våpenplassering av de tunge PB-våpnene
- Utnytte våpens rekkevidde
- Det bør planlegges med stillinger som kan dekke uttrekningen, da PB-våpen ofte er tunge å bære med seg
- Om bakholdet er formet som en «L», bør frontale våpen vente med å gå i stilling til etter ildåpning

Eksempel på et PB-bakhold

A: Tidlig varsling og flankesikring.

B: Styrken grupperes som et enkelt bakhold på L-formasjon. Bekjempingsstyrken utnytter dekning i front samt kanaliserende lende som gjør at fiendens hastighet senkes. Kombinasjonen av sektorladninger og stridsvogns miner stanser fienden og muliggjør ildåpning.

C: Mg med ildsektor langs veien bekjemper fienden som søker dekning i grøftene.

D: Fremre og bakre kork etablerer og armerer minefelt, flankesikring og ryggsikring. OP bør benyttes for enda tidligere varsling hvis troppen ligger skjult bak stillingsområdet.

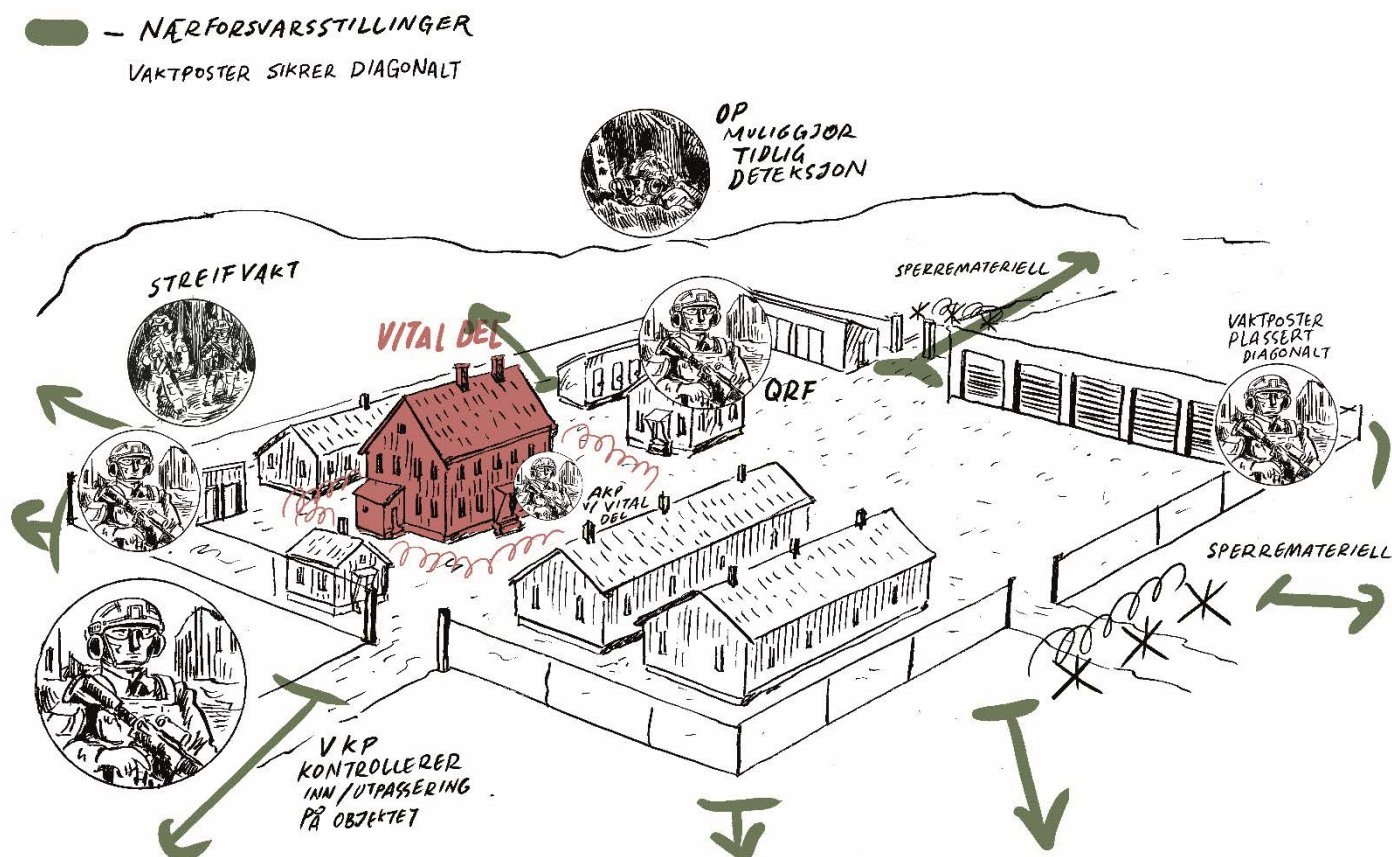

Husk at stridsvogner og stormpanservogner har sterkest pansring i front og svakere pansring på topp og i side.

T 9 Objektsikring generelt⁶³

Hensikt:

Hensikten er å beskrive viktige prinsipper som må inngå i planlegging av et objektsikringsoppdrag.

Beskrivelse:

1. Prinsippene for objektsikring er **Sterkest mulig fysisk sikring av vital(e) del(er) – Tidligst mulig deteksjon – Hurtig reaksjon.**
2. Innbruddstid må være større enn den tiden det tar å detektere at noe skjer + tiden det tar å reagere på hendelsen. Beskrives på denne måten: $\text{Innbruddstid} > \text{deteksjonstid} + \text{reaksjonstid}$. Dette må være styrende for sikringstiltakene. Kalles også *balansert sikring*.
3. Hvis et objekt innehar flere vitale deler, må disse prioriteres.
4. Det må være sammenheng mellom aktive og passive sikringstiltak. Hvis du har en detektering av en trussel ved et passivt sikringstiltak, må det være et aktivt sikringstiltak som fanger opp dette og iverksetter mottiltak. Det hjelper altså lite om du har videoovervåking av et område, hvis det ikke er noen som ser på skjermen som monitorerer det aktuelle området.
5. Godt utstyrte vaktposter med nattoptikk kan kompensere for bruk av dobbeltposter i mørke.
6. AKVODS (Adkomstveier - Kunstig og naturlig hinder - Viktig lende - Observasjon og skuddfelt - Dekning og skjul - Slutninger (se UTS tropp og lag T-01)) gjennomføres, hvis det ikke er gjort på et tidligere tidspunkt. Merk at det bør gjennomføres både en utvendig og innvendig AKVODS, spesielt der objektet ditt er en stor bygning midt i et bymiljø.

⁶³ FR 20-5-1-3 Taktiske direktiver HV – Objektsikring 1993

7. Sikring i dybden skal ivaretas. Innebærer at man har gjensidig støtte i dybden, i tilfelle gjennomtrengning.
8. Soneinndeling hvis mulig. Eksempel: må alle på objektet ha tilgang til hele objektet? Tilgangsstyre deler av bygningen. Hvis ikke kan man begrense ferdsel og dermed også forhåpentligvis spare inn på bruken av aktive sikringstiltak. Spesielt aktuelt i større komplekse bygg. Sperre av hele etasjer, korridorer etc.
9. «Rendyrke» lagsoppdrag så langt det lar seg gjøre. Dvs unngå å dele opp laget.
10. Ha med ferdig laminerte postinstruksmaler som fylles ut umiddelbart etter besettelse. Inkluderer også avstandskort. Beskriv motstanderen lokalt og hvor det antas at man kommer fra og med hvilket utstyr, basert på grovvurdering og AKVODS.
11. Nærforsvarsstillinger tas ut og bekjentgjøres. Sektorinndeling tas ved stillingsbesettelse. Alarmøvelser gjennomføres gjentatte ganger, slik at alle er klar over sine egne stillinger, samt naboposter.
12. Vegetasjon ryddes og etablering av passive sikringstiltak iverksettes når stillingene er besatt.
13. Marsjberedskap brukes på de som har en beredskapsfunksjon. Det kan fint soves på beredskap, så lenge man overholder gitt marsjberedskap. Det innebærer at reaksjonstiden må øves jevnlig. Vær obs på at ved bruk av høy marsjberedskap så minsker stridsutholdenheten.

T 9.1 Eksempel 1 vaktrullering

Eksempel på en vaktrulleringsplan over 12 døgn. I dette tilfellet justerer man rulleringen etter 6 døgn. Utdanning kan skje både på beredskap og hvile. TO lag på vakt (V) til enhver tid. ETT lag på beredskap (B) og ETT lag på hvile (H).

Det er ulike ting som påvirker hvor lang tid den enkelte er i stand til å stå på vakt. Dette kan være alt fra vær/føre/lys, oppbygging av poststedet, trusselen i området etc.

Hvis det blir for mye sammenhengende belastning kan man justere ned tidsperiodene til eksempelvis 4 timer istedenfor 6 timer.

Får man til rullering med avløsning på posten kan man gå fra en post til neste, for så å avløse denne igjen. Da vil man automatisk få en streifvakt og et mindre monotont vaktoppdrag.

Dato	01.nov				02.nov				03.nov			
Tid	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24
Lag												
1	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B
2	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H
3	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V
4	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V

Dato	04.nov				05.nov				06.nov			
Tid	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24
Lag												
1	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B
2	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H
3	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V
4	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V
Dato	07.nov				08.nov				09.nov			

Tid	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24
Lag												
1	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H
2	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V
3	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V
4	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B

Dato	10.nov				11.nov				12.nov			
Tid	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24	00-06	06-12	12-18	18-24
Lag												
1	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H
2	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V
3	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B	V
4	V	V	H	B	V	V	H	B	V	V	H	B

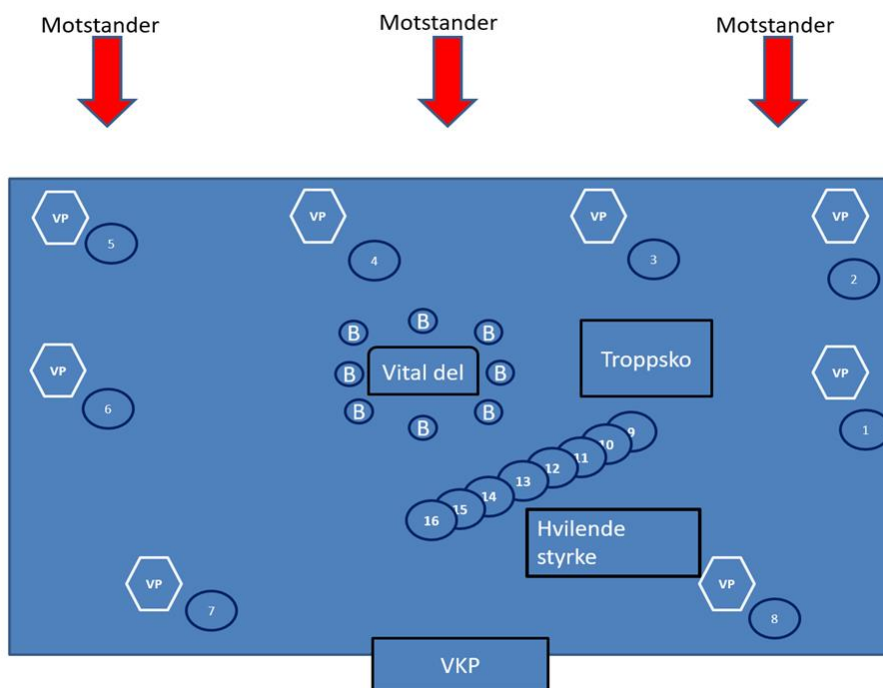
T 9.2 Eksempel 2 vaktrullering

I dette eksempelet har vi lagt til grunn at motstanderen kommer fra nord og derfor har kraftsamlet vaktposter (VP) i nord. Fordelingen av vaktmannskaper er i dette tilfellet ETT lag på veikontrollpost (VKP), ETT lag beredskap (B) og TO lag som inngår i en kombinasjon mellom vaktrullering og hvilende styrke.

Dette foregår på følgende måte: vaktmannskap nr 9 går ut og avløser vaktmannskap nr 1. Denne går så videre og avløser vaktmannskap nr 2 osv. Til slutt vil vaktmannskap nr 8 bli avløst og denne vil da gå inn bakerst i hvilende styrke og gå i hvile. Hvor lang hvile det blir avhenger av hvor hyppig man sender ut et nytt vaktmannskap, men dette kan justeres avhengig av tid på døgnet, vinter/sommer osv.

Fordel: Man får en streif i mellom postene, troppsbealet kan gå motsatt vei og snakke med folkene sine, det blir variasjon mellom postene etc.

Etter 12 timer så kan de TO lagene som har inngått i vaktrullering bytte med de TO lagene som har vært på beredskap og VKP. Utdanning kan foregå både når personellet er på beredskap og på hvile.

T 10 Besettelse av bemannet objekt⁶⁴

Hensikt:

Beskrive handlingsmønstrer til troppen ved rydding og besettelse av et objekt som er bemannet med personell som arbeider der, politiet, personell fra andre forsvarsgrener eller kombinasjoner av dette er til stede.

Beskrivelse:

1. Klargjøring av framparti
2. Objektsjef må på forhånd ha avtalt prosedyrer for innpassering med personellet på objektet.
Hvis objektet allerede er sikret av politi eller militære mannskaper, er det avgjørende at både denne styrken og frempartiet er kjent med hvordan handlingen skal gjennomføres.
Under frempartiets forberedelser må objektsjef ta forbindelse med mannskapet på objektet for å utveksle informasjon og avtale:
 - At frempartiet er underveis og hva dette består av.
 - Møtepunkt, sted og tid for innpassering.
 - Hvem som tar imot frempartiet.
3. Troppssjef gir ordre til troppen. Troppssersjant klarer hovedstyrken og iverksetter nødvendige forberedelser.
4. Evt. trening med frempartiet.
5. Frempartiet rykker frem til objektet. Fremrykning mot objektet kan gjennomføres åpenlyst og langs naturlige adkomstveier, hvis situasjonen tillater dette.
6. "Link up" med personell på objektet etter avtalt prosedyre. Etter innpassering utveksles, om nødvendig, ytterligere informasjon og partene enes om en fremgangsmåte for ryddingen.
7. Er polititjenestemenn tilstede vil disse ha kommandoen inntil objektet er overkvittert. Er sikringstiltak allerede etablert vil frempartiet forsterke denne sikringen og overlape i stilling. Adgangskontroll etableres hvis dette ikke er gjort og vital del(er) ryddes sammen med personell fra objektet. Identiteten til de som er til stede på objektet fastslås og personellet som arbeider på objektet kan fortelle hvorvidt pakker, kasser, kabler o.l. er mistenkelige eller ikke.
8. Rydder og sikrer vital del(er).
9. Når vital del(er) er ryddet og sikret melder objektsjefen dette til hovedstyrken og operativ foresatt. Hovedstyrken starter da sin innpåkarsj. Frempartiet forbereder mottaket av hovedstyrken, slik at denne kan etablere seg iht objektplanen uten unødig tap av tid. Dette kan innebære at personell fra frempartiet fungerer som veivisere, sørger for at dører er låst opp, tildeler materiell fra objektet til lagene o.l.
10. Hovedstyrken ankommer objektet på avtalt møteplass. Den tas imot av frempartiet.
11. Deler av objektet som ikke er ryddet av frempartiet, ryddes.
12. Stillingene besettes iht objektplanen og objektsjefens ordre til hovedstyrken. Samtlige stillinger, både vakt-, beredskaps- og alarmstillinger, besettes etter drillen "forberedt stillingsbesettelse", evt. med nødvendige tillempinger. Postene må gjøres kjent med sine postinstruksjoner og eventuelle endringer fra tidligere treninger. Samband etableres og funksjonstestes. Deretter trekkes personellet, som ikke bekler vaktstillinger, inn for videre rydding eller etablering av passive sikringstiltak og bivakker. Besettelse av samtlige stillinger samtidig gjøres for at den enkelte skal være kjent med egen ildsektor og sine naboer ved økt beredskap eller alarm.
13. Når objektet er sikret (alle aktive sikringstiltak etablert), meldes dette til operativ sjef.
14. Evt. overtagelse fra politiet. Når troppen har iverksatt sine aktive sikringstiltak iht. objektplanen og objektet er ferdig ryddet, fylles "Blankett for overtagelse mellom politiet og forsvaret" ut av stedlig politi og objektsjefen. Objektsjefen tar med dette formelt over sikringsansvaret av objektet. (se vedlagt blankett bakerst i boka «Blankett for overtagelse mellom politiet og Forsvaret»).
15. Arbeidet med passive sikringstiltak ferdigstilles.

Objektsjefen bør ha forberedt vakt- og rulleringslister, og disse blir effektive fra når objektet er sikret.

⁶⁴ FR 20-5-1-3 Taktiske direktiver HV – Objektsikring 1996

T 11 Besettelse av ubemannet objekt⁶⁵

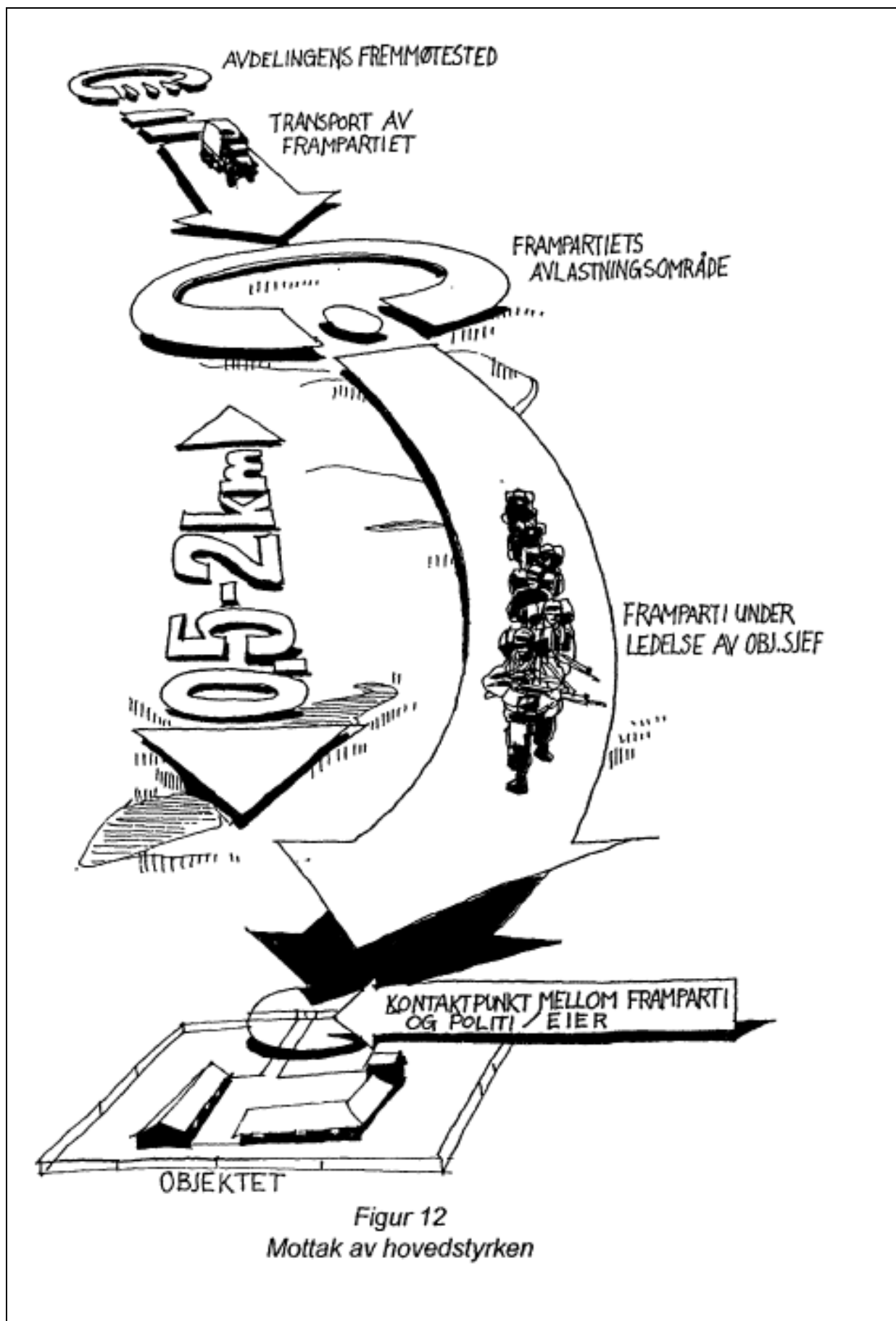
Hensikt:

Hensikten er å beskrive handlingsmønstrer til troppen ved rydding og besettelse av et objekt, der det verken er personell fra politiet, objekteier eller andre avdelinger til stede.

Beskrivelse:

1. Klargjøring av framparti.
2. Troppssjef gir ordre til frampartiet (5 punkts ordre). Troppssersjant klargjør hovedstyrken og iverksetter nødvendige forberedelser.
3. Evt. trening med frampartiet.
4. Frampartiet føres frem, enten med kjøretøy eller til fots til et avlastningspunkt som ligger utenfor synsvidde fra objektet (500 m - 2 km). Objektsjef kan legge ut OP/sikring(er) som overvåker objektet før frampartiet går inn. Disse skal se etter mistenkeligheter, spor etter uvedkommende, tegn på innbrudd osv. De skal også kunne fungere som sikring for frampartiet når dette går inn. Det må være samband mellom objektsjef og OP/sikring(er).
5. Objektsjef tar deretter med seg resten av frampartiet til et sted han kan komme seg inn til objektet. Dette bør gjøres slik at styrken kommer overraskende på eventuelle uvedkommende som er til stede på objektet. Hovedporten er mindre egnet som innpasseringssted. Det settes ut personell på atkomstveier til objektet for å stanse evt. trafikk inn mot objektet mens ryddingen pågår.
6. Når styrken er på objektet, rydder de seg direkte mot den vitale delen(e) og sikrer denne for deretter å fortsette og rydde seg utover fra vital del(er). Vaktposter settes om nødvendig ut etter hvert som ryddingen skrider frem.
7. Når vital del er ryddet og sikret melder objektsjef dette til hovedstyrken og nest høyere sjef. Hovedstyrken starter nå sin innpåmarsj. Frampartiet forbereder mottaket av hovedstyrken, slik at denne kan etablere seg iht objektplanen uten unødig tap av tid. Dette kan innebære at personell fra frampartiet fungerer som veivisere, sørger for at dører er låst opp, tildeler materiell fra objektet til lagene o.l.
8. Hovedstyrken ankommer objektet på avtalt møteplass. Den tas imot av frampartiet.
9. Det av objektet som ikke er ryddet av frampartiet, ryddes nå.
10. Stillingene besettes iht objektplanen og objektsjefens ordre til hovedstyrken. Samtlige stillinger, både vakt-, beredskaps- og alarmstillinger besettes etter drillen "forberedt stillingsbesettelse", evt med nødvendige tillempinger. Postene må gjøres kjent med sine postinstrukser og eventuelle endringer fra tidligere treninger. Samband etableres og funksjonstestes. Deretter trekkes personellet som ikke bekler vaktstillinger inn for videre rydding, eller etablering av passive sikringstiltak og bivakker. Besettelse av samtlige stillinger samtidig gjøres for at den enkelte skal være kjent med sine naboposter ved økt beredskap eller alarm.
11. Når objektet er sikret (alle aktive sikringstiltak etablert), meldes dette til nest høyere sjef.
12. Arbeidet med passive sikringstiltak fortsettes. Bygges vanligvis fra vital del(er) og utover.
13. Objektsjefen bør ha forberedt vakt- og rulleringslister, og disse blir effektive fra objektet er sikret.

⁶⁵ FR 20-5-1-3 Taktiske direktiver HV – Objektsikring 1996

Figur 12
Mottak av hovedstyrken

T 12 Tropps KO

Hensikt:

Tropps KO blir etablert for å holde kontroll med egne lag/patroljer, for å kunne melde observasjoner/informasjon til høyere enhet. Slutttilstand er oppnådd når KO har oversikt og kontroll og kan drifte over tid. Dette er et forslag til hvordan troppens kommandoplass kan organiseres.

Beskrivelse:

Plassering av kommandoplassen

Troppens kommandoplass (TRKO) må sikre en effektiv føring og ledelse av troppen. Kommandoplassen søkes gruppert slik at den er mest mulig sikret av egen/andres gruppering. Ved valg av kommandoplass må det for øvrig tas følgende hensyn:

- a) Gode muligheter for radiosamband.
- b) Muligheter for tilkobling til det permanente telefonnettet.
- c) Egnede veiforhold med muligheter for å holde uønsket trafikk borte.
- d) Minst mulig støy i området.
- e) Hvilemuligheter for personell som arbeider i kommandoplassen.
- f) Muligheter for vakthold og nærforsvar.
- g) Muligheter for skjul og dekning.

Momenter etablering og drift av KO:

- a) Utnytte kapasitetene i staben: Gi oppdrag til de enkelte i staben slik at både etablering og drift er effektivt.
- b) Sørg for at tropps KO til enhver tid kan understøtte lagene fra sin posisjon.
- c) Husk også at prinsippene for drift av KO gjelder uansett om det er etablert i hus, telt eller kjøretøy.

Momenter til kontroll med lag/patroljer:

- a) KO må ha kontroll på egne lag/patroljer: Posisjon, observasjonsfelt, status. Heng opp kart og lister slik at de er lett synlige.
- b) Skal ha stridsjournal, statustavle, order, organisering, patruljeplan og eventuelt områdets SOI lett tilgjengelig, og helst hengt opp på vegger.
- c) Bør med enkle tiltak være mulig å kunne utbedre manglende samband med lagene. Om ikke samband har troppsko liten funksjon for innmelding og rapportering. Her menes altså at man enkelt skal kunne flytte troppko eller sambandsutstyret slik at man får forbindelse med lagene.
- d) Husk at dette skal være en arbeidsplass med god oversikt. Det må derfor være ryddig. Bruk ringpermer, stropp fast tomme ammunisjonskasser på sambandshyllen for å kunne oppbevare løse ting. Dette er kun eksempler, kravet er orden og kontroll.

Momenter som påvirker valg av løsning kan være:

- a) Generell og lokal trussel ifm det aktuelle tidspunkt for oppdragsløsning.
- b) Tilgang på ressurser til etablering av kommandoplass. (Hus, container, brakke, telt, kjøretøy etc).
- c) Statisk, mobil eller en kombinasjon av begge deler.
- d) Stridsutholdenhet over tid.
- e) Økonomi (kostnader ifm leie kjøp av tjenester).

Kommandoplassløsninger

Troppssjefen må gå i dialog med oppdragsgiver å se på løsninger som gjør troppen i best mulig stand til å lede egne operasjoner. Nedenfor vises en rekke forskjellige alternativ som kan være aktuelle som fasiliteter i fravær av infrastruktur til etablering av kommandoplass.

Troppsstaben bør i prinsippet selv være i stand til å laste opp og flytte egen kommandoplass. Tilgangen på kjøretøy til materiell- og personelltransport er også en faktor som må vurderes ift hvilken kommandoplass løsning som velges til slutt.

Av komfort- og arbeidsmessige forhold bør en velge en løsning det er mulig å stå oppreist inne i kommandoplassen.

Det finnes også dukteeltvarianter som kan være gode alternativer ifm valg av kommandoplassløsning. Nedenfor vises forskjellige løsninger som bør vurderes.

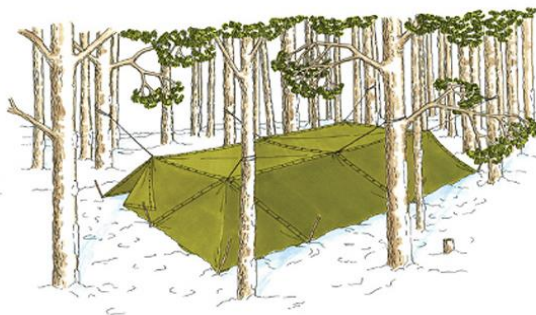
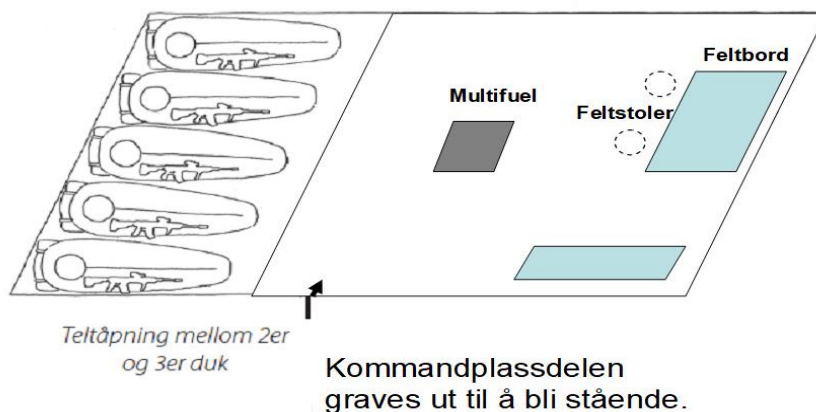
NB! Selv om en har etablert et KO, er det ikke dermed sagt er det er her sjefen skal oppholde seg. Det er to faktorer som avgjør hvor sjefen skal oppholde seg:

1. Der sjefen har best situasjonsoversik
2. Der sjefen kan påvirke på en best mulig måte

Teltløsninger:

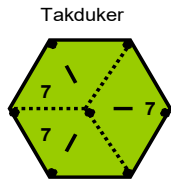
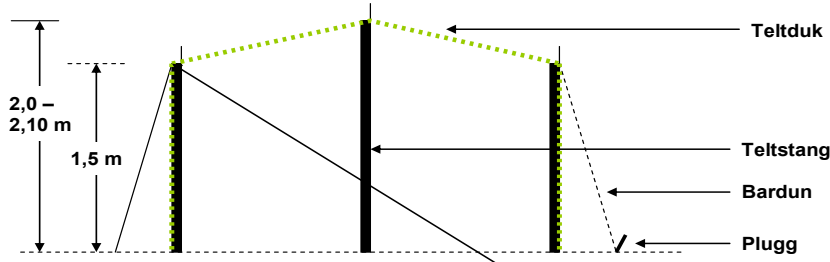
10-DUKS KOTELT

Til gjennomføring av pipe gjennom teltduker nyttes tom hermetikkboks.

Figur 21
10-dukstelt

9-DUKS KOTELT

Takdukene dobbeltkneppes
• Teltstengenes plassering

Toppen på stang og stokker

Spiker 2 - 3 cm som går igjennom ringene på teltduken

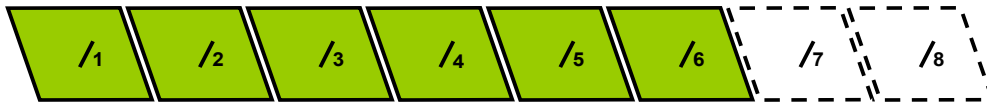
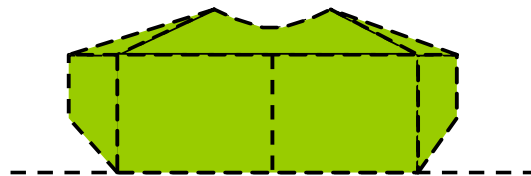
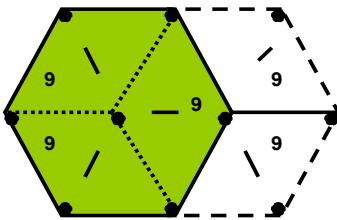

Duker med høyest tall kneppes over duker med lavere tall. "Taksteinsprinsipp".

- MATERIELLISTE:**
- 9 stk teltduker
 - 1 stk teltstang (raje/ski) 2,0-2,10 m
 - 6 stk teltstenger 8raje/skistav 1,5 m
 - 6 stk barduner (5 m snøre).
 - 18 stk teltplugger

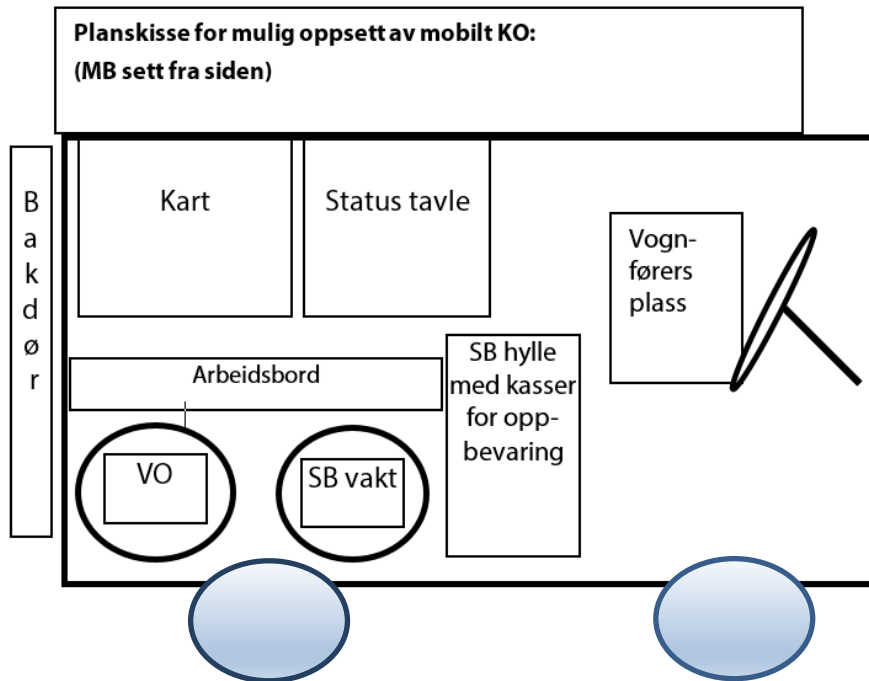
13-DUKS KOTELT

Takduker

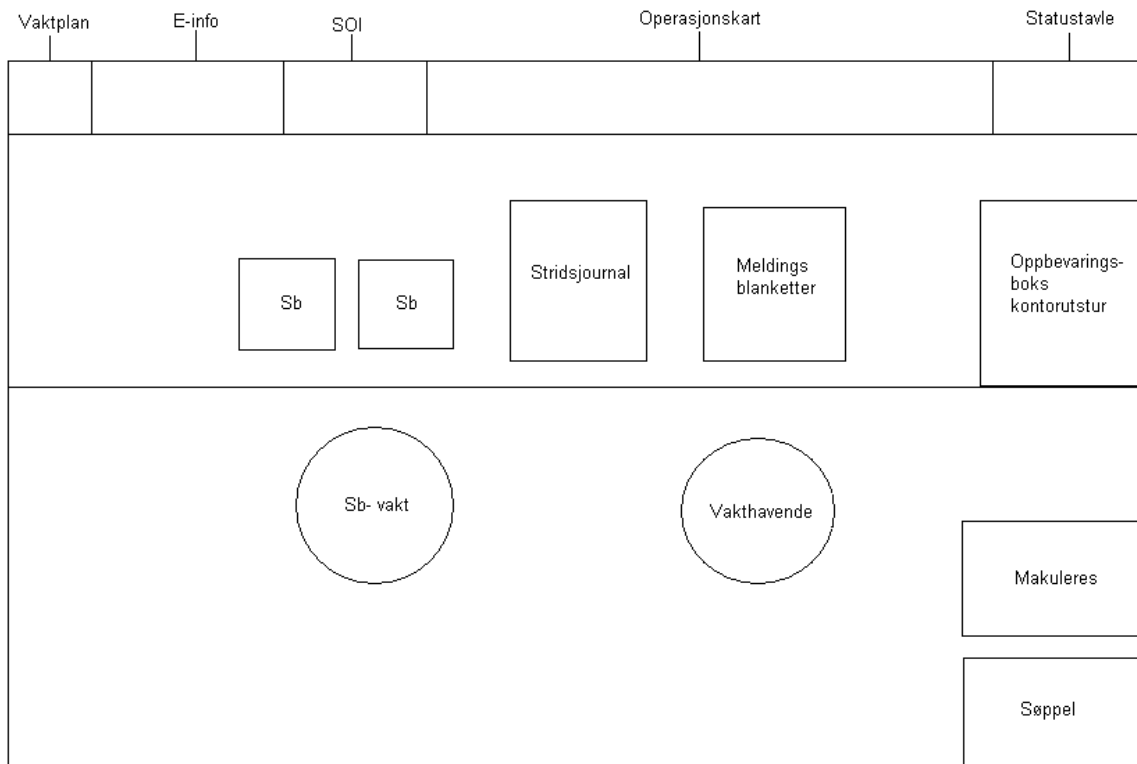

Duker med høyest tall kneppes over duker med lavere tall. "Taksteinsprinsipp".

KO i kjøretøy

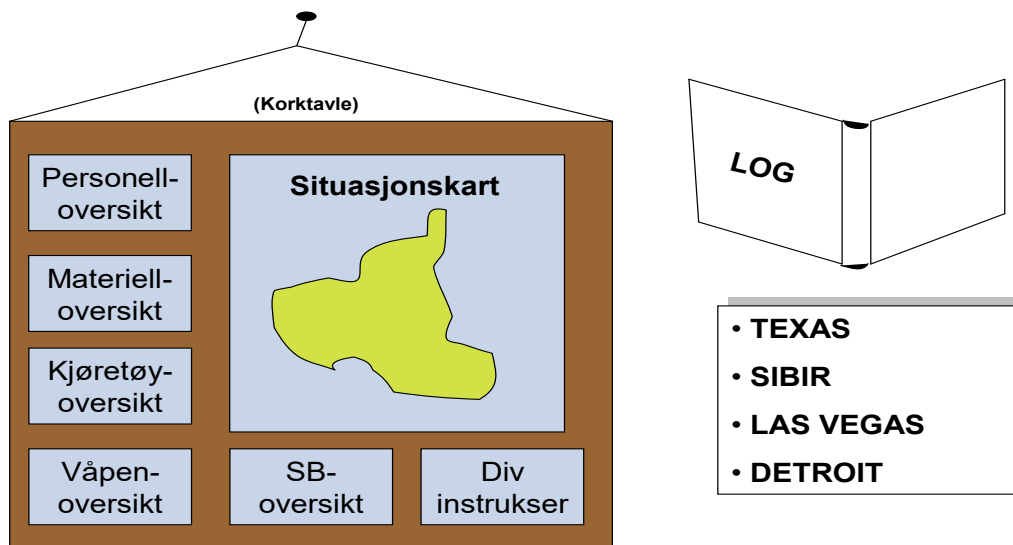

**Planskisse for mulig oppsett av KO i bygning:
(sett ovenfra)**

Verktøy i kommandoplassen

Oppslag og hjelpemidler i troppens kommandoplass

Eksempel på stridsjournal

Ved all oppdragsløsning er troppssjefen ansvarlig for at troppen fører stridsjournal/logg.

JNR	DTG	Fra	Til	Hendelse	Tiltak	Sign
01						
02						
03						
04						
05						
06						
07						
08						
09						
10						
11						
12						

Eksempel på personelliste

For å holde kontroll på eget personell i troppen, er det avgjørende at troppsstaben har etablert en troppsliste tilpasset bruk i egen kommandoplass. Påfør på denne listen den enkeltes våpennummer som vist. I tillegg påføres liste hvem i troppen som har godkjent spesialutdanning (san nivå, militært kjørebrev, andre sertifikater). Troppslisten bør være på ett ark.

Troppsliste OK tropp									
NR	TJ STILL	NAVN	AVD	VÅPEN NR	NOTATER				
1	Trsj		Trst						
2	NK		Trst						
3	Trass		Trst						
4	Sb-korp		Trst						
5	San korp		Trst						
NOTATER									
NR	TJ STILL	NAVN	AVD	VÅPEN NR	NR	TJ STILL	NAVN	AVD	VÅPEN NR
6	LF	Sjt Kågg, Ole Martin	1	345 674	22	LF	Sjt Snerken, Svinn	3	456 763
7	NLF	Korp Bjørnenak, Stig	1	765 870	23	NLF	Korp Børsteh, Joacim	3	987 654
8		Men Sigg, Øyvind	1	396 332	24		Men Solo, Anders	3	432 876
9		Men Oiderøy, Morten	1	123 456	25		Men Utne, Nils Johan	3	908 567
10		Men Kvakk, Vggo	1	806 572	26		Men Øya, Ola	3	654 876
11		Men Vik, Roar	1	674 398	27		Men Holmen, Morten	3	986 689
12		Men Strøm, Jørn	1	456 806	28		Men Eira, Martin	3	873 120
13		Men Kruke, Bjørn	1	321 654	29		Men Helgetun, Olav	3	335 669
14	LF	Sjt Vår, Kristine	2	876 345	30	LF	Sjt Løkken, Ola	4	879 004
15	NLF	Korp Pettersen, pål	2	345 098	31	NLF	NLF Roaldstveit, Torste	4	802 132
16		Men Medelson, Hilde	2	776 456	32		Men Rigg, Kenneth	4	329 650
17		Men Noor, Vebjørn	2	996 780	33		Men Rise, Joakim	4	337 769
18		Men Glitt, Ole Johan	2	234 456	34		Men Heien, Åge	4	337 452
19		Men Svinden, Marius	2	456 789	35		Men Sivertsvik, William	4	985 339
20		Men Myggen, Robert	2	123 098	36		Men Dybdahl, Roar	4	775 003
21		Men Kolbein, Ole	2	345 061	37		Men Treholt, Arne	4	237 553

Eksempel på daglige statusrapporter fra lag

Troppssjef må 2 ganger daglig sende statusrapport til høyere sjef. Med mindre høyere sjef gir retninglinjer for noe annet, kan eksemplet under danne grunnlag for troppens rutinerapportering til høyere sjef.

STATUSRAPPORTER FRA LAG

TEXAS		SIBIR		LAS VEGAS		DETROIT	
<i>Vedlikehold og kontroll av personlig våpen. Fungerer mitt våpen?</i>		<i>Vedlikehold og kontroll av egen kropp. Fungerer jeg mentalt og fysisk?</i>		<i>Vedlikehold og kontroll av kostbart materiell. Kontroll på materiell herunder serienummer</i>		<i>Vedlikehold og kontroll av kjøretøy. Daglig og periodisk ettersyn gjennomført. Minimum 2/3 fulle drivstoffanker.</i>	
LAG-1		LAG-1		LAG-1		LAG-1	
LAG-2		LAG-2		LAG-2		LAG-2	
LAG-3		LAG-3		LAG-3		LAG-3	
LAG-4		LAG-4		LAG-4		LAG-4	
TR- STAB		TR- STAB		TR- STAB		TR- STAB	

Eksempel på materielloversikt

Under vises eksempel på en samleoversikt kjøretøy, våpen og samband/optisk materiell. Statusmeldinger til høyere sjef kan kodes, ved hjelp av eksemplet nedenfor.

TILSTANDSRAPPORT TROPP-																				
		A	B	C	D	E			A	B	C	D	E			A	B	C	D	E
KJØRETØY		KOP	Til rep 2. Linje	Til rep 3. Linje	Brukbar beholdning	Beholdning	VÅPEN		KOP	Til rep 2. Linje	Til rep 3. Linje	Brukbar beholdning	Beholdning	SB/OPT		KOP	Til rep 2. Linje	Til rep 3. Linje	Brukbar beholdning	Beholdning
1	MB-240						1	AG-3						1	AN/PRC-77					
2	MB-240 m/kjt mont						2	P-80						2	AN/PRC-1077					
3	Tilhenger 1/4 t						3	MG-3						3	GP-900					
4							4	40MM GUR						4	NO/PRC-3105 MRR					
5							5	NM-149						5	LFR					
6							6	12,7 MØR						6	Mast AS 178N					
7							7	84MM RFK						7	Ant bredbånd AB 102N					
8							8	Signalpistol						8	Magnetfotantenne					
9							9							9	Kryptoapparat PACE					
10							10							10						
11							11							11						
12							12							12	Brille natt M-972					
13							13							13	Kikkert natt M-975					
14							14							14	Laser NM-129					
15							15							15						

T 13 Taktisk forflytning kolonne⁶⁶

Hensikt:

Kunne sette opp de forskjellige typene av kolonne og anvende rekke og stridsrekke for å forflytte en kolonne så hensiktsmessig som mulig i forhold til fienden og lendet.

Beskrivelse:

En kolonne er en samling av kjøretøyer organisert for å gjennomføre en samordnet forflytning av ressurser i tid og rom. En kolonne kan bestå av både en transporterende enhet og en eskorteenheter. Den kan videre inkludere både militære og sivile kjøretøyer. En kolonne kan gjennomføres som en ueskortert kolonne, en forsterket kolonne eller en eskortert kolonne.

Ulike typer kolonne

1. Administrativ kolonne, er en kolonne uten egensikring, som kun er en administrativ transport mellom to punkter i fredstid.
2. Ueskortert kolonne, er bare transporterende enhet med egensikring. Kolonnen kan likevel få underlagt berging og sanitetsressurs.
3. Forsterket kolonne, er en kolonne som har fått tilført eventuelt kampkjøretøy, sanitetsressurs, bergerressurs osv med det formål å forsvare kolonnen.
4. Eskortert kolonne, har eskorte bestående av en selvstendig enhet som sørger for sikkerheten. For eksempel en multitropp pluss sanitet, berging, evakueringskjøretøy og reparasjonsressurser.

Personell i kolonnen:

1. Kolonnesjef er den som leder kolonnen gjennom oppdragets varighet. Normalt troppssjef eller troppssersjant.
2. Trsjit skal kunne overta for sjefen og har ansvaret for KTS-proseduren.
3. Vognkommandør (VK) skal lede kjøretøyet, samt lede og kontrollere KTS på eget kjøretøy.
4. Vognfører (VF) er ansvarlig for kjøretøyets tekniske stand og sikring av last.
5. Skytter (SK) har ansvar for ammunisjon og våpen på kjøretøyet, samt optikk osv.

T 13.1 Taktisk forflytning

Hastighet

Normalt følges eksisterende trafikk mønster, hvor offensiv/aggressiv kjøring unngås, når dette er mulig. Kolonnen skal imidlertid ta initiativet i trafikken og rykke frem taktisk og kontrollert.

Hastigheten tilpasses terreng, trussel- og trafikkforhold. I et operasjonsmiljø der våpensystemet IED benyttes, bør hastigheten generelt være noe lavere enn ellers. Høy fart øker risikoen for trafikkskader og sekundærskader, samtidig som muligheten til å observere indikatorer/varselsignaler reduseres.

Luker og avstand

Som en grunnregel bør avstanden mellom kjøretøyer aldri overstige halvparten av våpenets praktiske rekkevidde. Når man er i bevegelse, vil den praktiske rekkevidden reduseres.

Man bør alltid tilstrebe å ha visuell kontroll på kjøretøyene foran og bak. Dette betyr tettere formasjoner i områder med kort sikt.

1. Luker og avstander mellom kjøretøyene bestemmes av trusselen, terrenget og sikten.
2. Normalavstand ved lufttrussel bør være store avstander for å ha god spredning og enkelt å komme i skjul og dekke for hvert enkelt kjøretøy.
3. Normalavstand ved bakke-trussel er mindre avstander, men stor nok til at kjøretøyet kan manøvrere fritt i sin sektor.
4. God sikt, f.eks. åpent terreng, lite trafikk, brede og rette veier kan man ha stor avstand mellom kjøretøy. Vurderes fortløpende. Visuell til kjøretøyet foran og bak tilstrebes, men vurderes fortløpende.
5. Dårlig sikt, f.eks. bebyggelse, mye trafikk, smale og svingete veier betyr tettere formasjoner. Visuell forbindelse foran og bak tilstrebes, men vurderes fortløpende.

⁶⁶ Håndbok Taktisk kolonne 2013 kap. 8 og TF 1-3-2 Håndbok for Forsvarets vognførere hefte 2 1995 fra s. 18.

Formasjonen *rekke* benyttes der risikoen er lav, eller når terrenget ikke tillater fremrykning på stridsrekkeformasjon.

Fordeler:

Ofte den eneste mulige formen for gruppering på smal og svingete vei, i bebyggelse eller ved mye trafikk. Forstyrrer den sivile trafikken minimalt

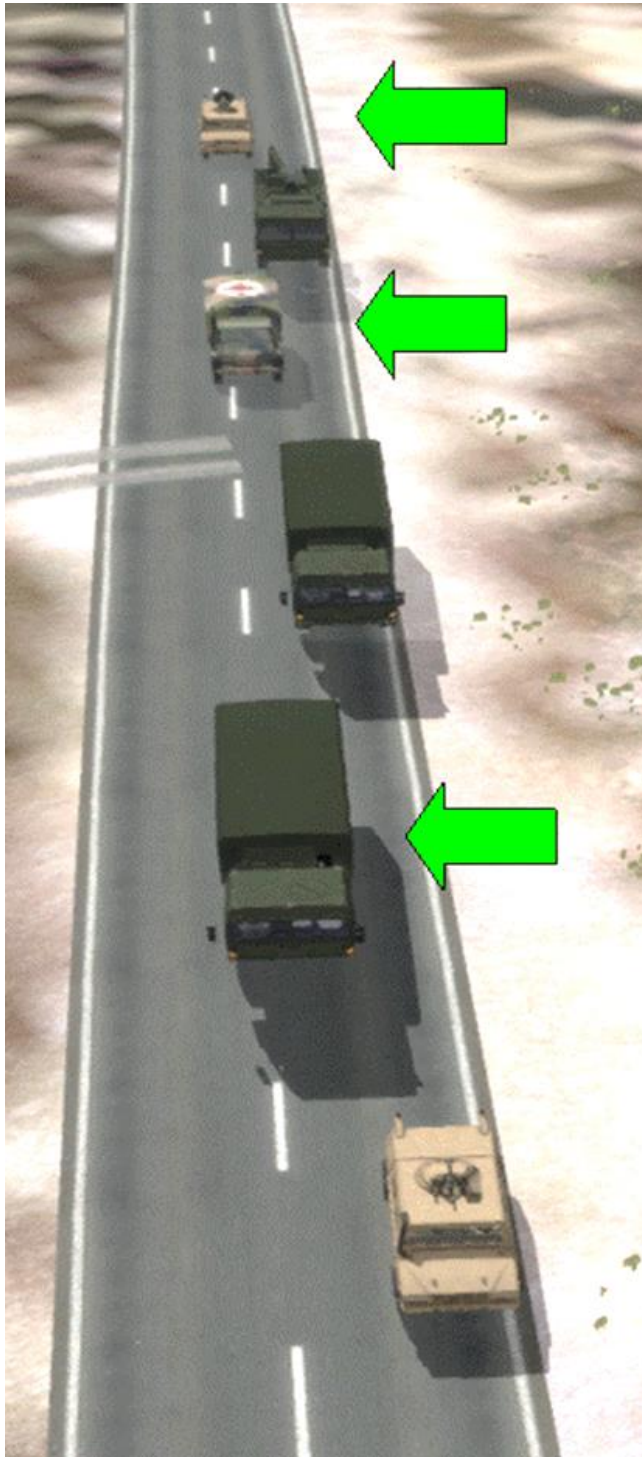
Ulemper:

Dårligere muligheter til å observere og til å avgi effektiv ild for kolonnen som helhet sammenlignet med stridsrekke.

Mindre mulighet til å rykke frem med korte avstander mellom kjøretøyer uten risiko for å kjøre inn i kjøretøyet foran sammenlignet med kolonne.

Vanskeligere å sikre bakre kjøretøy ved forhøyet trussel.

Ved bruk av formasjonen rekke har bakerste kjøretøyet også oppgaven med å være klar til å blokkere forbikjøring.

Marsgrupperingsformen stridsrekke (også kalt zipper) benyttes der risikoen er høy og terrenget tillater det.

Kjøretøyene rykker frem i sikksakkformasjon.

Fordeler:

Gode muligheter til å observere og til å avgi effektiv ild for kolonnen som helhet.

Gode muligheter til å rykke frem med korte avstander mellom kjøretøy, uten risiko for å kjøre inn i kjøretøyet foran.

Lett å forsterke front og bakre kjøretøy, ved å kjøre frem eller slippe tilbake kjøretøy, ved siden av de eksisterende dersom det er en forhøyet trussel.

Ulemper:

Kan forstyrre den sivile trafikken.

Kan være vanskelig å gjennomføre på smale, svingete veier og i bebyggelse.

T 14 Handling ved kontakt kolonne⁶⁷**Hensikt:**

Kjøre ut av et fiendtlig målområde som kolonne uten tap av tid, personell eller kjøretøy.

Beskrivelse:

En kolonne uten betydelige eskorteresurser og lignende bør alltid sørge for å ha følgende handlingsmønster ved risikofylte hendelser:

Prioritet 1: Trenge gjennom fiendens målområde i front.

Prioritet 2: Rygge eller snu ut av situasjonen.

Prioritet 3: Holdt, sitt av.

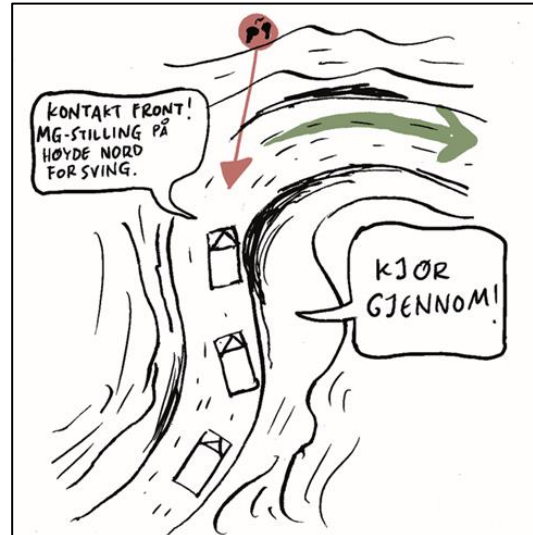
Den enkelte soldat må aktivt søke å utføre sine egne oppgaver. Eksempel: dersom du ikke har mottatt konkrete ordre, skal du observere og sikre i den retningen der du føler at det er størst trussel.

Samtlige kjøretøyer i kolonnen må så raskt som mulig få melding om fiendtlig ildgivning. Hensikten med dette er at kjøretøyer som ikke befinner seg i «farlig område», ikke skal fortsette inn i det området hvor vi tror fienden kan virke med sine våpen. Dette innebærer en betydelig risiko for at en kolonne splittes ved sammenstøt.

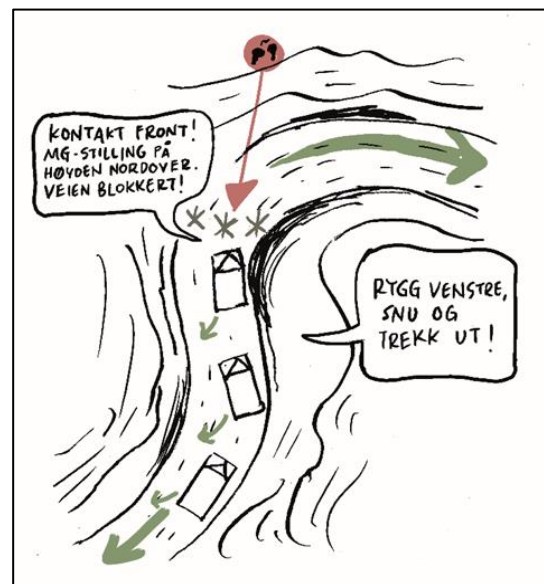
⁶⁷ Håndbok Taktisk kolonne 2013 kap. 10

Kontakt åpen akse og alle kjøretøy er i orden:

1. Første kjøretøy som oppdager innkommende ild, melder «KONTAKT KONTAKT» til hele kolonnen. Så snart en har oversikt og kontroll meldes E-05 (kontaktrapport).
2. Enkelte kolonner kan være opptil 1,5 km lange avhengig av antall kjøretøyer og marsjhastighet. Derfor anbefales det at målangivelse meldes inn snarest. Vær mest mulig presis i beskrivelsen slik at det er lett for andre å forstå hvor fienden er. Himmelretningmetoden er anbefalt, se enkeltmann Målangivelse E-06
3. Førsteprioritet er å kjøre gjennom situasjonen, samtidig med at skytterne holder nedholdende ild idet kjøretøyet er inne i «farlig område».
4. Vognførere øker farten. Dersom det er mørkt, så skal lys slås av.
5. Dersom den initielle kontaktmeldingen er uklar, skal andre i kolonnen presisere ytterligere.
6. Skyttere går tilbake til sin opprinnelige sektor når kjøretøyet er utenfor «farlig område».
7. Siste kjøretøy melder fra når eget kjøretøy er ute av «farlig område».
8. Hvert enkelt kjøretøy melder status til kolonnesjef.
9. Kolonnesjef melder kontaktrapport til høyere enhet.

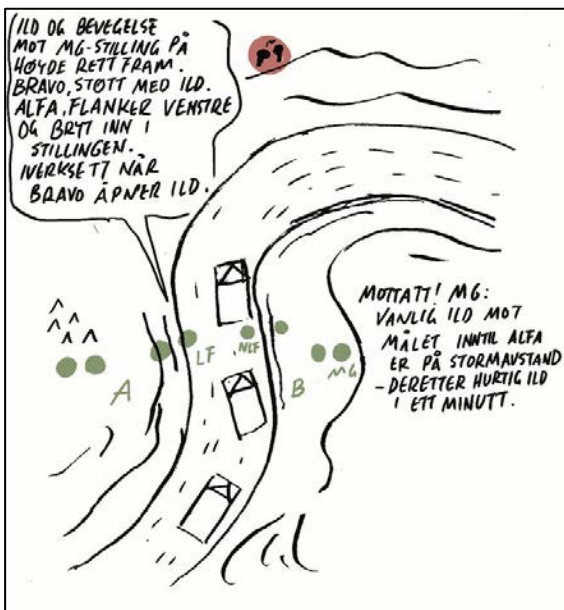
Kontakt og blokkert akse og alle kjøretøy i orden:

1. Første kjøretøy som oppdager innkommende ild, melder «KONTAKT KONTAKT» til hele kolonnen. Så snart en har oversikt og kontroll meldes E-05 (kontaktrapport).
2. Snu og kjør ut av fiendens målområde, samtidig med at skytterne holder nedholdende ild, idet kjøretøyet er inne i målområdet. De kjøretøy som ikke støtter med ild og ikke er i farlig område, snur før de går i kontakt.
3. Vognførere øker farten. Dersom det er mørkt, så skal lys slås av.
4. Dersom den initielle kontaktmeldingen er uklar, skal andre i kolonnen presisere ytterligere.
5. Skyttere går tilbake til sin opprinnelige sektor når kjøretøyet er utenfor «farlig område».
6. Siste kjøretøy melder fra når eget kjøretøy er ute av «farlig område».
7. Hvert enkelt kjøretøy melder status til kolonnesjef.
8. Kolonnesjef melder kontaktrapport til høyere enhet.

Kontakt der ett eller flere kjøretøy blir ødelagt

1. Første kjøretøy som oppdager innkommende ild, melder «KONTAKT KONTAKT» til hele kolonnen. Så snart en har oversikt og kontroll, meldes E-05 (kontaktrapport).

2. De som er foran et kjøretøy som er ødelagt, kjører gjennom farlig område. De som er bak et kjøretøy som er ødelagt, rygger ut av farlig område.
3. Støtt de som er i farlig område med nedholdende ild, enten fra kjøretøy eller til fots.
4. De som er i farlig område sitter umiddelbart av og finner seg stillinger. Bruk stridsdrill 1 *Hurtig stillingsbesettelse*. Tilstreb ildoverlegenhet og vurder neste handling utifra størrelse på fienden, lendets beskaffenhet og status på eget personell.
5. Vurderingene som gjøres baseres på pkt 4. Bekjemp fienden om mulig, bli i stilling og sikre. Berg kjøretøy om nødvendig eller vurder om man skal trekke ut fra farlig område og etterlate materiell og kjøretøy.
6. Når personell og evt skadde kjøretøy er berget, samles den splittede kolonnen og foretar en delvis reorganisering og melder fra til høyere enhet.

T 15 Isolering med innbringelse⁶⁸

Hensikt:

Isolere og evt. innbringe mistenkelige personer for deretter å bekrefte eller avkrefte mistenkelig virksomhet. Dette gjøres ved å fastslå identitet, årsak til mistenkelig opptreden, samt kontroll av utstyr/bagasje.

Beskrivelse:

Fremgangsmåte for løsning av oppdraget:

1. Gjennomføre stridsutvikling.
2. Gi oppdrag til, og send ut, oppklaringspatrulje så tidlig som mulig etter at du har laget din foreløpige plan. Er R-gruppa klar, drar den ut samtidig.
3. Oppklaringspatruljens oppdrag er å:
 - lokalisere målet.
 - overvåke målet (helst 360 grader, dvs. 2 par i diagonal).
 - melde aktivitet.
4. I tillegg ønsker du råd om forhold som du i din foreløpige plan ikke har fått svar på, dette kan være:
 - marsjrute.
 - samlingsområde.
 - egnet lende til eget bruk.
 - stillingsområder for lagene.
 - skjult og dekket framrykningsveier til stillingsområdene.

Det er normalt R-gruppa som gjør dette, men det kan være et pri 2 oppdrag for oppklaringslaget, for de som har dette.

5. Oppklaringspatruljen lokaliserer målet og etablerer OP`er hvorfra målet kan overvåkes (disse tegner så en skisse over målet). Observasjonsposten(e) melder kontinuerlig om all aktivitet som har betydning for løsningen av oppdraget. Dersom målet setter seg i bevegelse, må oppklaringspatruljen følge etter som kontaktpatrulje.
6. R-gruppa (troppssjef, lagførere og sb-mann), forflytter seg til avtalt møtepunkt (planlagt samlingsområde). Deretter gjennomføre nødvendig rekognosering på målet. Patruljefører i oppklaringspatruljen, evt nestlagfører, kan ved behov møte R-gruppa i møtepunkt og levere skissen til deg som troppssjef, sammen med forslagene på det du ønsket svar på.
7. Troppssjef velger handlemåte for løsning av oppdraget, og forbereder ordre og mottak av hovedstyrken i avtalt møtepunkt.
8. Hovedstyrken kjører til avlastningspunktet.
9. Troppen grupperes her ut i kringvern av troppssersjant.
10. Troppssjef gir sin ordre til samlet tropp.
11. Lagførere gir sin ordre til laget, og lagene gjør sine siste forberedelser.
12. Troppen forflytter seg taktisk til fots eller kjøretøy.
13. Lagførerne leder sine respektive lag til like bak stillingsområdet og melder KLAR på samband. Det kan ofte være nødvendig med stor spredning mellom lagene for å dekke et tilstrekkelig stort område. Når målet er isolert kan stillingene justeres, da konsekvensen av å bli oppdaget her ikke er avgjørende for et vellykket oppdrag.
14. Når alle lag har meldt KLAR, gir troppssjef ordre på samband «I STILLING».
15. Stillingsbesettelsen er den mest kritiske fasen når det gjelder å bli oppdaget. Drillen "Hurtig stillingsbesettelse" tillempes etter forholdene. Lagførers ordre til den enkelte mann må som oftest gis i skjul bak stillingene.

⁶⁸ Stridsteknikk for HV 2011 T.9 s. 27 og Håndbok for HV Utrykningstroppen 2009, kap 9.

16. Troppssjef sin plass er ved laget som skal gjennomføre innbringelsen.
17. Når lagene er på plass og alle adkomstveier er sperret, er målet ISOLERT. Det er viktig at de som sperrer veiene ikke slipper trafikk inn i området.
18. Nødvendig evakuering iverksettes.

T 15.1 Innbringelsen

1. Troppssjef tar forbindelse med de mistenkelige (tlf, megafon osv). Han tilkjennegir hvem han er, hvilken myndighet han innehar, og hva han vil at personellet skal gjøre. I denne fasen er det avgjørende å «vise muskler» ved bevisst å vise personell og våpen for å danne et psykisk overtak.
2. Troppssjef kommanderer personene dit han ønsker dem (ved innbringelseslaget), får dem til å legge fra seg alt materiell og legge seg ned på magen med hendene ut til siden.
3. Innbringelseslaget iverksetter innbringelsen, med kontroll av personene. En og en person visiteres/kontrolleres, mens de øvrige sikres av resten av laget.
4. Under innbringelsen blir resten av lagene i sine stillinger og isolerer fortsatt i sin sektor.
5. Når troppen har kontrollert de mistenkelige, meldes dette til oppdragsgiver. De innbrakte personene håndteres på den måten oppdragsgiver gir ordre om.
6. Det enkelte lag reorganiserer i sine stillinger.
7. Troppen trekker ut samme vei som inn.

NB. Oppholder de mistenkelige personene seg i hus og nekter å komme ut, opprettholdes isoleringen og oppdragsgiver varsles. Troppen skal ikke ta seg inn i bygningen uten ordre om dette.